

Idékatalog för det offentliga rummet

Inspiration för en socialt hållbar stadsutveckling

Idékatalog för det offentliga rummet

Inspiration för en socialt hållbar stadsutveckling

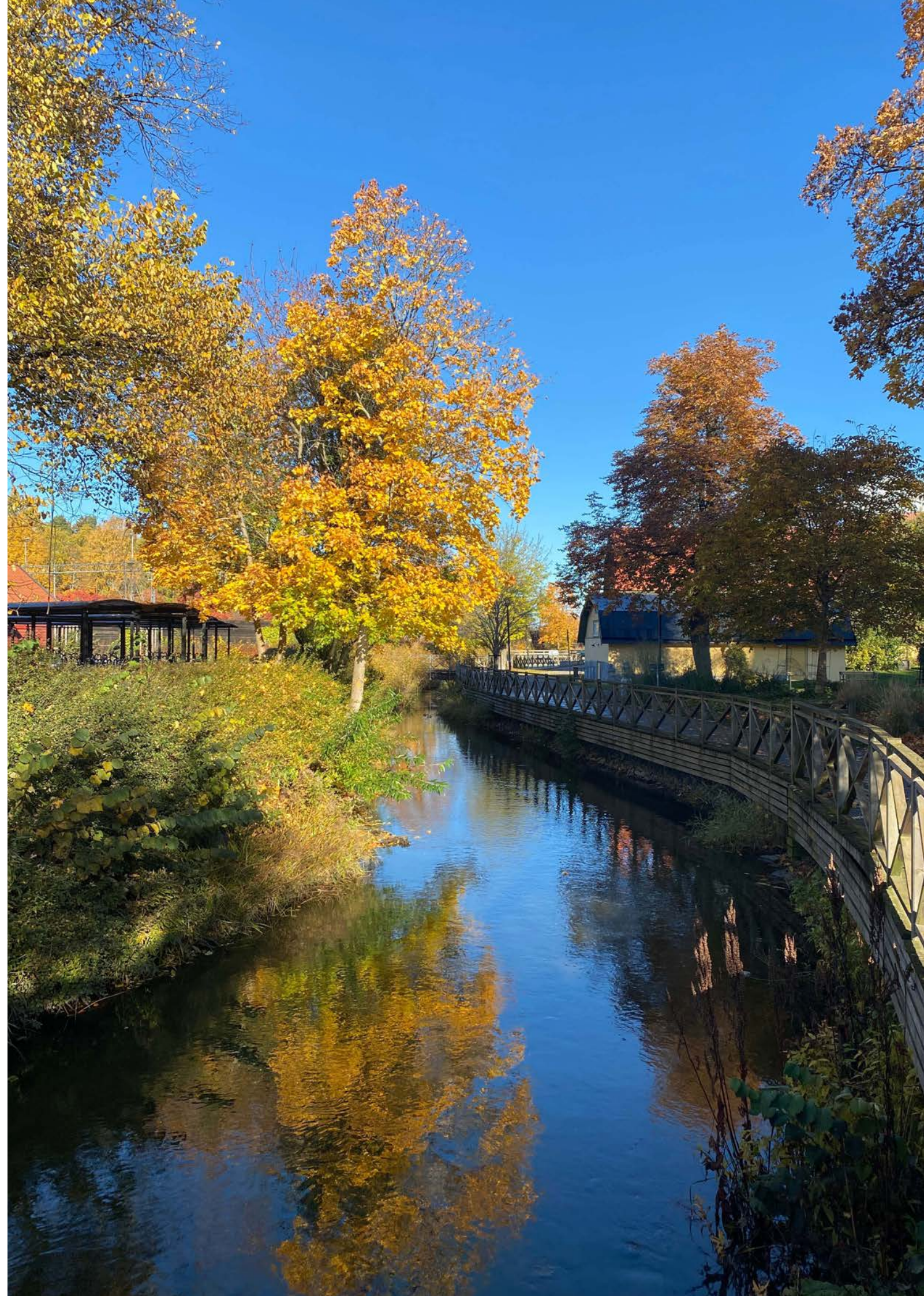

Upplands Väsby
kommun

Upplands Väsby kommun
Kontoret för Samhällsbyggnad
Avdelningen för samhällsplanering och exploatering

Omslag: innergård, området Väsbykogen, Upplands Väsby.
Alla fotografier och illustrationer är författarnas, om inte annat anges.

Titel: Idékatalog för det offentliga rummet
Undertitel: Inspiration för en socialt hållbar stadsutveckling
År: 2024
Författare: Sara Mohtadi och Rosanna Novo
Ansvarig: stadsarkitekt Lena Nordenlöw

Innehåll

Förord

I. Inledning

- Bakgrund
- Syfte och mål
- Metod
- Läsanvisning
- Avgränsningar och utmaningar

II. Idékatalog

- De olika kategorierna
- Övergripande strategier
- Centrum och torg
- Park och natur
- Vägar och gator
- Gångtunnlar
- Parkeringar
- Pågående detaljplaner

Bilagor

Bilaga 1: Teori

- Vad är social hållbarhet?
- Vad är ett bra offentligt rum?
- Vad är en bra medborgardialog?

Bilaga 2: Inventering

- Översiktlig platsanalys
- Utmaningar och befintliga värden
- Urval av platser
- Områdeskartor

Bilaga 3: Idéverkstad

- Workshop
- Medborgardialoger

Referenser

Förord

Idékatalog för det offentliga rummet är ett kunskaps- och inspirationsunderlag för socialt hållbar stadsutveckling i Upplands Väsby kommun. Den är en del av kommunens arbete med social hållbarhet inom stadsplanering.

Idékatalogen är framtagen år 2024, med hänsyn till rådande stadsbild, aktuella detaljplaner, nuvarande översiktsplan samt andra relevanta styrdokument. Det är viktigt att katalogen ses i sitt sammanhang och uppdateras vid behov, för att säkerställa att den förblir relevant och användbar i det fortlöpande arbetet med att utveckla en socialt hållbar kommun.

Hållbarhet är både en långsiktig process och ett mål, och kräver kontinuitet och dedikation såväl som samverkan mellan olika instanser och aktörer. Förhoppningen med idékatalogen är att den ska bidra till utvecklingen mot ett mer hållbart, tryggt och vackert Upplands Väsby genom att skapa en inspirerande grund för vidare arbete.

Upplands Väsby, oktober 2024

I. Inledning

Bakgrund

Syfte och mål

Metod

Läsanvisning

Avgränsningar och utmaningar

Bakgrund

Våra städer präglas av en ökad rumslig och social segregation, vilket bidrar till minskad sammanhållning och ökad ohälsa (Kommittédirektiv 2011:29).

Arkitektur och stadsplanering kan vara ett potentiellt verktyg för att motverka denna uppdelning och stärka den sociala hållbarheten.

Upplands Väsby är en kommun som har vuxit fram under lång tid. Olika stadsideal och stadsplaneringsepoker har satt sin prägel på samhället. Denna utveckling har resulterat i en mångfald av miljöer som speglar olika tiders visioner, men som också medför utmaningar för dagens stadsplanering. Många platser i kommunen är inte sammanlänkade på ett effektivt sätt, vilket bidrar till att stadsmiljön upplevs som fragmenterad, och det saknas tydliga och välfungerande kopplingar mellan olika platser och områden.

Offentliga platser har en viktig roll i att överbrygga både fysiska och sociala barriärer. Genom att skapa inkluderande och välplanerade miljöer, där människor kan mötas och delta i samhället på lika villkor, kan Upplands Väsby utvecklas för att bli mer tryggt och väl sammankopplat.

Under 2024 och 2025 arbetar kommunen aktivt med att utveckla en strategi för social hållbarhet, *Social hållbarhet i Upplands Väsby kommun*. Strategin är indelad i

fyra målområden: Boende och livsmiljö, Demokrati och deltagande, Utbildning och arbete samt Uppväxtvillkor och folkhälsa.

Som en del i arbetet med social hållbarhet har Kommunstyrelsens planutskott gett Kontoret för samhällsbyggnad i uppdrag att ta fram en idékatalog för det offentliga rummet. Idékatalogen fungerar som ett komplement till strategin, och dess målområde Boende och livsmiljö. Den ger inspiration och praktiska förslag för att främja social hållbarhet genom utformning av kommunens offentliga rum och kopplingarna mellan dessa platser.

Bild: Plats för vila och möten längs Centralvägen. 19 september 2024.

Syfte och mål

Idékatalog för det offentliga rummet är ett av flera verktyg för att konkretisera och förverkliga kommunens arbete med social hållbarhet. Den är utformad för att ge information, inspiration, generera nya idéer och lägga grunden för vidare arbete för att stärka den sociala hållbarheten i Upplands Väsby kommun. Den är ämnad för kommunala tjänstemän, lokalpolitiker, och andra som arbetar med att förbättra kvaliteten på Upplands Väsby offentliga rum.

Idékatalogens inriktning är det offentliga rummets gestaltning och användning. Fokus ligger främst, men inte endast, på relativt små och kostnadseffektiva punktsatser som kan genomföras snabbt, med målet att Upplands Väsby ska kännas mer tryggt och väl ihopkopplat.

Idékatalogen inleds med ett antal övergripande strategier. Dessa syftar till att stärka kommunens arbete med social hållbarhet på en bredare nivå och är utformade för att stödja ett kontinuerligt och långsiktigt arbete för att skapa en sammanhållen och integrerad helhet som omfattar hela kommunen. De övergripande strategierna följs av katalogens huvudfokus, själva idéerna; riktade insatser för att aktivera och stärka specifika platser eller stråk.

Idékatalogen är inte ett styrande dokument och representerar inte kommunens

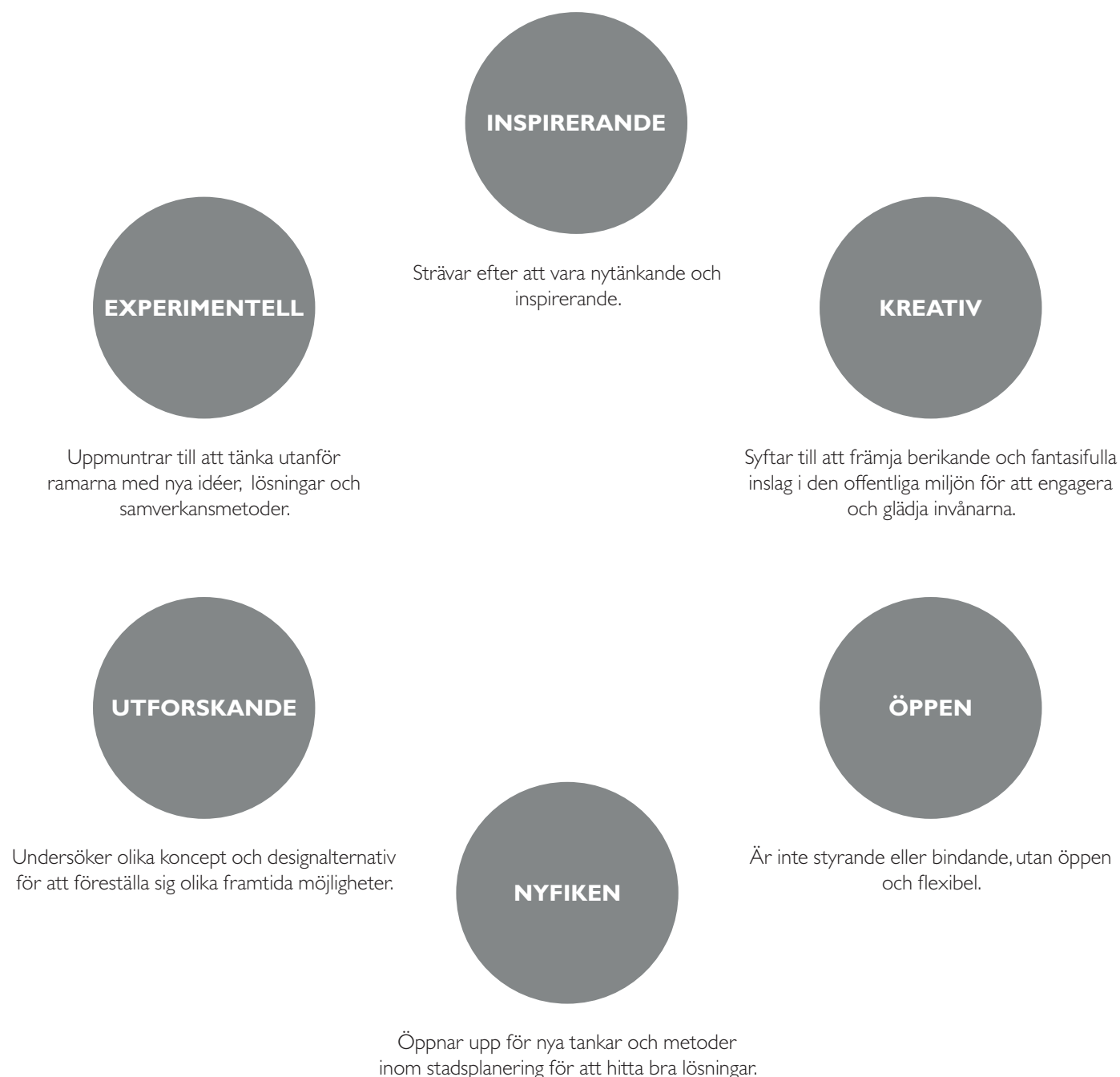
ställningstaganden i frågor som rör stadsmiljön. **Idékatalogen är ett hjälpmedel som identifierar bristfälliga platser och stråk i kommunen, ger en överblick över deras grundläggande förutsättningar (styrkor, svagheter, möjligheter och utmaningar), samt idéer för hur dessa platser och stråk kan stärkas.**

Målet är att förstärka, förankra, koppla samman och tydliggöra identifierade platser och stråk. Detta för att skapa en mer sammanhållen, trygg och attraktiv stadsmiljö som främjar goda livsvillkor.

Idékatalogen är flexibel och tillåtande. Idéerna i katalogen är inte färdigarbetade förslag utan är en inspiration och utgångspunkt som utgör en grund för vidare arbete. Idéerna bör vidareutvecklas för att passa de specifika och varierade behov, förutsättningar och önskemål som karakteriserar de olika platserna.

Idékatalogen syftar till att tillvarata befintliga positiva initiativ i kommunen, förstärka det som fungerar och förbättra det som är bristfälligt.

Vad är idékatalogen?

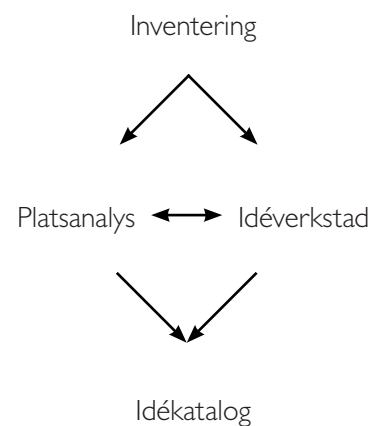
Metod

Framtagning av idékatalogen

Under inventeringen kartlades centrala Upplands Väsby, med fokus på områden innan för E4 och järnvägen. Inventeringen genomfördes förutsättningslöst. Platsanalysen bygger vidare på inventeringen och identifierar befintliga utmaningar och egenskaper i centrala Väsby. Platser och stråk som är viktiga för den sociala hållbarheten i kommunen, och som är i behov av förstärkning, analyseras vidare.

Idéverkstaden omfattar samtal med Väsbyborna via boendedialoger och medborgardagar, workshop med Enheten för samhällsplanering och exploatering (Splex), samt samtal med boende, föreningar, akademiker, och tjänstepersoner på andra kommuner.

Idékatalogen bygger på de egna platsanalyserna i kombination med erfarenheter från idéverkstaden.

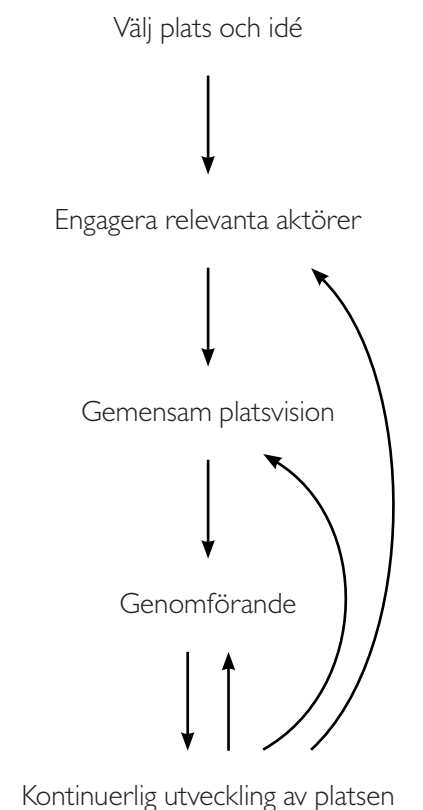
Användning av idékatalogen

Idékatalogen är tänkt att fungera som ett uppslagsverk med inspiration. Idéerna kan implementeras individuellt eller i kombination. Ett förslag från en plats kan implementeras på en annan. Urval av plats och idé är därför ytterst flexibelt.

Relevanta aktörer, exempelvis fastighetsägare, boende och föreningar, bör engageras för att diskutera lämplig plats och idé.

Idén från katalogen vidareutvecklas och tillsammans utarbetas en gemensam platsvision. Förfining och justering av grundidén från katalogen genomförs för att utforma ett färdigt och genomarbetat förslag. Detta kan till exempel innebära att konstruera prototyper och arbeta med placemaking.

Efter genomförandet kan platsen utvärderas och vidareutvecklas baserat på feedback från användarna. Vid behov kan nya aktörer involveras och/eller den gemensamma platsvisionen justeras.

Läsanvisning

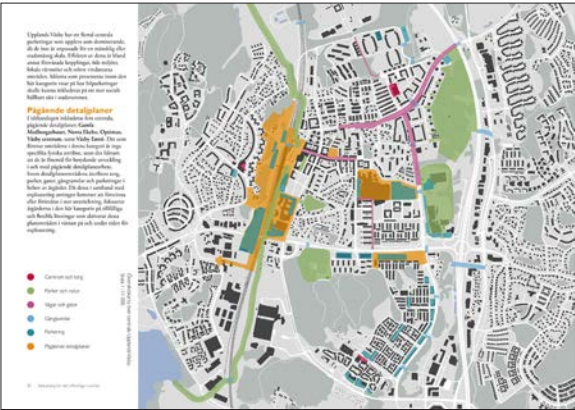
Upplägg

Idékatalogen inleds med en förklarande text och en **översiktskarta** över centrala Upplands Väsby. Här är alla aktuella fokusområden markerade. Varje fokusområde faller inom någon av följande, färgkodade kategorier: Centrum och torg, Parker och natur, Vägar och gator, Gångtunnlar, Parkeringar och Pågående detaljplaner. Varje kategori representerar en del av det offentliga rummet och har sina specifika förutsättningar. På dessa två inledande uppslag introduceras dessa sex kategorier, samt avsnittet Övergripande strategier.

De övergripande strategierna sätter de olika kategorierna i en större kontext. Detta avsnitt innehåller åtta generella strategier för hur kommunen kan arbeta för att stärka det offentliga rummet på en mer övergripande nivå. Därefter följer de enskilda kategorierna i tur och ordning.

Varje kategori inleds med en kort **sammanfattning** av hur den förhåller sig till social hållbarhet, och de specifika bestämmelser, planer och visioner som gäller för Upplands Väsby kommun.

På motsatt sida presenteras generella **designprinciper** för varje kategori. Dessa presenteras i fyra eller sex stycken färgkodade cirkclar. Designprinciperna är en gemensam, generell målbild för hur områdena inom varje

Sida 31 - 32: Uppslag som visar översiktskartan.

Sida 45 - 46: Inledande uppslag för kategorin Centrum och torg.

Sida 63 - 64: Inledande uppslag för området Smedby torg.

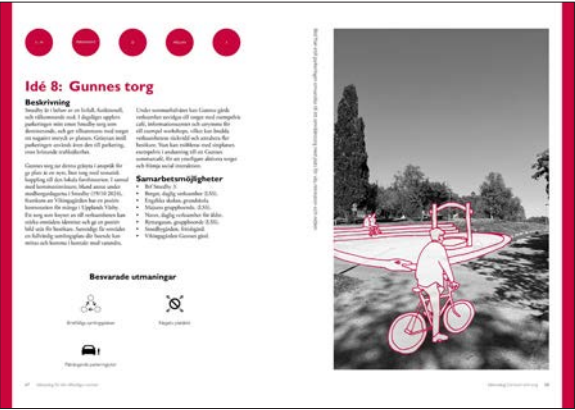
Sida 67 - 68: Uppslag med idé för området Smedby torg.

kategori bör gestaltas och utvecklas för att vara inkluderande, tillgängliga, trygga och främja social interaktion. Designprinciperna tar sin inspiration från Jan Gehls tolv kvalitetskriterier (se Bilaga 1: Teori) och bygger på egna analyser av Upplands Väsby's offentliga rum, samt kommunens Översiktsplan, Belysningsstrategi, och/eller Trafik- och mobilitetsstrategi där dessa är relevanta. Idékatalogen förhåller sig kontinuerligt till dessa styrdokument.

Efter det inledande uppslaget presenteras kategorins fokusområden i alfabetisk ordning. Idékatalogen innehåller totalt 22 stycken fokusområden, fördelade på de sex olika kategorierna. För varje fokusområde finns en **platsbeskrivning** med en analys av utmaningar och befintliga värden, samt en **vision** för dess framtida utveckling. **Fotografier** visar platsens nuvarande skick, och på kartan markeras både fokusområdet och var bilderna är tagna.

Baserat på designprinciperna, platsbeskrivningen och visionen presenteras sedan ett antal idéer för möjliga tillägg och åtgärder. Dessa visas genom **text**, **referensfotografier** samt enklare **skisser och collage**.

För kategorierna Centrum och torg, Parker och natur, Vägar och gator samt Pågående detaljplaner ges konkreta idéer för varje fokusområde. Vissa idéer är platsspecifika, medan andra kan utföras på flera områden, vilket anges i texten. För kategorierna Gångtunnlar och Parkeringar, som är mer homogena till sin karaktär, presenteras generella idéer som kan appliceras på samtliga tunnlar respektive parkeringar.

Informationsbubblor

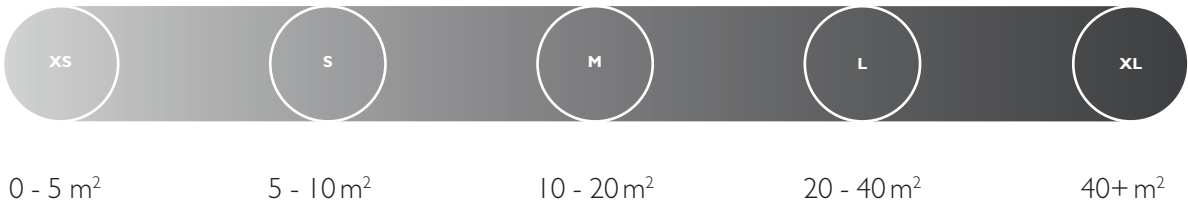
För varje idé i katalogen finns fem informationsbubblor i den övre marginalen. Dessa visar idéns fysiska storlek, den avsedda tidsramen, uppskattade implementerings- och driftkostnader, samt rekommenderad nivå av medborgarinflytande. Bubblorna ger en snabb överblick och gör det enkelt att jämföra

olika idéer med varandra. Idéerna presenteras i ett tidigt skede som en källa till inspiration, de är flexibla och öppna för anpassning. Informationen i bubblorna ger därför en ungefärlig uppskattning av dessa fem aspekter, och är en vägledning för att underlätta vidare arbete.

1. Storlek

Ungefär hur stor yta omfattar idén? Skalan sträcker sig från 0 kvadratmeter till 40+ kvadratmeter, och anges på en skala från XS till XL.

2. Tid

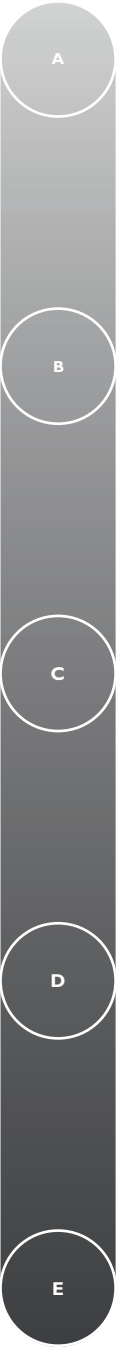
Är idén utformad för en begränsad tid eller som en permanent lösning? Eller kan den fungera både tillfälligt och långsiktigt?

3. Kostnad

Är idén billig eller dyr att implementera? Implementeringskostnaden baseras på faktorer så som fysisk storlek, materialkostnader, personalomkostnader och om idén är tänkt att vara tillfällig eller permanent. Den anges på en skala från A till E, där A representerar

lägst kostnad och E de dyrare projekten. Uppskattningarna har tagits fram i samråd med tjänstepersoner på Kontoret för samhällsbyggnad för att ge en överblick av ungefärlig kostnadsnivå.

- A: Låga kostnader
- Markmålningar eller andra dekorativa insatser direkt på markytan.
 - Tillfälliga möbler, till exempel scener och långbord.
 - Tillfälliga konstnärliga installationer eller evenemang.
 - Uthyrning eller upplåtelse av mark för kortvariga evenemang eller aktiviteter.
- B: Låga till medelhöga kostnader
- Tillfälliga gröna installationer.
 - Gestaltad skyltning.
 - Mindre mötesplatser med fast men enkelt möblemang.
 - Mindre konstnärliga gestaltningar i offentlig miljö.
- C: Medelhöga kostnader
- Specialdesignat möblemang för offentliga platser.
 - Lekplatser.
 - Större konstinstallationer.
 - Gestaltade promenadstråk.
 - Permanenta grönytor som kräver etableringstid och underhåll.
- D: Högre kostnader
- Bemannade mötesplatser eller samlingspunkter.
 - Mindre byggnader eller fasta strukturer, till exempel paviljonger.
 - Omgestaltning av mindre torg eller andra offentliga utrymmen.
 - Utformning av landskap, stråk och parkmiljöer.
- E: Högst kostnader
- Anläggning av nya torg eller offentliga platser.
 - Anläggning av nya parker eller större landskapsprojekt.
 - Upprustning eller ombyggnation av vägar och gator.
 - Behov av ny detaljplan.

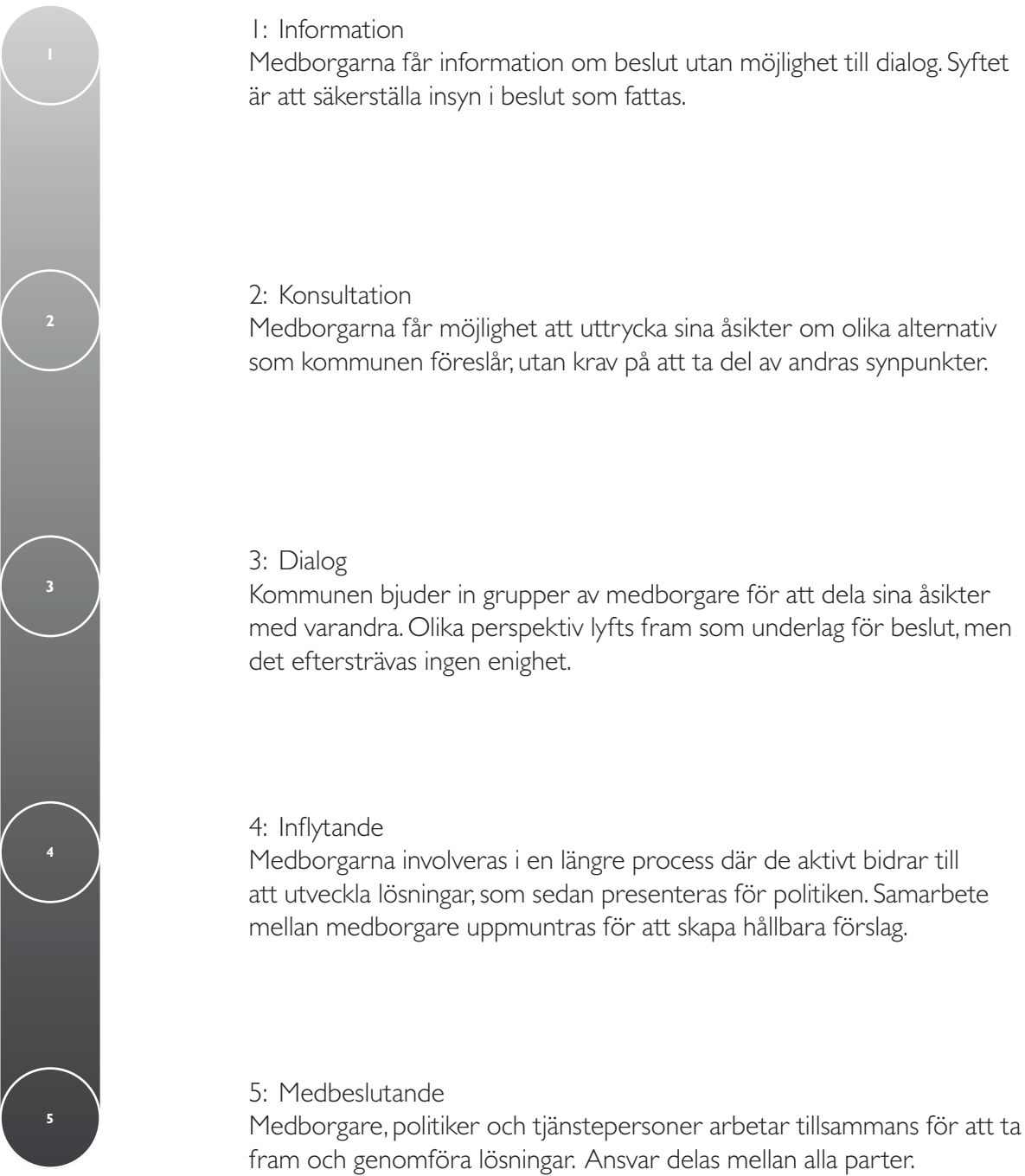
4. Driftkostnad

Är idén billig eller dyr i drift per år?
Skalan ger en ungefärlig uppskattning av driftkostnader och är framtagen i samråd med tjänstepersoner på Kontoret för samhällsbyggnad. Eftersom dessa kan påverkas av många faktorer, som gör driften komplex och svår att uppskatta i ett tidigt skede, är skalan grovt indelad i tre nivåer. Skalan ger en vägledning för att förstå omfattningen av driftkostnaderna. Uppskattningen tar inte hänsyn till oförutsedda kostnader som exempelvis omfattande skadegörelse eller väderfenomen. Observera att den uppskattade driftkostnaden görs oavsett markägare. Uppskattningen avser förändringen i driftkostnad jämfört med nuvarande nivå.

5. Medborgardialog

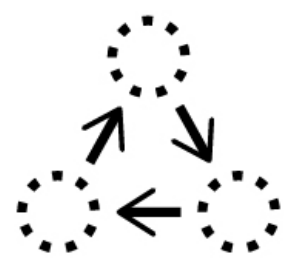
På vilken nivå bör medborgarna engageras?
Utgångspunkten är Sveriges Kommuner och Regioners (SKR) Delaktighetstrappa. Trappan har fem nivåer och anges i katalogen på en skala från 1 till 5. Delaktighetstrappan är utformad för att vägleda kring det mest lämpliga sättet att involvera medborgare beroende på projektets specifika förutsättningar. Det är viktigt att trappan inte ses som en hierarki. Syftet är att främja en konstruktiv dialog och ömsesidig förståelse mellan kommuninvånare, politiker och tjänstepersoner i kommunen.

Utmaningar

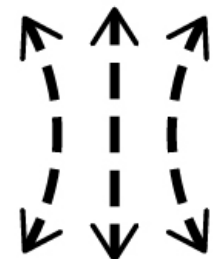
Idékatalogen refererar kontinuerligt till följande grafiska symboler som illustrerar olika utmaningar som kännetecknar Upplands Väsby's offentliga rum. Varje idé i katalogen

svarar mot en eller flera av dessa utmaningar. För en mer ingående beskrivning av dessa, se Bilaga 2: Inventering.

BRISTFÄLLIGA SAMLINGSPLATSER

Bristande tillgång till kvalitativa offentliga ytor begränsar möjligheten till social samvaro i flera områden.

BRISTFÄLLIGA STRÅK

Stråk i och mellan kommunens olika områden saknar tydliga estetiska och funktionella kopplingar.

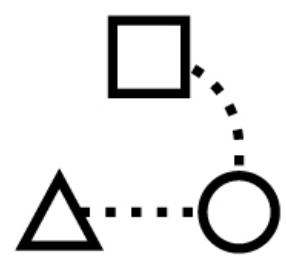
NEGATIV PLATSBILD

Många offentliga platser upplevs som ogästvänliga bland annat på grund av dålig gestaltning och bristande underhåll.

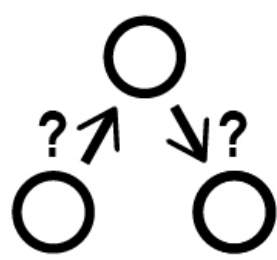
OGESTALTADE GRÖNYTOR

Flera grönytor saknar genomtänkt gestaltning, vilket skapar otrivsamma och otrygga platser.

FRAGMENTARISK GESTALTNING

Inkonsekvent gestaltning gör att det offentliga rummet inte upplevs som enhetligt utformat.

FRAGMENTERADE GRÖNYTOR

Exploatering och hårdgörning bidrar till en mer fragmenterad grönbå infrastruktur.

OTILLGÄNGLIGA GRÖNYTOR

Bebyggelse och vägar, kuperad terräng och vegetation, samt bristande skyltning försvårar orientering och framkomlighet.

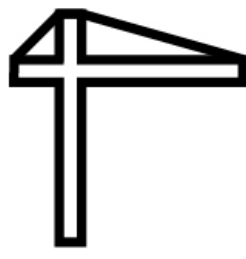
PÅTRÄNGANDE PARKERINGSYTOR

Många och stora parkeringsytor skapar avstånd och försvårar kopplingar mellan områden.

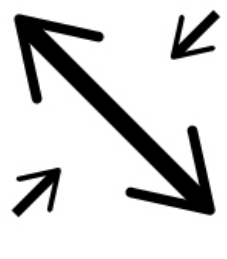
FRAGMENTARISKA GÅNG- OCH CYKELBANOR

Gång- och cykelbanor är i flera fall otydliga eller upphör tvärt. På flera platser saknas tillräckliga trottoarer, cykelvägar och övergångsställen.

LÅNGVARIGA BYGGARBETSPLATSER

Ett flertal byggarbetsplatser påverkar stadsbilden och rörelsemönster negativt.

TRAFIKBARRIÄRER

Historisk prioritering av motortrafik försvårar framkomligheten för fotgängare och cyklister.

VÄDERUTSATT YTOR

Inslag av stora flacka och hårdgjorda ytor gör att platser upplevs som relativt blåsiga och väderutsatta.

Avgränsningar och utmaningar

De samhällen vi lever i, våra städer, tätorter och byar, består inte endast av byggnader. De utgörs till stor del av det sammanhängande nät av offentliga rum mellan husen. Dessa är till exempel gator, torg, parker, lekplatser och idrottsplatser. Det är i de här offentliga rummen som det gemensamma stadslivet pågår och möten mellan människor sker.

Idékatalogens fokus ligger på de offentliga rummen i centrala Upplands Väsby. Fortsatt arbete kan möjliggöra en utvidgning av katalogens fokus till ytterligare delar av kommunen.

De offentliga rum som behandlas i idékatalogen är de platser som är obegränsat tillgängliga för allmänheten i kommunen, även om de inte nödvändigtvis är kommunalt ägda. Däremot prioriteras idéförslag belägna på mark som kommunen har rådighet över. I de fall där andra ägandeformer råder inkluderas området eftersom att det är bärande i stadsrummet. Detta är då tydligt poängterat i respektive platsbeskrivning. Förslag på privatägd mark kompletteras med idéer för utveckling av intilliggande kommunal mark för att stödja platsen som helhet.

Idékatalogen berör alltså inte byggnader eller några inomhusmiljöer, vare sig bostäder eller offentliga eller kommersiella byggnader. Därmed behandlar idékatalogen inte

bostadsbeståndet eller dess upplåtelseformer. Katalogens tyngdpunkt ligger på fysiska åtgärder i områden i behov av mer sociala, trygga och attraktiva utomhusmiljöer. Detta inkluderar inte löpande drift och underhåll av allmänna platser. Andra brottsförebyggande och trygghetsskapande åtgärder såsom kameraövervakning och polisnärvaro, eller service så som skola eller social omsorg, behandlas inte. Arkitektoniska inslag i stadsmiljön som syftar till att utesluta eller avskräcka oönskade grupper av människor, såsom hemlösa, ungdomar och tiggare, så kallad exkluderande design, är ett fenomen som inte är förenligt med katalogens fokus på social hållbarhet, och avhandlas därmed inte.

Att kommunen kan erbjuda inbjudande och funktionella samlingsplatser som främjar sociala möten mellan människor är avgörande för den sociala hållbarheten. De offentliga rummen utgör medborgarnas vardagsmiljö, och ligger till grund för ett tryggt och trivsamt samhälle. Att involvera medborgare i utvecklingen av den offentliga miljön är av yttersta vikt. I framtagandet av idékatalogen genomförs ett antal översiktliga och mer generella boende- och medborgardialoger där Väsbybornas åsikter och tankar om den offentliga miljön insamlas. Mer djupgående, platsspecifika dialogmöten genomförs ej. I anslutning till varje förslag i katalogen framgår om, och på vilken nivå, vidare medborgardialog rekommenderas. Målet är

att idékatalogen ska vara ett verktyg för att stärka den sociala hållbarheten i det offentliga rummet. Likväl är katalogen bara ett av flera verktyg. Trygghet i det offentliga rummet är en gemensam fråga där kommunen och andra aktörer måste samarbeta. Fysiska åtgärder är endast ett av många olika angreppssätt och aspekter som bör beaktas, och måste

samverka med åtgärder inom andra områden, exempelvis sociala insatser. Det går inte att bygga bort otrygghet eller skapa ett socialt hållbart samhälle enbart genom ingrepp i den fysiska miljön. Däremot kan kommunen, genom åtgärder i det offentliga rummet, främja goda och trygga livsvillkor för alla invånare i Upplands Väsby.

Bild: Karta över centrala Upplands Väsby kommun med markering som visar idékatalogens geografiska avgränsning.
Skala 1:20 000.

II. Idékatalog

De olika kategorierna

- Övergripande strategier
- Centrum och torg
- Parker och natur
- Vägar och gator
- Gångtunnlar
- Parkeringar
- Pågående detaljplaner

De olika kategorierna

Indelningen

I idékatalogen är alla fokusområden från inventeringen indelade i olika färgkodade kategorier. Uppdelningen är specifikt anpassad efter Upplands Väsby's förutsättningar och vad som är karaktäristiskt för kommunens offentliga rum. Genom att strukturera och kategorisera alla fokusområden ges en bättre överblick över de åtgärder som är mest relevanta och effektiva för att förbättra varje enskilt område.

De grundläggande inslagen i stadens offentliga rum är mötesplatser, grönområden och stråk. Centrum och torg fungerar som mötesplatser och sociala nav, Parker och natur erbjuder grönområden för rekreation och avkoppling, och Vägar och gator binder samman stadens olika delar via stråk som möjliggör rörelse och flöden.

Utöver dessa tre kategorier omfattar idékatalogen gångtunnlar och parkeringar som egna kategorier. Dessa är tätt sammankopplade med Upplands Väsby's trafikplanering och vägnät, men har så pass betydande roller i kommunens stadsrum att de behandlas separat. Då både gångtunnlar och parkeringar är relativt homogena till sin karaktär, hanteras inte varje enskild gångtunnel och parkering individuellt. För dessa kategorier finns, liksom för övriga kategorier, generella designprinciper och idéer men inte platsspecifika förslag på åtgärder.

Vidare fokuserar idékatalogen på kommunens centrala detaljplaneområden där planarbetet pågår. Flera stora centrala områden håller på eller kommer att exploateras i närtid. När kommunen exploaterar i så hög grad är det nödvändigt för den sociala hållbarheten att dessa planområden inte upplevs som otrygga eller otillgängliga under de år som planering och exploatering pågår. Detta kräver proaktivt arbete med att säkerställa att områdena är levande även under byggfasen.

Övergripande strategier

Det inledande avsnittet ”Övergripande strategier” presenterar generella metoder för att förbättra den sociala hållbarheten i kommunens offentliga rum.

Strategierna syftar till att skapa mer sammanhängande offentliga rum, så att centrala Upplands Väsby upplevs som en enhetlig och mångfacetterad helhet. Eftersom strategierna inte är knutna till specifika platser är de inte markerade på översiktskartan (se nästa uppslag), men de omfattar flera av de fokusområden som behandlas i efterföljande kategorier. Målet är att med genomtänkta helhetsgrepp omvandla det offentliga rummet till en socialt hållbar helhet.

Centrum och torg

I kategorin ”Centrum och torg” ingår tre lokala mötesplatser som är viktiga för sina

respektive områden; **Runby torg**, **Sigma centrum**, samt **Smedby torg**. Här inkluderas inte alla av kommunens centralt belägna gemensamma och offentliga öppna ytor, utan endast de som bedöms vara i störst behov av åtgärder.

Upplands Väsby saknar i dagsläget ett centralt stadstorg. Kommunens främsta mötespunkt är Väsby Centrum som är ett privatägt köpcentrum, och med det följer särskilda begränsningar i form av regler och öppettider. Det faktum att flera av kommunens torgytor är privatägda är ett betydande problem. Här reduceras möjligheterna för bland annat planerande eller spontana sammankomster eller demonstrationer. Andra initiativ och åsiktsuttryck begränsas. Detta blir i förlängningen ett demokratiproblem, då det begränsar möjligheterna för en fri och öppen samvaro. Slitstarka och flexibla torg är därmed viktiga för en fungerande demokrati. Områdestorgen, som bör komplettera en central mötesplats, är också bristfälliga.

Parker och natur

Kategorin ”Parker och natur” omfattar offentliga parker, naturparker och stadsskogar. I denna kategori inkluderas även Väsbyån och stråket som löper längs med ån. Här behandlas också lekplatser, sportanläggningar och andra rekreationsytor inom Vilundaparken. Totalt är det sex stycken områden som ingår i kategorin; **Apoteksskogen**, **Folkparksberget**, **Messingsparken**, **Norra berget**, **Vilundaparken**, samt **Väsbyån**.

Stora delar av Upplands Väsby är redan i dagsläget naturnära och gröna, men i takt med att kommunens centrala delar växer och utvecklas behöver grönområden bevaras och utvecklas för att säkerställa bland annat ett gott mikroklimat, kvalitativa rekreations- och aktivitetsytor samt ekosystemtjänster.

Vägar och gator

I den här kategorin ingår huvudgator, lokala gator och promenadstråk, samt gång- och

cykelvägar. Totalt består kategorin av sex vägar och gator i centrala Väsby som på olika sätt upplevs som problematiska; **Arkadstråket**, **Centralvägen**, **Hallonstigen**, **Himmelsgränd**, **Husarvägen**, och **Väsbyvägen**. Vissa av dessa är problematiska endast längs en begränsad del av sträckan, och i dessa fall begränsas idékatalogens fokus till det specifika vägavsnittet.

Stora delar av centrala Upplands Väsby planlades under 1960- och 1970-talet, med ett stadsideal som prioriterade biltrafik. En bilorienterad stadsplanering innebär utmaningar för att främja offentliga rum anpassade till en mänsklig skala. Konsekvenserna är bland annat trafikbarriärer som begränsar rörelsemönster och försvårar kopplingar, vilket gör att Upplands Väsby upplevs som fragmenterat. Möjligheter för invånare att röra sig fritt och tryggt mellan olika stadsdelar är en bärande faktor till en mer socialt hållbar stadsmiljö. Fokuset inom denna kategori är därför att utveckla befintliga vägar och gator för att göra de mer trivsamma och trygga för fotgängare och cyklister.

Gångtunnlar

Gångtunnlar är viktiga för att säkerställa säkra och bekväma gångförbindelser under vägar och järnvägar.

I Upplands Väsby finns ett stort antal gångtunnlar som upplevs som mörka och otrygga. I idékatalogen ingår sexton stycken tunnlar i centrala Väsby, samt de stråk som leder till och från tunnlnarna, exempelvis gångbron strax söder om Trafikplats Glädjen som tar vid under Stockholmsvägen och leder över E4:an. Här presenteras idéer som syftar till att ge ett mervärde till kommunens gångtunnlar, och säkerställa en trygg användning i och kring dessa.

Parkeringar

I kategorin ”Parkeringar” ingår parkeringshus och parkeringsplatser, samt större hårdgjorda ytor i anslutning till motortrafikleder.

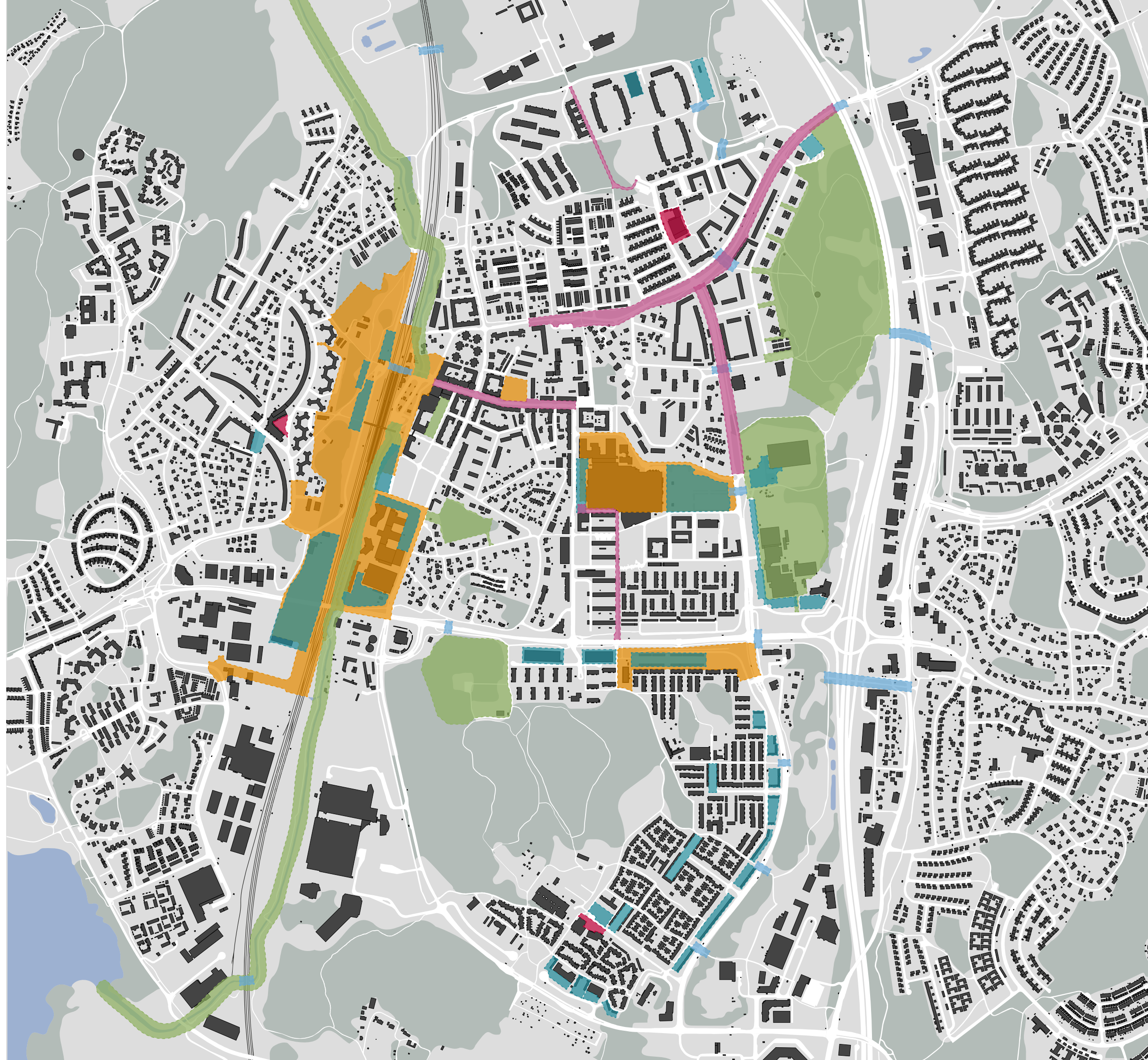
Upplands Väsby har ett flertal centrala parkeringar som upplevs som dominerande, då de inte är anpassade för en mänsklig eller stadsmässig skala. Effekten av detta är bland annat försvårade kopplingar, öde miljöer, lokala värmeöar och större vindutsatta områden. Idéerna som presenteras inom den här kategorin visar på hur bilparkeringar skulle kunna inkluderas på ett mer socialt hållbart sätt i stadsrummet.

Pågående detaljplaner

I idékatalogen inkluderas fem centrala, pågående detaljplaner; Gamla Medborgarhuset, Norra Ekebo, Optimus, Väsby centrum, samt Väsby Entré. Det som förenar områdena i denna kategori är inga specifika fysiska attribut, utan det faktum att de är föremål för betydande utveckling i och med pågående detaljplanearbete. Inom detaljplaneområdena återfinns torg, parker, gator, gångtunnlar och parkeringar i behov av åtgärder. Då dessa i samband med exploatering antingen kommer att försvinna eller förändras i stor utsträckning, fokuserar åtgärderna i den här kategorin på tillfälliga och flexibla lösningar som aktiverar dessa planområden i väntan på och under tiden för exploatering.

- Centrum och torg
- Parker och natur
- Vägar och gator
- Gångtunnlar
- Parkeringar
- Pågående detaljplaner

Översiktskarta över centrala Upplands Väsby.
Skala 1 : 11 000.

Övergripande strategier

Idékatalogens huvudfokus är mindre punktinsatser för att stärka specifika platser och stråk i Upplands Väsby. Dessa insatser är viktiga för att förbättra enskilda områden, men för att säkerställa långsiktig social hållbarhet krävs även ett helhetsperspektiv.

Boverket (2010) lyfter i sin rapport om socialt hållbar stadsutveckling vikten av att kombinera ett "hela-staden-perspektiv" med områdesbaserade insatser.

En av de stora utmaningarna för Upplands Väsby är att knyta samman bostadsområden och kommundelar och överbrygga fysiska barriärer (Väsby Stad 2040). För att möta denna utmaning är helhetsstrategier avgörande.

Genom att implementera övergripande och konsekventa strategier kan kommunen främja kontinuitet i arbetet med social hållbarhet och skapa en starkare visuell och funktionell sammanhållning i Upplands Väsby.

I detta avsnitt presenteras åtta sådana strategier som kan komplettera de punktinsatser som föreslås senare i katalogen. Ett flertal punktinsatser knyter an till en eller flera strategier, och hänvisas till under aktuell strategi.

Genom att arbeta med en kombination av punktinsatser och övergripande strategier kan Upplands Väsby kommun skapa en sammanhållen och hållbar utveckling av sina offentliga rum.

Flyttbar arkitektur

Beskrivning

Flyttbar arkitektur består av olika objekt som kan återanvändas på flera platser i det offentliga rummet. Dessa flyttbara objekt anpassas efter platsens specifika behov och bidrar till att förhöja värdet på området. De kan enkelt flyttas och återanvändas i nya sammanhang, vilket gör dem både flexibla och hållbara över tid.

Flyttbar arkitektur kan inkludera en mängd olika objekt, såsom möbleman, grillplatser, flyttbara planteringskärl, lekfulla skulpturer och konstinstallationer. Även mer aktiva inslag som scener, skateramper, beachvolleybollplaner, bastuvagnar och flottar. Dessutom kan paviljonger, återvinningsstationer och marknadsstånd ingå. Möjligheterna är nästintill obegränsade.

För att det ska vara möjligt att implementera flyttbar arkitektur i det offentliga rummen behöver kommunen säkerställa ett dedikerat lager eller förråd, till exempel för vinterförvaring av de olika objekten.

Tillfällig arkitektur kan vara ett effektivt verktyg för att testa nya användningar i stadsrummet – ibland för en kort period, ibland under flera år – för att undersöka hur platser och stråk kan förbättras. Den tillfälliga arkitekturen kan utvecklas till permanenta platser om den uppskattas, eller flyttas om resultatet inte motsvarar förväntningarna eller

om platsen senare ska bebyggas. När dessa inte längre behövs transporteras de vidare till nya platser där de kan göra nytta. På detta sätt uppstår en dynamisk användning av resurser som ger mervärde över tid.

Med relativt små insatser kan positiva inslag i staden förverkligas på kort tid. Platser som annars skulle stå outnyttjade under en längre period kan förvandlas till levande och attraktiva miljöer genom kreativa, temporära installationer. Dessa insatser bidrar till att göra det offentliga rummet mer jämlikt, tryggt, innehållsrikt och väl gestaltat i hela staden.

Relaterade idéer

- Idé 1: Sommartorg, s. 49.
- Idé 7: Smedby scen, s. 65.
- Idé 37: Seniorvänlig odling, s. 147.
- Idé 39: Återbruk, s. 151.
- Idé 40: Minimuseum, s. 155.
- Idé 54: Långbord, s. 199.
- Idé 60: Optimus fotogenlampa, s. 215.
- Idé 64: Pusslet, s. 225.
- Idé 66: Väsby strand, s. 229.
- Idé 67: Uppblåsbar maskot, s. 233.
- Idé 69: Ambulerande skejtpark, s. 237.
- Idé 70: Containerpark, s. 239.

Faddersystem

Beskrivning

Tillfälliga parker ökar utrymmet för umgänge, vila och aktivitet i det offentliga rummet. Olika sorters miniparker och odlingsmöjligheter utgör små oaser i stadsmiljön, med grönska i form av exempelvis planteringar, buskage och små träd.

Ett faddersystem för aktivering och skötsel av tillfälliga parker kan stärka gemenskapen och öka tryggheten i kommunen. Genom ett faddersystem kan privatpersoner, föreningar eller organisationer hyra exempelvis en tillfällig parklet eller odlingsplats. Faddern är delaktig från början och hjälper till att utforma den tillfälliga parken utifrån lokala behov och önskemål. Dess uppdrag är att ta hand om planteringarna, hålla parken i gott skick, och att bidra med aktiviteter och evenemang som för samman människor på platsen. Hyreskontraktet mellan kommunen och faddern är tidsbegränsat och kan förlängas eller avslutas. En tillfällig park kan placeras på gågata, torg, park eller på en parkeringsyta på gata där den högsta tillåtna hastigheten är 30 km/timmen. Parken kräver polistillstånd, är alltid öppen för allmänheten och kommunen tar inte ut en avgift för den tillfälliga parken.

Konceptet är inspirerat av Helsingborgs stads arbete med miniparker längs Södergatan i Helsingborg där små parker tillfälligt placeras på hårdjorda ytor i stadsrummet. Även i Stockholms stad finns möjlighet att söka

tillstånd för att anlägga en tillfällig park på gågator, torg, parker eller parkeringsytor.

En av fördelarna med tillfälliga parker är deras flexibilitet. Vid behov kan parkerna flyttas och till och med slås ihop för att bilda en större samlingsplats, exempelvis vid evenemang eller festivaler. Genom att aktivera tomma ytor och omvandla utrymmen som traditionellt tillhör biltrafiken, skapas en mer dynamisk och mänsklig stadsmiljö.

De tillfälliga parkerna stärker platsens identitet i anslutning till fadderns verksamhetsområde, och gör det mer attraktivt för invånare att vistas i det offentliga rummet.

Med faddersystemet och de aktiviteter som faddern arrangerar skapas en tryggare, mer inkluderande miljö med plats för gemenskap.

Relaterade idéer

- Idé 35: Parklet, s. 141.
- Idé 56: Under-tiden-trädgård, s. 205.

Konst i Väsby

Beskrivning

Olika sorters offentliga konstverk och konstnärliga gestaltningar har en betydande positiv inverkan på det offentliga rummet. Genom att skapa unika och igenkännbara platser bidrar de till att stärka invånarnas känsla av tillhörighet och stolthet över sin stad. Konst i det offentliga rummet fungerar som naturliga samlingspunkter där människor kan mötas. Detta främjar interaktion och skapar en ökad känsla av gemenskap.

När konstverk är väl genomtänkta och estetiskt tilltalande gör de stadsrummet mer attraktivt och lockar fler människor till platsen, vilket i sin tur kan öka tryggheten. Platser som används och befolkas regelbundet uppfattas som säkrare och mer levande. När invånare får möjlighet att delta i skapandet av konstverk genom olika dialogprocesser stärks dessutom deras engagemang och delaktighet i stadens utveckling. Detta skapar inte bara fysiska förändringar i stadsbilden utan bygger också en djupare samhörighet.

Offentliga konstverk kan också spegla och lyfta fram viktiga samhällsfrågor, vilket skapar en meningsfull dialog. Ur demokratisynpunkt är offentlig konst ett effektivt sätt att tillgängliggöra konst för flertalet. Det är även ett tillvägagångssätt för att praktiskt tillämpa Barnkonventionens artikel 4 som framhåller barn och ungas kulturella rättigheter. Dessutom stimulerar de kreativitet och

välbefinnande genom att erbjuda estetiska upplevelser som berikar stadsrummet. Genom att skapa miljöer som inspirerar till både reflektion och interaktion bidrar konst till en mer levande och inkluderande stadsmiljö där människor trivs och känner sig delaktiga.

Relaterade idéer

- Idé 4: Konstfasader, s. 57.
- Idé 5: Boendestatyr, s. 59.
- Idé 12: Insektshotell, s. 81.
- Idé 16: Muralmålning, s. 91.
- Idé 29: Lysande hundrastplats, s. 123.
- Idé 30: Skulpturstråk, s. 125.
- Idé 34: Portik, s. 137.
- Idé 40: Minimuseum, s. 155.
- Idé 45: Ljuskonstverk i träd, s. 169.
- Idé 57: Konst vid konstruktion, s. 207.
- Idé 58: Skyfallsvall, s. 209.
- Idé 62: Konstpark, s. 219.

Bild: Fotografi av konstverket Helgpappan av Jonas Högström från 2012. Foto: Filip Örn.

Lek och aktivitet

Beskrivning

En bra lek- eller aktivitetsplats är inte bara ett rum för lek och fysisk aktivitet utan även en social mötesplats som bidrar till gemenskap och trivsel.

Lekplatser spelar en central roll i att stärka den sociala hållbarheten genom att skapa trygga, inkluderande och inspirerande miljöer för barn och vuxna. För att uppnå detta behöver kommunen arbeta långsiktigt och strategiskt för att ge barn de bästa förutsättningarna för lek. Under 2024 utvecklas en Lek- och aktivitetsstrategi som tydliggör riktlinjer för detta arbete. Strategin redogör för aspekter såsom materialval, belysning och trygghet.

Hållbarhet och höga lekvärden går hand i hand. Naturinslag som barnen kan påverka ger dem möjlighet att skapa egna lekar och utforska på egna villkor. Genom återbrukade material samt bevarandet av naturmark och topografi skapas lekplatser som är attraktiva över tid. En sådan lekplats erbjuder variation och flexibilitet, vilket gör den tilltalande för barn i olika åldrar.

Det är också viktigt att lekplatser kan påverkas och förändras av barnen själva, vilket ger dem en känsla av delaktighet. Genom att involvera barn i designprocessen kan lekmiljöer skapas som tilltalar de barn som kommer att använda den. Lekplatser som kombinerar höga lekvärden med långsiktig hållbarhet

bidrar till en socialt sammanhållen och hållbar stadsplanering

För en inkluderande stadsplanering är det viktigt att erbjuda meningsfulla aktivitetsytor för alla åldersgrupper. Ytor för äldre barn och ungdomar kan inkludera skateboardramper och klätterväggar, medan vuxna och äldre kan dra nytta av gång- och löpspår eller lugna platser för rekreation och avkoppling. Genom att erbjuda en mångfald av aktivitetsytor kan kommunen möta behoven hos olika åldersgrupper och skapa livfulla miljöer som uppmuntrar både fysisk aktivitet och social samvaro.

Relaterade idéer

- Idé 3: Klättervägg, s. 55.
- Idé 15: Utegym för seniorer, s. 89.
- Idé 17: Studieparken, s. 93.
- Idé 21: Skogslekplats, s. 103.
- Idé 22: Vattenlekplats, s. 105.
- Idé 23: Rörelserummet, s. 109.
- Idé 24: Tjej-yta, s. 111.
- Idé 25: Löpbanan, s. 113.
- Idé 26: Lek i sluttning, s. 115.
- Idé 27: Lekfullt landskap, s. 117.
- Idé 33: Inte nudda mark, s. 135.
- Idé 37: Seniorvänlig odling, s. 147.
- Idé 46: Vertikal klätterlek, s. 171.
- Idé 47: Bemannad parklek, s. 173.
- Idé 55: Bokpark, s. 201.
- Idé 59: Regnlekplats, s. 211.

Ljusfestival

Beskrivning

Ett evenemang som använder tillfälliga eller permanenta ljusinstallationer för att förvandla offentliga platser kan bidra till skapandet av trygga och upplevelserika miljöer. Genom kreativa ljuskonstverk placerade på torg, parker, fasader och gator förnyas stadsrummets utseende, vilket skapar platser där invånare och besökare upplever de offentliga rummen på ett nytt sätt.

Ljus har en förmåga att förändra hur omgivningen upplevs, särskilt på kvällen och natten. Genom att lysa upp mörka eller otrygga platser, som tunnlar, parker eller avlägsna gator, minskar känslan av osäkerhet. I Boverkets forskningsrapport Trygga stadsmiljö (2019) framgår att god belysning påverkar den upplevda tryggheten under dygnets mörkare timmar, och är ett viktigt verktyg för att signalera hur en plats är tänkt att användas.

En ljusfestival kan även skapa tillfällen för socialt umgänge och integration. När människor samlas kring konst i det offentliga rummet stärks gemenskapen och den sociala samhörigheten. Interaktionen mellan olika grupper i samhället – oavsett ålder, kultur eller socioekonomisk bakgrund – främjas genom ett evenemang med öppen och tillgänglig natur. Att involvera Väsbyborna och lokala konstnärer i festivalens utformning och innehåll kan skapa en större delaktighet i stadsrummet.

Den positiva effekten på tryggheten och den sociala hållbarheten blir särskilt tydlig i områden där det annars kan vara svårt att få människor att vistas utomhus. Genom att förvandla dessa platser med konstnärlig ljussättning och skapa attraktiva, välkomnande miljöer, bidrar ljusinstallationerna till en förbättring av stadens sociala dynamik.

Trygghet är avgörande för att människor ska kunna och vilja delta i det offentliga livet, och en ljusfestival kan fungera som ett verktyg för att öka den känslan, samtidigt som den ger Väsbyborna möjligheten att återupptäcka Upplands Väsby's gator och torg.

Relaterade idéer

- Idé 29: Lysande hundrastplats, s. 123.
- Idé 42: Ljusinstallationer, s. 159.
- Idé 45: Ljuskonstverk i träd, s. 169.
- Idé 49: Ljus som gestaltning, s. 181.

Stärkta stråk

Beskrivning

I dagsläget utgör vissa offentliga platser och stråk i kommunen barriärer som skiljer stadsdelar och människor åt. Detta är särskilt påtagligt i anslutning till trafikleder. För att främja den sociala hållbarheten är det avgörande att säkerställa sammanhängande förbindelser och att dessa prioriteras i översiktsplanering, detaljplaner och markanvisningar. Närhet till arbetsplatser, skolor, grönområden, kollektivtrafik och service bidrar till en högre livskvalitet och välbefinnande. Därför är det viktigt att förbättra tillgängligheten till offentliga platser och att förbättra kopplingarna mellan stadsdelar genom väl gestaltade och funktionella stråk.

För en välfungerande stadskärna är det av största vikt att gående och cyklister enkelt kan ta sig mellan olika platser och målpunkter. Upplands Väsby's hjärta är det centrala stråk som sträcker sig i väst-östlig riktning från Stationstorget till Väsby Centrum. Det är här de största mängderna människor rör sig. I dagsläget är stråket fragmenterat, framförallt för fotgängare och cyklister. Gestaltningen längs stråket är inte enhetlig och framkomligheten är varierande och bristfällig, vilket leder till brutna rörelsemönster. Kyrkvägen är även underdimensionerad för mängden fordonstrafik, vilket gör den mindre attraktiv och mindre tillgänglig. För att stärka Hjärtstråket är det nödvändigt att

förbättra både dess visuella och funktionella aspekt genom en enhetlig gestaltning och trafikplanering som prioriterar fotgängare och cyklister.

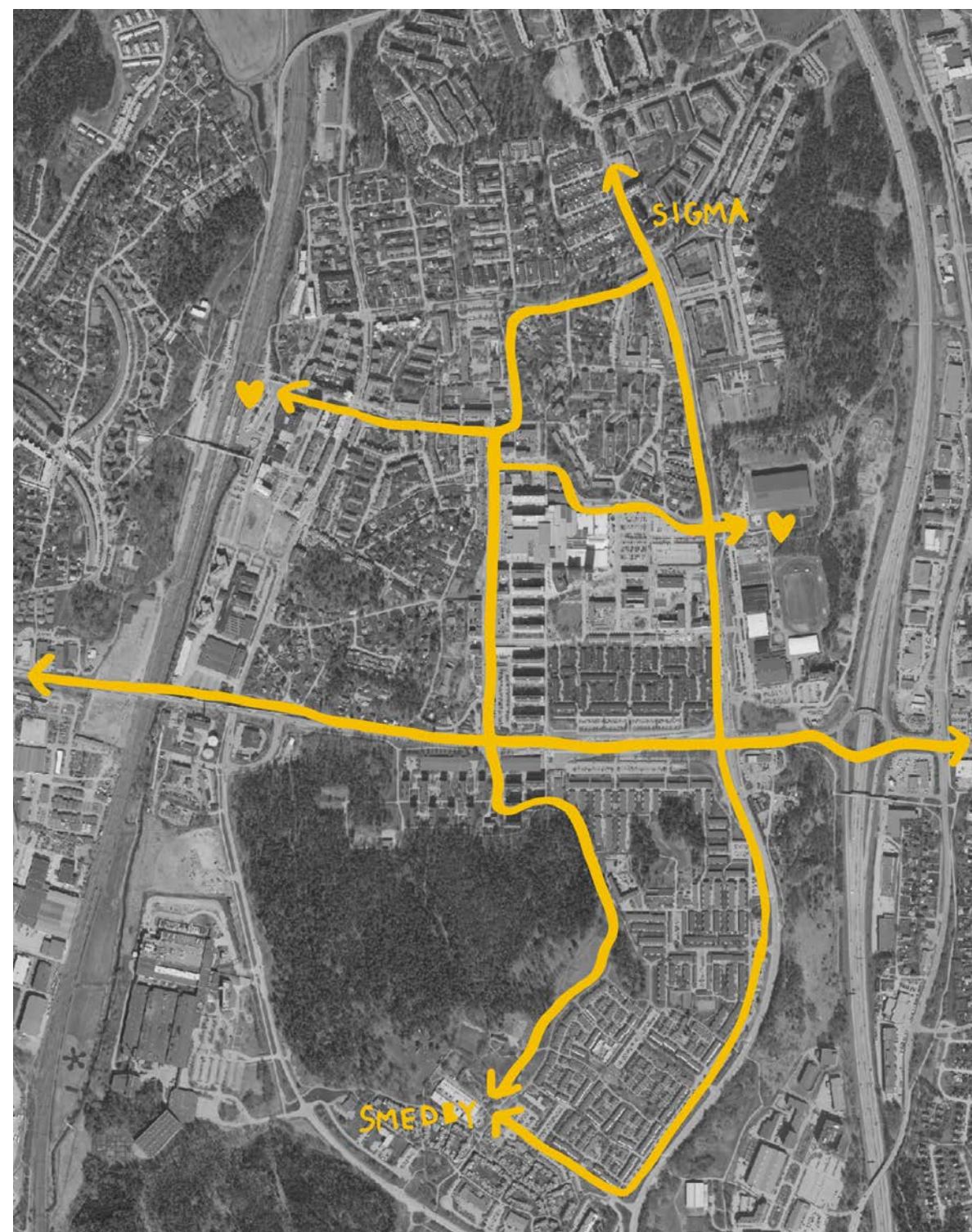
Med utbyggnaden av projektet Väsby Entré kommer det vara viktigt att stärka ett väst-östligt stråk över järnvägsspåret till Runby. Likvärdiga kopplingar över E4 och Stockholmsvägen är också önskvärda för att möjliggöra den täta stadsbyggd som eftersträvas i översiktsplanen Väsby Stad 2040.

Ett nord-sydligt stråk mellan Sigma och Smedby, som passerar genom centrala Väsby och korsar Hjärtstråket, är en annan viktig länk i stadsstrukturen. Sigma och Smedby är två centralt närbelägna stadsdelar i Upplands Väsby där den upplevda otryggheten är som mest påtaglig. Bristande förbindelser till andra delar av kommunen isolerar områdena. Väsbyvägen utgör en trafikbarriär som framförallt försvårar framkomligheten och kopplingarna till centrum. Likaså brister trafiklederna Husarvägen och Ekebovägen i att möta gående och cyklisters behov, vilket gör att vägarna i dagsläget inte används trafiksäkert. För att stärka integrationen och öka tryggheten i Sigma och Smedby är det viktigt att förbättra både den visuella och praktiska framkomligheten mellan dessa delar av staden och centrum.

Relaterade idéer

- Idé 9: Nya Ryttagatan, s. 69.
- Idé 30: Skulpturstråk, s. 125.
- Idé 33: Inte nudda mark, s. 135.
- Idé 34: Portik, s. 137.
- Idé 36: Nya Centralvägen, s. 143.
- Idé 38: Sensoriskt stråk, s. 149.
- Idé 42: Ljusinstallationer, s. 159.
- Idé 43: Grön korridor, s. 163.
- Idé 44: Pop-up cykelbana, s. 165.
- Idé 45: Ljuskonstverk i träd, s. 169.
- Idé 48: Enkla gångtunnlar, s. 179.
- Idé 49: Ljus som gestaltning, s. 181.
- Idé 50: Tematiska gångtunnlar, s. 183.
- Idé 64: Pusslet, s. 225.
- Idé 71: Kompassrosor, s. 239.

Bild: Karta över centrala Upplands Väsby kommun med viktiga stråk markerade.
Skala 1:15 000.

Stadsmiljöprogram

Beskrivning

Genom att samordna skyltning, utrustning, material och kulörer kan ett stadsmiljöprogram skapa en mer sammanhängande och estetiskt tilltalande miljö som främjar både social interaktion och trygghet.

Skyltar förbättrar orienteringen i staden och kan samtidigt spegla platsens historia och identitet. Ett enhetligt skyltprogram, med genomtänkt design och strategisk placering, gör Upplands Väsby lättare att navigera och mer inkluderande.

Stadens golv, det vill säga den markbeläggning som människor rör sig på, kan genom olika material och texturer skapa visuella och funktionella zoner, vilket underlättar användningen av offentliga rum.

Kulörer påverkar hur en plats upplevs och bidrar till en harmonisk helhet. Kulörer hjälper också till att skapa visuella kopplingar mellan olika stadsdelar och markera övergångar mellan områden. En enhetlig färgsättning kan minska visuellt kaos och skapa en trivsamt atmosfär. Färger som harmonierar med omgivningen kan också bidra till att lyfta fram specifika platser och skapa en starkare visuell identitet.

Möblering i det offentliga rummet är avgörande för att skapa ett sammanhängande

stadsrum. Genom att samordna designen av bänkar, sopkorgar, cykelställ och andra urbana möbler uppnås en enhetlig estetik och funktionalitet. En sammanhängande möblering underlättar användning och minskar känslan av fragmentering.

En mer harmonisk helhet möjliggör även för experiment med roliga tillägg, permanenta eller tillfälliga, som annars lätt kan försvinna i en brokig miljö.

Relaterade idéer

- Idé 2: Stärkt torgyta, s. 51.
- Idé 9: Nya Ryttagatan, s. 69.
- Idé 13: Röda ledtrådar, s. 83.
- Idé 17: Studentparken, s. 93.
- Idé 18: Zonindlad park, s. 95.
- Idé 20: Fjärilstorg, s. 101.
- Idé 25: Löpbana, s. 113.
- Idé 28: Faunamöbel, s. 121.
- Idé 30: Skulpturstråk, s. 125.
- Idé 36: Nya Centralvägen, s. 143.
- Idé 48: Enkla gångtunnlar, s. 179.
- Idé 49: Ljus som gestaltning, s. 181.
- Idé 50: Tematiska gångtunnlar, s. 183.
- Idé 71: Kompassrosor, s. 241.

Väsby utsiktsplatser

Beskrivning

Utsiktsplatser i Upplands Väsby har potentialen att skapa attraktiva mötespunkter som främjar gemenskap, rörelse och identitet.

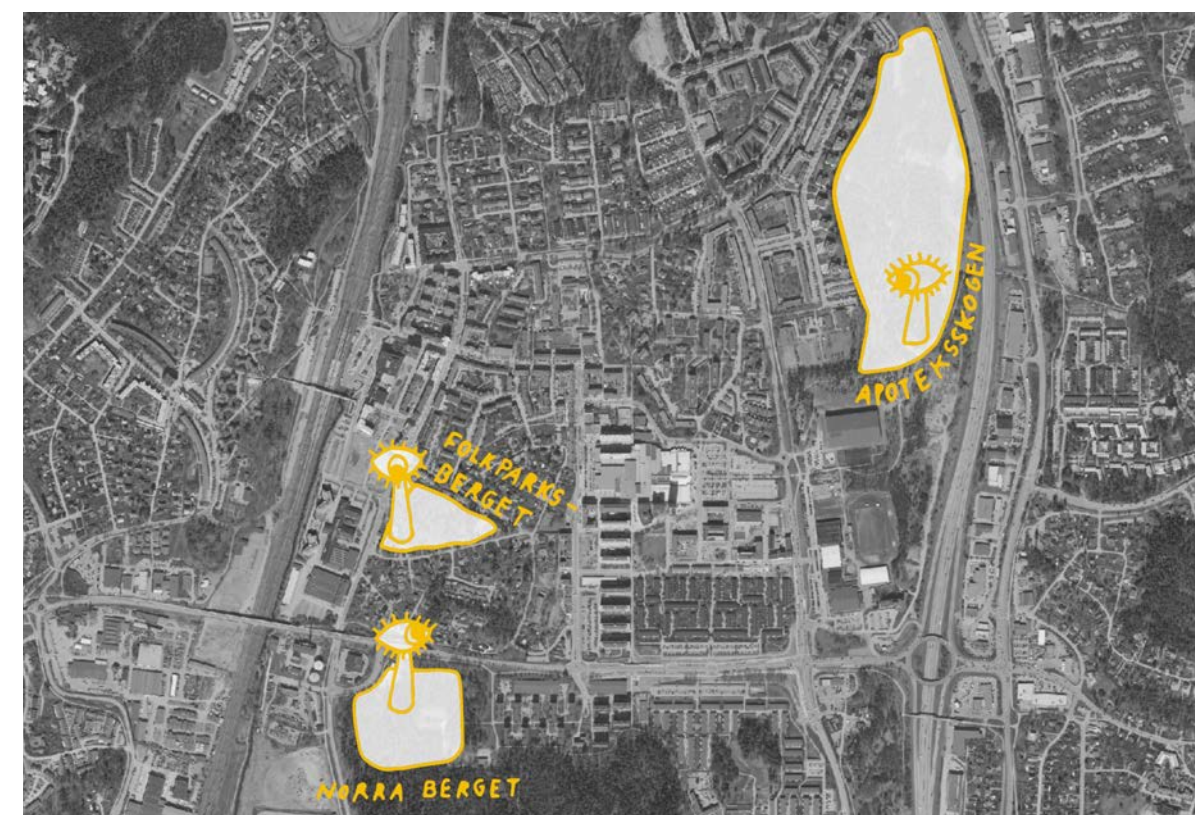
Varje utsiktsplats markerar en av centrala Väsby's högsta punkter, och utgör en målpunkt som aktiverar sin omgivning. Genom distinkt arkitektur som är väl utformad och välskött kan utsiktsplatserna göra områden mer attraktiva och användbara, vilket minskar känslan av otrygghet. På

detta sätt kan utsiktsplatserna etableras som landmärken, vilka har en egen design men ett gemensamt formspråk. Dessa utsiktsplatser stärker då både platsens identitet och den visuella kopplingen såväl som berättelsen om Upplands Väsby kommun.

Relaterade idéer

- Idé 11: Trappan, s. 77.
- Idé 14: Ramen, s. 85.
- Idé 19: Tornet, s. 99.

Bild: Illustration över centrala Upplands Väsby's höjder.

Centrum och torg

Mötesplatser såsom centrum och torg är viktiga för att utveckla delaktighet, attraktivitet och ekonomisk tillväxt för staden. För individen innebär mötesplatser möjligheter till ökat välmående, rekreation och demokrati (Regionplanekontoret, 2010).

I framtidsbilden *Mötesplatsen Väsby* framhålls det att god social sammanhållning kräver platser där människor i olika åldrar och med olika bakgrund kan mötas. Mötesplatser ska vara varierade, välkomnande och tillgängliga. De ska locka människor att stanna upp, och uppmuntra till möten, spontanidrott och kulturutövande. Olika kulturyttringar kan sätta sin prägel på offentliga utrymmen, skapa ett lokalt engagemang och verka identitetsskapande (Väsby Stad 2040).

En levande och trygg miljö skapas genom inbjudande mötesplatser som verkar identitetsstärkande och främjar sociala möten mellan människor.

Designprinciper

Designen ska ta hänsyn till behoven hos olika åldersgrupper, kulturer och funktionsförmågor. Torget ska vara tillgängligt för alla, med till exempel ramper, breda gångar och sittplatser.

Torg ska vara belägna på lättillgängliga platser med goda förbindelser till gångvägar, cykelbanor och kollektivtrafik. De bör fungera som naturliga mötesplatser och knutpunkter i staden.

God belysning, öppna siktlinjer och aktiva kanter med verksamheter och bostäder som vetter mot torget bidrar till ökad trygghet. Social kontroll skapas genom att människor vistas och rör sig i området.

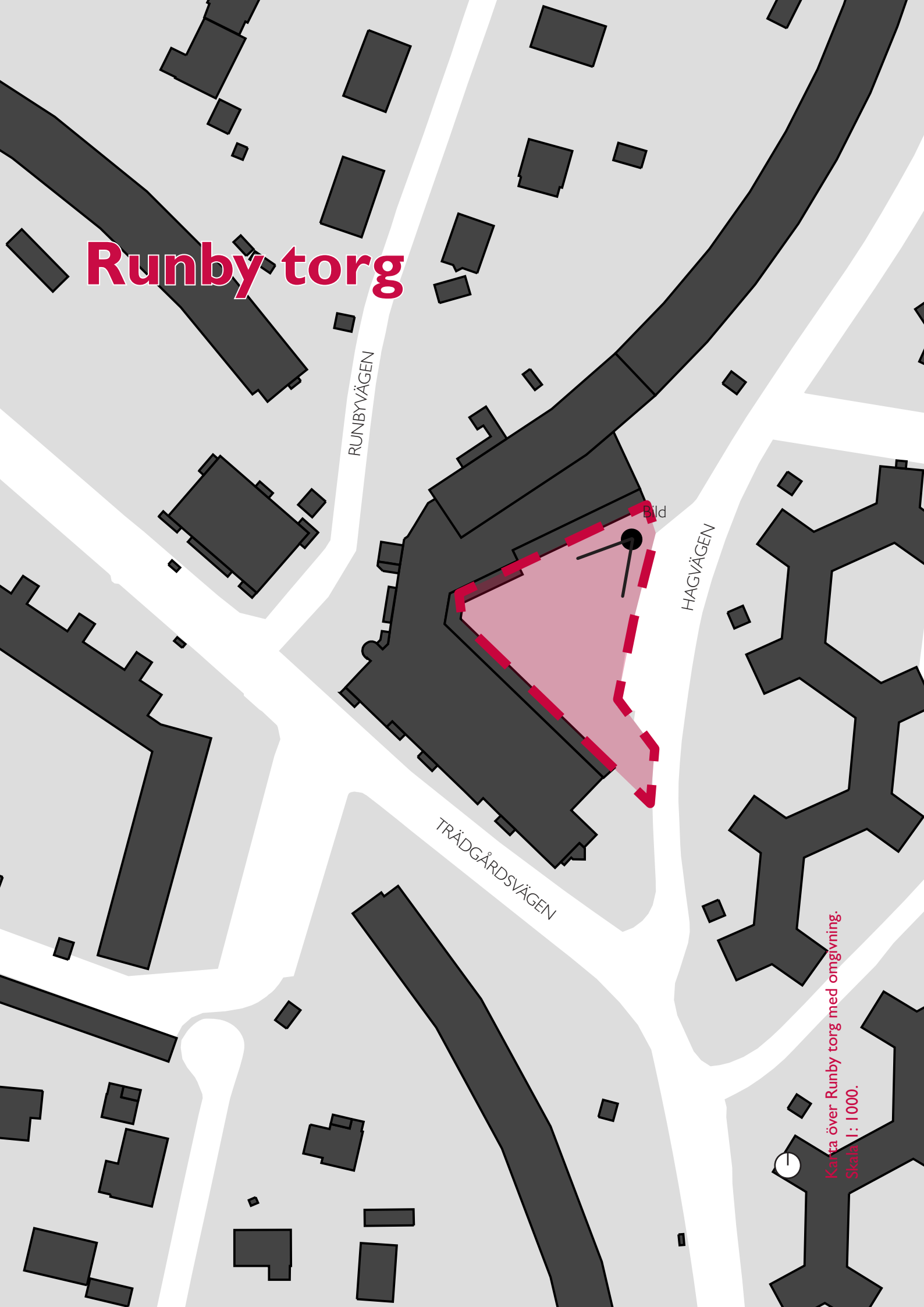
Träd, planteringar och grönområden bidrar till en trivsamt atmosfär och bättre mikroklimat. Torg bör utformas med hållbara material och lösningar som främjar biologisk mångfald och minskar klimatpåverkan.

Designen bör vara estetiskt tilltalande. Detta kan inkludera konst och arkitektoniska element som ger torget en unik identitet och gör det till en attraktiv plats att besöka.

Torg bör erbjuda olika typer av sittmöjligheter, lektyr och flexibla utrymmen för marknader, evenemang och kulturella aktiviteter. Detta främjar social interaktion och stärker gemenskap.

Runby torg

Bild: Runby torg med Glashuset i fond.

Platsbeskrivning

Runby torg uppfördes 1963 av Väsbyhem, och var då Upplands Väsby's första närcentrum. Torget har länge varit en central plats i Runby, men bristande underhåll och tomma lokaler till följd av en brand i "Glashuset" år 2023 har gjort torget ödsligt och övergivet. Marken är inte längre kommunal, utan ägs av Sjödin Fastigheter. De köpte torgytan med de två intilliggande fastigheterna år 2021. I samtal med ägare och arkitekt framgår det att de avser att bygga om fastigheterna till flerfamiljsbostäder, och omvandla torget till en privat innergård. Detta innebär att den enda offentliga samlingsytan som finns idag eventuellt kommer att försvinna. I nuläget är planarbetet för området dock vilande, och andra torgytor planeras inom projekt Väsby Entré.

Runby torgs läge är en av områdets mest positiva aspekter. Det ligger väl placerat i gaturummet, synligt, centralt och i nära anslutning till pendeltågsstationen. Detta gör platsen lättillgänglig för boende och besökare. Dessutom har Glashuset ett unikt utseende för området, med sin tidstypiska och karaktäristiska 80-talsarkitektur. Dock är byggnaden i väldigt dåligt skick.

En av de mest påtagliga problemen är torgets nedgångna tillstånd. Det saknas aktiviteter på torget, särskilt för barn och ungdomar. Kommunikationen för gående och cyklister är även bristfällig med otydlig anslutning till gång- och cykelväg. På en intilliggande gata finns det däremot en busshållplats.

I november 2015 hölls en medborgardialog i Runby, som visade att de flesta tillfrågade har negativa associationer till Runby torg. Platsen beskrevs som illa omskött, ödslig och otrygg. Många av de boende uttryckte att de saknade de verksamheter och aktiviteter som tidigare funnits på torget, samt en stark önskan om att platsen ska tas om hand och återställas (Sandin och Tiemda, 2015). Sedan dialogen genomfördes har Glashuset brunnit och torget har blivit ännu mer nedgånget och tomt

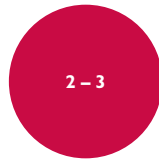
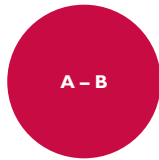
eftersom flera verksamheter har flyttat ut. Under boendedialog 16/5 2024 (se Bilaga 3: Idéverkstad) bekräftades denna uppfattning.

Enligt kommunens samlade lägesbild från 2023 finns det rapporter om misstänkt narkotikahandling på torget. Flertalet insatser har genomförts för att öka tryggheten och minska brottsligheten, och dessa bedöms vara fortsatt nödvändiga.

Vid den kommande utvecklingen av torget behöver hänsyn tas till ägandeformer. Eftersom torget inte är kommunal mark måste tillfälliga insatser samordnas med fastighetsägaren fram till byggnation, och/eller förläggas till intilliggande kommunala ytor.

Vision

Runby bör ha en levande och attraktiv mötesplats som kan bli en tillgång för hela området. Detta är viktigt för de boende, för att skapa förutsättningar för samhörighet i vardagen. En samlingspunkt som är aktiv både dag- och kvällstid, med verksamheter och aktiviteter, skulle gynna lokalsamhället. Denna plats ska vara trivsamt, trygg och väl omhändertagen, en plats likt den Runby torg en gång var.

Idé I: Sommartorg

Beskrivning

När Runby torg omvandlas till en privat innergård försvinner en viktig samlingspunkt, vilket blir särskilt påtagligt sommartid när boende saknar en plats att vistas och samlas på utomhus. Den kommunala parkeringsytan vid Trädgårdsvägen kan därför tillfälligt aktiveras som ett sommartorg.

Ett sommartorg erbjuder en mötesplats med flyttbart möblemang som bänkar, bord och parasoller, vilket möjliggör umgänge och aktiviteter för människor i alla åldrar. Det kan även fungera som ett pilotprojekt för att identifiera lokala behov och önskemål kring offentliga ytor. Genom att tillfälligt aktivera denna yta kan liv och aktivitet återföras till området, känslor av otrygghet

och ödslighet motverkas, och nya idéer provas för framtida utveckling utan stora permanenta investeringar.

Referensprojekt

- Sommartorg och gågator, Malmö. 2022 -. Malmö stad.
- Sommartorg och gågator, Stockholm. 2013 -. Stockholms stad.

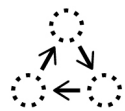
Samarbetsmöjligheter

- Hoppet, samordningsförbund.
- Värmekällan, ASF nätverk.

Platsalternativ

- Parkering, Ryttargatan.

Besvarade utmaningar

Bristfälliga samlingsplatser

Påträngande parkeringsytor

Bild 1: Parkeringsplatsen på Davidshallstorg i Malmö omvandlades sommaren 2024 till ett lummigt sommartorg.

Bild 2: Under årets varma månader görs en enkelriktad körfält om till sommargångata intill Kornhamnstorg i Stockholm.

L – XL

PERMANENT

E

LITEN

2 – 4

Idé 2: Stärkt torgyta

Beskrivning

För att ersätta Runby torg kan närliggande kommunal mark användas för att skapa en ny mötesplats. Ett sådant offentligt rum med lokal prägel skulle kunna komplettera de nya mötesplatser som byggs i samband med Väsby Entré.

Intill Runby torg finns en liten, ny torgyta i gott skick, men den är underdimensionerad, undergestaltad och underutnyttjad. För att främja social interaktion kan fasta bänkar, bord och annat möblemang installeras. På andra sidan Trädgårdsvägen finns en kommunal parkeringsyta. När Runby

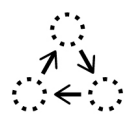
torg försvinner skulle denna yta kunna sammanfogas med torget till en större, enhetlig samlingsplats.

Markbeläggningen kan förlängas över Trädgårdsvägen för att skapa en sammanhängande helhet och markera prioriteringen av gångtrafikanter över biltrafik. Samtidigt aktiveras korsningen Runbyvägen/ Trädgårdsvägen.

Samarbetsmöjligheter

- Hoppet, samordningsförbund.
- Värmekällan, ASF nätverk.

Besvarade utmaningar

Bristfälliga samlingsplatser

Påträngande parkeringsytor

Bild 1: Delar av parkeringsytan omvandlas till ett permanent områdestorg.

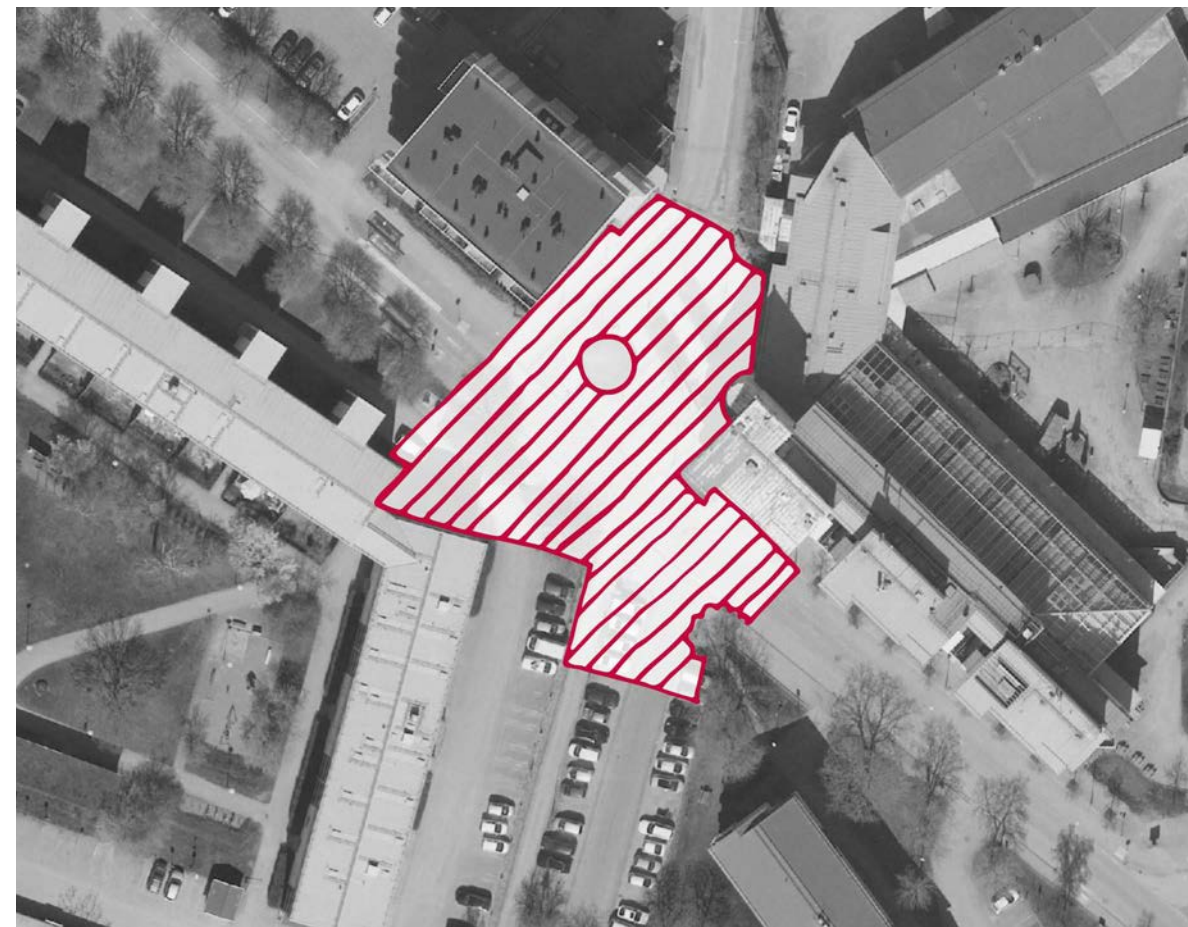
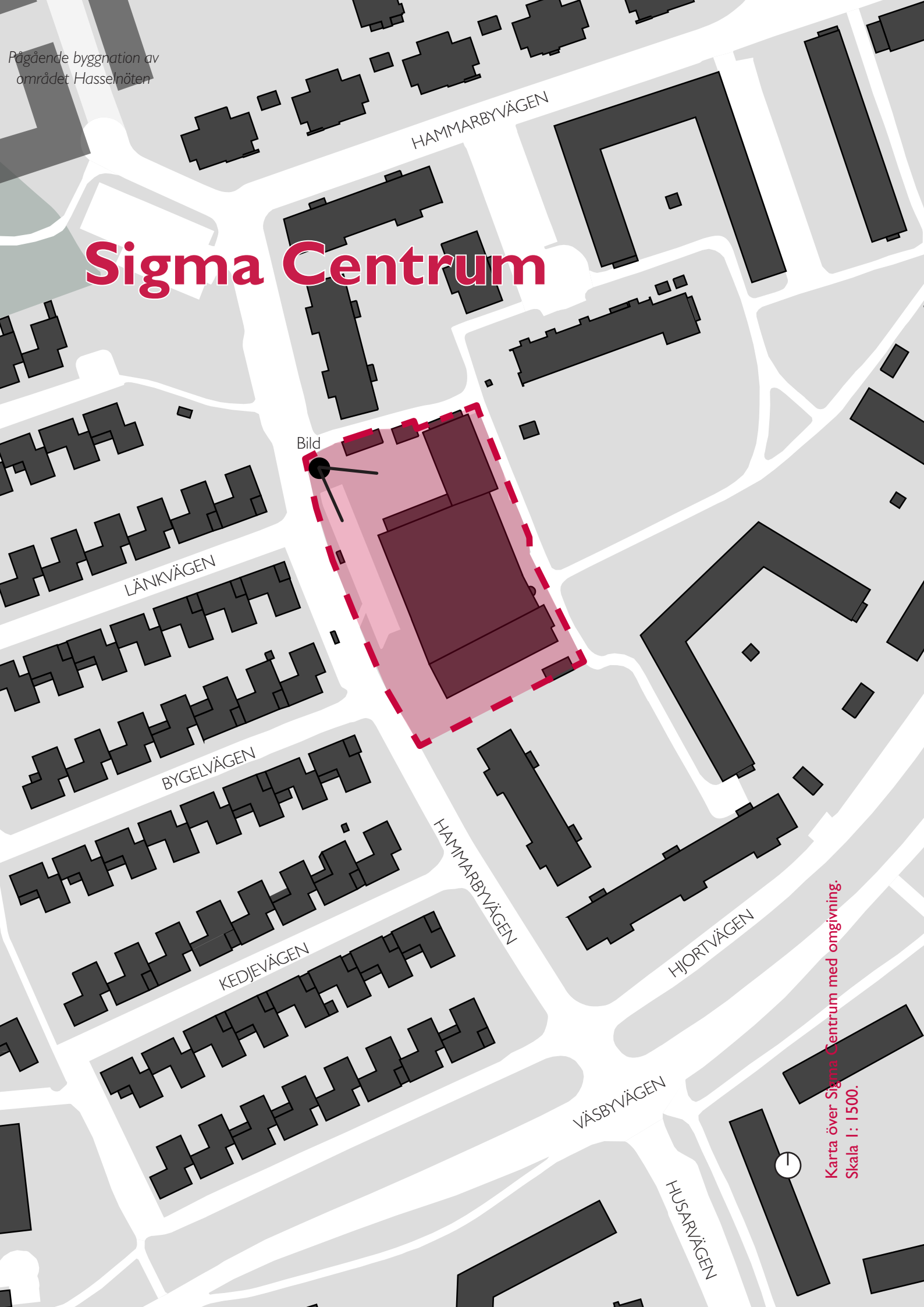

Bild 2: Genom enhetlig markbeläggning sträcker sig en sammanhängande torgyta över Trädgårdsvägen.

Sigma Centrum

Platsbeskrivning

Sigma Centrum öppnade 1966 och var ett av Stockholmsområdets första köpcentrum. Centrumet ligger strax norr om centrala Upplands Väsby. Området intill centrumet består till största delen av flerbildshus byggda på 1960-talet av Väsbyhem. Det är utformat med trafikseparering som utgångspunkt, och lägenheterna har stora bilfria innergårdar med många lekplatser och grönytor. Sigma Centrum består av ett bostadshus i åtta våningar, som är sammanbyggt med en lägre del i ett plan. Tidigare låg centrumets tyngdpunkt på kontor och samhällsservice men idag är utbudet mer begränsat. I dagsläget uppförs planprojektet Hasselnöten intill centrum, samt byggnationen av projektet Hopprevet. Dessa kommer att förtäta och aktivera området.

Sigma Centrum är en samlingspunkt för många som bor och rör sig i området. Centrumet är uppskattat av många, särskilt av unga, vilket framgick under medborgardagarna (se Bilaga 3: Idéverkstad). Detta skapar underlag för liv och aktivitet.

Centrumet har i dagsläget dålig kontakt med gaturummet, på grund av slutna fasader och en framträdande lastkaj mot Hammarbyvägen. Här är det söderläge, men brist på skugga och sittplatser gör det till en plats som inte nyttjas. Bristfälligt underhåll bidrar även till en ovälkomnande atmosfär. Under Medborgardagarna framgick det att vissa upplevde centrummiljön som otrygg, stökig och tråkig. Platsen används mer som en passage än en mötesplats.

I Sigma Centrum finns aktiviteter, evenemang och målpunkter. Här finns bland annat en matbutik, kiosk och bowling. Ungdomsenheten, Allmänskulturenheten och biblioteket har även sedan 2023 permanenta verksamheter i centrumet. Väsby Konsthall är sedan 2022 också verksam här. I området finns många fina inslag av konst i anslutning till bebyggelsen. Flera satsningar görs, av bland annat kommunen, polis och Väsbyhem,

med särskilt fokus på kvinnor, barn och unga. I dagsläget finns ett driv och en vilja att utveckla och förbättra såväl centrumet som området i sin helhet.

Området har länge varit präglad av segregation och en negativ områdesidentitet, vilket än idag är stora utmaningar. Via kommunens arbete med "Effektiv samordning för ökad trygghet" (EST) framgår en tydlig omfördelningseffekt med narkotikaproblematik från stationsområdet till Sigma. På grund av detta är det svårare att locka boende i andra delar av Väsby till området. Det är en utmaning att stärka säkerheten och tryggheten, särskilt under kvällstid.

Vision

Insatserna i Sigma Centrum är viktiga i ett område som jobbar med att vända en negativ trend. Därför bör ingrepp i det offentliga rummet samordnas och förmedlas utåt för att stärka deltagande. Samarbete med fastighetsägaren Väsbyhem är nödvändigt. Särskilt barn och ungdomar behöver platser att vara på. Detta skulle minska stöket och bidra till ökad trygghet. Visionen för Sigma Centrum är att det ska uppnå sin fulla potential som attraktiv samlingspunkt.

Bild: Sigma Centrum med lastkajen i förgrunden.

Idé 3: Klättervägg

Beskrivning

En horisontell klättervägg för mindre barn kan ge liv och textur åt en annars sluten fasad. Detta lekfulla inslag uppmuntrar till rörelse och aktivitet och bidrar till en tryggare och mer trivsamt miljö kring Sigma Centrum. Tilläggen kan monteras direkt på fasadens yta eller på ett ytskikt.

Sigma Centrums nuvarande östra fasad är sluten, vilket leder till bristande sikt från centrumet till det bakomliggande kvarteret. En klättervägg kan aktivera platsen och användas både som en permanent eller

tillfällig lösning. Detta kan också kan öka tryggheten och motverka en negativ bild av platsen. Området kring Sigma centrum används idag främst av ungdomar, vilket skapar otrygghet bland vissa mindre barn och äldre. Med många barn i området finns en naturlig målgrupp för klätterväggen, och att skapa platser för yngre barn kan stärka tryggheten i centrum.

Samarbetsmöjligheter

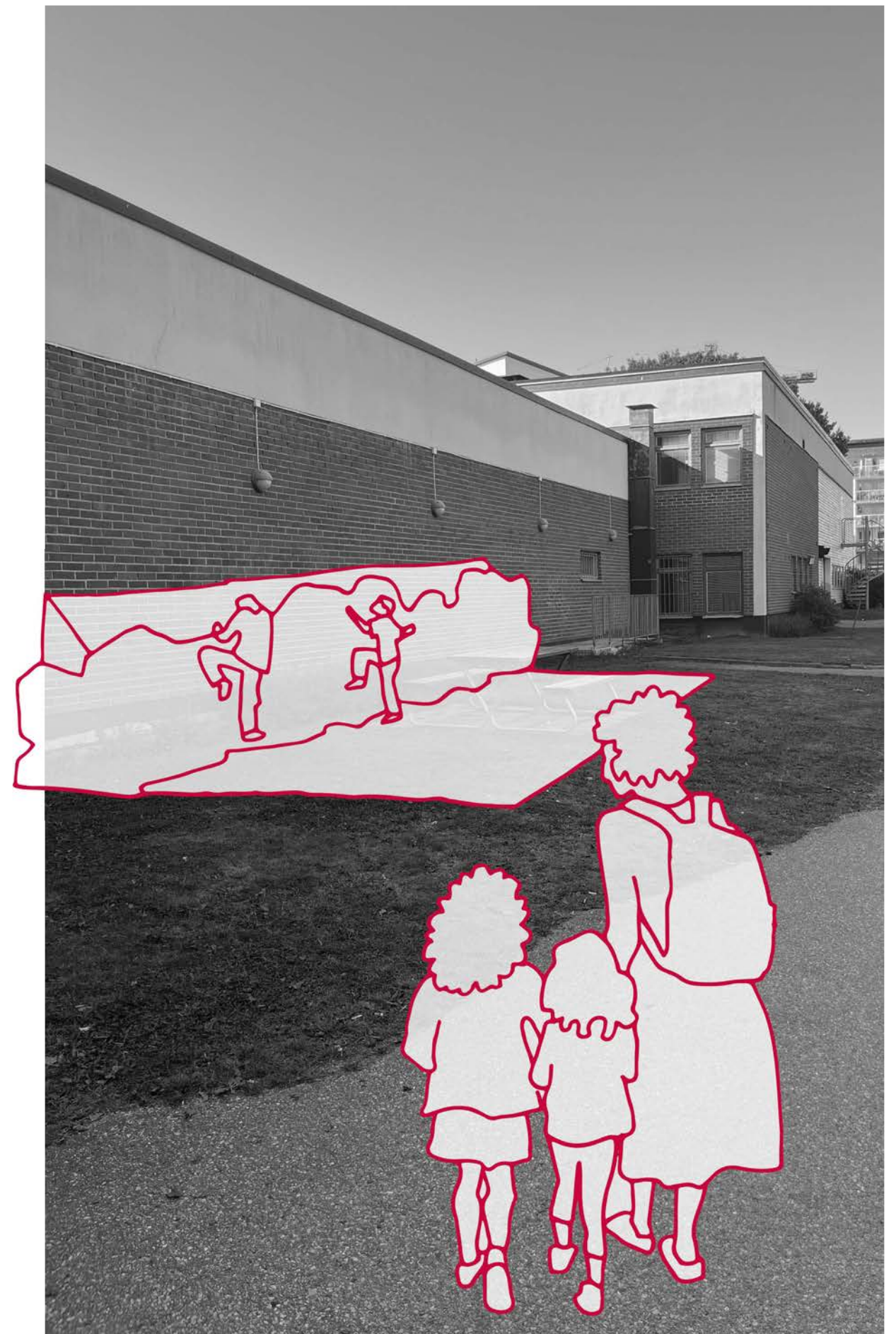
- Hopprepet, förskola.

Besvarade utmaningar

Negativ platsbild

Bild: Centrumets östra fasad mot gårdsrummet aktiveras genom taktila tillägg.

XS – S

TILLFÄLLIG/
PERMANENT

A – B

LITEN

I – 2

Idé 4: Konstfasader

Beskrivning

De nuvarande slutna fasaderna på Sigma Centrum ger ett tråkigt intryck och försämrar överblicken, vilket bidrar till ökad otrygghet. Väsbyhem planerar att rusta upp området stegvis, med start inne i centrumet. Det är viktigt att även centrumets fasader utvecklas och förbättras för att ge ett mer positivt intryck av hela omgivningen. Gestaltade konstfasader kan vara en tillfällig lösning under renoveringen eller bli en permanent del av miljön om de uppskattas av boende och besökare.

Med konstfasadernas hjälp kan områdets konstnärliga identitet stärkas, och en annars

bortglömd och outnyttjad yta kan ge liv och textur åt en fasad som annars upplevs som tom och tråkig.

Referensprojekt

- KonstDax, Stockholm. 2018-2023.
- Ossian Eckerman. 2024-. Konsthall C.

Samarbetsmöjligheter

- Väsby Konsthall.

Platsalternativ

- Messingens fasader mot Messingsparken.

Besvarade utmaningar

Negativ platsbild

Bild 1: Mataffären MatDax tidigare reklamskyltar är omgjorda till ett gatugalleri som blivit ett uppskattat inslag i Hökarängens centrums gatubild.

Bild 2: En rad konstnärer har ställt ut på galleriet under åren. Hösten 2024 ställde konstnären Mohammed Taitour ut sina konstverk.

XS – S

PERMANENT

C

LITEN –
MELLAN

4 – 5

Idé 5: Boendestaty

Beskrivning

Offentlig konst kan vara ett kraftfullt identitetsstärkande grepp i det offentliga rummet. Genom ett konstprojekt, med målet att avbilda en av de boende i en offentlig skulptur, kan lokala invånare engageras.

Konstprojektet syftar till att hylla lokala Sigmabor som är särskilt engagerade i sitt område. Boende i området nominerar personer som de tycker bör avbildas i ett lokalt konstverk. Därefter anordnas en tävling där en vinnare röstas fram. Utvald konstnär tillbringar tid på platsen och i dialog med boende skapas konstverket. Den färdiga skulpturen placeras på en central plats utomhus. Skisser och konceptbilder kan även ställas ut på Väsby Konsthall eller på andra synliga platser, exempelvis i trappuppgångar.

Konstprojektet erbjuder en möjlighet att

stärka Sigmaområdets identitet. Närheten till konsthallen är en tillgång som kan användas för att bygga vidare på områdets identitet och de arkitektoniska kvaliteterna i området. Konstverket blir inte bara en dekorativ utsmyckning, utan signalerar omvårdnad, trygghet och glädje.

Referensprojekt

- Galjonsfigur, Karlshamn. 2004. Astrid Göransson.

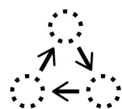
Samarbetsmöjligheter

- Statens Konstråd.
- Väsby Konsthall.

Platsalternativ

- Runby torg.
- Smedby torg.

Besvarade utmaningar

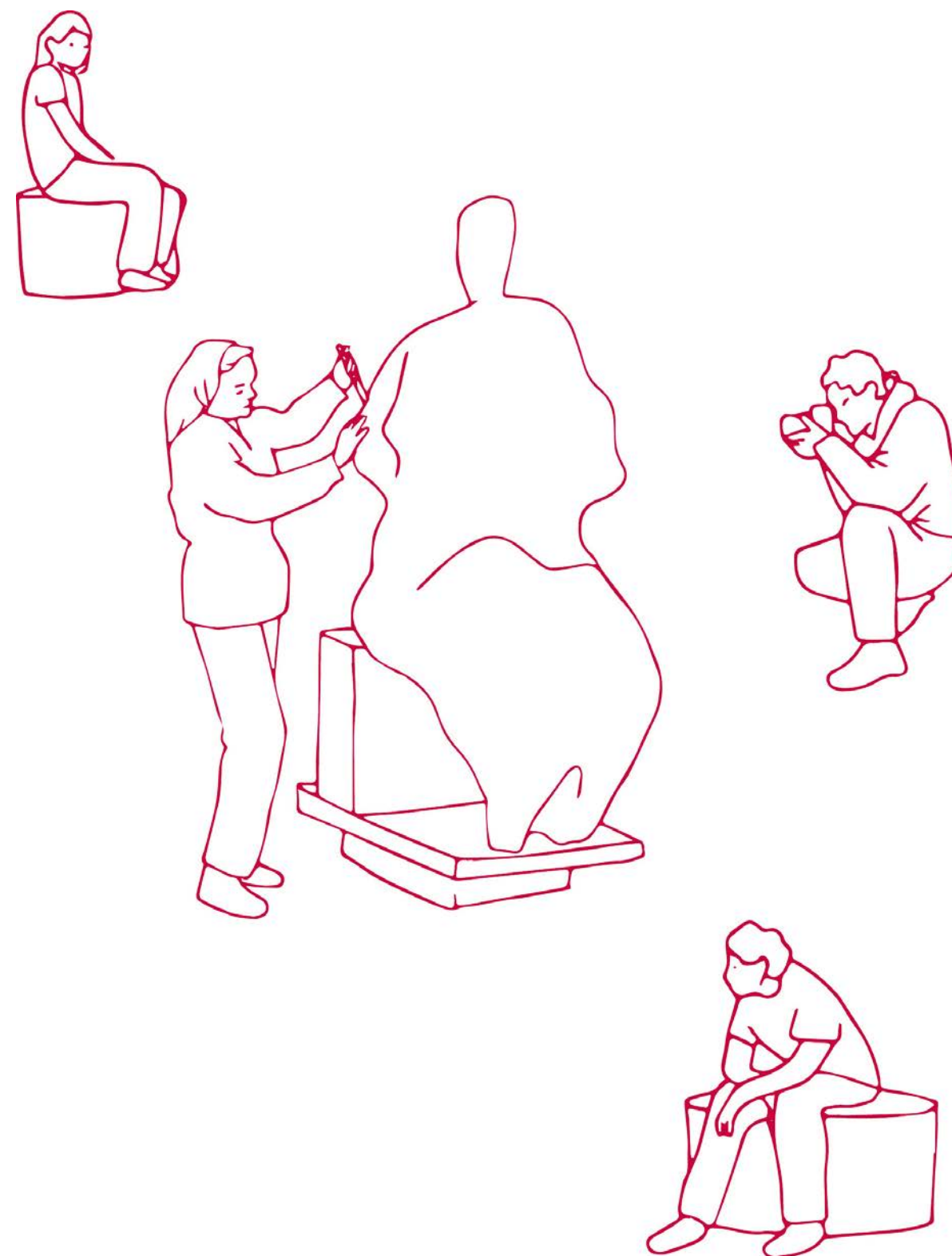

Bristfälliga samlingsplatser

Negativ platsbild

Bild: Illustration av en möjlig boendestaty med intilliggande sittplatser.

Idé 6: Trappa till ingenstans

Beskrivning

Trappa till ingenstans erbjuder sittplatser i form av en skulptural läktare, som skapar en intressant, unik och attraktiv samlingsplats. Området kring centrumets lastkaj är framträdande på platsen och anonymt, vilket påverkar centrumanläggningen negativt. För att bättre nyttja platsen rivs de befintliga förråden rivs och integreras i trappan. På så vis öppnas området upp och bättre siktlinjer skapas. Dessutom blir skapas utomhusplatser för samvaro samtidigt som förrådsfunktionen finns kvar.

Sigma Centrum används och uppskattas av ungdomar men deras närvaro upplevs ibland som för dominerande av andra besökare. Trappan fungerar likt en läktare och kan erbjuda ett koncentrerat umgängesområde, där ungdomar kan interagera under uppsikt i det offentliga rummet.

Trappan nyttjar även platsens söderläge och skapar en behaglig sittplats. Här kan man vila, koppla av och mötas, samtidigt som arkitekturen väcker intresse och livar upp området.

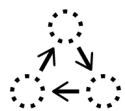
Referensprojekt

- Entrébyggnad till Odenplans pendeltåg- och tunnelbanestation, Stockholm, 2016. 3XN.
- La Scala, Aberystwyth University, Storbritannien. 2003. Mark Pimlott.
- Terminalbyggnader, Stockholm. 2013. Marge Arkitekter.

Platsalternativ

- Messingsparken.

Besvarade utmaningar

Bristfälliga samlingsplatser

Negativ platsbild

Påträngande parkeringsytor

Väderutsatta ytor

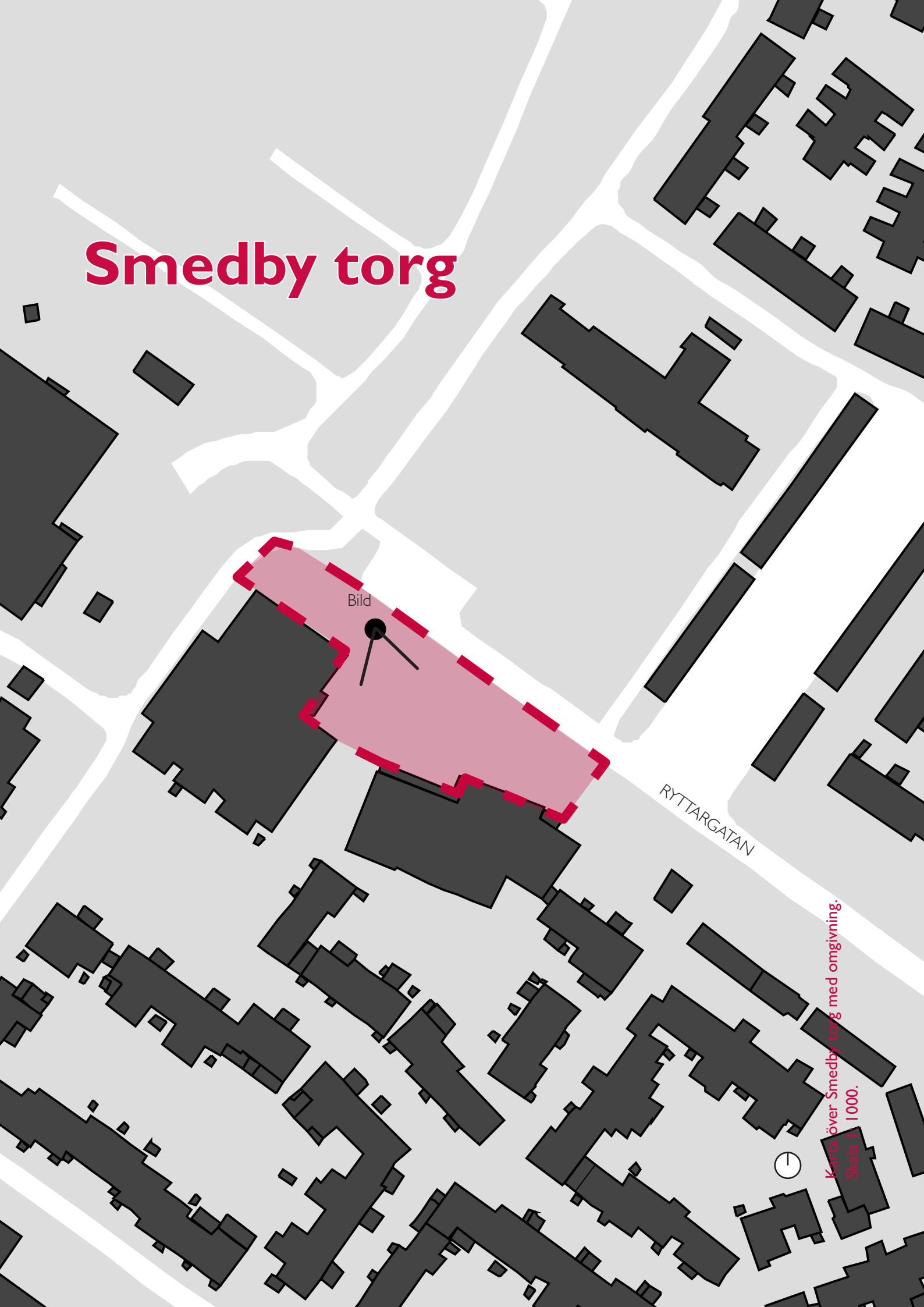
Bild 1: En av terminalbyggnaderna vid Strömkajen i Stockholm inrymmer bland annat ett varulager för båtarna och en utsiktstrappa.

Bild 2: I mitten av entrébyggnaden till Odenplans tunnelbana finns en utsiktstrappa, vilken vänder sig mot torget och utgör en samlingsplats.

Smedby torg

Platsbeskrivning

Smedby torg är välplacerat inom Smedby, i anslutning till bland annat Smedbyskogen, Gunnes gård och flera grundskolor. Torget nås med bil via Ryttnarvägen, och intill torget ligger en stor parkeringsyta. Parkeringen och Ryttnarvägen tillkom i samband med kommunens utbyggnad av Ekebo och Smedby under 70-talet. I början av 80-talet tillkom området Smedby 3, och med det de rosa bostadshusen och Smedby torg. Idag äger en bostadsrättsförening torget.

Flera verksamheter finns intill torgområdet, däribland en sporthall, fritidsgård för högstadieelever, och en daglig verksamhet. Närheten till ett populärt naturområde och ett brett utbud av olika verksamheter gör platsen viktig för många boende, då flera har en relation till platsen och passerar den regelbundet. Smedby torg är den enda offentliga samlingspunkten i Smedby, vilket gör det än mer viktigt att den är en väl fungerande lokal samlingsplats.

Idag upplevs området som tomt. Det finns begränsat med möjligheter att uppehålla sig på platsen, då det saknas inbjudande gestaltning och sittplatser. Torgets ägare anser i dagsläget

att Smedby torg inte är den plats som de önskar att den vore. Tuffa ekonomiska förutsättningar har gjort det svårt att hitta hyresgäster till lokalerna, vilket gör att hörnlokalen idag står tom. Trafiksepareringen i området gör att Ryttnarvägen som leder till torget begränsar platsens tillgänglighet. Att vägen inte är anpassad för gående gör den extra svår att korsa. I synnerhet för barn och personer med funktionsvariationer, vilka är två grupper som rör sig mycket i området. Den omfattande kommunala parkeringsytan intill är både en tillgång och en belastning för området. Den långa parkeringstiden på 8 timmar innebär att fordonen blir stående länge. I samtal med EST-samordnare (Effektiv samordning för ökad trygghet) och brottsförbyggande strateg på kommunen framgår det att parkeringen i Smedby är den parkering som är mest utsatt för återkommande bilbränder i Upplands Väsby. Detta på grund av dålig rotation och uppsikt.

Smedby har tidigare varit klassat av polisen som ett utsatt område men 2019 togs klassificeringen bort. Enligt kartläggning från 2023 gjord av EST har däremot otrygghetsskapande händelser ökat under året. Flest händelser sker kvälls- och nattetid.

Vision

I översiktsplanen betonas att gång-, cykel- och kollektivtrafik, inklusive säkerhet för oskyddade trafikanter, ska prioriteras framför biltrafik. Kring Smedby torg tillämpas inte detta. Att platsen är eftersatt, i kombination med områdets olika ägandeformer, utgör en utmaning för platsen. Ägandeformerna gör att ingrepp för att stärka platsen behöver göras på anslutande kommunal mark, eller i samarbete med fastighetsägarna. Ett brett och starkt samarbete med en gemensam vision kan lyfta befintliga tillgångar och göra torget till en välfungerande lokal samlingsplats. Det finns goda utvecklingsmöjligheter och stor potential i och kring Smedby torg. Prioriterat för platsen är att skapa möjligheter för boende att mötas och uppehålla sig på en väl gestaltad och trivsamt offentlig samlingsplats.

Bild: Vy över Smedby torg.

Idé 7: Smedby scen

Beskrivning

Genom att ta i anspråk en intilliggande grönyta som i dagsläget används som parkering, kan parkeringsplatsen i Smedby aktiveras med bygget av en tillfällig scen. Scenen är nedmonteringsbar, vilket gör den flexibel för olika evenemang och aktiviteter.

Tillfälliga strukturer kan fungera som pilotprojekt för att förstå en plats behov och förutsättningar. Där det finns ett behov av samlingsplatser kan exempelvis parkeringsytor omvandlas tillfälligt. Scenen blir ett litet tematiskt sommartorg som samtidigt undersöker om och hur parkeringsplatsen skulle kunna omvandlas permanent.

Den tillfälliga scenen är ett verktyg för kommunen att främja lokalt samarbete och gemenskap, samt att möta olika gruppers behov. Den kan möjliggöra nya aktiviteter och möten i det offentliga rummet, med stöd

från såväl offentliga som privata engagemang. Genom att verksamheter och boende deltar i såväl bygget som användningen av scenen stärks relationen till platsen och mellan människor.

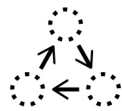
Referensprojekt

- Kämpaoke, Stockholm, Umeå m.fl.
- 2019-. MYCKET.
- Scen, Stockholm. 2024. Bygglig Verksamhet.

Samarbetsmöjligheter

- Berget, daglig verksamhet (LSS).
- Engelska skolan, grundskola.
- Majsans gruppboende, (LSS).
- Navet, daglig verksamhet för äldre.
- Ryttagatan, gruppboende (LSS).
- Smedbygården, fritidsgård.
- Sverigefinska skolan, grundskola.
- Vikingagården Gunnes gård.

Besvarade utmaningar

Bristfälliga samlingsplatser

Negativ platsbild

Påträngande parkeringsytor

Ogestaltade grönytor

Bild 1: En tillfällig scen aktiverar en grönyta som annars används som parkering.

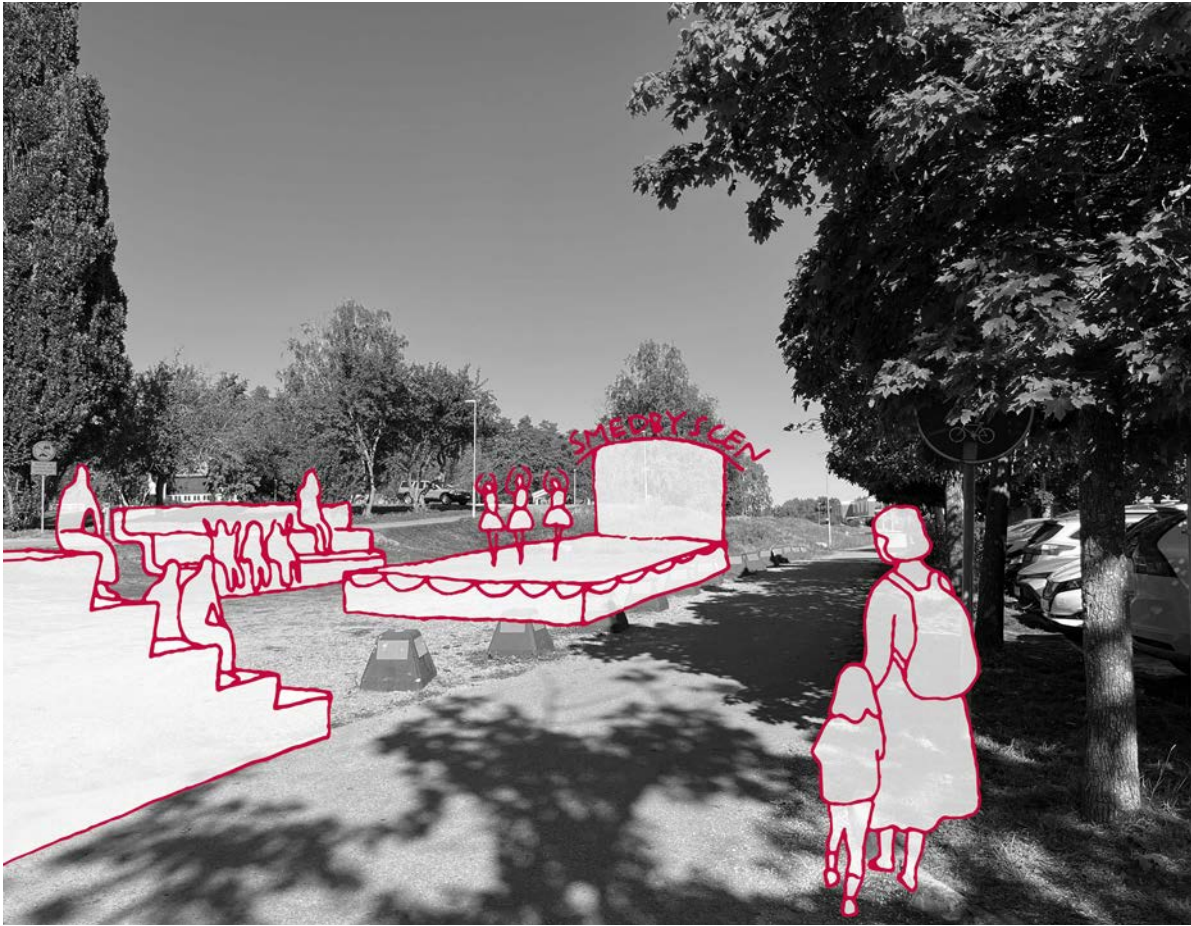
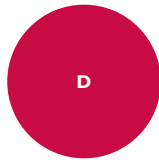

Bild 2: Scen uppförd av Bygglig Verksamhet genom en serie byggworkshops för vuxna med funktionsnedsättning. Foto: Maja Nordblom.

Idé 8: Gunnes torg

Beskrivning

Smedby är i behov av en livfull, funktionell, och välkomnande nod. I dagsläget upplevs parkeringen mitt emot Smedby torg som dominerande, och ger tillsammans med torget ett negativt intryck av platsen. Gräsytan intill parkeringen används även den till parkering, trots bristande trafiksäkerhet.

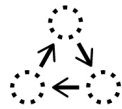
Gunnes torg tar denna gräsyta i anspråk för ge plats åt ett nytt, litet torg med tematisk koppling till den lokala fornhistorien. I samtal med kommuninvånare, bland annat under medborgardagarna i Smedby (19/10 2024), framkom att Vikingagården har en positiv konnotation för många i Upplands Väsby. Ett torg som knyter an till verksamheten kan stärka områdets identitet och ge en positiv bild utåt för besökare. Samtidigt får området en fullvärdig samlingsplats där boende kan mötas och komma i kontakt med varandra.

Under sommarhalvåret kan Gunnes gårds verksamhet utvidgas till torget med exempelvis café, informationscenter och utrymme för till exempel workshops, vilket kan bredda verksamhetens räckvidd och attrahera fler besökare. Ytan kan möbleras med sittplatser, exempelvis i anslutning till ett Gunnes sommarcafé, för att ytterligare aktivera torget och främja social interaktion.

Samarbetsmöjligheter

- Brf Smedby 3.
- Berget, daglig verksamhet (LSS).
- Engelska skolan, grundskola.
- Majsans gruppboende, (LSS).
- Navet, daglig verksamhet för äldre.
- Ryttargatan, gruppboende (LSS).
- Smedbygården, fritidsgård.
- Vikingagården Gunnes gård.

Besvarade utmaningar

Bristfälliga samlingsplatser

Negativ platsbild

Påträngande parkeringsytor

Bild: Ytan intill parkeringen omvandlas till ett områdestorg med plats för vila, rekreation och möten.

XL

PERMANENT

D – E

LITEN

I

Idé 9: Nya Ryttagatan

Beskrivning

Ryttagatan saknar trottoarer, gång- och cykelvägar samt övergångsställen, vilket försvårar framkomligheten och säkerheten. För att underlätta rörelse och säkerställa trygg användning, särskilt för de barn och personer med funktionsvariationer som bor och rör sig i området, är det viktigt att anlägga bra trottoarer och gång- och cykelvägar. Detta förbättrar också kopplingen till torget, vilket gör området mer livfullt. En uppgradering av vägen stöder Översiktsplanens mål om att prioritera gång- och cykeltrafik och ökar

den allmänna tryggheten och säkerheten för fotgängare och cyklister. Genom att dessutom utforma vägen så att dess gestaltning speglar närliggande verksamheter, som skolor och friluftsmuseet, kan kopplingen till området stärkas.

Platsalternativ

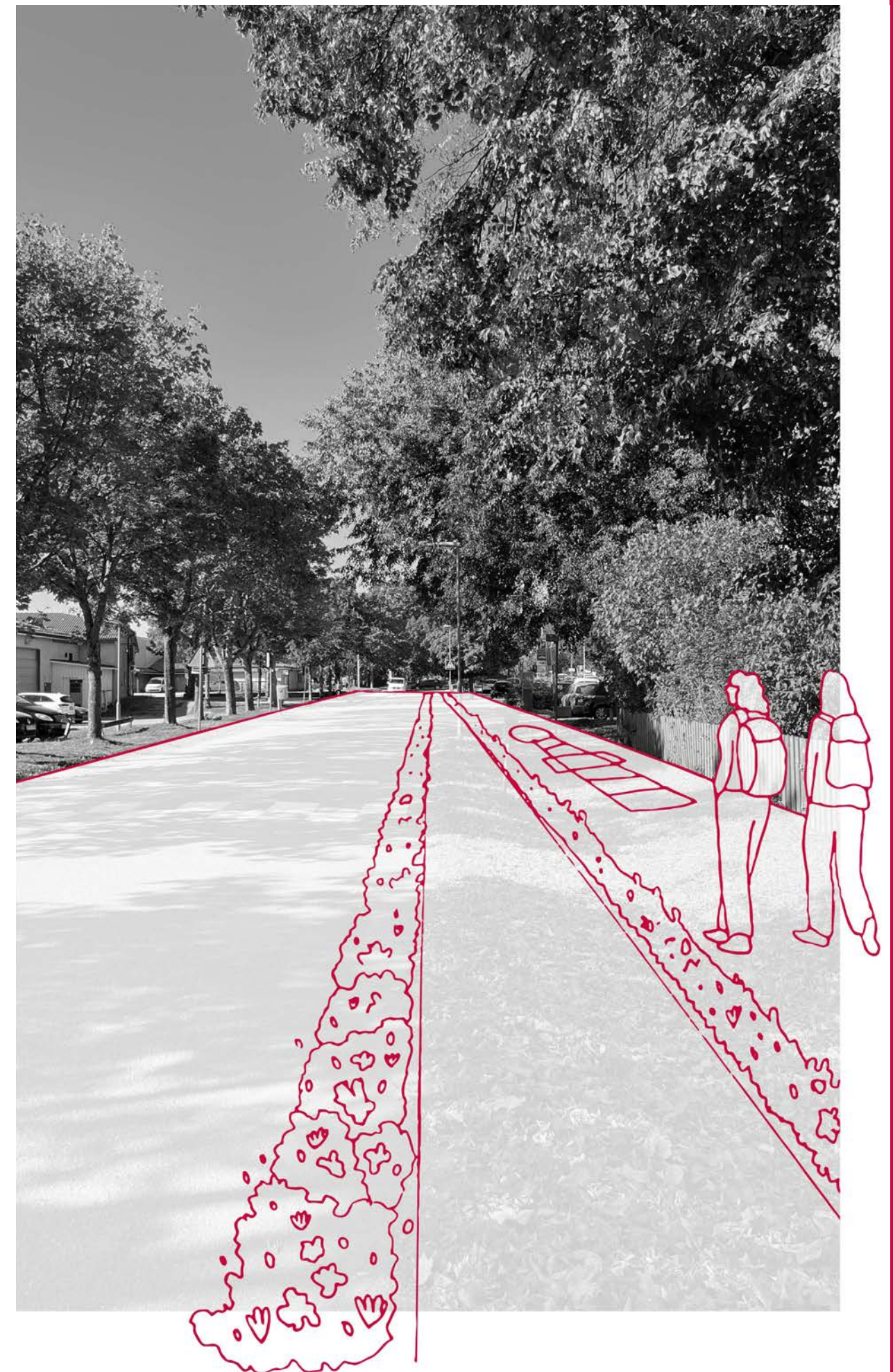
- Centralvägen.
- Norra Husarvägen.
- Östra Väsbyvägen.

Besvarade utmaningar

Fragmentariska gång- och cykelbanor

Bild: Med plats för fotgängare och cyklister förbättras kopplingen in till Smedby, säkerheten stärks och stråket får en mer mänsklig skala.

Parker och natur

Grönskande platser såsom parker, gröna bostadsgårdar och stadsodling erbjuder gemensamma och kostnadsfria mötesplatser för alla. Parker och grönområden ger utrymme för lek, motion, umgänge och stillhet. Icke-hårdgjorda ytor hjälper även till att reducera buller, vilket bidrar till en bättre ljudmiljö. Grönska kan dessutom förbättra luftkvaliteten genom att binda luftföroreningar (Boverket, 2010).

För att möjliggöra motion, rekreation och naturupplevelser är det viktigt med parker och grönområden nära där människor bor. God tillgång till dessa ska finnas i staden, särskilt vid förskolor, skolor, äldreboenden och omsorgsboenden. Inom tätorten kan gröna strukturer även fungera som biologiska spridningsvägar (Väsby Stad 2040).

En stad med tillgängliga och välplanerade grönområden främjar såväl människors hälsa och välbefinnande som ekologisk hållbarhet.

Designprinciper

TILLGÄNGLIGHET

Parker och naturområden bör vara lättillgängliga till fots, med cykel eller kollektivtrafik. Det ska finnas tydliga och säkra anslutningar till omgivande områden. Grönområden bör ha tydliga entréer och skyltning i form av exempelvis kartor, och vägskyltar bör vara väl synliga.

FLEXIBILITET

De bör inkludera olika typer av utrymmen och aktiviteter för att kunna användas av olika grupper, såsom lekplatser, sportområden, öppna gräsytor och lugna zoner.

SÄKERHET OCH TRYGGHET

Formgivningen bör främja säkerhet genom god belysning och tydliga siktlinjer.

GRÖNSKA

Rikligt med växtlighet och träd förbättrar luftkvaliteten, reducerar buller och fungerar väderskyddande. Den biologiska mångfalden bör främjas och prioriteras.

IDENTITET OCH ESTETIK

Välgestaltade miljöer skapar en positiv atmosfär och unik identitet, som ger ett mervärde till platsen.

MÖTESPLATSER

Parker och naturområden bör ha platser där människor kan samlas, såsom bord, sittplatser, utomhusgrillar, paviljonger och vindskydd.

Apoteksskogen

Bild 1: Utegygmet vid Smedgårdsspåret.

Platsbeskrivning

Apoteksskogen är ett större skogsparti direkt väster om E4:an som ansluter till bebyggelse på Holmvägen i väst och Vilundaparken i söder. Skogen agerar idag som ljudvall mot motorvägen. Här finns det äldre tallskog och blandskog och flera forn- och kulturlämningar. På platsen finns det även elljusspår, ett utegym och cykelbanor. Idékatalogens fokus ligger på området mellan Holmvägen och Smedgårdsspårets västra sida. Här finns flertalet av entréerna till skogen, och området är därför viktigt för rörelsen till och inom platsen.

Apoteksskogen är ett av centrala Väsby's stora grönområden. Dess storlek och karaktär utgör en unik plats för ekosystemtjänster. För de boende i området erbjuder platsen stigar för rekreation och motion. Utegygmet i söder är väl omhändertaget och fint, med användarvänliga instruktioner.

Området har fått nya besöksskyltar och en ny kulturstig har anlagts hösten 2023. Överlag saknas dock tydliga entréer med kartor och information över skogsområdet. Det är även något svårt att hitta till skogen, som upplevs undandömd. Stigar och aktivitetsytor kan

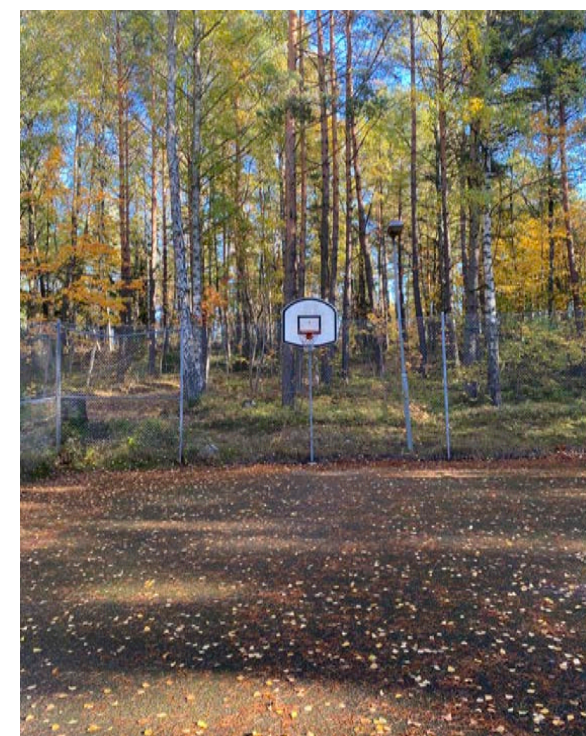

Bild 2: Avsides basketplan i behov av underhåll.

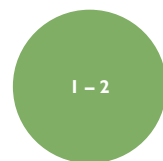
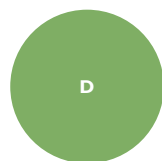
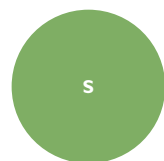
upplevas otrygga kvällstid på grund av sina relativt undanskymda lägen. Enligt boende i närområdet förekommer det otillåtna bosättningar i skogsområdet, och att platsen har blivit ett tillhåll för missbruk. Detta inger en känsla av otrygghet.

Utmaningar för området är närheten till E4:an, och de medföljande ljudförroreningarna från denna samt flygtrafiken. All utveckling måste även ske med hänsyn till Stockholmsåsens grundvattentäkt och skogens naturvärden.

Vision

Apoteksskogen bör utvecklas med målet att få människor att använda området mer. På så sätt kan trygghetskänslan i området öka. Detta bör göras utan att riskera grundvattnet, eller att förvanska områdets natur- och kulturvärden. Områdets storlek, läge och topografi bör värnas och utnyttjas.

För att öka genomströmningen av människor bör kopplingen till övriga Väsby stärkas genom att tydligare visa hur besökare tar sig in, runt och ut från området.

Idé 10: Portar till naturen

Beskrivning

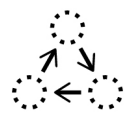
Flera av entréerna till Apoteksskogen är svårtillgängliga. Framförallt parksläppen längs Holmvägen saknar gestaltning och upplevs vara i privat ägo eftersom de angränsar till bostadsrättsföreningars mark. Genom att anlägga en paviljong invid ett eller flera parksläpp markeras en entré till skogen och tillför samtidigt naturnära mötesplatser för boende. Ökade möjligheter till rörelse och aktivitet stärker även tryggheten på platsen. Vägen in till Apoteksskogen blir även mer tillgänglig genom att fler känner sig trygga i området.

Genom att genom att synliggöra ”kilarna” som binder dem samman, stärks den visuella kopplingen mellan Holmvägen och Apoteksskogen. Varje paviljong kan utrustas med exempelvis planteringskärl, anslagstavlor och en välkomstskylt som ytterligare synliggör entréen till Apoteksskogen.

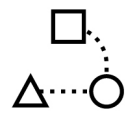
Platsalternativ

- Norra berget.

Besvarade utmaningar

Bristfälliga samlingsplatser

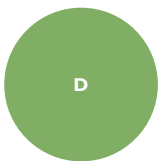
Fragmentarisk gestaltning

Negativ platsbild

Bild 1: Paviljongen blir en mötesplats och en tröskel mellan bostadsområdet och naturen i Apoteksskogen.

Idé I I: Trappan

Beskrivning

Trappan är ett landmärke som markerar en av Väsby's utsiktsplatser. I slutet av trappan erbjuds en 360 graders utsikt. Den är en av flera utsiktsplatser med en genomgående estetik. Varje utsiktsplats har en unik, platsanpassad funktion som skiljer den från de andra, men är lätt att känna igen som en del i en serie av enhetliga objekt. Genom att skapa en enhetlig visuell identitet bidrar landmärket till att etablera en stark och igenkännbar profil för Upplands Väsby's utsiktsplatser.

Trappan kan placeras i anslutning till utegymmet, vilket kan synliggöra platsen

på längre håll. Tillsammans med andra utsiktsplatser utgör den målpunkt som binder samman centrala Upplands Väsby.

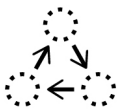
Referensprojekt

- Folies, Parc de la Villette, Paris Frankrike. 1987. Bernard Tschumi Architects.
- Naturpark Amager, Köpenhamn. Danmark. 2022. ADEPT.
- Utsiktsplatser Värbergstoppen, Stockholm. 2020. AndrénFogelström.

Platsalternativ

- Folkparksberget.
- Norra berget.

Besvarade utmaningar

Bristfälliga samlingsplatser

Fragmentarisk gestaltning

Bild 1 : En trappa möjliggör en utsikt på platsen. Placeras trappan i anslutning till gymmet kan den dessutom användas som ett motionsredskap.

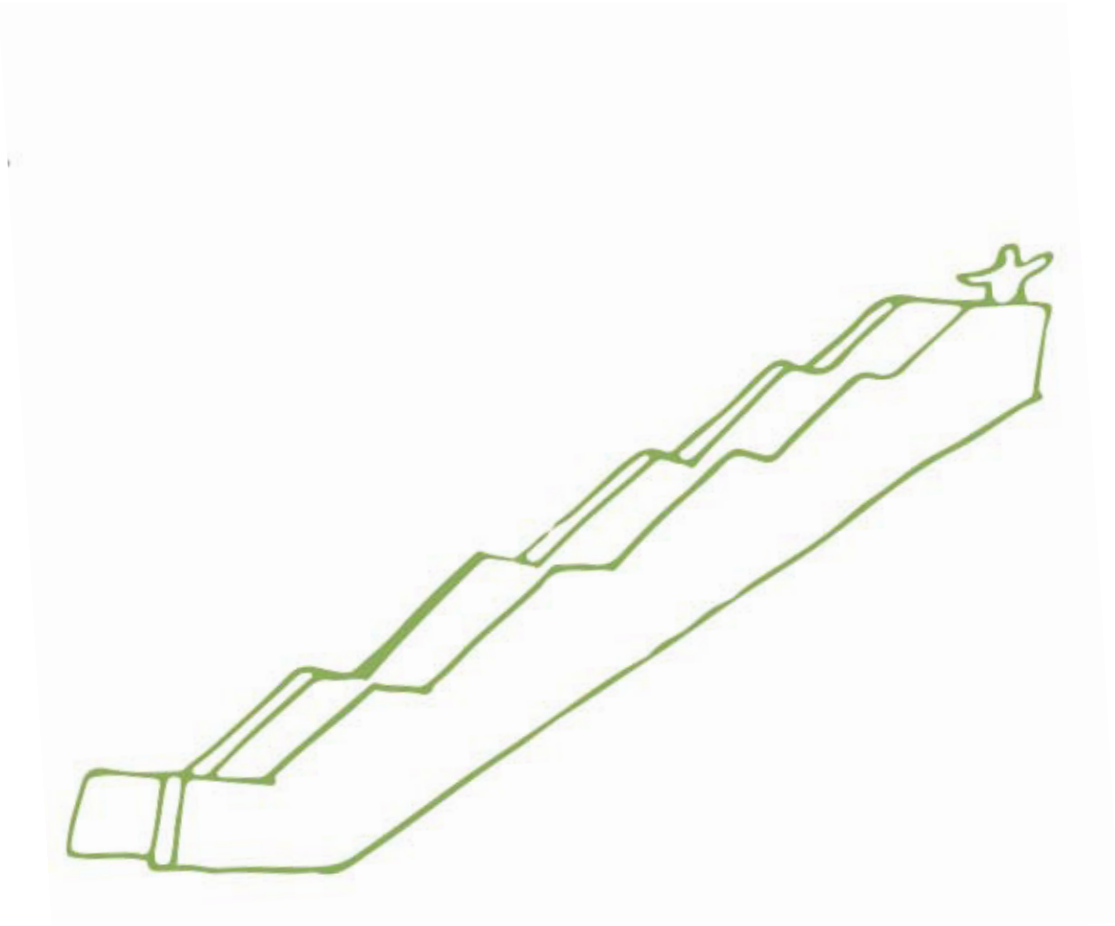

Bild 2: Utsiktsplats i Naturpark Amager, Danmark. Foto: Lena Nordenlöw.

Bild 1: Träd och sly.

Platsbeskrivning

Folkparksberget ligger på en höjd intill egnahemsbebyggelsen i Väsby Villastad. Området byggdes ut efter 1910-talet i samband med industrietableringen i Upplands Väsby. Namnet Folkparksberget kommer från folkparken som tidigare låg här intill och utgjorde en samlingspunkt i Väsby med dansbana och lokal. Sedan en brand i början på 90-talet har tomten delats upp i tre, med förskola, hundrastgård samt parken på toppen av berget. Folkparksberget uppgår idag till cirka 12 500 kvadratmeter. Det är en undangömd plats, svår att hitta till och täckt av sly. Men väl uppe på berget kan man skymta en fin utsikt över Optimusområdet och vidare mot västra Väsby.

Parken är centralt belägen, med många boende i området, ändå är det en lugn oas. Idag nyttjas den främst av hundägare, vilket inger en viss trygghet då det förekommer rörelse i parken vid olika tider på dygnet.

Det finns däremot begränsade möjligheter att uppehålla sig på platsen. Här finns ett bänkbord, som dock upplevs rätt slitet. Överlag är det svårt att orientera sig i parken. Sly dominerar och skymmer sikt, samt

Bild 2: Utsiktsplats mot väst.

gör det svårt att ta sig runt. Det kuperade landskapet är även en utmaning då det begränsar tillgängligheten. Men framförallt är parken svår att hitta till. Vid ingången mot Optimusvägen finns en skylt, trappa, och ett rött staket som leder upp mot parken. Bristfälliga entréer och dålig koppling till omgivande område gör att Folkparksberget upplevs ha fallit i glömska. Parken är relativt okänd för flera Väsbybor. Detta till trots har Folkparksberget stor potential. Parkens centrala placering och utsiktsmöjligheter innebär att platsen återigen skulle kunna bli en samlingsplats med unik karaktär.

Vision

I översiktsplanen framhålls det att Folkparksområdet är ett relevant område för utveckling av tät stadsbildning. Här ska egnahemskaraktären behållas och förstärkas. En återetablering av Folkparksberget som en väl omhändertagen park skulle vara en tillgång för boende i området såväl som resten av Väsby.

XS – S

PERMANENT

B

LITEN

1 – 2

Idé 12: Insektshotell

Beskrivning

Insektshotellet är en konstnärlig installation som kombinerar konst och naturpedagogik, och fungerar både som skulptur och pedagogiskt inslag på Folkparksberget. Det är estetiskt tilltalande samtidigt som det uppfyller en viktig ekologisk funktion. Genom att attrahera besökare ökar också tryggheten på platsen.

Insektshotellet främjar biologisk mångfald genom att erbjuda boplatser för insekter som är viktiga för ekosystemet. Dess pedagogiska värde är särskilt betydande, då parken ligger nära en förskola och bostadsområden med barnfamiljer. Här får barnen möjlighet att lära sig om insekter, deras livsmiljöer och deras roll i naturen på ett engagerande och interaktivt sätt. Genom workshops och aktiviteter kan de aktivt delta i utformningen

och skötseln av insektshotellet, vilket stärker deras engagemang och lärande.

Referensprojekt

- Gamla suggan mellan träden, Wanås Konst, Knislinge. 2015. Hannelie Coetzee.
- Parc Central, Igualada, Spanien. 2023. Batlleiroig.
- Insektshotell, Naturpark Amager, Köpenhamn. Danmark. 2022. ADEPT.

Samarbetsmöjligheter

- Förskolan Folkparken.

Platsalternativ

- Apoteksskogen.
- Smedbyskogen.

Besvarade utmaningar

Ogestaltade grönytor

Bild 1: Den stora skulpturen Gamla suggan mellan träden föreställer ett vildsvinshuvud. Det är ett konstverk och ett insektshotell i ett byggt av stockar och grenar från Wanås omgivning. Foto: Vladimir Okhlich.

Bild 2: Insektshotellet i Parc Central består av olika material. På kortsidan ges information om vad ett insektshotell är och vilka material som lockar vilka insekter.

S - M

PERMANENT

A - B

LITEN

I

Idé I3: Röda ledtrådar

Beskrivning

Idag upplevs Folkparksberget som undangömt och otillgängligt. Genom att tydliggöra parkens entréer kan medvetenheten om platsen öka bland Väsbyborna, utan att dess karaktär eller värde förtas. Entréerna till parken tydliggörs genom gestaltad markbeläggning som leder besökare till platsen, och bygger vidare på de röda trappsteg och räcken som leder upp för Folkparksbergets västra sluttning.

För att uppmuntra till nyfikenhet och rörelse utförs röda ledstråk som målade linjer på marken som letar sig lekfullt fram över gator och trottoarer. Dessa kan övergå i räcken, sittbänkar och spännband som fästs i befintliga stolpar eller träd.

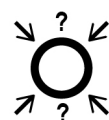
Platsalternativ

- Apoteksskogen.
- Norra berget.

Besvarade utmaningar

Ogestaltade grönytor

Otillgängliga grönytor

Bild: Informationskyltar, handräcken och markbeläggning visar vägen in till parken.

S – M

PERMANENT

C

LITEN

1 – 2

Idé 14: Ramen

Beskrivning

Ramen är en vindsyddad utsiktsplats som fungerar som ett landmärke och markerar en av Väsby's högsta punkter. Varje utsiktsplats har en unik, platsanpassad funktion som skiljer den från de andra, men en sammanhängande estetik binder dem samman och skapar en enhetlig visuell identitet.

Utsiktsplatsen på Folkparksberget fokuserar på att rama in utsikten västerut. I nuläget kan utsikten urskiljas mellan sly och buskar. Genom att erbjuda vind- och väderskyddade sittmöjligheter som tar vara på utsikten främjas en av platsens starkaste kvaliteter, och skapar en attraktion som lockar människor till platsen. Detta uppmuntrar till rörelse och fysisk aktivitet i området, hjälper till att stärka

platsens identitet och förbättrar kopplingen mellan olika delar av Väsby. Utsiktspunkten blir en målpunkt och mötesplats.

Referensprojekt

- Folies, Parc de la Villette, Paris, Frankrike. 1987. Bernard Tschumi Architects.
- Naturpark Amager, Köpenhamn, Danmark. 2022. ADEPT
- Utsiktsplatser Värbergstoppen, Stockholm. 2020. AndrénFogelström.
- Viewfinder, Kivik Art Centre, Kivik. 2007. Snøhetta & Tom Sandberg.

Platsalternativ

- Apoteksskogen.
- Norra Berget.

Besvarade utmaningar

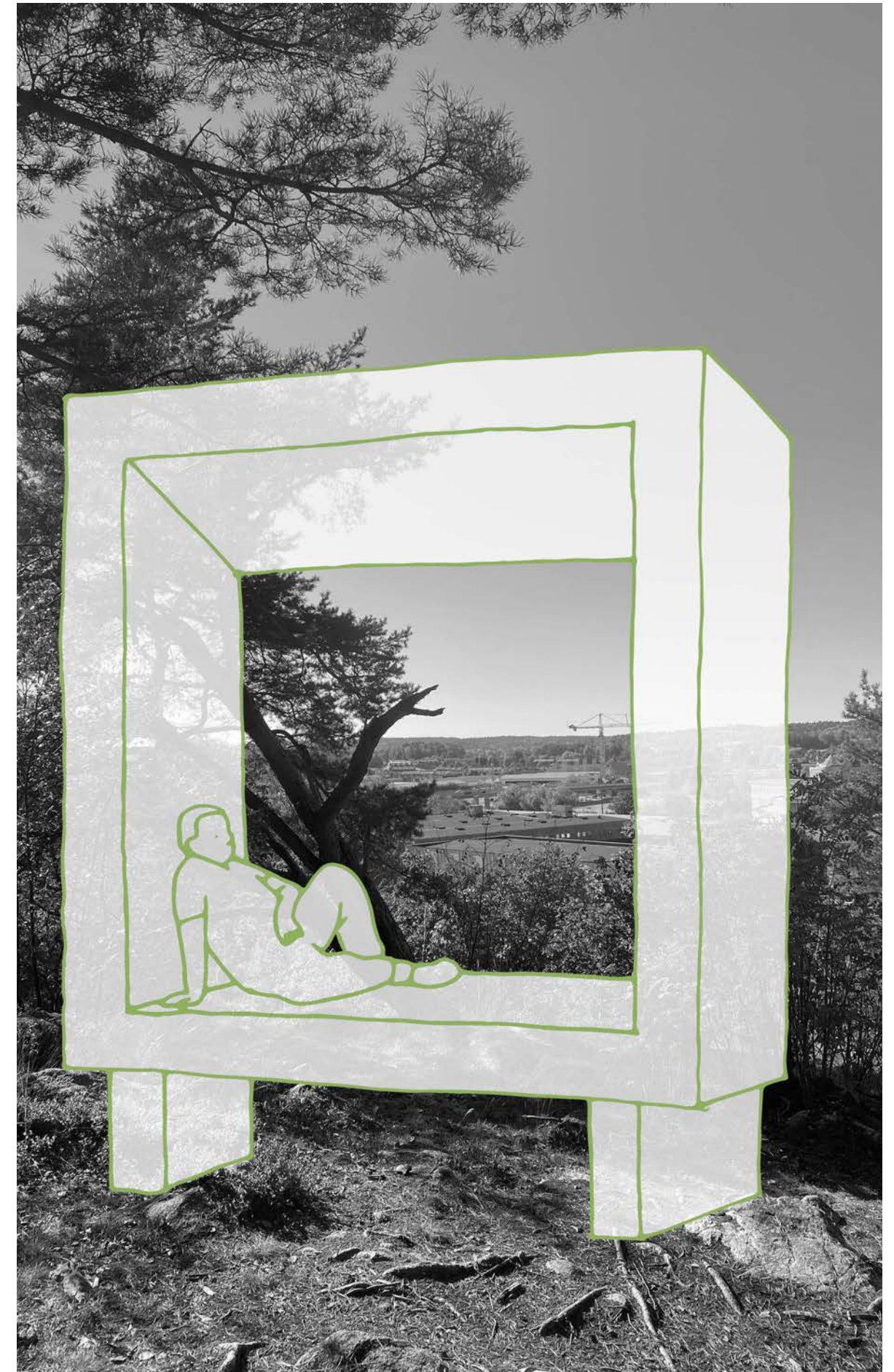

Fragmentarisk gestaltning

Ogestaltade grönytor

Bild: Utsikten från Folkparksbergets topp ramas in.

Messingsparken

Bild 1: Vy från parkens södra del, mot Centralvägen.

Platsbeskrivning

Messingsparken ligger centralt i Väsby bakom Messingen, med närhet till Centralvägen och stationsområdet. Parken omfattar cirka 3200 kvadratmeter, och består av både asfalterade ytor och gräsmattor. Det finns ett fåtal små träd och en basketkorg utan nät på platsen. Parkens norr- och västsida kantas av höga, slutna fasader. I början på 1900-talet var Väsby verkstäder aktiva på platsen. Industriverksamheten har gjort att marken idag är förorenad. Enligt en uppmätning från 2018, av IVL Svenska Miljöinstitutet, har utomhusluften på platsen PCB-koncentrationer i nivå med urban luft i storstadsområden, så som centrala Stockholm.

Parken ligger inom en tydlig kvartersstruktur. Det är nära till kommunikationer och kommers, vilket innebär att många människor rör sig i närområdet. Platsen används exempelvis vid studenternas utspring. Trots sitt centrala läge är det en lugn plats, men detta beror främst på att det saknas anledning att dröja sig kvar.

Messingsparken saknar identitet, den upplevs mer som en baksida till Messingen än som en plats i egen rätt. Detta förstärks av det

Bild 2: Vy över parkering och basketkorg, mot passage till Industrivägen.

intelligande lastutrymmet och parkeringen. De hårdgjorda ytorna gör platsen mycket varm under soliga dagar, och bristen på skugga och sittplatser bidrar till att få vistas här. Dock ger kopplingen till Messingens verksamheter och det centrala läget att det finns många potentiella användare i området som hade uppskattat en väl utformad park.

Däremot innebär PCB-föroreningarna i marken att det krävs sanering innan mer omfattande åtgärder kan genomföras.

Vision

Visionen för Messingsparken är att omvandla den till en välgestaltad plats där människor vill uppehålla sig. Genom att tillgängliggöra parken, införa sittmöjligheter, skapa skuggiga områden samt erbjuda olika aktiviteter kan platsen bli en mer attraktiv och användbar för boende och besökare.

En bättre integration med den omgivande stadsmiljön och en tydlig identitet kan bidra till att skapa en levande park. För att kunna användas vid studenternas utspring behöver parken fortsatt ha öppna ytor där människor kan samlas. Dessa behöver dock kompletteras med mer programmerade ytor.

S – M

PERMANENT

D – E

STOR

1 – 2

Idé 15: Utegym för seniorer

Beskrivning

En del av parken utformas för äldre Väsbybor, med fokus på tillgänglighet, sociala sittplatser och utrymme för lågintensiv träning. Detta främjar fysisk aktivitet och stimulerar både kropp och sinne. Utegygmet blir en plats att vistas på, umgås och delta i den offentliga miljön. Genom att inkludera riklig grönska förbättras seniorernas hälsa och välbefinnande ytterligare.

Närheten till äldreboendet Brobacken gör att de boende kan dra nytta av en offentlig yta anpassad efter deras behov, vilket främjar

regelbunden användning. Messingsparken har också goda kommunikationer, vilket gör det lättare för fler att nyttja utegygmet.

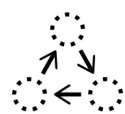
Samarbetsmöjligheter

- Brobacken, äldreboende.
- Pensionärsrådet, Upplands Väsby kommun.

Platsalternativ

- Edsby slott, äldreboende.
- Guldvivan, äldreboende.
- Hedvigsgården, äldreboende.

Besvarade utmaningar

Bristfälliga samlingsplatser

Ogestaltade grönytor

Negativ platsbild

Bild: Utegygmet erbjuder seniorer specialanpassad och lättanvänd utrustning för fysisk aktivitet.

Idé 16: Muralmålning

Beskrivning

En muralmålning är ett mindre ingrepp som kan förbättra Messingsparken genom att omvandla de stora, slutna fasadytorna mot parken. Konstverket kan utföras direkt på fasaden eller på ett ytskikt som monteras på plats.

Stora tomma fasadytor som vetter mot offentliga rum kan verka avskräckande genom bristande uppsikt och ljus. En muralmålning kan istället skapa en livligare och mer inbjudande atmosfär, stärka den lokala identiteten och fungera som en naturlig samlingspunkt. Genom att komplettera målningen med sittplatser och planteringar kan miljön ytterligare förbättras och ge konstverket en mer ombonad inramning.

Projektet kan genomföras av en professionell konstnär och/eller i samarbete med elever.

Referensprojekt

- Muralmålning, Clarion Hotel Stockholm, Stockholm. 2019-. Klive och Kaos, Graffitisthlm.
- Magic Book, Malmö, 2019. Natalia Rak
- Untitled, Malmö, u.å. Ola Kalnins.

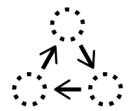
Samarbetsmöjligheter

- Upplands Väsby kulturskola.
- Väsby Nya Gymnasium.
- Väsby Yrkesgymnasium.

Platsalternativ

- Sigma Centrum.

Besvarade utmaningar

Bristfälliga samlingsplatser

Negativ platsbild

Bild 1: Muralmålningen som täcker en sluten fasad i Skanstull, Stockholm, smycker det offentliga rummet och verkar identitetsskapande.

Bild 2: Street art i Korsningen Grynbadgatan/Ostindiefäraregatan i Malmö.

XL

PERMANENT

E

STOR

2 – 4

Idé 17: Studentparken

Beskrivning

Gymnasieeleverna vid Messingens skolor saknar en dedikerad utomhusyta att uppehålla sig vid. Den angränsande parken är i dagsläget undergestaltad och väderexponerad, vilket begränsar användningen av platsen.

En omvandling av Messingsparken, med fokus på att involvera eleverna i planeringsprocessen, kan skapa en plats som möter deras behov. Genom att samla in åsikter och önskemål från eleverna kan parken utvecklas till en

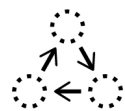
funktionell och inbjudande miljö som kan ge mervärde till deras skolgång.

En välgestaltad park kan erbjuda möjligheter för aktiviteter och rekreation, vilket berikar området i stort.

Samarbetsmöjligheter

- Upplands Väsby kulturskola.
- Väsby Nya Gymnasium.
- Väsby Yrkesgymnasium.

Besvarade utmaningar

Bristfälliga samlingsplatser

Ogestaltade grönytor

Negativ platsbild

Påträngande parkeringsytor

Bild: Messingsparkens gräsytor omvandlas till en funktionell och fin park i samråd med skolornas elever.

XL

PERMANENT

E

MELLAN
- STOR

3

Idé 18: Zonindelad park

Beskrivning

Parkens centrala läge gör den till en värdefull tillgång för området och ger möjlighet att skapa en unik karaktär som kompletterar andra grönytor i centrum. Dess långsmala form möjliggör uppdelning i olika zoner, anpassade för olika målgrupper och aktiviteter. För att genomföra detta krävs en sanering av marken.

En omgestaltning av parken med zonindelning kan attrahera en bredare publik, inklusive skolelever och äldre från det närliggande äldreboendet. Zonindelningen främjar möten och interaktion mellan olika grupper, vilket stärker parkens roll som en

social knutpunkt. De som föredrar en lugnare miljö kan välja en avgränsad del av parken, och de som vill kan använda en mer aktiv del.

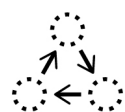
Referensprojekt

- Sätredalsparken, Stockholm. 2019. LAND arkitektur.
- Täby Torg, Täby, Stockholm. 2015. Polyform.

Samarbetsmöjligheter

- Brobacken, äldreboende.
- Upplands Väsby kulturskola.
- Upplysningens väg, gruppbostad (LSS).
- Väsby Nya Gymnasium.
- Väsby Yrkesgymnasium.

Besvarade utmaningar

Bristfälliga samlingsplatser

Ogestaltade grönytor

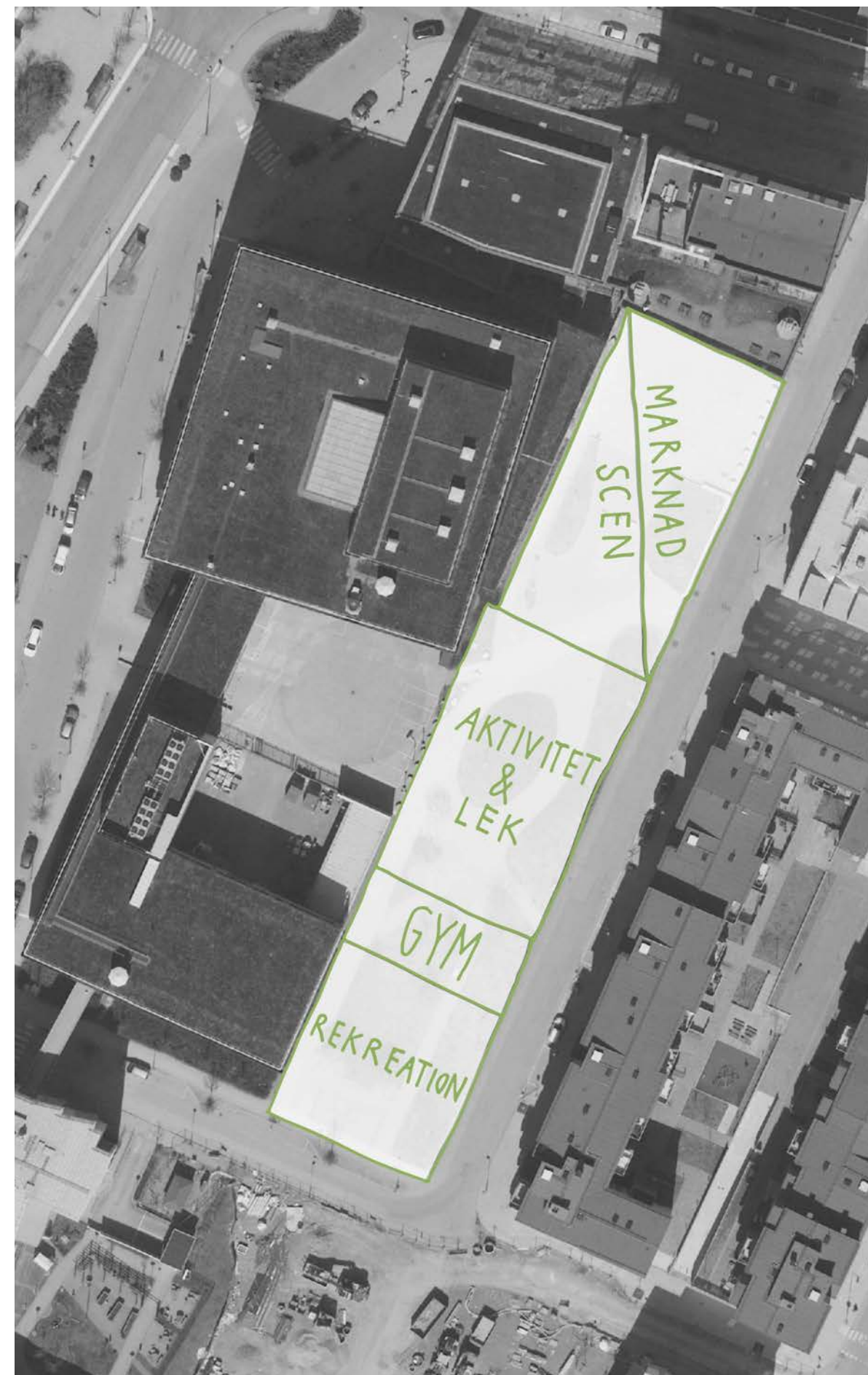

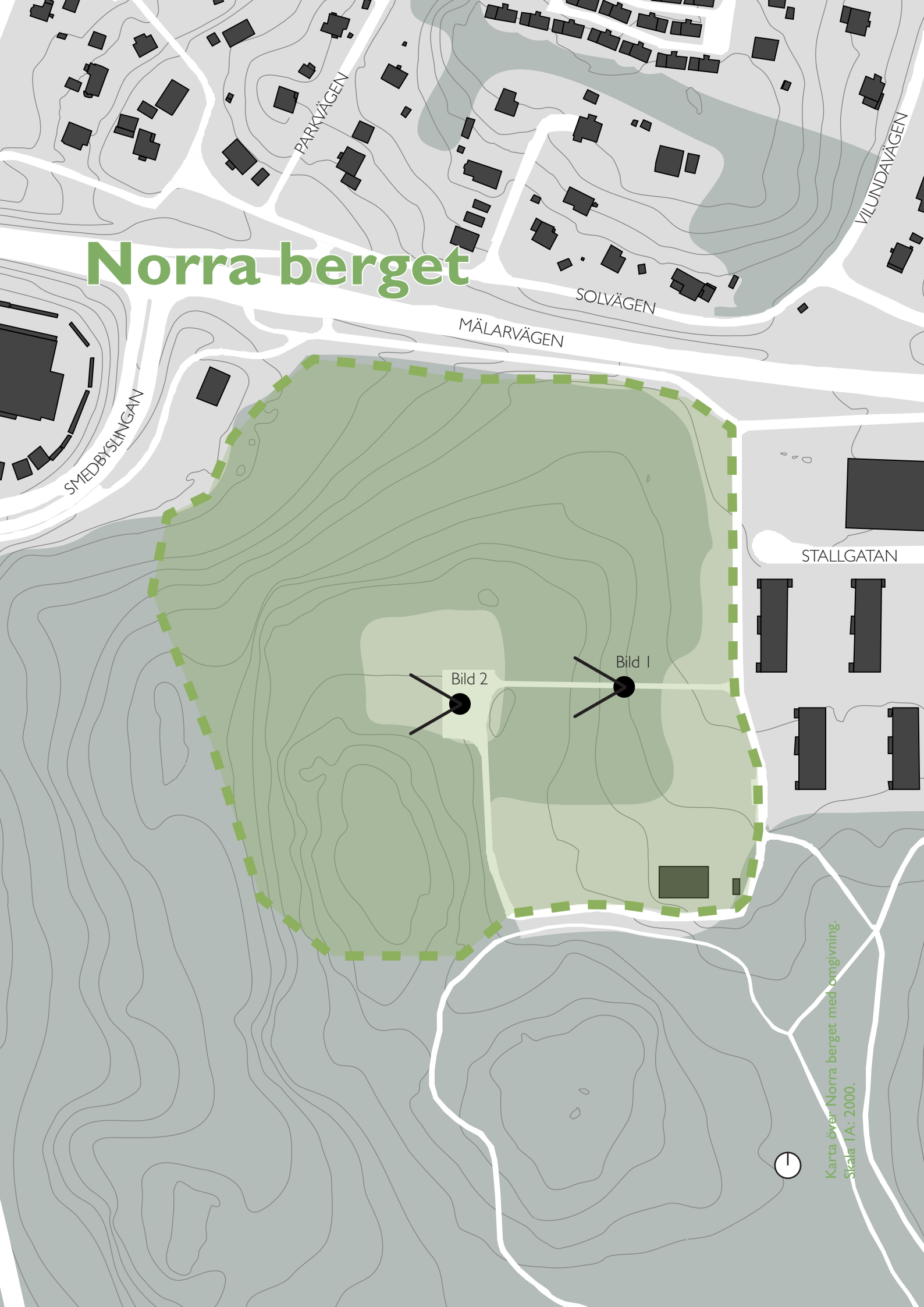
Negativ platsbild

Påträngande parkeringsytor

Bild : Parkens skala bryts ned i mindre delar, anpassade till en variation av aktiviteter.
Skala 1:800.

Norra berget

Bild 1: Stig till Norra berget

Platsbeskrivning

Belägen på Norra berget i Smedbyskogen, omgiven av kuperad barrskog, ligger en asfalterad yta och en intilliggande gräsyta på en höjd. Den asfalterade ytan utgjorde tidigare två stycken tennisbanor, och består idag av cirka 700 kvadratmeter. Gräsytan är cirka 2000 kvadratmeter stor. I närheten av platsen finns en daglig verksamhet och en lekplats. Förut låg det en uppskattad vattenlekpark intill, som dock hamnade i förfall under byggkrisen på 90-talet och sedermera revs.

Smedbyskogens södra delar erbjuder ett brett utbud av aktiviteter, inklusive motionsspår, ett utegym, en discgolfbana och Vikingagården Gunnes Gård. Fornslingsan går också genom området. Angränsande Smedbyparken är en välbevarad fornlämningsmiljö. I skogen finns en mängd rekreativsmöjligheter med många stigar, motionsspår och aktivitetsytor som lockar besökare. Den stora variationen av aktiviteter gör dessa delar av området attraktivt för olika åldersgrupper och intressen. Skogens kuperade terräng och täta barrskog ger en naturnära upplevelse som främjar friluftsliv i centrala Upplands Väsby. Den norra delen av Smedbyskogen, där Norra berget ligger, är desto mer svårtillgänglig. Till

Bild 2: Hårdgjord yta på Norra berget.

skillnad från de södra delarna, som bjuder in besökare, är entréerna i norr svåra att hitta.

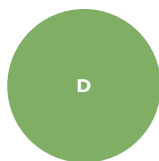
Norra berget upplevs därför undantogsamt och bortglömt. Det saknas tillräcklig belysning, vilket påverkar både trygghet och användbarhet under kvällstid och mörka månader. Detta är en utmaning för att göra området mer tilltalande, samt öka synligheten och användningen.

Den asfalterade ytan erbjuder goda möjligheter för att skapa en multifunktionell plats för aktiviteter som behöver en hårdgjord yta. Eftersom det redan finns olika aktiviteter i närheten, och det går stigar genom skogen som kopplar ihop dessa med varandra och platsen på Norra berget, kan ytan bli en tillgång i området.

Vision

Norra berget behöver ett tydligt syfte och funktion. Flödet av människor kan bli bättre genom att bättre nyttja förbipasserande promenadstråk, bland annat med tydligare skyltning. God belysning och regelbundet underhåll krävs för att säkerställa att området känns tryggt och välkomnande även under kvällstid och mörkare årstider.

Idé 19: Tornet

Beskrivning

På Norra berget kan ett gestaltat utsiktstorn erbjuda utsikt över Smedbysskogens höga träd. Utsiktsplatsen, belägen på en av Väsby's högsta punkter, utformas på ett sätt som harmonierar med andra utsiktsplatser och knyter samman de olika landmärkena.

För att etablera platsen kan tornets utformning ske i samarbete med boende, förskolor och skolor, exempelvis genom workshops. Detta stärker tornets lokala förankring och uppmuntrar fler att besöka området. I förlängningen främjar detta tryggheten i området och kan bidra till att Norra berget upplevs som mindre avskild i jämförelse med idag.

Ett distinkt landmärke bidrar till platsens identitet och ökar tryggheten genom mer aktivitet. Den enhetliga designen av utsiktsplatserna skapar en sammanhållen visuell berättelse för kommunen.

Referensprojekt

- Folies, Parc de la Villette, Paris, Frankrike. 1987. Bernard Tschumi Architects.
- Naturpark Amager, Köpenhamn. Danmark. 2022. ADEPT.
- Tipperne Bird Sanctuary, Tipperne, Danmark. 2017. johansen skovstedt arkitekter.
- Utsiktsplatser Värbergstoppen, Stockholm. 2020. AndrénFogelström.

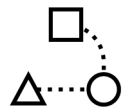
Samarbetsmöjligheter

- Ekebo, förskola.
- Engelska skolan, grundskola.
- Senapskornet, förskola.
- Skogsbrynet, förskola.
- Smedbygården, fritidsgård.
- Solkatten, förskola.
- Sverigefinska skolan, grundskola.

Platsalternativ

- Apoteksskogen.
- Folkparksberget.

Besvarade utmaningar

Fragmentarisk gestaltning

Ogestaltade grönytor

Negativ platsbild

Bild 1: Ett torn möjliggör genom sin höjd en unik utsikt över sin omgivning. Tornets gestaltning även bidra med en unik design till platsen.

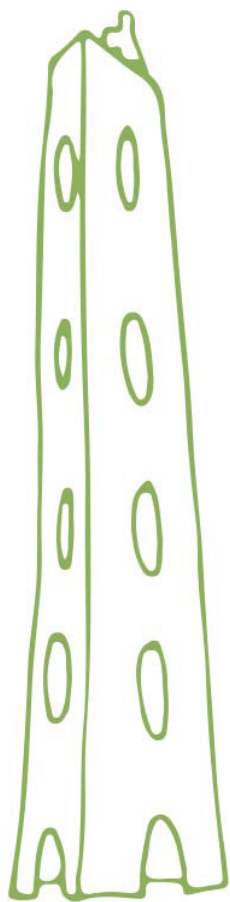
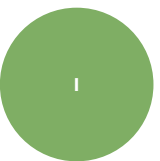
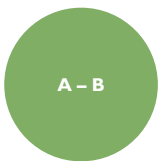
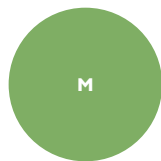

Bild 2: Vårbytoppens utsiktstorn är en av flera utsiktsplatser på Vikingaberget.

Idé 20: Fjärilstorg

Beskrivning

Fjärilstorget erbjuder sittplatser och mötesytor där besökare kan observera fjärilar och lära sig om deras livscykel. Med ett brett urval av växter som lockar fjärilar och informativa skyltar främjas både kontakt med naturen och en pedagogisk funktion, särskilt för skolbesök. Det finns redan pågående arbete med fjärilsparker i kommunen, och genom en tydlig gestaltning kan detta arbete förstärkas och synliggöras.

En medveten formgivning skapar en tydlig inramning av torgets funktion. För att undvika att området upplevs öde och odefinierat, bör det finnas en tydlig entré och

en markerad stig som leder till platsen. Ett fjärilstorg kan öka Norra bergets biologiska mångfald och samtidigt skapa en vacker, fridfull miljö för avkoppling.

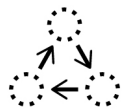
Samarbetsmöjligheter

- Ekebo, förskola.
- Lotsen, daglig verksamhet (LSS).
- Senapskornet, förskola.
- Skogsbrynet, förskola.
- Solkatten, förskola.

Platsalternativ

- Apoteksskogen.
- Folkparksberget.

Besvarade utmaningar

Bristfälliga samlingsplatser

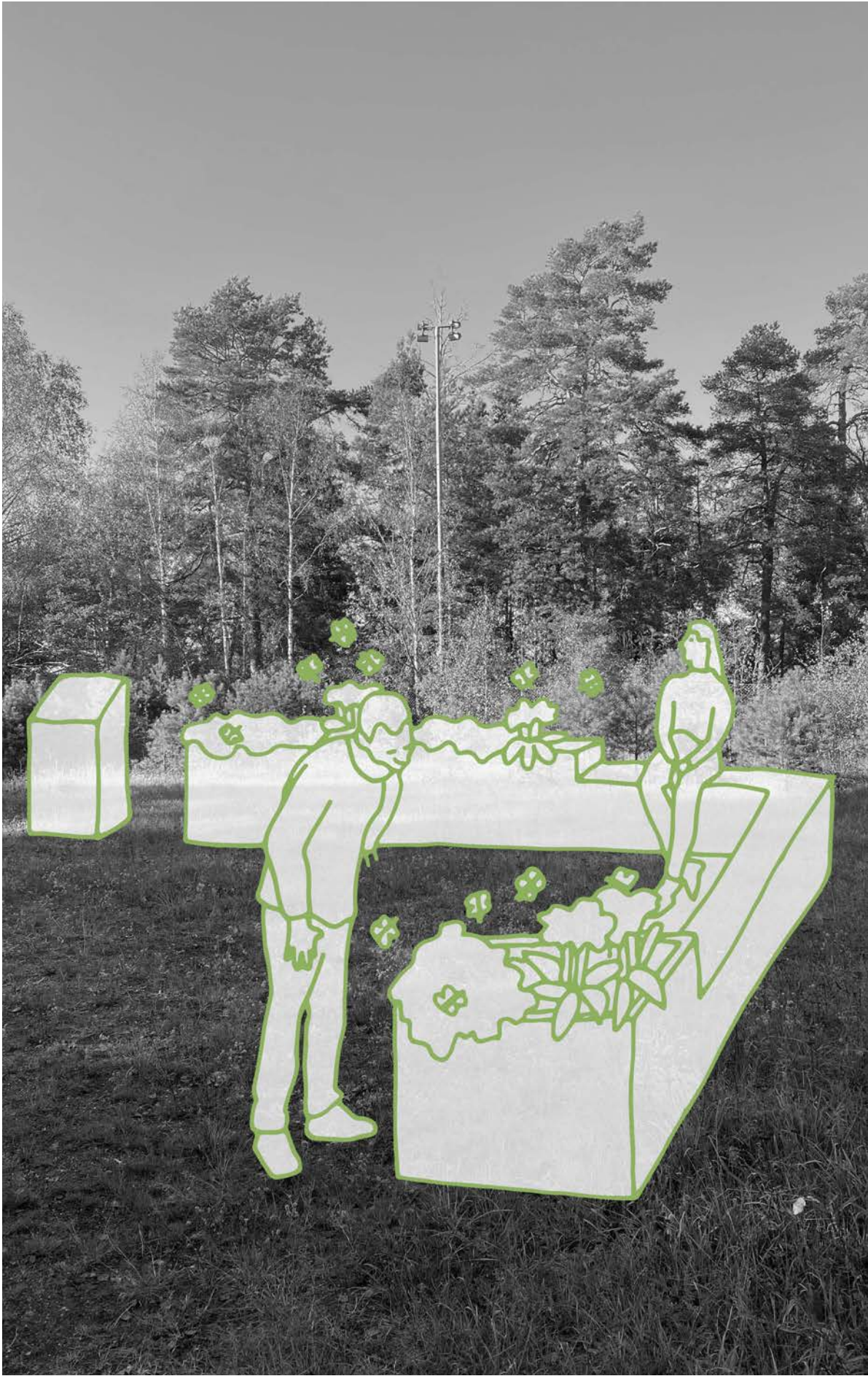

Ogestaltade grönytor

Negativ platsbild

Bild: Fjärilstorget tar ängen på Norra berget i anspråk och främjar möten mellan människor och naturen.

Idé 21: Skogslekplats

Beskrivning

En välgestaltad och spännande lekplats kan stärka Norra berget som mötesplats och berika intilliggande bostadsområden. Genom att skapa en temalekplats som stärker anknytningen till Smedbyskogen kan platsen dra nytta av de positiva känslor som skogen associeras med, vilket kan bidra till en snabbare aktivering av platsen.

Temalekplatsen kan använda platsens befintliga element, som exempelvis den planlagda ytan och skogens naturliga kvaliteter, för att skapa en stimulerande och äventyrlig miljö för barn. Lekutrustning, som

klätterställningar, balansbommar och gungor, tillverkas av trä och andra naturliga material som smälter in i omgivningen.

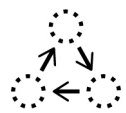
Samarbetsmöjligheter

- Ekebo, förskola.
- Senapskornet, förskola.
- Skogsbrynet, förskola.
- Solkatten, förskola.

Platsalternativ

- Apoteksskogen.
- Folkparksberget.

Besvarade utmaningar

Bristfälliga samlingsplatser

Negativ platsbild

Ogestaltade grönytor

Bild: Skogslekplatser aktiverar Norra berget som får ett tydligt syfte och blir en unik lekplats i Väsby.

L

PERMANENT

E

STOR

1-2

Idé 22: Vattenlekplats

Beskrivning

Tidigare fanns en uppskattad vattenlekplats på Norra berget, vilken revs i början av 2000-talet. Platsen består idag av en vanlig lekplats, och i kommunen finns ingen annan vattenlekplats.

Att återinföra och modernisera konceptet med vattenlek skulle inte bara tillföra en ny attraktionspunkt utan också stärka kommunens identitet och locka både boende och besökare från andra områden. Barn och vuxna kan mötas över generations- och klassgränser, vilket främjar en känsla av gemenskap. Det finns även idag många förskolor i området som skulle kunna nyttja en närbelägen vattenlekplats. Förskolorna kan även involveras i utvecklingen av projektet för att bättre etablera platsen.

Den nya vattenlekplatsen kan även anpassas för vinterbruk.

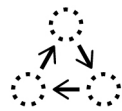
Referensprojekt

- Husbyparkens vattenlek, Stockholm. 2020. Stockholms stad.
- Teaterplan, Örebro. 2021. Örebro kommun.
- Vattenlekplatsen Rosengård, Malmö. 2002. Malmö stad.

Samarbetsmöjligheter

- Ekebo, förskola.
- Senapskornet, förskola.
- Skogsbrynet, förskola.
- Solkatten, förskola.

Besvarade utmaningar

Bristfälliga samlingsplatser

Bild: Vattenlekplatsen är en aktivitetssyta med unik funktion i Upplands Väsby.

Vilundaparken

Bild 1: Vy över temalekplatsen som är omgärdad av taggtrådstängsel.

Platsbeskrivning

Vilundaparken är Upplands Väsby kommuns största idrottsanläggning, utrustad med hallar och planer för olika sporter. Här finns även en aktivitetspark för skateboard, kickbike och en temalekplats.

Vilundaparkens fokus på sport och idrott ger den en tydlig identitet. Idag är parken mycket populär bland unga. Den vackert utformade temalekplatsen Barnens Väsby Verkstäder är fantasifull och tilltalande för både barn och vuxna. Närheten till Apoteksskogens skogsområde erbjuder även naturliga inslag och möjligheter för rekreation.

På platsen är vissa större ytor underutnyttjade och saknar gestaltning, detta gör att området upplevs som spretigt. Områdets storlek bidrar till att det är svårt att få en överblick. Dessutom är det dåligt skyltat till målpunkter inom området, vilket gör det svårt för besökare att orientera sig. Bristen på cykelparkering i området försvårar för cyklister att besöka parken.

På grund av ensidig användning av platsen finns det en risk för en upplevd otrygghet under vissa tider på dygnet. Temalekplatsen

Bild 2: Utblick över outnyttjad hårdgjord yta i anslutning till Vilunda fotbollshall.

är idag omgärdad av stängsel med taggtråd på grund av skadegörelse, vilket signalerar otrygghet och förtar platsens gestaltning.

Områdets placering på Stockholmsåsen och närheten till Apoteksskogen gör att all utveckling måste ske med hänsyn till grundvattentäkten och naturvärden.

Vision

Ett tydligare helhetsgrepp skulle gynna parken. Genom att utveckla en konsekvent och genomtänkt design för hela parken skapas en sammanhängande miljö. Tydligt markerade ingångar, skyltar och kartor på området bidrar till detta. Inga platser ska behöva vara inhägnade. Det är viktigt att Vilundaparken är en välkomnande och trygg plats.

Genom att även stärka kopplingen österut över E4 skulle platsen spela en än mer central roll i Upplands Väsby.

M

PERMANENT

B – C

LITEN

I

Idé 23: Rörelserummet

Beskrivning

Rörelserummet är en aktivitetsyta som ger liv och textur åt den annars tomma och underutnyttjade ytan utanför fotbollshallen. Detta skapar en mer mänsklig skala i området, vilket ger en känsla av ett rum i rummet.

Området utrustas bland annat med utrymmen för bollsport, skate och löpning, vilket inbjuder till rörelse och aktivitet. Några parkeringsplatser tas i anspråk för att bygga bänkar som fungerar både som sittplatser och som underlag för skate och parkour. Detta hjälper även till att bryta upp den stora parkeringsytans monoton. En del av fotbollshallens slutna fasad gestaltas med exempelvis basketkorgar och en klättervägg. För att öka tryggheten och skapa en dynamisk atmosfär under kvällstid kan ljuskällor integreras i de platsbyggda bänkarna.

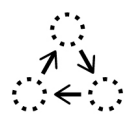
Referensprojekt

- Rotebrohallen, Sollentuna, Stockholm. 2015. Topia Landskapsarkitekter.

Samarbetsmöjligheter

- Bollstanäs Sportklubb.
- Upplands Väsby's Bordtennisklubb.
- Upplands-Väsby's Konståkningsklubb.
- Väsby AIK, innebandyförbund.
- Väsby Badmintonklubb.
- Väsby BK, brottarklubb.
- Väsby Boxningsklubb.
- Väsby FF, fotbollsförening.
- Väsby IK, friidrottsklubb.
- Väsby IK, hockeyklubb.
- Väsby SS, simsällskap.

Besvarade utmaningar

Bristfälliga samlingsplatser

Påträngande parkeringsytor

Bild 1: En yta intill Rotebrohallen har upplåtits för aktivitet och rörelse. Detta förlänger verksamheten inne i hallen till att även nå utanför byggnaden.

Bild 2: En del av Rotebrohallens västra fasad har gestaltats med vertikala ytor för aktivitet, vilket bryter ned fasadens skala.

M – L

PERMANENT

C

MELLAN

3 – 5

Idé 24: Tjej-yta

Beskrivning

En aktivitetsyta designad särskilt för unga tjejer kompletterar de befintliga ytorna i Vilundaparken som främst används av killar. Utformningen syftar till att smidigt integrera ytan med omgivande områden, samtidigt som den får en egen estetik, framarbetad i samarbete med tjejer i Upplands Väsby.

Genom att skapa en plats med tjejer och för tjejer, får de en naturlig mötesplats som välkomnar dem till området, och deras deltagande i parkens övriga aktiviteter kan öka. Detta främjar en mer inkluderande miljö där både tjejer och killar känner sig välkomna och delaktiga i hela parken. På så sätt får fler barn möjlighet att utveckla sina intressen och färdigheter, oavsett kön.

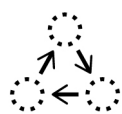
Referensprojekt

- Kepsen, Råslätt, Jönköping. 2020. MYCKET.
- Rosens röda matta, Malmö. 2013. Berg & Dahl.

Samarbetsmöjligheter

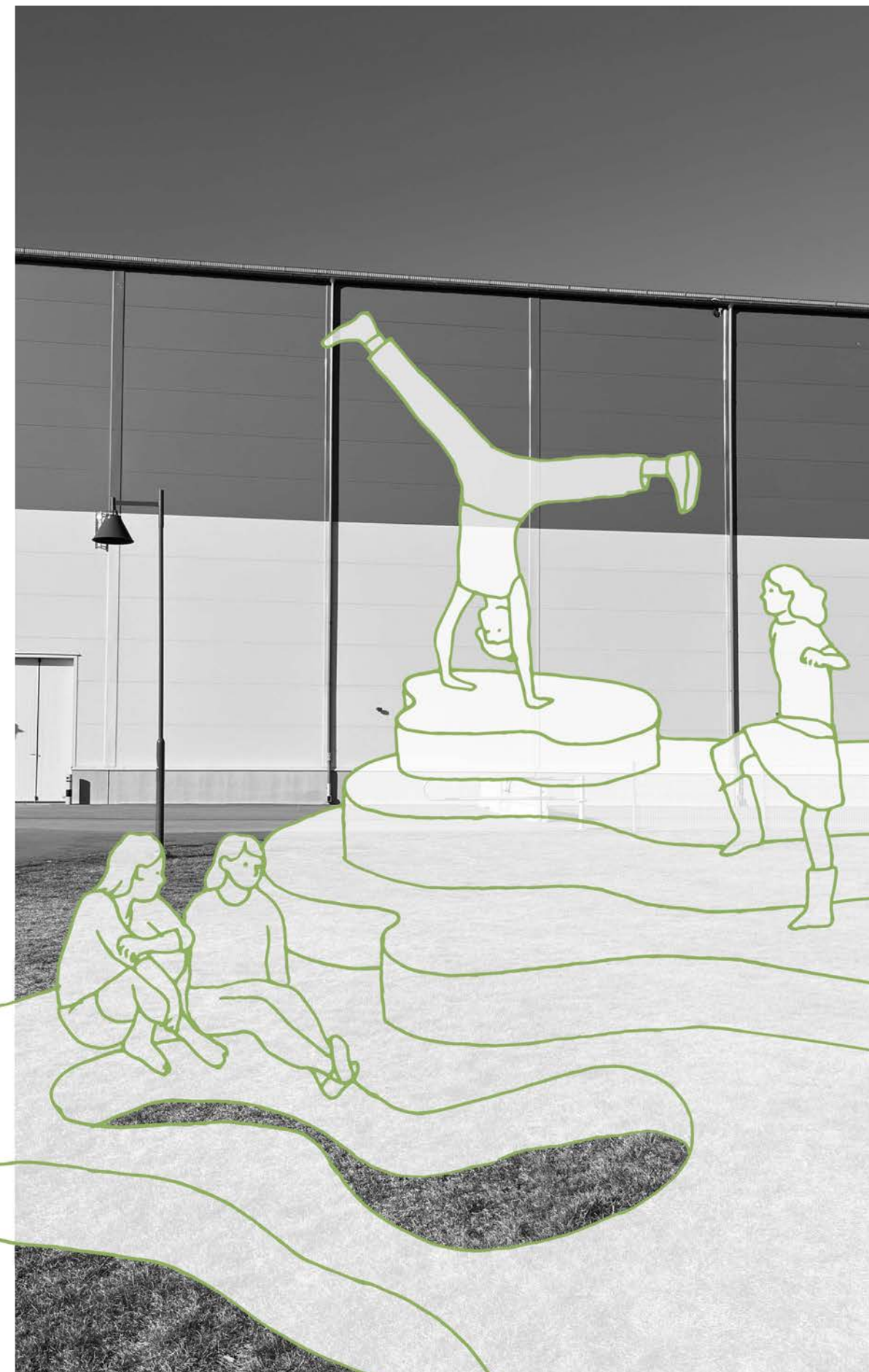
- Grimbogården, fritidsgård.
- Runbygården, fritidsgård.
- Smedbygården, fritidsgård.
- Väsby Tjejjour.
- Väsbygården, fritidsgård.

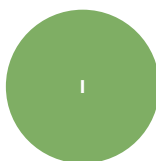
Besvarade utmaningar

Bristfälliga samlingsplatser

Bild: Tjej-ytan utformas tillsammans med tjejer i Upplands Väsby för att möta deras behov och önskemål.

Idé 25: Löpbanan

Beskrivning

En slingrande löpbana leder besökare runt i parken, samtidigt som den uppmuntrar till rörelse genom tillägg av hinder och balansstationer. Den kompletteras med tydlig skyltning och kartor för att vägleda besökarna.

Markgestaltningen binder samman parkens olika delar och kompletterar befintliga idrottsytor med ytor för uppvärmning och allmän rörelse, utan att vara knutna till en specifik sport. Den interaktiva markgestaltningen stärker parkens identitet och bidrar den till en ökad känsla av trygghet genom att tydligt vägleda besökare och skapa mötesplatser för gemenskap och samvaro.

Referensprojekt

- Activity Landscape Kastrup, Köpenhamn, Danmark. 2015. MASU Planning.
- Alsike park, Knivsta, Uppsala. 2020. Nivå.
- Wonder Wood, Skørping, Danmark. 2022. Vega Landskab.

Samarbetsmöjligheter

- Grimbogården, fritidsgård.
- Runbygården, fritidsgård.
- Smedbygården, fritidsgård.
- Väsbygården, fritidsgård.

Besvarade utmaningar

Fragmentarisk gestaltning

Bild: Löpbana som funktionellt och visuellt binder samman ett större aktivitetsområde i Vægtørparken i Kastrup, Danmark.

M-L

PERMANENT

C-D

MELLAN

I

Idé 26: Leksluttningen

Beskrivning

En aktivitetsyta integrerad i en naturlig sluttning utnyttjar höjdskillnaden för att skapa en mångsidig plats för fysisk aktivitet och ett gestaltat landskap. Här kan barn klättra, hoppa och glida utan att ytan är utformad för en specifik sport eller aktivitet. Placeringen stärker också kopplingen mellan Apoteksskogen, Smedgårdshallen, den kommande Smedgårdsskolan och Vilundaparken på en yta som annars upplevs som bortglömd.

Genom att använda den naturliga topografin skapas en integrerad aktivitetsyta som aktiverar tidigare tomma ytor och gör området mer levande. Denna förbättrade koppling och den ökade rörelsen mellan områdena bidrar också till en tryggare miljö.

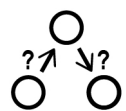
Referensprojekt

- Tenstadalen, Stockholm. 2022. Nivå.
- Lekplats Äventyret, Stockholm. 2021. LAND arkitektur
- Activity Landscape Kastrup, Danmark. 2015. MASU Planning.

Samarbetsmöjligheter

- Hopprepet, förskola.
- Raoul Wallenbergskolan, förskola och äldreboende.
- Smedgårdsskolan.
- Vittra Väsby, grundskola.
- Väsby skola, grundskola.

Besvarade utmaningar

Fragmenterade grönytor

Ogestaltade grönytor

Bild 1: Sluttande aktivitetsyta med rep och stockar i Kastrup, Danmark.

Bild 2: Sluttning intill Vilunda fotbollshall har potential att omvandlas till en yta för aktivitet och rörelse.
Skala 1: 1000.

XL

PERMANENT

E

MELLAN
– STOR

1 – 2

Idé 27: Lekfullt landskap

Beskrivning

Ett färgglatt landskap med en enhetlig markbeläggning, utformat för lek och rörelse, binder samman Vilundaparkens utomhusytor. Landskapet kan inkludera studsmattor, klätterställningar, rutschkanor och hinderbanor, samt fasta möbler som erbjuder utrymmen för vila och samling. Förbättrad belysning för aktivitetsytor och gång- och cykelvägar bidrar till ökad trygghet.

Landskapet fungerar som ett komplement till de aktiviteter som finns inomhus i de befintliga idrottshallarna, och uppmuntrar till aktiviteter som är ålders- och könsneutrala, vilket breddar parkens målgrupp och lockar

fler att nyttja Vilundaparken för umgänge och fysisk aktivitet.

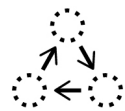
Referensprojekt

- Gigantium Urban Space, Aalborg, Danmark. 2021. JAJA Architects.
- Urban Lounge, Sant Étienne, Frankrike. 2012. AWP Office.
- Västerholmsstråket, Stockholm. 2015. LAND arkitektur.

Samarbetsmöjligheter

- Vittra Väsby, grundskola.
- Väsby skola, grundskola.

Besvarade utmaningar

Bristfälliga samlingsplatser

Fragmentarisk gestaltning

Bild 1: Del av Västerholmsstråket. Platsen har här formats till ett böljande landskap med aktiviteter för såväl små som stora barn.

Bild 2: Ett böljande landskap uppmuntrar till lek och aktiverar stora tomma ytor.

Väsbyån

Bild 1: Väsbyån längs med järnvägsspåret.

Platsbeskrivning

Väsbyån binder samman Edssjön i söder med Oxundasjön i norr och utgör en central del av Upplevelsestråket. Stråket längs ån är dess mest tillgängliga del, och är utrustat med parkbänkar och konstverk, även om dessa är i dåligt skick. Järnvägen går parallellt med stora delar av ån, vilket präglar dess karaktär. Norr om Anton Tamms väg är vattnet i ån förorenat med förhöjda värden av PCB, som härstammar från platsens industriverksamhet.

Sträckan längs Väsbyån erbjuder ett unikt promenadstråk som leder besökare förbi centrala Väsby och mynnar ut i två natursköna områden. Ån har unika biologiska värden som bidrar till den lokala ekologin, vilket gör den viktig för stationsområdets karaktär och ger området en speciell prägel.

Ån kantas delvis av industrier, vilket ger ett kargt intryck. Den parallellt löpande järnvägen orsakar ljudförorening som stör upplevelsen av området. Stråket är bitvis undergestaltat och bristfälligt underhållet. Ett så kallat "skulpturhospice" har även anlagts längs med stråket. Flertalet skulptur flyttats hit när de anses vara i för dåligt skick för att kunna stå kvar på sina tidigare centralare

Bild 2: Utblick över Väsbyån mot Maraboufabriken.

platser. Detta gör att området upplevs som bortglömt och stökigt. Vissa delar av stråket är dessutom svårtillgängliga.

På grund av Väsbyåns läge och framtida ökande regnmängder och flöden i framtiden finns en stor risk för översvämningar. Kommunen arbetar i dagsläget med en meandering av ån intill Marabouängen. De kommande exploateringarna innebär att avsevärda delar av området intill ån kommer att vara under arbete en längre tid. Detta innebär en utmaning för att behålla och utveckla ån som rekreationsstråk under exploateringstiden.

Vision

Väsbyån har stor potential som rekreationsyta, då människor dras till vattendrag för avkoppling och aktiviteter. Visionen för ån är att skapa en behaglig och tillgänglig miljö med en självklar plats i stadsrummet för Väsbyborna. De kommande förändringarna i och intill ån förutsätter att ingrepp där är flexibla. Att säkerställa att stråket är tillgängligt under exploateringstiden är viktigt för centrala Upplands Väsby's stadsbild och rekreationsmöjligheter.

XS – S

TILLFÄLLIG/
PERMANENT

B – C

LITEN

I

Idé 28: Faunamöbel

Beskrivning

En faunadepå är en struktur som är fylld av eller byggd av naturliga material, såsom trädstammar, kvistar och grenar. Dessa skapar livsmiljöer för djur och växter, främjar biologisk mångfald och stöder ekosystemtjänster. Faunamöbeln är en multifunktionell, flexibel struktur som fungerar som en faunadepå med integrerade sittplatser. Detta gör att faunamöbeln kan placeras i anslutning till flertalet grönytor i kommunen, och även flyttas efter behov och anpassas till Väsbyåns utveckling.

Genom en enhetlig utformning längs ån bidrar faunamöbeln till att stärka både områdets estetik och ekologiska balans. Dess

flexibla design möjliggör anpassning till förändringar i omgivningen.

Faunamöbeln blir en viktig knutpunkt för både människor och djurliv. Genom att erbjuda sittplatser och mötesplatser skapar den en miljö där människor kan njuta av naturen, samtidigt som den stödjer biologisk mångfald och ekosystemtjänster.

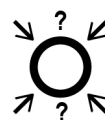
Platsalternativ

- Apoteksskogen.
- Folkparksberget.
- Smedbyskogen.
- Järnvägsparken.
- Suseboparken.

Besvarade utmaningar

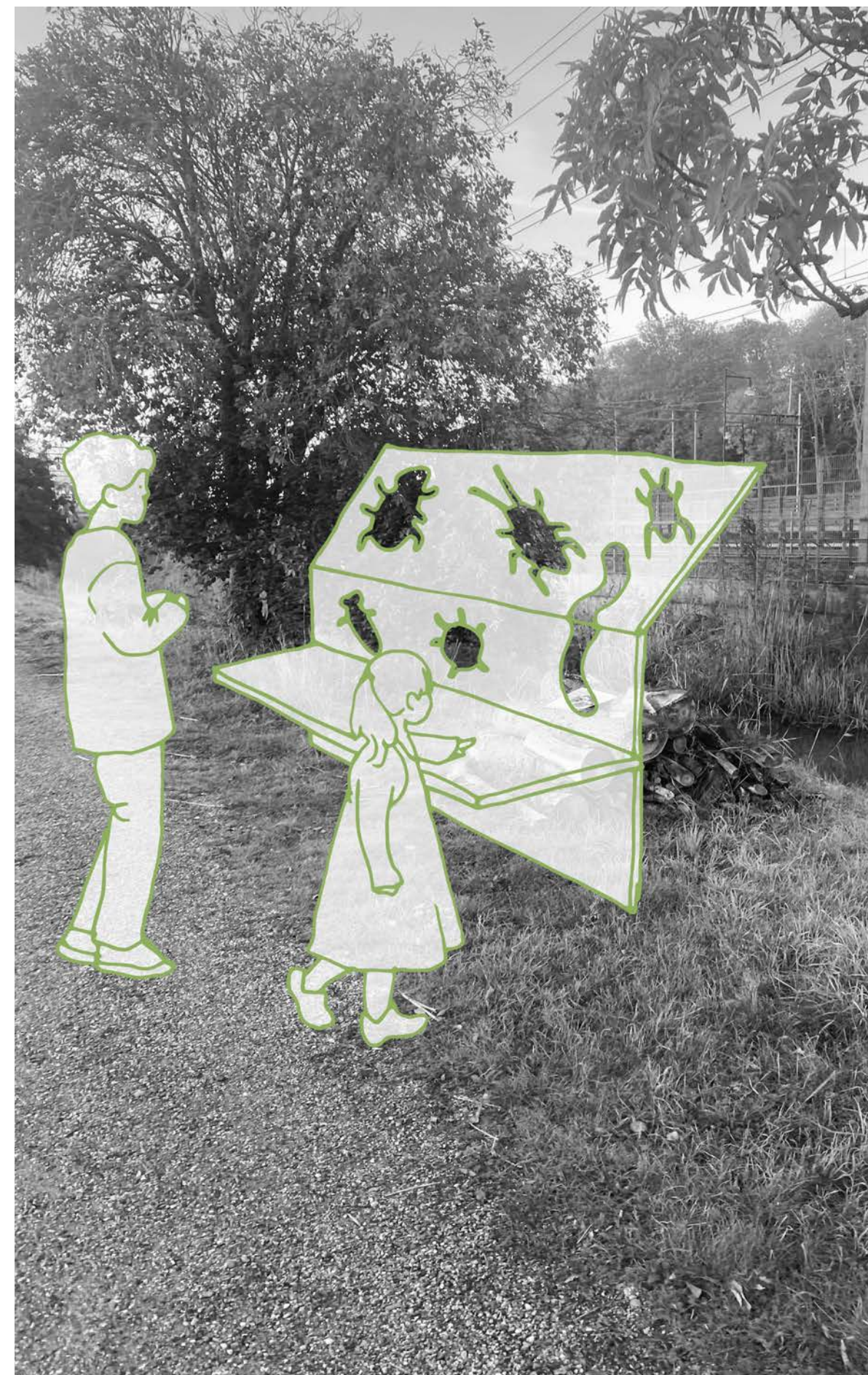

Fragmentarisk gestaltning

Otillgängliga grönytor

Bild: Faunamöbeln fungerar som ett ramverk för en faunadepå, som får ett mer ombonat, genomtänkt utseende.

XS – M

PERMANENT

B – C

LITEN

I

Idé 29: Lysande hundrastplats

Beskrivning

På Marboufältet längs Väsbyån ligger en öppen hundrastplats som används flitigt av kommunens hundägare. Här kan placeras robusta skulpturer som lysas upp på kvällstid. Ljuset från skulpturerna är varmt och mjukt och kan bidra till stärkt trygghet och trivsel.

Marboufältet besöks främst av hundägare och boende i kommunen som promenerar längs med ån. Utan dagsljus är belysningen här begränsad, vilket hämmar användningen av platsen. Ljus från bostäder och gator är avlägsna, då fältet ligger intill Mondelēz chokladfabrik som främst befolkas dagtid.

Skulpturerna exponeras även för de som reser med tåg och pendel, vilket gör platsen synlig för fler och signalerar ankomst till Upplands

Väsby. Deras robusta utformning tillåter också lek och rörelse, vilket tillgängliggör platsen för barn och unga.

Referensprojekt

- Jimmys, Pildammsparken, Malmö m.fl. 1995-. Monika Goras.

Samarbetsmöjligheter

- Väsby Konsthall.

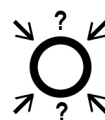
Platsalternativ

- Apoteksskogen.
- Arkadstråket.
- Himmelsgränd.
- Hallonstigen.
- Väsbyvägen.

Besvarade utmaningar

Ogestaltade grönytor

Otillgängliga grönytor

Bild: Skulpturen Jimmys, av konstnären Monika Goras, finns på flera platser i världen. På bilden syns de i Gotlandsparken i Stockholm.

XL

PERMANENT

D – E

LITEN –
MELLAN

1 – 2

Idé 30: Skulpturstråk

Beskrivning

Omvandling av nuvarande ”skulpturhospice” till ett levande skulpturstråk stärker områdets estetiska sammanhang och blir en chans att vårda och tillföra offentlig konst i kommunen. Det nya skulpturstråket, som sträcker sig längs ån, utgör en målpunkt genom att skapa en unik identitet och lockar besökare att upptäcka och njuta av konsten i en naturskön miljö.

Istället för det befintliga skulpturhospicet rustas de befintliga skulpturerna upp och en välskött och underhållen konstsamling kan etableras längs promenadstråket. Konstverk kan adderas och även placeras strategiskt undanskymda för att uppmuntra upptäckarlust. Stråket binder samman Edssjön i söder med Oxundasjön i norr genom sammanhängande gestaltning, sittbänkar, utplacerade kartor och skyltar. Enhetlig och kontinuerlig markbeläggning så som exempelvis spänger, plattformar och bryggor

kan placeras ut längs med hela slingan vilket stärker förbindelsen mellan sjöarna och säkerställer tillgängligheten för personer med nedsatt rörelse- eller orienteringsförmåga. Skulpturstråket bidrar till ökad trygghet genom att öka aktiviteten längs ån, lockar en mångfald av besökare och invånare, och signalerar en positiv identitet av Upplands Väsby för tågresenärer.

Referensprojekt

- Kivik Art Centre, Kivik. 2007-. Stiftelsen Kivik Art Centre.
- Naturpark Amager, Köpenhamn. Danmark. 2022. ADEPT.
- Skulpturpark, Wanås Konst, Knislinge. 1987-. Stiftelsen Wanås Utställningar.
- Sti For Øye, Stokke, Norge. 2001-. Stiftelsen Sti for Øye.

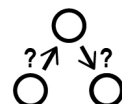
Samarbetsmöjligheter

- Väsby Konsthall.

Besvarade utmaningar

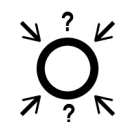
Fragmentarisk gestaltning

Fragmenterade grönytor

Ogestaltade grönytor

Otillgängliga grönytor

Bild: Skulpturstråket tydliggör och tillgängliggör stråket längs Väsbyån, samtidigt som det uppmärksammar kommunens offentliga konstverk.

Gator och vägar

När andelen resor med hållbara färdmedel som gång, cykel och kollektivtrafik ökar, minskar trafikens negativa effekter som buller, hälsofarliga luftpartiklar med mera. Stadens ytor kan då användas till att skapa en mer attraktiv stad där fler kan och vill vistas. Detta kan i förlängningen öka den sociala hållbarheten och främja folkhälsan (Boverket, 2010).

I Trafikplanen prioriteras gång-, cykel- och kollektivtrafik, inklusive säkerhet för oskyddade trafikanter, framför biltrafik. Bra framkomlighet och tillgänglighet för alla trafikanter, i synnerhet för personer med funktionsnedsättning, äldre och barn, nämns som ett verktyg för att få en levande gatubild. God folkhälsa gynnas av en trygg och trivsamt trafikmiljö.

God kollektivtrafikförsörjning stärker även jämställdheten eftersom många grupper har begränsad tillgång till bil (Trafikplan).

Designprinciper

TILLGÄNGLIGHET

Designen ska främja olika gruppers användning av gatan genom att tillföra breda trottoarer, ramper, taktila markeringar och andra åtgärder som säkerställer att alla kan använda dem bekvämt. Separata utrymmen för de olika trafikslagen bör eftersträvas.

FLEXIBILITET

Gatrummets skala bör anpassas för att rymma fotgängare och cyklister. Utrymmen för olika ändamål, såsom sittplatser, konstverk och skulpturer, evenemangs- och aktivitetsytor, bör inkluderas längs gator och vägar.

SÄKERHET OCH TRYGGHET

Designlösningar som naturligt sänker hastigheten på fordon bör implementeras. Fler och tydligare passager och övergångar bör följa naturliga rörelsemönster. Detta förbättrar tillgänglighet och säkerhet.

KLIMAT-ANPASSNING

Integrera grön infrastruktur som trädplanteringar, regnträdgårdar och permeabla beläggningar för att hantera dagvatten och förbättra mikroklimatet, vilket bidrar till hållbarhet och klimatesiliens i stadsrummet.

IDENTITET OCH ESTETIK

Gestaltningen bör ha en konsekvent estetik som sammanbinder stråket och skapar en sammanhängande identitet hela vägen. Identitet är en bärande faktor för utvecklingen av det offentliga rummet.

MÖTESPLATSER

Möjliggör utrymmen såsom små torg, lekplatser och grönområden längs gator och vägar för att skapa platser där människor kan samlas, vila och interagera, vilket främjar socialt liv.

Bild: Vy söderut mot Musiktunneln under Mälarvägen.

Platsbeskrivning

Arkadstråket är en 390 meter lång gågata som leder från Väsby Centrums södra entré till Stallgatan genom Musiktunneln under Mälarvägen. Stråket passerar flera byggnader som kommit att representera Upplands Väsby 1960- och 1970-talsarkitektur. Längs med stråkets västra sida står de åtta blå skivhusen, med bottenvåningarna klädda i orangeglaserat kakel. Husen står med kortsidorna mot stråket, med mellanliggande gårdar. I flera av bottenvåningarna finns det lokaler. På Kavallerigatan står ett bilfritt bostadsområde med tvåvånings lamellhus i mexitegel och med pastellfärgade balkonger. Under 2020-talet färdigställdes det framträdande guldfärgade Drabantenhuset och Blå parken intill stråkets nordöstra sida.

Arkadstråket kantas av väldigt ambitiös och färgstark arkitektur, som präglar stråket och skapar en unik miljö. Dess centrala läge, intill välbesökta platser som Väsby Centrum och Blå parken, gör att många är i rörelse i framförallt stråkets norra delar. Här finns det gott om överlappande aktiviteter som bidrar till en livlig offentlig atmosfär.

Rörelsen i och kring Väsby Centrum för också med negativa aktiviteter, enligt 2023 års samlade lägesbild. Stråket utgör en plats i Upplands Väsby där det finns en ökad risk för att unga rekryteras in i kriminalitet. Här pågår även misstänkt narkotikahantering.

Söderut längs stråket avtar den livliga atmosfären. Intill Blå parken finns gott om grönska och sittplatser, men detta saknas efter parkens slut vid Blå gatan. Få uppehåller sig på platsen söder om parken. Flera av lokalerna i Blå husen står även tomma och gårdarna är nedgångna, vilket minskar rörelseflödet och ger ett nedgången intryck. Framförallt skärmar ett högt plank av stråkets östra sida mot området på Kavallerigatan, vilket ger ett negativt intryck. Ovårdad grönska och dålig belysning framför planket förstärker denna uppfattning. Detta är en utmaning för platsen då stråket utgör en viktig koppling till Ekebo

och Smedby, som tar vid efter Musiktunneln.

Väsbyhem, som förvaltar de Blå husen, planerar att år 2025 återuppta den renovering av husen som påbörjades 2016 men avstannade på grund av dåligt ekonomiskt läge. Detta innefattar bland annat en upprustning av husens fasader och gårdar, vilket öppnar upp för att påverka miljön positivt längs stråket.

Vision

Arkadstråket bör ha en god gestaltning längs hela stråkets sträckning. Detta för att säkerställa en trygg användning och bra kopplingar för gående och cyklister mellan olika områden i Väsby i nord-sydlig riktning. En god gestaltning öppnar även upp möjligheten till att stärka Väsby Centrums och Blå parkens positiva aspekter, och förlänga dess attraktionskraft till Mälarvägen.

S

PERMANENT

B

LITEN

1 - 3

Idé 3 I: Skyline för fåglar

Beskrivning

En eller flera gestaltade fågelholkar placeras längs Arkadstråket. Dessa kan gestaltas som arkitekturparafraser i miniatyr, av såväl Blå husen som andra lokala, karaktäristiska byggnader och kvarter. På så sätt väcker fågelholkarna uppmärksamhet och blir en liten hyllning till Upplands Väsby's eklektiska blandning av arkitekturstilar.

Fågelholkarna lockar till nyfikenhet kring stadens fåglar och naturliv och fungerar samtidigt som skulpturala installationer som förskönar och aktiverar stråket.

Referensprojekt

- Pigeon Tower, Venedigbiennalen, Venedig, Italien. 2021. Studio Ossidiana.

Samarbetsmöjligheter

- Brf Glädjen Vilunda.
- Väsbyhem.

Platsalternativ

- Ekebovägen.
- Hallonstigen.
- Husarvägen.
- Väsbyvägen.

Besvarade utmaningar

Bristfälliga stråk

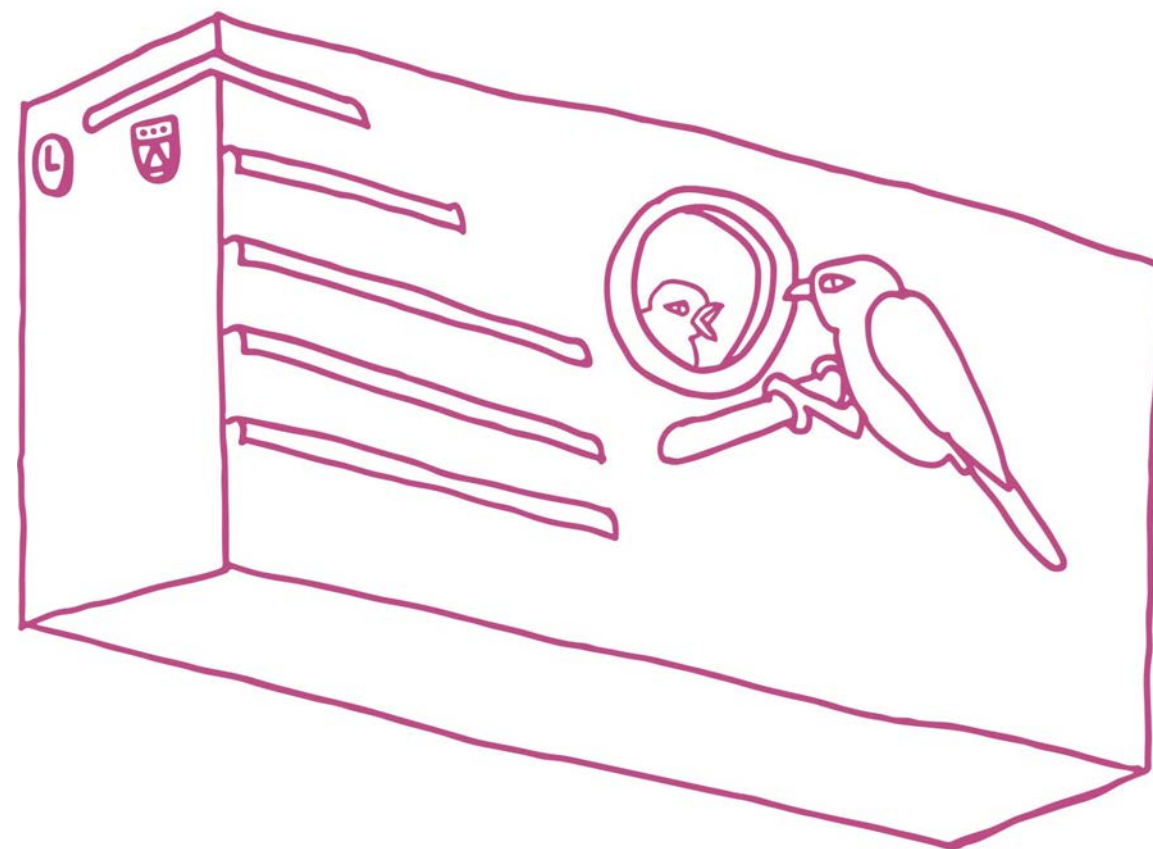

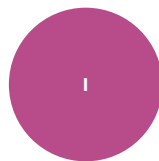
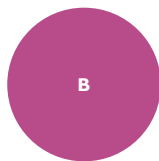
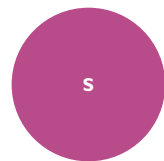
Negativ platsbild

Bild 1: Förslag på område längs Arkadstråket där fågelholkar kan placeras.
Skala: 1:500.

Bild 2: De blå bostadshusen längs Dragonvägen är en symbol för Upplands Väsby.
Här är ett illustrerat som en fågelholk.

Idé 32: Spellänga

Beskrivning

Blå parken är ett fint inslag i området, men längre söderut minskar parkens attraktionskraft, och stråket upplevs inte lika välgestaltat. En länga med olika spel skulle kunna aktivera stråket. Spelen gjuts in i platsgjutna bord. Bordsytorna är målade med spelbräden för exempelvis schack och backgammon, vilket gör att de kan användas både för spel och annat socialt umgänge. Genom att skapa en trivsamt och interaktiv miljö blir området en naturlig mötesplats. Detta stärker känslan av samhörighet och trygghet.

Referensprojekt

- Superkilen, Köpenhamn, Danmark. 2012. BIG.
- The Garden Table, Chicago, USA. 2019. Studio Ossidiana.

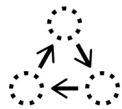
Samarbetsmöjligheter

- Brf Glädjen Vilunda.
- Väsbyhem.

Platsalternativ

- Elis park.
- Hugo Sabels torg.
- Messingsparken.

Besvarade utmaningar

Bristfälliga samlingsplatser

Negativ platsbild

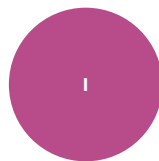
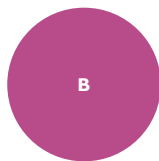
Bristfälliga stråk

Bild 1: Spellängan kan placeras ut längs med Arkadstråket för att erbjuda platser för förbipasserande att slå sig ned.

Bild 2: Gjutna bord och pallar i betong fungerar som mötes- och viloplatser. Superkilen i Köpenhamn, Danmark.

Idé 33: Inte nudda mark

Beskrivning

En balanssträcka bestående av en serie stockar och andra balansverktyg skapar textur, liv och lekfullhet längs stråket. Denna sektion uppmuntrar till att gå och leka på olika sorters balansbommar, plattformar, hängbroar, klätternät och styltor. Balansstråket ger barn möjligheten att leka, samtidigt som de övar upp balans, motorik och styrka.

Genom att bryta upp Arkadstråkets monotona raksträcka söder om Blå parken, och införa lekfulla element, främjas rörelse och kreativ lek.

Referensprojekt

- Silkeborg gågata och Søndertorv, Silkeborg, Danmark. 2022. SLA.

Platsalternativ

- Hallonstigen.
- Husarvägen.

Besvarade utmaningar

Bristfälliga stråk

Negativ platsbild

Bild: Balansverktygen kan integreras längs med stråket för att stärka gestaltning och främja lek och aktivitet.

S - M

TILLFÄLLIG

C

LITEN

I

Idé 34: Portik

Beskrivning

En dekorativ portik fungerar både som en attraktion och en informationspunkt, vilket gör den till en central nod som förskönar och väcker intresse längs stråket. Genom portiken välkomnas besökare med informationsskyltar där de kan läsa exempelvis om området och om pågående planarbeten.

Portiken fungerar som en konsthall installation samtidigt som den är en praktisk vägskylt som visar riktningar och avstånd till olika målpunkter i närområdet. Portiken kan implementeras på andra platser, och exempelvis markera ingången till olika grönområden och andra målpunkter. Portiken skapar en attraktiv och inbjudande entré, som också fungerar som en naturlig samlingsplats för invånare och besökare.

Referensprojekt

- Entréportal, "Public Luxury", ArkDes, Stockholm. 2018-2019. Åsa Jungelius.
- Petite Vie, Quebec, Kanada. 2015. Fontaine/Fortin/Labelle.
- The Gates, Central Park, New York, USA. 1979-2005. Christo och Jeanne-Claude.
- Åkeshovs Arboretum, Stockholm. 2021. LAND arkitektur.

Platsalternativ

- Detaljplan Norra Ekebo.
- Detaljplan Optimus.
- Detaljplan Väsby Centrum.
- Detaljplan Väsby Entré.

Besvarade utmaningar

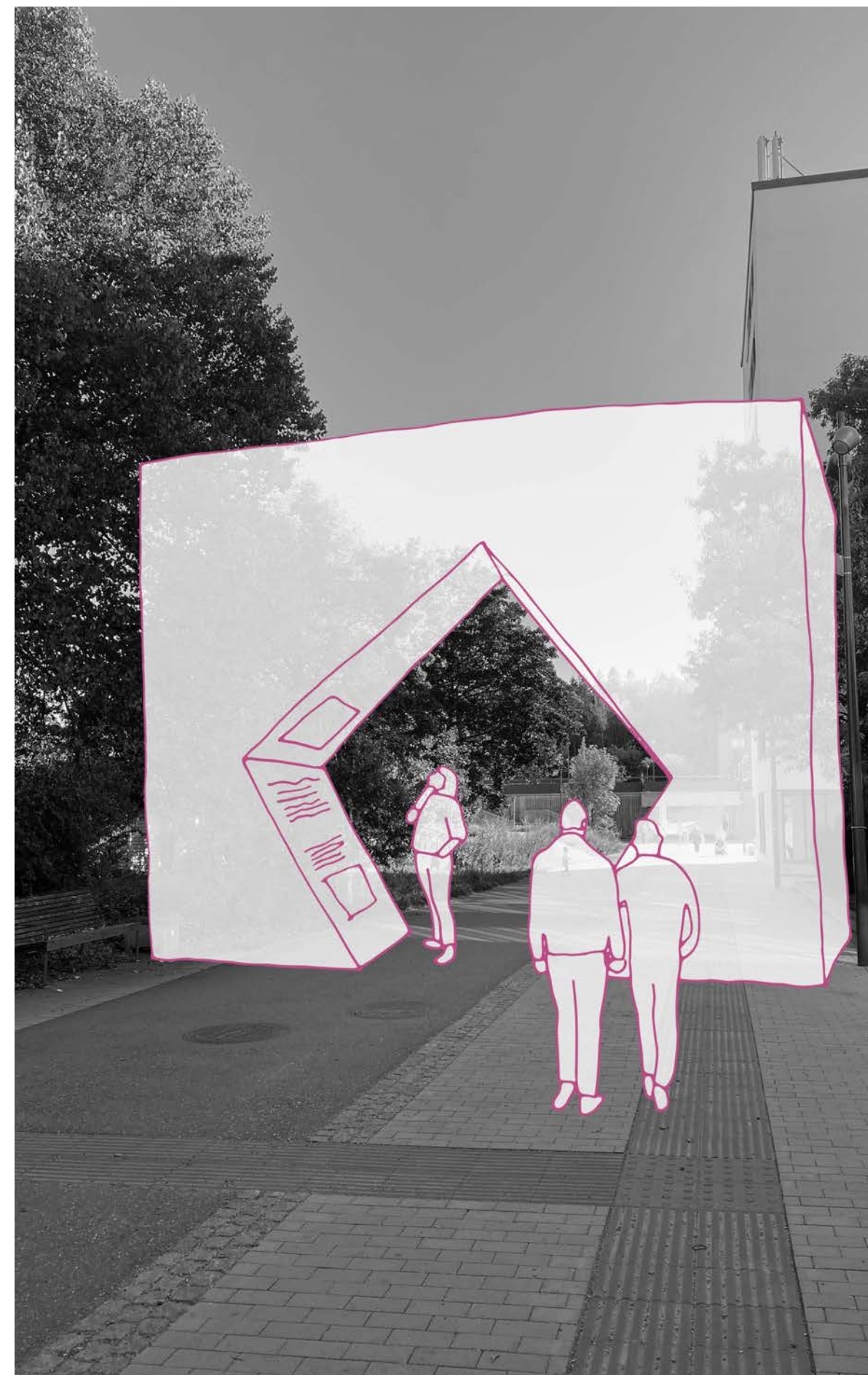

Bristfälliga stråk

Negativ platsbild

Bild: Portiken kan placeras i början, mitten eller slutet av Arkadstråket, som både ett dekorativt element och informationspunkt.

Centralvägen

Bild: Centralvägens början, vy österut.

Platsbeskrivning

Centralvägen är Upplands Väsby huvudgata och, tillsammans med Dragonvägen, utgör den ett verksamhetsstråk som knyter Väsby centrum till stationsområdet. Från Hugo Sabels torg till korsningen med Industrivägen är Centralvägen cirka 440 meter lång. Längs gatan finns flera restauranger och andra lokaler i markplan. Bostadsbeståndet längs gatan är blandat, främst bestående av bostadsrättsföreningar.

Centralvägen har en eklektisk blandning av arkitekturstilar, färger och höjder på husen, vilket ger gatan en livfull karaktär. Det är en stadsgata med folk i rörelse. Öster om Gamla Medborgarhuset är gatan bredare och lummigare, med bättre trafikseparering, vilket gör den trevligare och mer inbjudande för både fotgängare och cyklister.

Västerut blir gatan smalare och det finns färre träd och planteringar mellan gångbanan och bilvägen, vilket innebär att fotgängare kommer närmare biltrafiken. Vissa bilparkeringar är inte yteffektiva, vilket tar plats på en redan trång gata. Detta bidrar till en känsla av otrygghet till trafiksituationen. Mängden biltrafik påverkar detta ytterligare.

Till viss del är det bristande underhåll längs med vägen, och det saknas bra sittplatser, vilket begränsar stråkets användning och komfort. Det framgår av samtal med EST-samordnare (Effektiv samordning för trygghet) och brottsförebyggande strateg att det finns en otrygghet i anslutning till krogmiljön kvällstid.

I samtal med tjänstepersoner på Gata/park-enheten framgår ett problem med ojämn mark som sjunker, vilket behöver åtgärdas. I samband med åtgärd finns det möjligheter att genomföra insatser för att förbättra den sociala hållbarheten på platsen.

Centralvägen har potential att bli ett mer attraktivt och levande centralt stråk. Vägen angränsar till flera skolor, vilket gör platsen

särskilt viktig för barn som kan bidra med liv och rörelse. Det framtida biblioteket på platsen för Gamla Medborgarhuset kan ytterligare aktivera stråket. Genom att stärka kopplingen hela vägen från stationen, till Dragonvägen och Hugo Sabels torg, och vidare österut längs Kyrkvägen, kan det övergripande rörelsemönstret genom centrala Väsby förbättras. På så sätt kan Centralvägen bli en viktig del av ett framtida väst-östligt stråk genom Upplands Väsby.

Vision

Visionen är att skapa upplevelser och målpunkter längs gatan, vilket uppmuntrar människor att dröja sig kvar. Platser som befolkas under olika tider på dygnet skulle stärka såväl säkerhet som trygghet längs vägen. Även vägens början och slut behöver förstärkas för att skapa ett enhetligt stråk i öst-västlig riktning.

I synnerhet behövs den västra delen av vägen förstärkas då målet är att skapa ett sammanhängande stråk som är behagligt och tryggt för både fotgängare och cyklister, vilket skulle bidra till en mer attraktiv och levande stadsmiljö.

S

PERMANENT

C

MELLAN
- STOR

1-2

Idé 35: Parklet

Beskrivning

En parklet innebär en utvidgning av trottoaren genom att nyttja angränsande parkeringsplatser till att anlägga en minipark. Längs Centralvägen finns möjligheten att installera en eller flera parklets på befintliga parkeringsplatser för att skapa små gröna oaser där Väsbyborna kan njuta av grönska och skugga. Dessa parklets tar upp minimal yta men erbjuder planteringar, små träd och buskar. Här finns även plats för utställningsytor, anslagstavlor och platser för vila, möten och samtal. Skydd mot gatan säkerställer en trygg avgränsning mot körfältet.

Genom att skapa gröna buffertzoner mellan parkering och gång- och cykelbanor gör parklets vägen mer inbjudande och säker.

Ökad grönska förbättrar mikroklimatet längs vägen och stärker Centralvägen som huvudgata.

Referensprojekt

- Miniparker längs Södergatan, Helsingborg. 2022. Helsingborg stad.

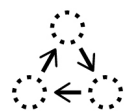
Samarbetsmöjligheter

- Företagarna Upplands Väsby.
- Upplands Väsby bibliotek.
- Väsby Promotion.
- Väsby skola, grundskola.

Platsalternativ

- Dragonvägen.
- Husarvägen.

Besvarade utmaningar

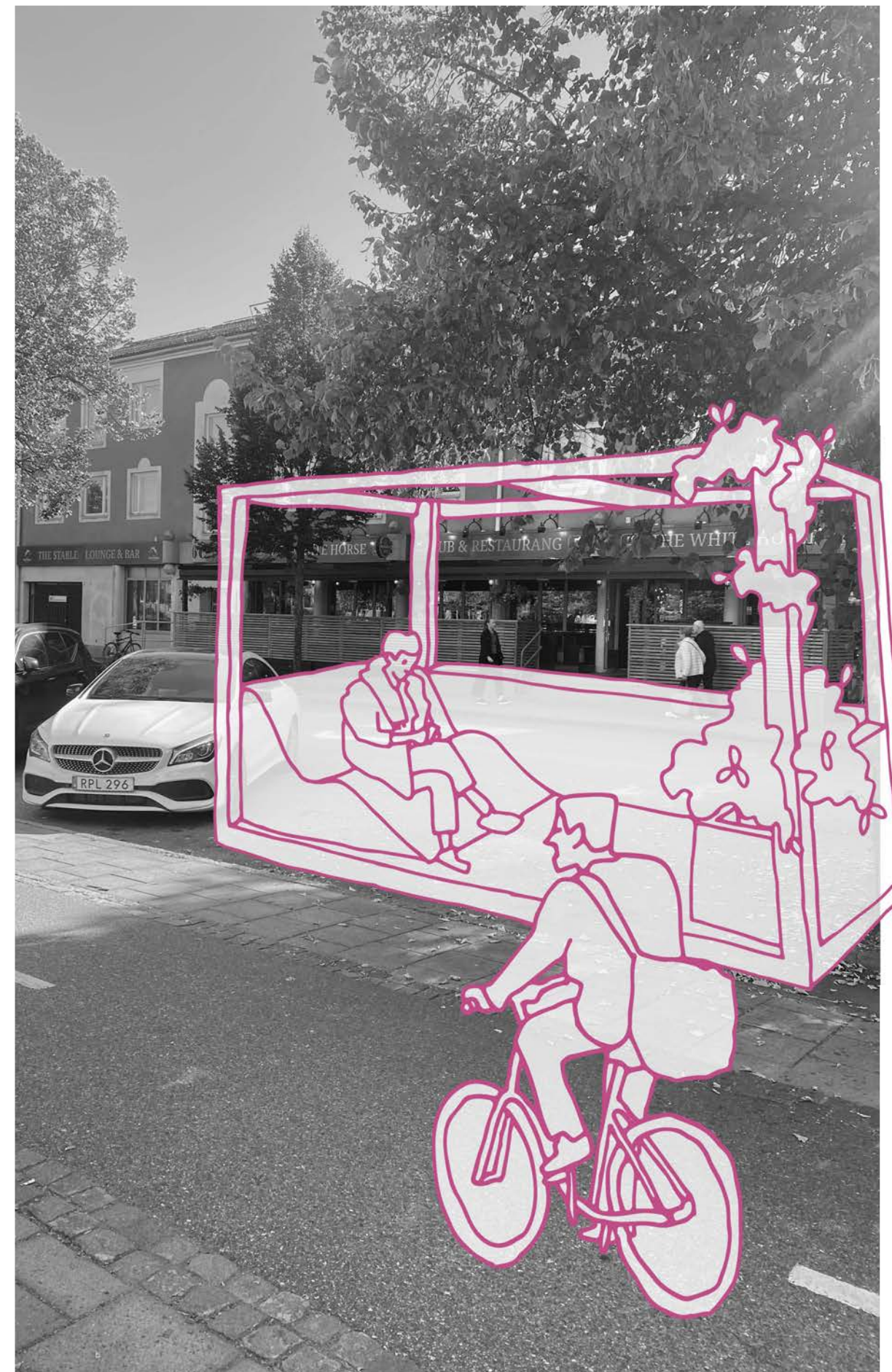

Bristfälliga samlingsplatser

Påträngande parkeringsytor

Bild: En möjlig plats för en parklet på en av Centralvägens parkeringsplatser.

XL

PERMANENT

E

STOR

I

Idé 36: Nya Centralvägen

Beskrivning

I en snar framtid kommer Centralvägens körfält att behöva byggas om eftersom delar av körfält sjunker. I samband med detta finns det en möjlighet att samtidigt förbättra vägens funktion och gestaltning.

Centralvägens läge gör vägens utformning avgörande för hur boende och besökare upplever kommunen. Vid en omgestaltning bör tydlighet och framkomlighet för cyklister och fotgängare prioriteras. Detta kan åstadkommas genom oavbrutna passager i korsningar, framförallt i de västra delarna av vägen där den upplevs som trång och nedgången. Trafiksäkerheten är även av yttersta vikt eftersom flera skolor angränsar till vägen.

Stråket som Centralvägen utgör bör få en sammanhängande gestaltning och en enhetlig

skyltning kan bidra till detta intryck. Skulpturer och installationer längs vägen kan även skapa intresse och lekfullhet och samtidigt verka skyddande mot körfältet. Stämningsfull belysning med lägre placerade ljuskällor kan ge en mer behaglig rumslighet.

En omgestaltning kan även stärka den fysiska och visuella kopplingen vidare genom centrala Väsby, dels i riktning mot stationen, dels invid Hugo Sabels torg för att stärka kopplingen mot Kyrkvägen och vidare österut. Sammantaget kan detta bidra till att centrala Upplands Väsby upplevs mer ihopkopplat.

Samarbetsmöjligheter

- Företagarna Upplands Väsby.
- Tryggare Väsby.
- Väsbyhem.

Besvarade utmaningar

Bristfälliga stråk

Fragmentarisk gestaltning

Fragmentariska gång- och cykelbanor

Påträngande parkeringsytor

Bild: Centralvägen ansluter till stationsområdet.

Hallonstigen

Platsbeskrivning

Hallonstigen söder om Hasselgatan är en cirka 320 meter lång asfalterad gång- och cykelväg som sträcker sig genom Hasselskogen. I norr ansluter stigen till Stora Wäsby, och i söder till en kombinerad parkeringsyta och återvinningsstation. Längs stigens västra sida ligger Wäsby botaniska trädpark, och på östra sidan en byggarbetsplats för området Hasselnöten.

Stora delar av Hasselskogen är kommunal mark, även den anslutande parkeringen och återvinningsstationen i söder är kommunala. Wäsbyhem äger en liten intilliggande fotbollsplan, och ett flerfamiljshus med en intilliggande bokskog i början av stigen.

Hallonstigen raka sträcka med god uppsikt upplevs positivt. Stigen utgör en fin och tydlig axel mot Stora Wäsby, som påminner om en allé.

Däremot är Hallonstigen möte med Hasselgatan i norr otydligt och undermåligt. Det blir här en tydlig fysisk och visuell brytpunkt, då det saknas trottoarer och cykelväg. Detta gör det svårt för fotgängare och cyklister att fortsätta längs med stigen

och vidare till Stora Wäsby. Längs med sträckan finns även brist på sittplatser och de bänkar som finns är slitna. Generellt upplevs platsen som dåligt underhållen. Den lummiga miljön är inte bara positiv utan skapar också en känsla av otrygghet, då den skymmer fotbollsplanen och bänkarna i den norra delen.

I området finns många boende och ett stort utbud av aktiviteter i närheten som skulle kunna skapa liv och rörelse längs stigen. Wäsby botaniska trädpark som ligger i direkt anslutning, samt framtida Hasselnötstorget, kan antas öka rörelsen längs stråket.

I dagsläget upplevs Hallonstigen som otrygg, i synnerhet nattetid. Detta enligt EST- samordnare (Effektiv samordning för trygghet) och brottsförebyggande strateg på kommunen, samt trivselsamordnare på Wäsbyhem. Översikten på platsen är dålig, då anslutande byggnader vänder sig bort från stigen och bidrar till att den upplevs som en bakgata. Även byggarbetsplatsen intill har påverkat rörelsemönster i området negativt, med lägre genomflöde av människor och förekomst av drogförsäljning. Detta har ökat känslan av otrygghet

Vision

Hallonstigen behöver ett ökat flöde av människor och fler ögon på gatan för stärka säkerheten, samt den upplevda tryggheten på plats. Det finns möjligheter att förstärka kopplingen till kringliggande aktivitetsytor och målpunkter, och på så sätt öka genomflödet av människor. Wäsby botaniska trädpark är en fin målpunkt som bör förstärkas. Det är även möjligt att ge boende en anledning att uppehålla sig längs med stigen, genom utökade sittmöjligheter och utbud av aktiviteter längs med stråket.

Med ökad närvaro av människor ökar trygghet och säkerhet i området, samtidigt som Hallonstigen blir en välfungerande förbindelselänk mellan olika målpunkter.

Bild: Baksidan av Hedvigsgårdens äldreboende vetter mot stigen.

Idé 37: Seniorvänlig odling

Beskrivning

Upphöjda odlingsbäddar i utkanten av Hasselskogen anpassas särskilt för äldre användare, med ett fokus på både funktion och tillgänglighet. Antalet sittplatser längs Hallonstigen utökas i anslutning till odlingsområdena, och markbeläggning gör det möjligt för rullstolar och rullatorer att enkelt nå odlingslådorna.

Med sitt läge nära äldreboendet erbjuder odlingen en bekväm och inbjudande plats där äldre kan tillbringa tid utomhus. Odlingsbäddarna och den omkringliggande miljön, särskilt i anslutning till den botaniska

trädparken, uppmuntrar till aktivt deltagande i odling och utomhusvistelse.

Genom att fler använder stigen för olika ändamål och på olika tider av dygnet stärks tryggheten och trivselen på plats.

Samarbetsmöjligheter

- Hedvigsgården, äldreboende
- Väsbyhem.

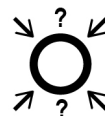
Platsalternativ

- Messingsparken.

Besvarade utmaningar

Bristfälliga stråk

Otillgängliga grönytor

Bild: Längs Hallonstigen, nära äldreboendet, placeras lättillgängliga odlingsådor.

M – L

PERMANENT

B – C

LITEN

2

Idé 38: Sensoriskt stråk

Beskrivning

Kopplingen till Botaniska Trädparken utvecklas genom installationer som främjar interaktivt lärande. Installationerna är utformade för att stimulera lärande om naturen genom alla sinnen: syn, lukt, hörsel, smak och beröring. Genom olika växter, material och strukturer engageras och stimuleras besökarnas sinnen på olika sätt.

I dagsläget finns en informationsskylt och illustrerade tavlor. Skyltarna saknar dock exempelvis blindskrift, och informationen är inte tydlig och tillgänglig för alla. De sensoriska installationerna kompletterar den befintliga informationen för personer med exempelvis syn- eller rörelsebegränsningar. Digitala medier, som exempelvis kommunens app ”Upplev Väsby”, kan även utvecklas för att skapa fler interaktiva element i skogen.

Utökade möjligheter till vistelse i naturen förbättrar hälsa och välbefinnande, samt

skapar en plats där alla kan njuta av naturen oavsett förmågor eller förutsättningar.

Vid genomförande av nya installationer bör platsen förses med lämplig belysning och viss grönska kring stigen gallras för att öka synligheten.

Samarbetsmöjligheter

- Fantasia, föräldrakooperativ.
- Hasselbandet, förskola.
- Hasselgatan, servicebostad (LSS).
- Hasselvillan, gruppboende (LSS).
- Hopprep, förskola.
- Hedvigsgården, äldreboende.
- Väsbyhem.

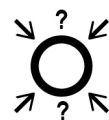
Platsalternativ

- Apoteksskogen.
- Folkparksberget.
- Norra berget.

Besvarade utmaningar

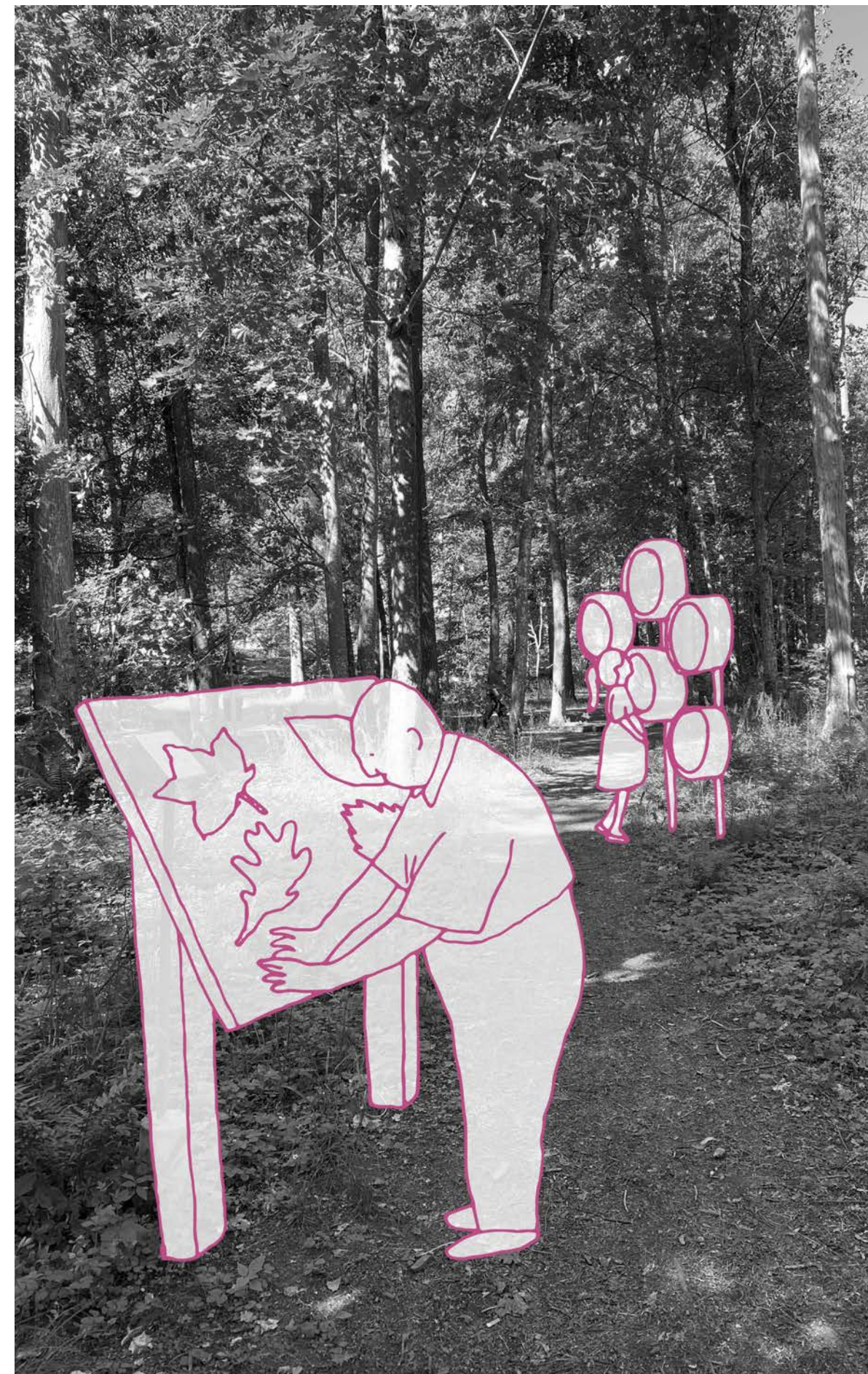

Bristfälliga stråk

Otillgängliga grönytor

Bild: De sensoriska installationerna tillgängliggör naturen på ett interaktivt sätt.

M-L

TILLFÄLLIG/
PERMANENT

D

STOR

I

Idé 39: Återbruk

Beskrivning

Upprustning och omgestaltning av återvinningsstationen vid Hallonstigens södra entré innebär att stationen en genomtänkt utformning som gör platsen mer attraktiv och funktionell.

För att skapa en mer fungerande och positiv koppling till platsen kan pop-up-aktiviteter för återbruk anordnas. Där får boende hjälp med återvinning och återanvändning. Närboende kan lämna grovavfall, el-avfall och farligt avfall för återvinning, samt lämna och hämta saker för återanvändning, exempelvis kläder, inredning och elektronik.

Genom att på detta sätt gestalta och aktivera platsen får återvinningsstationen en mer tydlig, positiv identitet vilket kan minska risken för misskötsel. Genomtänkt gestaltning kan även göra andra återvinningsstationer i Väsby tryggare och trevligare. Ett pop-up återbruk kan turnera runt i alla delar av kommunen.

En välskött och inbjudande återvinningsstation bidrar till en tryggare och mer attraktiv entré till Hallonstigen.

Referensprojekt

- Pop-up återbruk, Stockholm. Stockholm Vatten och Avfall. Pop-up återbruk är en mobil återanvändnings- och återvinningsstation som cirkulerar runt i inner- och ytterstaden från april till oktober.
- Återbruket i Skärholmen, Stockholm. Stockholm Vatten och Avfall.

Platsalternativ

- Återvinningsstation, Finvids väg.
- Återvinningsstation, Frejavägen.
- Återvinningsstation, Holmvägen.
- Återvinningsstation, Maria Krantzons väg.
- Återvinningsstation, Prästgårdsvägen.
- Återvinningsstation, Stallgatan.

Besvarade utmaningar

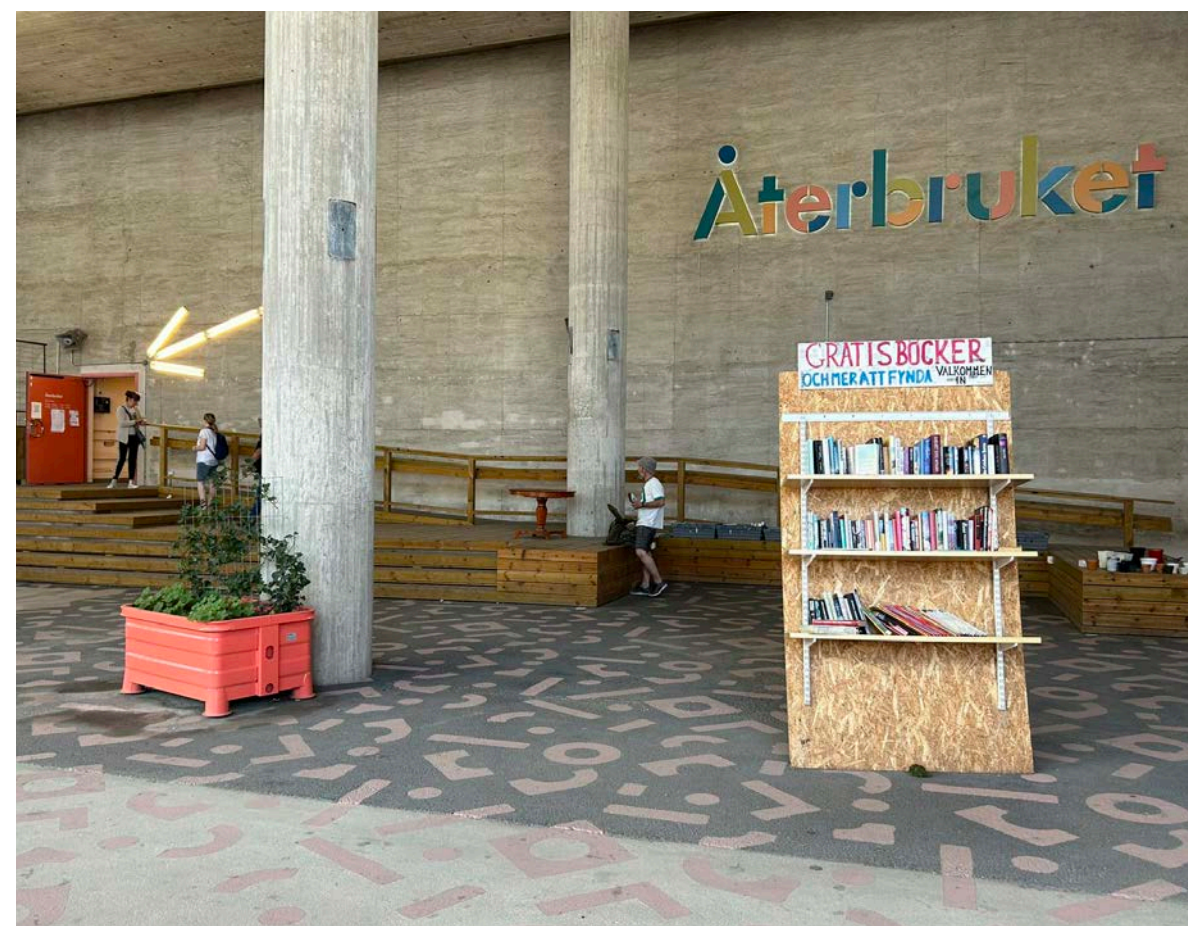

Negativ platsbild

Bild 1: Återvinningsstationen kompletteras med pop-up-aktiviteter som underlättar återbruk.

Bild 2: Återbruket i Skärholmen organiserar återvinning i ett tillgängligt offentligt rum.

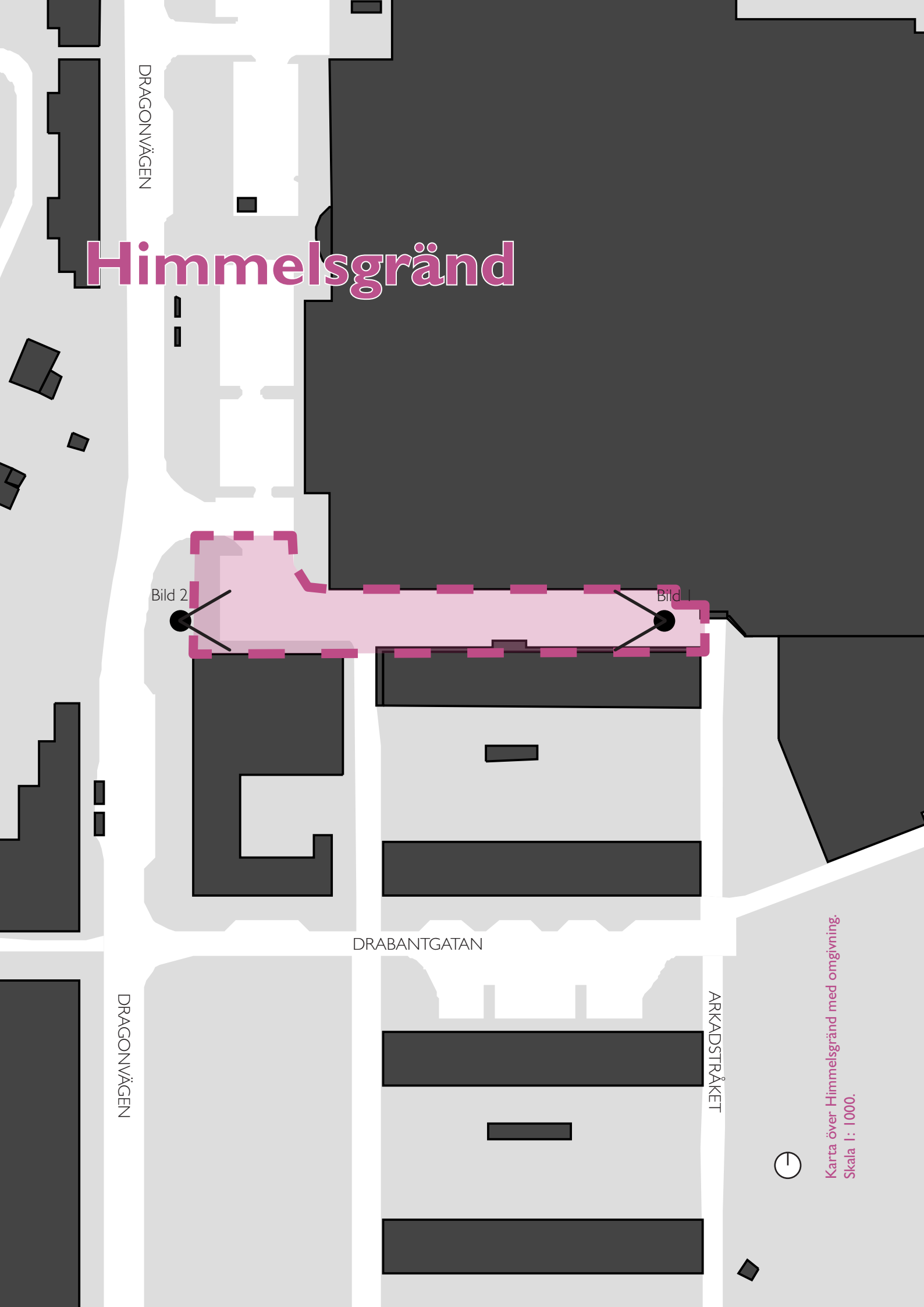

Bild 1: Vy österifrån.

Platsbeskrivning

Himmelsgränd är cirka 92 meter lång och kopplar samman Arkadstråket i öster med Dragonvägen i väster. Gränden går mellan Väsby Centrums södra sida och långsidan på ett av de åtta blå skivhusen. Väsby Centrum och de så kallade blå husen är tidstypiska för 70-talet med storskalig och färgstark arkitektur. Himmelsgränd är inkilad mellan en hög fasad i himmelsblå plåt och orangekakel i bottenplan, och Väsby Centrums slutna tegelfasad. Upprustning av gränden, i form av ny belysning och markbeläggning, stod färdig sommaren 2020.

Himmelsgränd upplevs som undangömd. Idag har ett gym och Upplands Väsby ungdomsmottagning sina entréer mot gränden. Relativt få rör sig här, och de slutna fasaderna innebär att det saknas uppsikt över platsen. Att en stor del av grändens yta används till parkeringsplatser förstärker platsens karaktär ytterligare som en baksida. Likaså förstärker de två utrymningsvägarna från centrumet detta intryck.

Upprustning från år 2020 hade som syfte att öka tryggheten men har ännu inte lett till det önskade resultatet. 2023

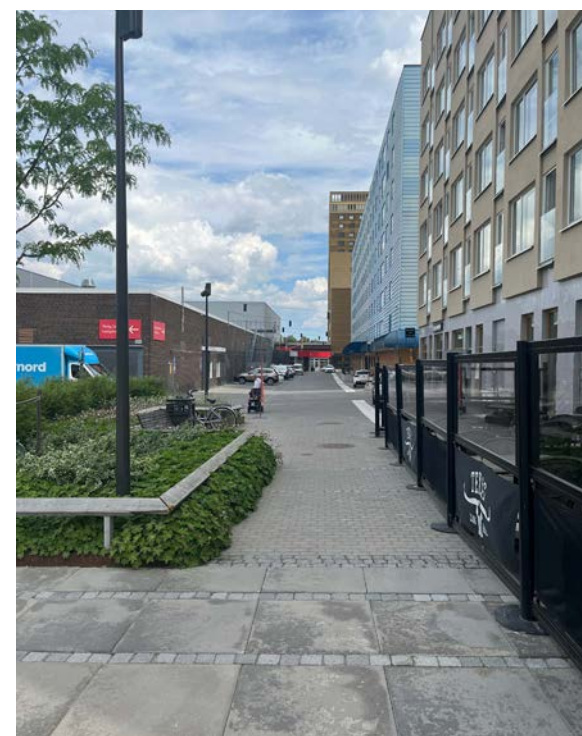

Bild 2: Vy från Dragonvägen.

års lägesrapport redogör att misstänkt narkotikahandling sker längs med Himmelsgränd, samt andra intilliggande gator till Väsby Centrum. I samtal med EST-samordnare (Effektiv samordning för trygghet) och brottsförebyggande strateg på kommunen framgår det att Himmelsgränd upplevs som otrygg. I synnerhet påverkas ungdomsmottagningen och deras unga besökare. Även i planarbetet med Väsby Centrum uppmärksammas problematiken med otrygghet på platsen.

Himmelsgränds centrala läge intill Väsby centrum har potential. Det centrala läget skapar goda möjligheter för att platsen ska kunna bli en tillgång i området.

Vision

I översiktsplanen lyfts hemkänsla och trygghet som ett socialt värde och mål. Här understryks att offentliga platser som upplevs otrygga på sikt ska åtgärdas. Med en tydlig gestaltning, ökat flöde av människor och bättre uppsikt kan Himmelsgränd bli en trygg tillgång till Väsby centrala stadsliv.

XS

TILLFÄLLIG/
PERMANENT

B

LITEN

I

Idé 40: Minimuseum

Beskrivning

Ett museum i miniformat kombinerar utställningsyta och skulpturalt objekt i ett. Museet är obemannat och öppet dygnet runt, med utställningsytor som är synliga och tillgängliga utifrån, vilket innebär att besökare inte behöver gå in i en byggnad eller betala entré för att uppleva konsten. Konstnärer kan använda ytorna för ställa ut sin konst. Minimuseet kan kompletteras med bord, stolar, en scen eller annat möblemang för att möjliggöra utställningar, evenemang, workshops och föreläsningar, vilket gör platsen levande och engagerande.

Minimuseet kan placeras nästan överallt i Väsby tack vare dess miniformat, vilket gör det flexibelt och anpassningsbart till olika miljöer och behov. Museet kan även vara mobilt och flyttas till olika delar av kommunen för att nå en bredare publik. Minimuseet fungerar som en attraktion och målpunkt som väcker nyfikenhet och skapar en intressant närmiljö.

Genom att vara mobilt kan konsten och utställningarna komma nära medborgarna, vilket är särskilt värdefullt för de som annars inte möter konst i sin vardag. Konsten tar sig till invånarna, istället för tvärtom.

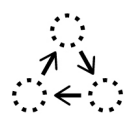
Referensprojekt

- KMD, Kunsthalle Marcel Duchamp, Cully, Schweiz. 2010-2016. Mélanie Althaus. 2016-. Jonathan Bantz.
- Tiny museum, Biennale of Design (BIO), Ljubljana, Slovenien. 2017. Point Supreme Architects.
- Utomhusgalleri, På Sergels torg, Stockholm. 2021-. Hildegund Nilsson Varhelyi.

Samarbetsmöjligheter

- Niam Real Estate.
- Statens konstråd.
- Väsby Konsthall.

Besvarade utmaningar

Bristfälliga samlingsplatser

Bristfälliga stråk

Negativ platsbild

Bild: Det mobila minimuseet aktiverar entrén till Himmelsgränd.

S - M

PERMANENT

D

MELLAN

I

Idé 4I: Kiosk

Beskrivning

Himmelsgränd har en otydlig och ovälkomnande entré mot Dragonvägen. För att aktivera gränden västerifrån kan en genomtänkt gestaltad liten kiosk placeras här. Kiosken, med en unik och tydlig design, blir ett skulpturalt och attraktivt inslag i miljön. Intill kiosken placeras bord och stolar, där besökare till Väsby Centrum och andra som rör sig längs Dragonvägen kan slå sig ner, ta en kaffe eller en fika, vila och umgås. Kiosken tar upp tre parkeringsplatser och förvandlar därmed ytan till mötesplats.

Kiosken skapar samtidigt en tydligare identitet för platsen, vilket gör förbindelsen via Himmelsgränd tryggare och mer inbjudande att passera.

Referensprojekt

- Architectural kiosks, London Royal Parks, London. 2019. Mizzi Studio.
- Blomsterkiosk, Stockholm. 2019. Dinelljohansson.
- Blomsterkiosken, Östra kyrkogården, Malmö. 1969. Sigurd Lewerentz.
- Glasskiosk, Stockholm. 2015. Dinelljohansson.
- Markethalle IX, Berlin, Tyskland. 2011. raumlabor.

Samarbetsmöjligheter

- Niam Real Estate.

Platsalternativ

- Arkadstråket.
- Dragonvägen.

Besvarade utmaningar

Bristfälliga stråk

Negativ platsbild

Bild 1: Genom att placera en kiosk på ytan intill Himmelsgränd aktiveras även Dragonvägen och gränden.

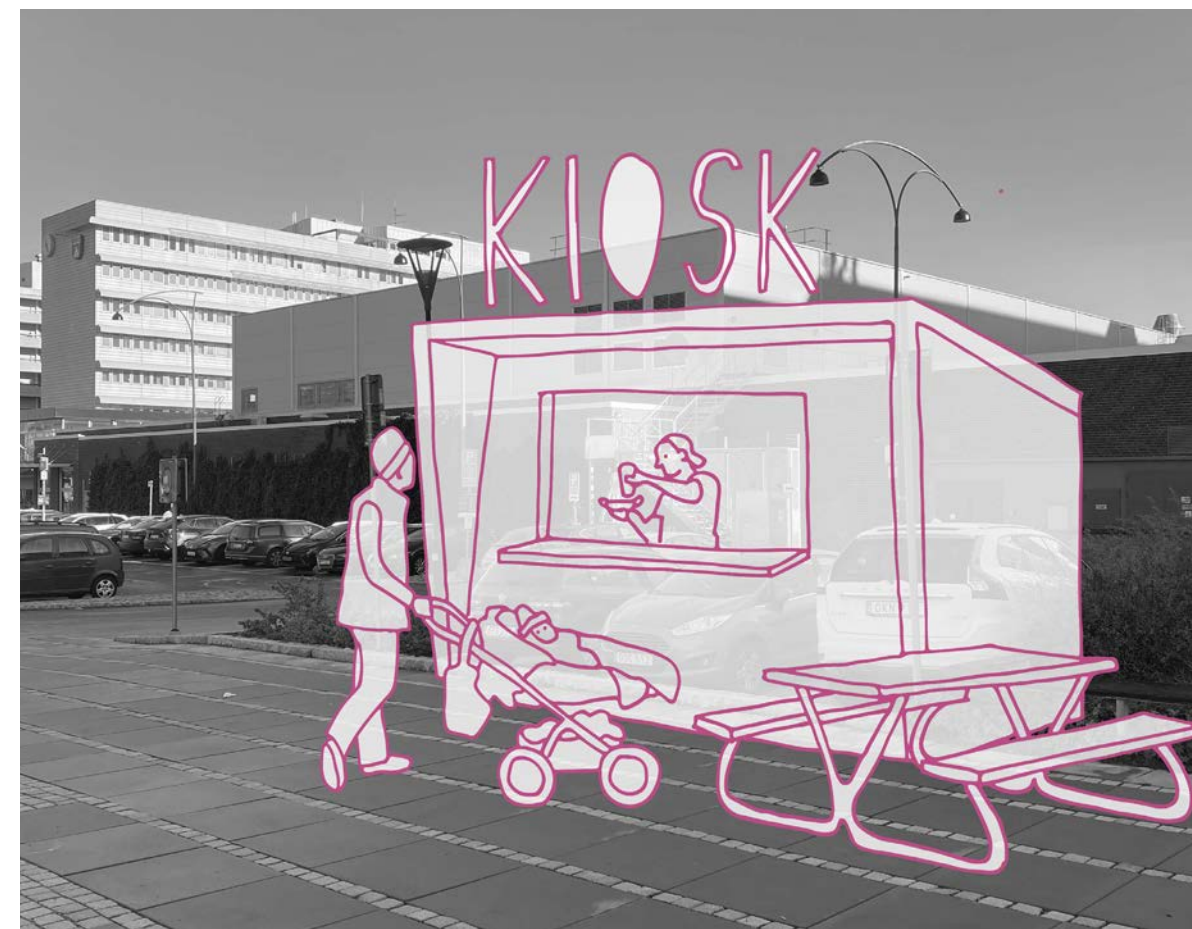

Bild 2: Blomsterkiosken vid Fridhemsplan i Stockholm har en särregen design som utmärker sig i stadsrummet.

M – XL

TILLFÄLLIG/
PERMANENT

B – C

LITEN

I

Idé 42: Ljusinstallationer

Beskrivning

Konstnärlig belysning kan installeras längs gränden som tillfälliga eller permanenta ljuskonstverk. Dessa kan bestå av fysiska ljusskulpturer eller projektioner på fasader och mark.

Ljuskonsten kan locka besökare till gränden och öka flödet av människor, vilket ger platsen en tydlig identitet och gör den mer attraktiv. Detta är särskilt viktigt eftersom gränden för närvarande upplevs som tråkig och otrygg. Belysningen utformas för att inte skymma sikten, utan istället göra gränden välkomnande och upplyst, särskilt under mörkare timmar och årstider. Att göra konstverken interaktiva, exempelvis via en app där besökare kan kontrollera färger, motiv

eller ljusstyrka, kan ytterligare stärka platsens attraktion och främja tryggheten.

Referensprojekt

- Allt ljus på Uppsala, Uppsala. 2008-. Uppsala stad.
- Colour by Numbers, Stockholm. 2006. Erik Krikortz, Loove Broms och Milo Lavén.
- Nobel Week Lights, Stockholm. 2020-. Stockholm stad.

Samarbetsmöjligheter

- Konstnärer, såväl lokala som nationella.
- Niam Real Estate.
- Väsbyhem.

Besvarade utmaningar

Bristfälliga stråk

Negativ platsbild

Påträngande parkeringsytor

Bild: Ljuskonsten lyser upp Himmelsgränd och skapar ett gestaltat stadsrum.

Husarvägen

Bild: Vy mot söder. I förgrunden nedtrampat gräs där gående genar över vägen.

Platsbeskrivning

Husarvägen binder samman de stora vägarna Väsbyvägen i norr med Mälarvägen i söder. Vägen går mellan Väsby Centrum och Vilundaparken, två av de mest besökta platserna i centrala Upplands Väsby. Kommunen arbetar med att omvandla sträckan från trafikled till en stadsgata. Ambitionen är att skapa bättre möjligheter för kollektivtrafik, cyklister och gående att ta sig fram. Här anläggs även trädplanteringar längs med vägen. Upprustningen av den södra sträckan innebär att Husarvägen där upplevs som mindre av en barriär och mer stadsmässig. I idékatalogen fokuserar vi därför på den norra delen av Husarvägen. Sträckan är cirka 650 meter lång, från Vilundatunneln i söder till Väsbyvägen i norr.

Längs den norra sträckan av Husarvägen är gångvägen separerad från bilvägen, och är något nedsänkt med en god marginal till trafiken. Gångvägen går endast längs Husarvägens östra sida. En gångtunnel i mötet mellan Holmvägen och Herrgårdsvägen gör det möjligt att ta sig över till den andra sidan. Här finns även två busshållplatser på vardera sida om vägen. I övrigt kantas Husarvägen av hårdgjorda ytor eller gräsytor med bostäder strax intill.

I översiktsplanen beskrivs Husarvägens nuvarande status som en barriär för gående och cyklister, vilken påverkar såväl tryggheten som säkerheten. Den begränsade rörligheten med en kombinerad gång- och cykelväg på endast en sida bidrar starkt till detta. Dessutom är gångtunneln väldigt låg, mörk och i nuläget i väldigt dåligt skick. Denna uppfattning bekräftas även av besökare på Medborgardagarna i Sigma 21/5 2024 (se Bilaga 3: Idéverkstad), vilka beskriver att det är svårt att ta sig till olika målpunkter längs vägen. Många beskriver även att flertalet människor korsar körfältet intill busshållplatserna och Smedgårdshallen, samt vid korsningen till Väsbyvägen, vilka är platser där det saknas övergångsställen. Detta innebär en ökad risk för trafikolyckor.

De tomma ytorna intill vägen och bristen på gestaltning, framförallt i kontrast till den södra delen av vägen, nämns även som bidragande faktorer till en negativ uppfattning av vägen. År 2025 påbörjas även byggnationen av Smedgårdsskolan. Med en skola intill ökar rörelsen av barn längs med denna delen av Husarvägen och säkra förbindelser blir därmed än mer viktigt.

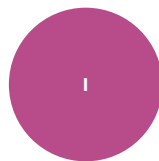
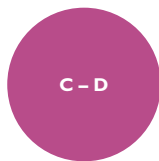
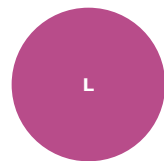
I trafikplanen nämns punktinsatser för att förbättra Husarvägen, med bland annat hastighetsdämpande åtgärder, separat cykelstråk och att busshållplatser förstärks

med cykelparkeringar. Husarvägen har potential att bli en trivsam och trygg stadsgata. Vägen med dess intilliggande ytor har en bredd som ger flera möjligheter att omforma gaturummet.

Vision

Utvecklingen till stadsgata som sker i den södra delen av Husarvägen bör vara genomgripande och täcka hela vägens sträckning. Detta är särskilt viktigt med tanke på Husarvägens centrala läge och viktiga funktion, då den knyter an till flera viktiga stråk, vägar och områden.

Idé 43: Grön korridor

Beskrivning

Enligt Översiktsplanen planeras flera vägar, däribland Husarvägen, att omvandlas från transportstråk till stadsgator. Denna omvandling kommer dock att ta tid, och under tiden kan vägen göras mer inbjudande genom att skapa en lummig, skuggig och biologiskt rik miljö. Grönska kan integreras i befintliga strukturer, exempelvis genom att installera gröna tak på busshållplatser och ställas ut flyttbara planteringskärl längs vägen.

Husarvägen kantas av grönska söderifrån fram till Smedgårdshallen. Därefter upplevs den som mer hårdgjord med öppna, asfalterade

ytor. Den nuvarande grönskan är dock inte gestaltad och består till stor del av kortklippta gräsytor. Att införa en mångfald av färgstark och varierad växtlighet kan skapa ett mer behagligt mikroklimat, vilket förbättrar upplevelsen av sträckan och gör den mer attraktiv för fotgängare och cyklister. Grönska bidrar också till att minska buller och luftföroreningar, och fungerar som en buffert mot nederbörd och värme.

Platsalternativ

- Ekebovägen.
- Smedbyvägen.

Besvarade utmaningar

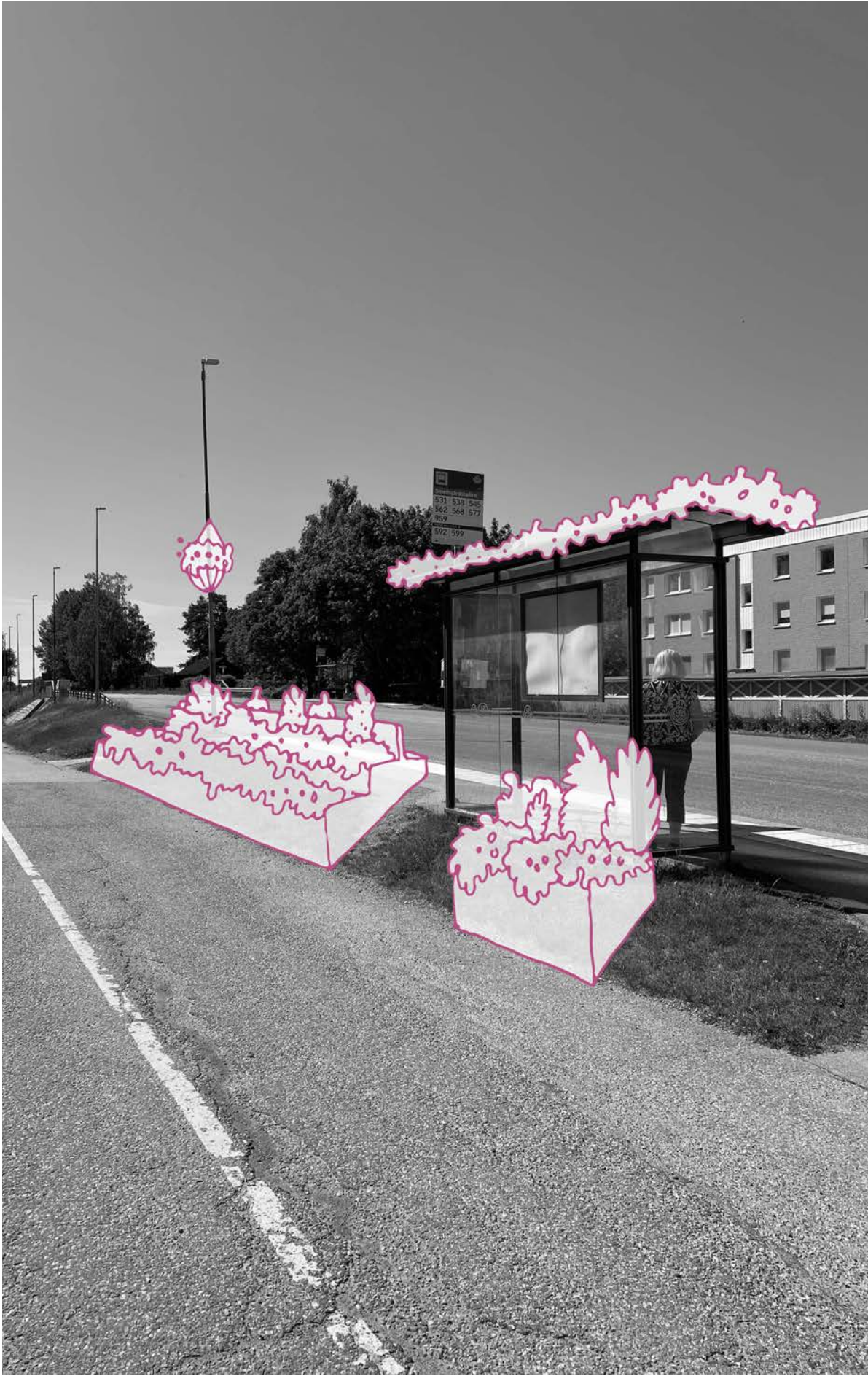

Bristfälliga stråk

Ogestaltade grönytor

Bild: Små gröna installationer gör Husarvägen mer behaglig och vacker att färdas längs.

L – XL

TILLFÄLLIG

B

LITEN

3 – 4

Idé 44: Pop-up cykelbana

Beskrivning

Att testa tillfälliga cykelbanor ger möjlighet att utvärdera framkomligheten utan att genomföra permanenta eller kostsamma förändringar. Cykelbanorna markeras tydligt med starka färger och avskiljs med exempelvis pollare eller planteringar som blir ett förskönande inslag längs vägen. Särskild vikt läggs vid konsekvent markbeläggning och färgmarkering i korsningar. Efter en testperiod samlas användarnas åsikter in för att skapa en så säker och effektiv transportsträcka som möjligt. Här finns även möjlighet att utvärdera placering av övergångsställen.

Tillfälliga cykelbanor förbättrar tillgängligheten för boende utan bil och uppmuntrar fler att cykla. En pop-up cykelbana längs Husarvägen erbjuder ett säkert sätt för barn och unga att cykla mellan Sigma och Vilundaparken. Detta blir särskilt viktigt när en skola byggs på Smedgårdstomten. Cykelbanan hjälper även till att bryta ned den stora skalan längs vägen och ger den en mer stadsmässig karaktär.

Platsalternativ

- Väsbyvägen.

Besvarade utmaningar

Bristfälliga stråk

Fragmentariska gång och cykelbanor

Trafikbarriärer

Bild: Pop-up cykelbanan är ett pilotprojekt för att testa och utvärdera ny infrastruktur.

Väsbyvägen

Bild: Stora avstånd och brist på övergångsställen bidrar till att vägen upplevs som en barriär.

Platsbeskrivning

Väsbyvägen är en lång och central väg i Upplands Väsby som sträcker sig från järnvägsspåret i väst, till E4:an i öst. Den skiljer norra Väsby från centrala Väsby genom sin bredd, då vägen har karaktären av en transportled. För undvika ljudet av buller från vägen är bostadsbebyggelsen strategiskt placerad en bit ifrån. Närmare stationsområdet upplevs vägen mer som en stadsgata. Idékatalogen fokuserar därför på Väsbyvägens sträckning från korsningen med Björkvallavägen till korsningen med Hasselgatan, vilket omfattar cirka 1100 meter av vägen. Det är främst detta vägavsnitt som upplevs som problematiskt, och där sträket som en fungerande helhet blir bristande.

Väsbyvägen kantas av grönska, välskötta gräsytor och bland annat fina äldre tallar. De öppna ytorna ger en bra överblick över vägen och en distans till intilliggande bebyggelse. Byggnaderna intill är av varierande karaktär och skala. Framförallt är det privatbostäder men i anslutning till vägen ligger även Väsbyskolan.

Avståndet från vägen till bebyggelsen gör att det är få ögon på vägen. Byggnaderna närmast är dessutom främst privata garage eller parkeringar, vilket även gäller för Väsbyskolan som har sin skolparkering här. Dessa omständigheter gör att stadslivet vänder sig bort från vägen och att den blir till en barriär mellan områden i centrala Väsby istället för att koppla dem samman. Boende i Väsby lyfter under Medborgardagarna i Sigma 21/5 2024 (se Bilaga 3: Idéverkstad) att vägen upplevs som ödlig och otrygg under vissa tider på dygnet. Även dålig belysning och brist på sittplatser förstärker denna känsla. Framförallt poängteras det i dessa sammanhang att Väsbyvägen är svår att korsa. Övergångar är inte prioriterade i trafiklandskapet, och de övergångsställen som finns följer inte naturliga rörelsemönster. Korsningen Husarvägen, Hammarbyvägen och Väsbyvägen skiljer flera områden åt, men har inte övergångsställen vid alla punkter i korsningen.

Vision

I både Översiktsplanen och Trafikplanen finns ambitionen att göra om Väsbyvägen till en stadsgata, att åtgärda bullernivåer, samt att utveckla standarden på cykelvägarna och inkludera dem i det regionala cykelnätverket.

I visionen *Mötesplatsen Väsby* i översiktsplanen ska det vara enkelt att färdas till fots och med cykel. Bostadsområden ska knytas samman för att främja möten mellan människor från olika områden. Fysiska och sociala barriärer ska överbryggas för att motverka segregation och skapa trygga områden.

För att realisera denna vision har utvecklingen av Väsbyvägen en central roll. Genom att nyttja de breda ytorna och befintliga naturvärden skulle Väsbyvägen kunna bli en lummig stadsgata som kopplar samman de centrala delarna av Upplands Väsby.

Idé 45: Ljuskonstverk i träd

Beskrivning

Väsbyvägens utformning som en trafikled gör att belysningen inte är anpassad efter en mänsklig skala, vilket är bidragande till att den upplevs som mörk och otrygg. Träden som kantar Väsbyvägen kan gestaltas med tillfällig eller permanent konstnärlig belysning för att aktivera och lysa upp stråket. Genom att dra nytta av träden upplevs vägen som bättre ihopkopplad och trygg. Den konstnärliga gestaltningen kan utföras i samarbete med boende i området såväl som organisationer och professionella konstnärer. Viktigt är att ljuskonstverken inte utförs på bekostnad av den biologiska mångfalden, utan tar hänsyn till djur- och insektsliv.

Samarbetsmöjligheter

- Statens konstråd.
- Väsbyskolan.
- Väsby Konsthall.
- Wallstreet Festival. Föreningen anordnar en årlig konstfestival som stödjer utvecklingen av offentliga platser utomhus.

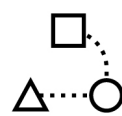
Platsalternativ

- Dragonvägen.
- Hallonstigen.
- Husarvägen.

Besvarade utmaningar

Bristfälliga stråk

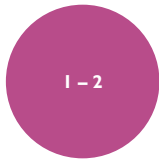
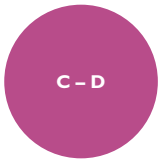
Fragmentarisk gestaltning

Ogestaltade grönytor

Bild: Väsbyvägen lysas upp och blir mer attraktiv och trygg att färdas längs.

Idé 46: Vertikal klätterlek

Beskrivning

Väsbyvägens bredd utgör en barriär i nord-sydlig riktning i centrala Upplands Väsby. Att aktivera de stora gräsytorerna mellan körfältet och bostäderna med lek och rörelse kan bidra till en mer mänsklig skala längs vägen, vilket gör att den upplevs som mindre av en barriär.

Framförallt ytorna nära Väsbyskolan är viktiga, då många barn rör sig i området. Väsbyskolans skolgård genomgår en omgestaltning, där delen närmast Väsbyvägen färdigställs i november 2024. Det innefattar nya entréer in till skolgården, samt bättre förutsättningar att vistas på platsen. Dock kopplas skolgården inte direkt till Väsbyvägen, utan stora, odefinierade ytor skapar en distans. En målpunkt här som knyter an till Väsbyskolan skulle kunna bidra till att

överbrygga de bristande kopplingarna norrut och binda samman området.

Referensprojekt

- BLOX Playground, Köpenhamn. 2018. Carve.
- Inbyggd klätterlek, Lina Sandells park, Gottsunda, Uppsala. 2018. Uppsala kommun.
- Parque Bicentenario de la Infancia, Santiago, Chile. 2012. ELEMENTAL.

Samarbetsmöjligheter

- Väsby skola, grundskola.

Platsalternativ

- Husarvägen.

Besvarade utmaningar

Ogestalade grönytor

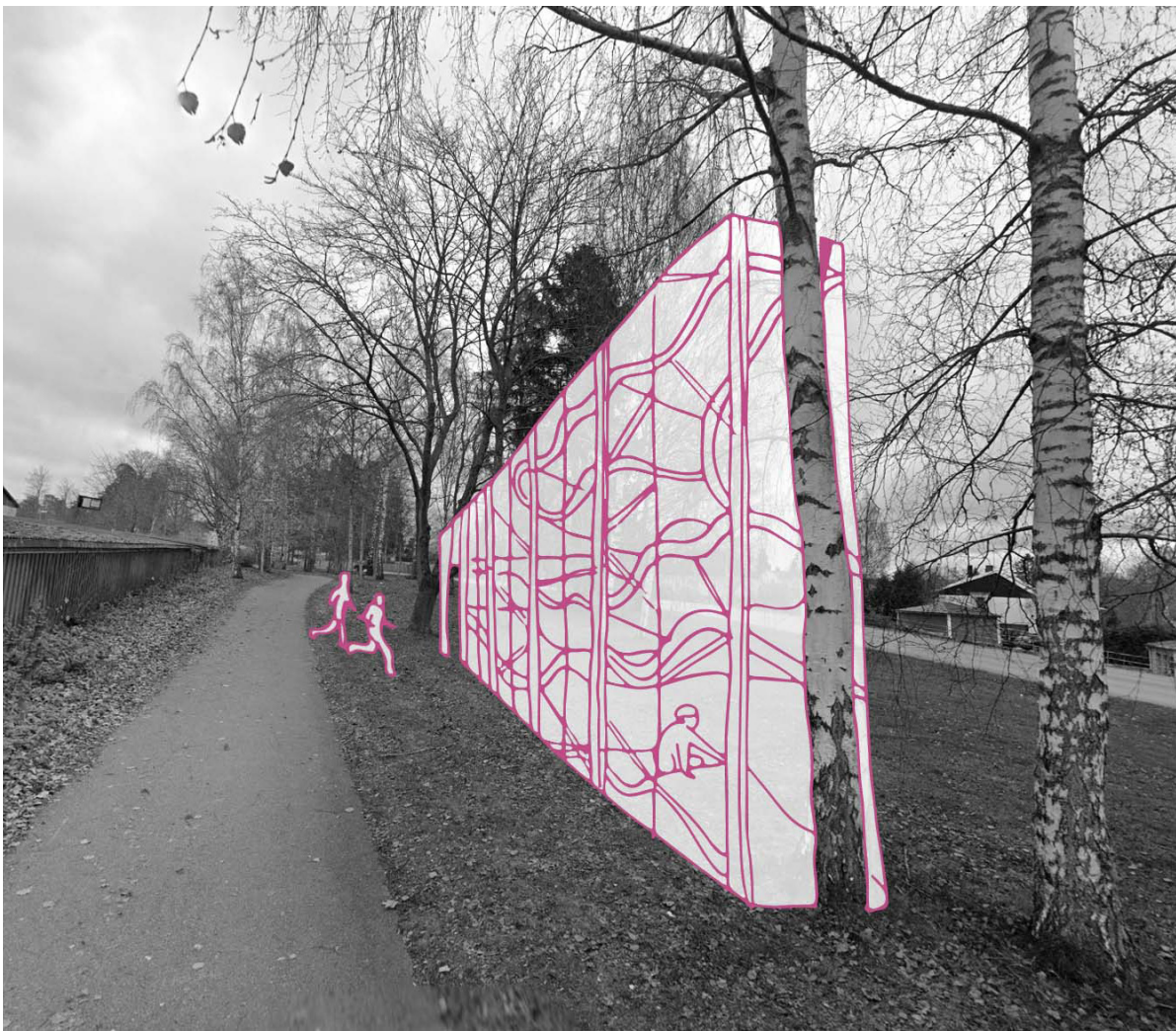

Negativ platsbild

Bild 1: Ytor för lek kan placeras i anslutning till gångvägen. Skala 1:5000.

Bild 2: Den vertikala lekytan aktiverar stråket.

M – L

PERMANENT

D – E

MELLAN

I – 2

Idé 47: Bemannad parklek

Beskrivning

Det finns ingen bemannad parklek i Upplands Väsby och få överlag i hela norra Stockholm. En bemannad parklek kan lämpligen förläggas på en befintlig, men bristfällig, lektyta i nära anslutning till befintliga skolor och förskolor. Placeringen i närheten av Väsbyvägen kan hjälpa till att förbättra förbindelser i nord-sydlig riktning och dessutom erbjuda en unik lekplats i Väsby. Parkleken kan även locka barnfamiljer från närliggande kommuner.

En bemannad parklek kan främja möten över klassgränser, aktivera området och bidra till förbättrad folkhälsa genom att uppmuntra till lek och rörelse. Dessutom kan den öka tryggheten på plats med en närvaro av barn och familjer som rör sig i området.

Referensprojekt

- Parkleken Stora Blecktornsparken, Stockholm.
- Skånegläntans parklek, Stockholm.

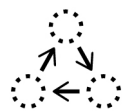
Samarbetsmöjligheter

- Hopprepet, förskola.
- Raoul Wallenbergskolan, förskola och äldreboende.
- Smedsgårdsskolan.
- Vittra Väsby, grundskola.
- Väsby skola, grundskola.

Platsalternativ

- Apoteksskogen.
- Norra berget.
- Vilundaparken.

Besvarade utmaningar

Bristfälliga samlingsplatser

Bild 1: Blecktornsparakens parklek är bemannad och initierar olika aktiviteter, bland annat att plantera solrosor under sommarhalvåret.

Bild 2: Skånegläntans bemannade parklek i Rosenlundsparken erbjuder både inomhus- och utomhusaktiviteter för barn i olika åldrar.

Gångtunnlar

Upplands Väsby har flertalet gång- och cykeltunnlar från 1960- och 1970-talen, när trafikseparering i olika nivåer var ett stadsbyggnadsideal. Dessa tunnlar är ofta trånga och mörka. Sikten och överblicken är dålig både i och i anslutning till tunneln (Boverket, 2010).

En trygg tunnel kan länka samman två områden medan en otrygg tunnel kan bli en barriär som separerar dem (Belysningsstrategi). Inom kommunen finns det flera tunnlar som upplevs som otrygga, i synnerhet under kvällar och nätter (Trafikplan). För att skapa socialt hållbara gångtunnlar med kvaliteter utöver den tekniskt funktionella är det avgörande med kunskap om sociala frågor och samverkan mellan kompetenser (Boverket, 2010).

Gångtunnlar ska när tillfälle uppstår byggas bort för att öka tryggheten (Väsby Stad 2040). I de fall en gångtunnel inte kan byggas bort så bör dess gestaltning säkerställa en trygg och tilltalande användning.

TILLGÄNGLIGHET

Terrängen intill gångtunnlar bör uppfylla tillgänglighetsstandard för att säkerställa möjligheterna för alla att enkelt ta sig till och från tunneln. God skyltning är även av vikt för att gångtunnlar ska vara tillgängliga.

SÄKERHET OCH TRYGGHET

God sikt och belysning är ett viktigt verktyg för att skapa trygga och trivsamma tunnlar. Sikten bör inte vara skymd vid tunnelmynningar och till anslutande vägar. Belysningen bör leda trafikanten mot tunneln för att platsen ska upplevas som trygg.

IDENTITET OCH ESTETIK

God gestaltning är av vikt för att skapa en bra miljö i gångtunnlar. Eftersom tunnelarna har stora, ofta tomma väggytor passar de väl för färgsättning och konstnärlig utsmyckning.

KLIMAT-ANPASSNING

Vid skyfall kan gångtunnlar bli en plats för större ansamlingar av vatten. Permeabla beläggningar och brunnar i anslutning till tunnlar säkerställer en mer hållbar användning.

Gångtunnlar

Bild: Mörk och trång gångtunnel under E4.

Beskrivning

Gångtunnlar är nödvändiga för som förbindelser mellan olika områden i Upplands Väsby. De erbjuder trafiksäkra, planskilda korsningar för gång- och cykeltrafik från övrig trafik, vilket ger i synnerhet barn och unga möjlighet att röra sig säkert till och från exempelvis skola och fritidsaktiviteter. Detta bidrar positivt till deras rörelsefrihet och hälsa. En välfungerande gångtunnel kan överbrygga barriärer i stadsrummet.

Idag finns det behov av tryggare, vackrare och mer tillgängliga förbindelser mellan Upplands Väsby's olika stadsdelar. Gångtunnlar är ett återkommande inslag i kommunen men många av dessa framkallar negativa upplevelser hos användaren. Ett undantag är Musiktunneln under Mälarvägen. Ombyggnation av vägen år 2020 ledde till att gångtunneln höjdes, samt kunde ges en omsorgsfull gestaltning som bildar en välkomnande och unik entré från Vilunda till Ekebo och Smedbyskogen.

I centrala Upplands Väsby är gångtunnlarna generellt eftersatta och ogestaltade. Lutningarna ner i flera av tunnlar är branta, vilket försämrar tillgängligheten. Dålig belysning är ett återkommande problem och bidrar till att de upplevs som otrygga.

Flertalet gångtunnlar är idag dessutom underdimensionerade, för låga, smala och trånga. Bristande utformning gör att folk inte får en överblick i och intill tunneln, vilket gör att de undviker dem och väljer alternativa vägar. Detta gör gångtunnlarna och områdena runtomkring än mer ödsliga och otrygga.

Genom att arbeta med hela stråket som ansluter till gångtunneln och skapa olika slags aktiviteter, för att attrahera olika invånargrupper under olika tider på dygnet, kan närvaron på platsen öka. Fler människor kommer då sannolikt att röra sig genom tunneln, vilket kan öka trygghetskänslan. Flödet av människor kan i förlängningen leda till att de anslutande områdena blir mer

levande och trivsamma. Det finns alltså en möjlighet att inte bara rusta upp gångtunneln, utan att samtidigt skapa en mer socialt hållbar helhet.

För att gångtunnlar ska vara effektiva och trygga, måste därför hela gång- och cykelstråket som knyter an till dem gestaltas med omsorg. Om gångtunneln gestaltas isolerat från sin kontext, och anslutningarna till den är otillräckliga eller otrygga, kommer stråket fortfarande att upplevas som otryggt. Det är även viktigt att biltrafiken fungerar effektivt och säkert.

Vision

Alla gångtunnlar i Upplands Väsby ska vara trygga, tillgängliga och väl belysta. Gångtunnlarna kan skapa mervärden för kommunen och dess invånare, och vara ljusa och vackra platser som uppmuntrar till rörelse och kopplingar mellan olika områden. Ingen ska behöva undvika att använda gångtunnlar för att de upplevs som otrygga eller otillgängliga.

S – XL

PERMANENT

C

MELLAN

I

Idé 48: Enkla gångtunnlar

Beskrivning

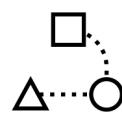
En enkel gångtunnel kan utformas som en trafiksäker passage utan särskiljande gestaltning, men med ett fokus på att säkerställa trygghet för fotgängare och cyklister. För att skapa trygga och trivsamma tunnlar är god sikt och effektiv belysning avgörande. Rundade hörn vid tunnelns mynning kan släppa in dagsljus och optimera fri sikt.

Framförallt är det viktigt att betrakta gångtunneln i ett större sammanhang och se hela stråket som en helhet. Genom att integrera olika aktiviteter längs stråket, som attraherar olika grupper av invånare vid olika tider, ökar närvaron i området. Detta leder till fler människor som rör sig genom tunneln, vilket stärker trygghetskänslan.

Besvarade utmaningar

Bristfälliga stråk

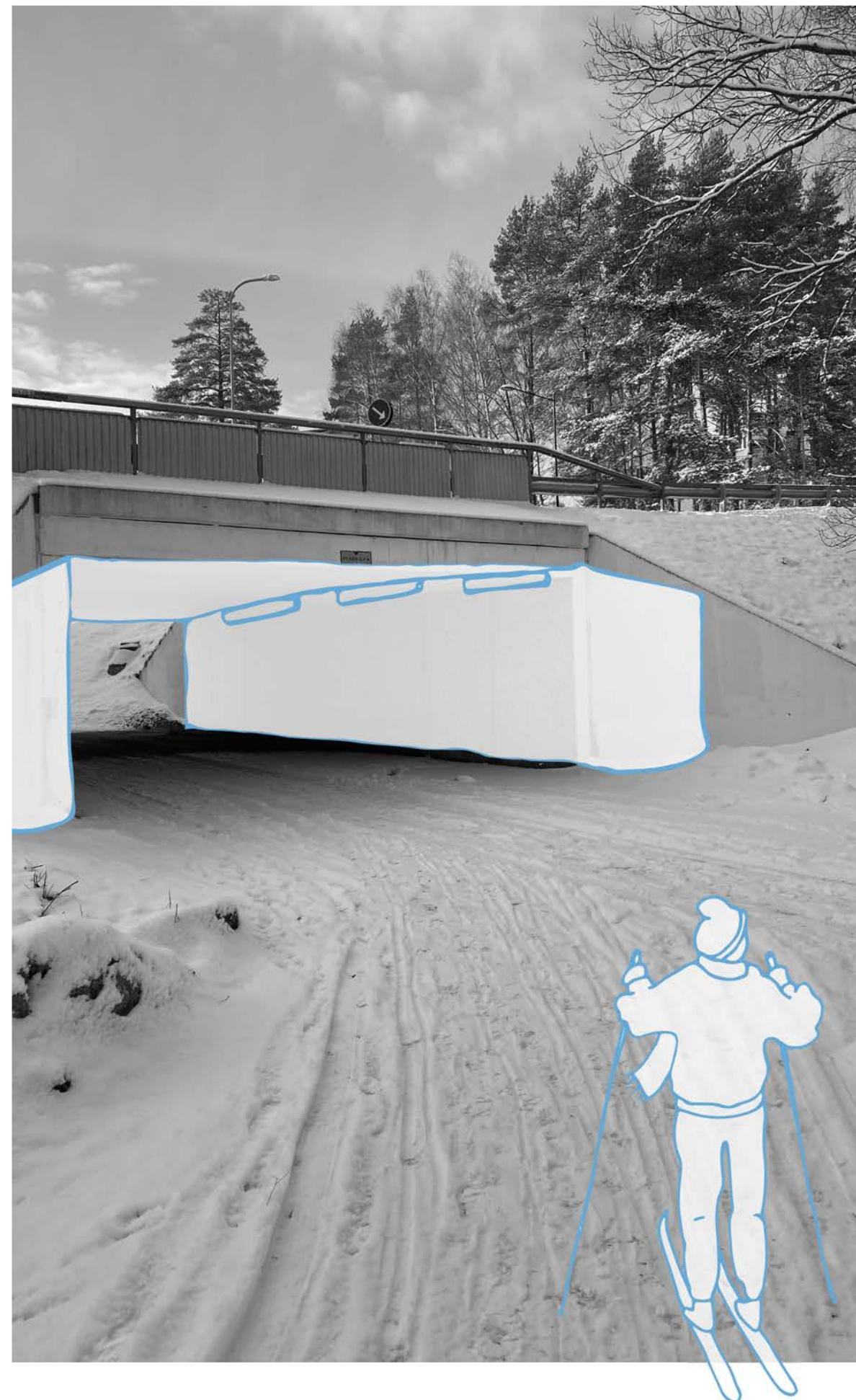

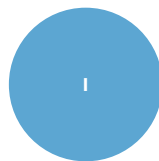
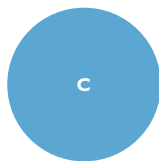
Fragmentarisk gestaltning

Trafikbarriärer

Bild: Ljust målade väggar och rundade hörn släpper in mer naturligt ljus i gångtunneln

Idé 49: Ljus som gestaltning

Beskrivning

En genomtänkt gestaltning med återkommande och varierande ljusinstallationer stärker både tryggheten i tunneln och dess visuella uttryck.

Mörker skapar ofta en känsla av otrygghet i gångtunnlar. Dess arkitektur, med begränsad uppsikt och slutna väggytor, är ljusreducerande. I vissa fall kan det därför vara nödvändigt att ha belysning dygnet runt, till exempel med modern LED-belysning som ger ett jämnt och starkt ljus. Användning av

sensorer som ökar ljusstyrkan när människor närmar sig är ytterligare ett verktyg för att öka tryggheten.

Att aktivt arbeta med ljuset i gångtunnlar svarar mot otrygghetsproblematiken samtidigt som det öppnar upp för möjligheter att experimentera med gångtunnelns estetiska karaktär.

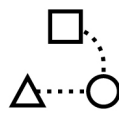
Referensprojekt

- ”Whiteout”, gångtunnel, Stockholm. 2018. Inka och Niclas Lindergård.

Besvarade utmaningar

Bristfälliga stråk

Fragmentarisk gestaltning

Negativ platsbild

Trafikbarriärer

Bild: Tunneln lyses upp av genomtänkt ljusgestaltning.

S – XL

PERMANENT

D

MELLAN

4

Idé 50: Tematiska gångtunnlar

Beskrivning

Tunnlarnas stora slutna väggytor passar väl för att arbeta med färgsättning och konstnärlig utsmyckning i kombination med belysning för en ökad trygghetsupplevelse.

Gångtunnlar skapar förbindelser mellan kommunens olika stadsrum, men kan även vara en attraktion i sig när den berikas med konst. Interaktiva konstverk eller tekniska installationer som reagerar på rörelse kan engagera förbipasserande.

Mosaikväggar eller ljusinstallationer är också väl lämpade för gångtunnlar, liksom naturliga material som trä, sten och växter, där grönskan kan förbättra både luftkvalitet och estetik. En unikt gestaltad gångtunnel kan verka

identitetsstärkande för boende i området. Gångtunneln särskiljer en plats från en annan och välkomnar besökare till området. För att skapa en stark förankring bör arbetet med gestaltningen även engagera Väsbyborna.

För bästa resultat bör gestaltningen omfatta flertalet gångtunnlar. Omgestaltningen kan ske successivt, exempelvis med en tunnel per år.

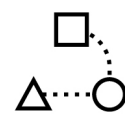
Referensprojekt

- Musiktunneln, Upplands Väsby. 2022. Upplands Väsby kommun.
- Tryggare tunnlar, Helsingborg. 2019-. Helsingborg stad.

Besvarade utmaningar

Bristfälliga stråk

Fragmentarisk gestaltning

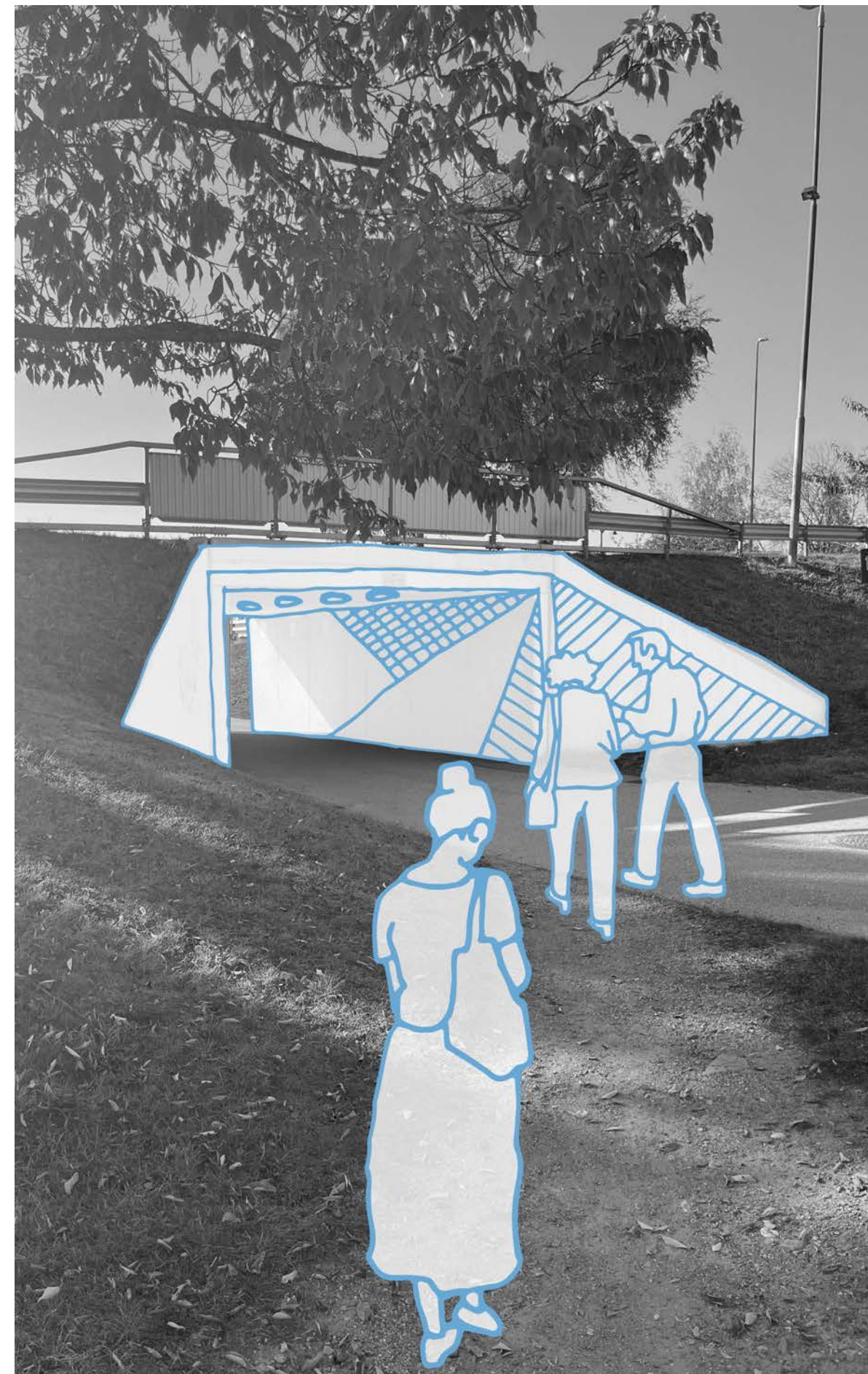

Negativ platsbild

Trafikbarriärer

Bild: Gestaltad gångtunnel som utmärker platsen och stärker dess identitet.

Parkeringar

En hållbar stadsutveckling innebär bland annat ett minskat bilberoende och att fler har möjlighet att välja färdmedel såsom gång, cykel eller kollektivtrafik eller andra mobilitetstjänster. Hur och var parkeringsplatser är placerade och utformade i staden påverkar såväl stadsmiljön som stadslivet (Boverket, 2010).

Upplands Väsby kommuns Trafik- och mobilitetsstrategi ska underlätta att fler väljer kollektivtrafiken eller cykeln framför bilen (Trafik- och mobilitetsstrategi). Kommunen bör ha rådighet över utvecklingen av allmänna parkeringar för att kunna utveckla parkeringslösningar som är anpassade för den moderna täta staden (Väsby Stad 2040).

Socialt hållbara parkeringsytor i stadsrummet bör inte endast fylla en enskild funktion, utan också bidra till en positiv upplevelse för användare och omgivning.

Designprinciper

TILLGÄNGLIGHET

Parkeringsplatser ska vara lättillgängliga och enkla att navigera, med tydlig skyltning och markerade gångvägar som leder till och från parkeringen. Platser för personer med funktionsvariationer bör vara nära ingångar och utrustade med tydliga vägvisningar.

FLEXIBILITET

Parkeringsytor bör vara flexibla och kunna samnyttjas hela dygnet för flera olika ändamål. Detta bidrar till att göra parkeringen till en del av det sociala livet i staden.

SÄKERHET OCH TRYGGHET

Säkerheten ska prioriteras genom god belysning och regelbundet underhåll. Öppna och väl synliga parkeringsytor minskar risken för brott och ökar tryggheten för användarna.

GRÖNSKA

Parkeringsplatser bör inkludera gröna ytor för en mer tilltalade miljö, minska värmeöar, ge skugga och hjälpa till med dagvattenhantering.

IDENTITET OCH ESTETIK

Parkeringar bör utformas med omsorg och med hänsyn till omgivningen. Bland annat konstverk och andra dekorativa element kan göra parkeringen mer attraktiv och inspirerande.

MÖTESPLATSER

Bilparkeringar bör effektivt nyttja markytan för att ge utrymme till intilliggande aktivitetsytor. Detta uppmuntrar till samvaro och aktivitet runt parkeringen, som ökar trivseln och tryggheten i området.

Parkeringar

Beskrivning

I centrala Upplands Väsby finns det idag flertalet bilparkeringar, i form av parkeringsplatser och parkeringshus men även garage. Upplands Väsby är en pendlingskommun med ett avstånd på cirka 30 minuter till både centrala Stockholm och Uppsala. Stora ytor på vardera sida om järnvägsspåret består idag av infartsparkeringar i kommunal regi. Flera centralt belägna områden, såsom Vilunda, Ekebo, Smedby och Väsbyaskogen, byggdes under 1960- och 1970-talen med ett stadsideal som prioriterade bilens framkomlighet. Detta resulterade i områden med stora centrala parkeringsytor som än idag präglar stadsbilden. I nuläget pågår en rad detaljplaner som kan komma att påverka flera av dessa stora hårdgjorda ytor.

God kopplingar för gång-, cykel- och kollektivtrafik samt biltrafik utgör en viktig del i en välfungerande stad. Bilparkeringar har i det avseendet en betydande roll för gaturummet. Välplacerade bilparkeringar kan frigöra ytor från påträngande biltrafik. Parkeringshuset mot Hasselgatan i Apoteksskogen är ett bra exempel på hur stora lummiga bostadsgårdar möjliggörs genom

att koncentrera bilparkeringen till en plats. Dessvärre är byggnaden idag i stort behov av underhåll.

Ur ett socialt hållbarhetsperspektiv innebär bilparkeringar flera utmaningar. Bland annat tar de upp stora ytor i stadsrummet. De öppna hårdgjorda ytorna är extra väderutsatta. I flera fall gör bilparkeringens storlek att de blir dominerande i stadsrummet och utgör en barriär för gående och cyklister. Bristande underhåll och ensidig funktion gör att parkeringsplatser, parkeringshus och garage lätt uppfattas som otrygga.

Bristande parkeringsmöjligheter intill en målpunkt kan även begränsa platsens tillgänglighet och i längden dess ekonomiska värde såväl som den upplevda helhetsbilden av platsen.

När Upplands Väsby kommun arbetar med framtagande av parkeringstal utgår kommunen från dokumentet för Trafikplan 2013. Detta dokument kommer att uppdateras då kommunen antagit en ny Trafik- och mobilitetsstrategi 2022. I större delen av kommunen är parkering på kommunens allmänna mark avgiftsfri men tidsbegränsad. I de centrala delarna tas en avgift ut. Idag förekommer långtidsparkering på kommunens allmänna parkering, då det sker till en lägre kostnad än att nyttja garage.

Vision

Upplands Väsby kommuns Trafik- och mobilitetsstrategi syftar till att främja resor med gång- cykel- och kollektivtrafik”.

Parkeringslösningar, såsom parkeringsplatser, parkeringshus och garage, behöver därför vara mångfacetterade och inte endast ta hänsyn till personbilstrafik utan också inkludera parkering för cykel och andra mobilitetstjänster. Detta kan åstadkommas genom lösningar som skapar liv och rörelse både i och kring omsorgsfullt gestaltade parkeringsytor, vilket i längden främjar en trygg och säker användning.

Bild: Parkeringshus mot Hasselgatan i området Apoteksskogen.

Idé 5 I: Flexibla parkeringsytor

Beskrivning

För att aktivera och bryta ned skalan på en stor, dominerande parkeringsyta kan ett antal av dess parkeringsplatser tillfälligt upplåtas till andra ändamål. Genom ny markbeläggning, möblemang och/eller gröna installationer kan ytorna exempelvis nyttjas till lek, aktivitet och vila. Om eller när behovet av parkering ökar, kan dessa ytor enkelt återställas till sin ursprungliga funktion.

Flexibla parkeringsytor kan anpassas tillfälligt för evenemang eller säsonsaktiviteter som sommartorg, höst- och julmarknader. Dessa nya användningsområden kan få både Väsbyborna och kommunen att omvärdera och reflektera över platsens användning. Dessutom bidrar de flexibla ytorna till

att förverkliga översiktsplanens vision om att prioritera gång- och cykeltrafikanter. Erfarenheterna från dessa tillfälliga aktiveringar kan vägleda hur platsen bäst används och gestaltas i framtiden.

Referensprojekt

- Från p-plats till samlingsplats, Örebro, Uppsala, Göteborg. 2022. TIP Arkitekter.

Platsalternativ

- Detaljplan Norra Ekebo.
- Detaljplan Optimus.
- Detaljplan Väsby Entré.
- Smedbytorg.
- Smedsgårdshallen.
- Vilundaparken.

Besvarade utmaningar

Negativ platsbild

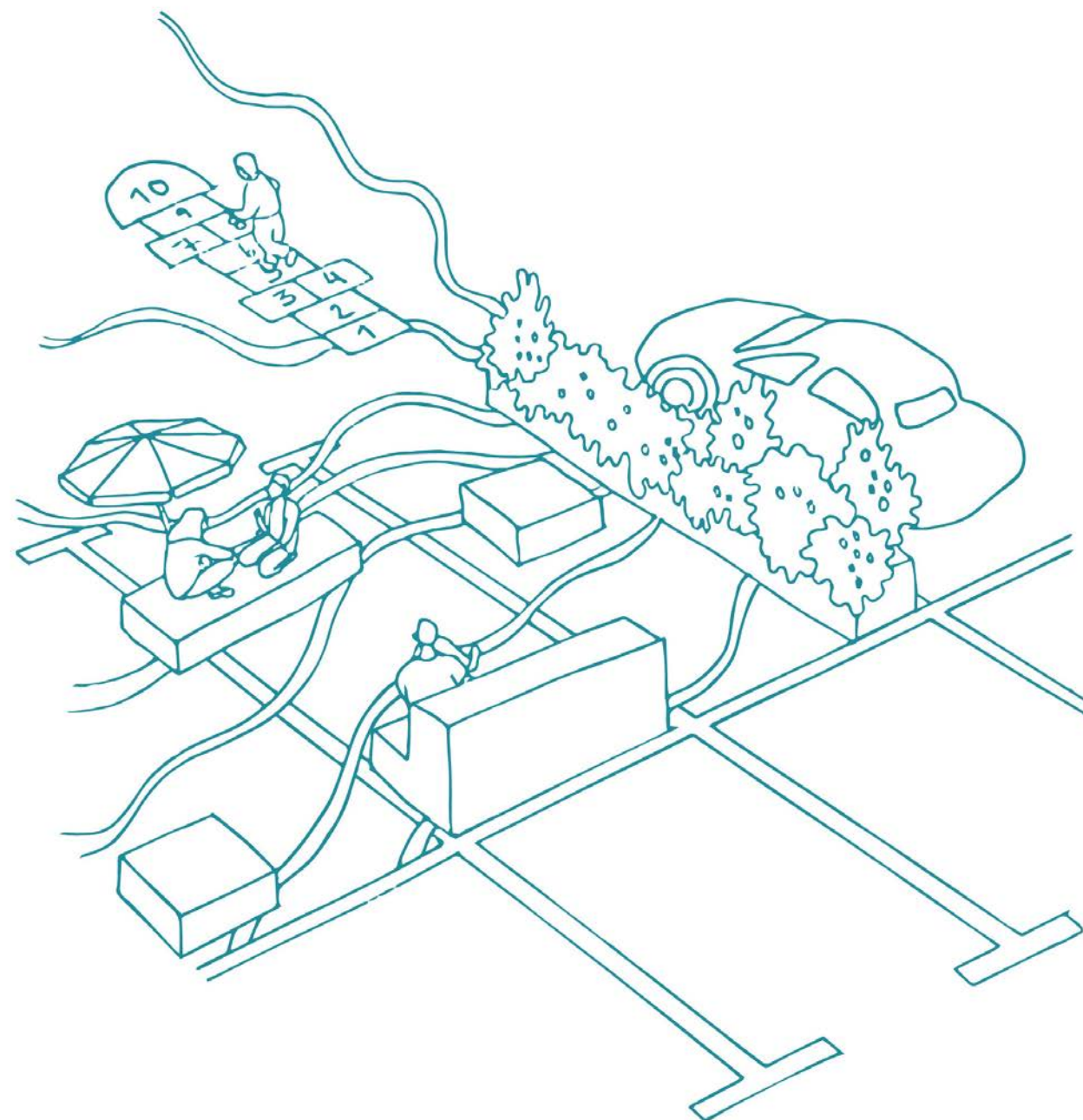

Påträngande parkeringsytor

Väderutsatta ytor

Bild: Med markbeläggning, möblemang och gröna planteringar görs parkeringsplatsen om till en plats för människor.

Idé 52: Levande bottenplan

Beskrivning

Parkeringshus frigör intilliggande områden från parkeringsplatser genom att koncentrera parkeringarna till en plats. Dessvärre är de ofta associerade med otrygghet på grund av sin storlek och brist på mänsklig närvaro.

För att skapa en tryggare miljö för alla kan ytor i parkeringshusets bottenplan användas för mer än bara bilparkering.

Ytor i bottenplan på befintliga och nya parkeringshus kan till exempel aktiveras genom användning för verksamheter som relaterar till hållbar transport, så som cykelverkstad och bil- och cykelpool. Det finns även möjlighet att skapa platser för skate, parkour, bouldering och andra spontanidrottsytor.

Genom att integrera andra verksamheter i byggnaden och öppna upp den mot omgivningen ökar den mänskliga närvaron, vilket leder till fler ”ögon på gatan” och ökad trygghet. Genom att aktivera bottenplan kan målpunkter skapas som främjar rörelse till och från platsen. Att dessutom uppmuntra och göra hållbara färdmedel mer tillgängliga som alternativ till bilen är på sikt positivt för folkhälsan.

Referensprojekt

- GAME Streetmekka Viborg, Danmark, 2018. EFFEKT.
- GAME Streetmekka Aalborg, Danmark, 2018. JAJA Architects.

Besvarade utmaningar

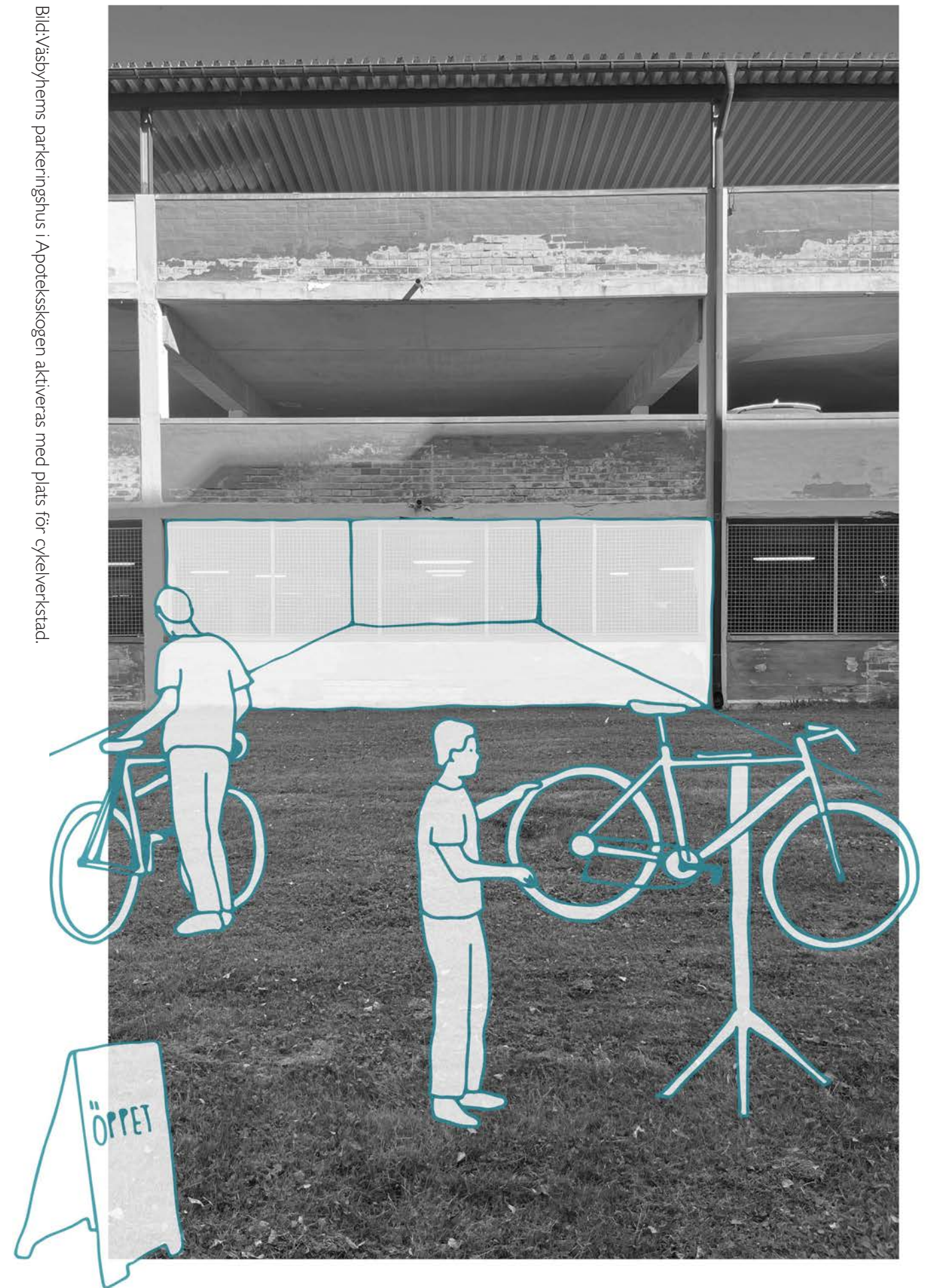

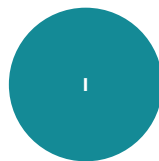
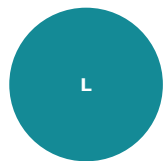
Negativ platsbild

Påträngande parkeringsytor

Bild: Väsbymens parkeringshus i Apotekskogen aktiveras med plats för cykelverkstad.

Idé 53:Aktiva tak

Beskrivning

Parkeringshus bör vara en integrerad del av stadsmiljön. Det konventionella parkeringshusets ensidiga användning bör utmanas för att skapa en funktionell parkeringsstruktur som också är en attraktiv offentlig plats.

Vid byggnation av nya parkeringshus kan takytor utnyttjas för rekreation, aktivitet och socialt umgänge. Genom att nyttja takens

stora ytor öppnas möjligheten upp att skapa ett landskap i mänsklig skala, vilket kan nyttjas för andra syften än parkering. Med flera attraktioner på plats ökar den mänskliga närvaron och på så sätt även tryggheten.

Referensprojekt

- Park 'n' Play, Köpenhamn, Danmark. 2016. JAJA Architects.

Besvarade utmaningar

Negativ platsbild

Påträngande parkeringsytor

Bild 1 : Park 'n' Play består av lekfulla aktivitetsytor på taket till ett parkeringshus i Nordhavn i Köpenhamn.

Bild 2: Grön, livfull fasad integrerar parkeringshuset i resten av stadsmiljön. Nordhavn, Köpenhamn.

Pågående detaljplaner

I centrala Upplands Väsby finns det flera stora områden som omfattas av pågående detaljplanearbete.

Under arbetstiden med detaljplaner utförs sällan större åtgärder eller investeringar inom området. Vid exploateringen förvandlas området till en stor byggarbetsplats, vilket kan medföra en negativ påverkan på upplevd trygghet, säkerhet, tillgänglighet och områdets identitet.

Genom att skapa mervärden i väntan på exploatering kan kommunen öka områdets attraktivitet och locka besökare. Detta kan också attrahera investeringar från entreprenörer och fastighetsbolag i området. Satsningar i tidigt skede mildrar även konsekvenserna under byggperioden för boende och befintliga verksamheter.

Fram till och under tiden för byggnation bör platsen aktiveras och levandegöras med fokus på att skapa en trygg och trivsamt plats för Väsbyborna.

Designprinciper

TILLGÄNGLIGHET

Genom att skapa insyn för boende och besökare innan och under byggnationen tillgängliggörs långa byggprocesser. Detta kan bland annat åstadkommas genom informationstavlor och utsiktsplatser.

FLEXIBILITET

Arkitektur som är modulär och lättanpassad kan implementeras inom ett planområde för att möta förändrade behov. Dessa tillägg bör enkelt kunna monteras och demonteras för att användas på olika platser.

SÄKERHET OCH TRYGGHET

Arkitektoniska lösningar bör säkerställa tryggt avstånd till byggtrafik och god uppsikt för att öka tryggheten och säkerheten i området.

KLIMAT-ANPASSNING

Ett gynnsamt mikroklimat bör eftersträvas genom exempelvis gröna planteringar, samt skydd från sol, regn och vind.

IDENTITET OCH ESTETIK

Designen bör lyfta områdets kvalitéer och skapa nyfikenhet och stolthet bland invånarna, vilket främjar långsiktig social hållbarhet. Installationer och attraktioner kan lyfta fram olika aspekter av området.

MÖTESPLATSER

Sittmöjligheter och ytor för arrangemang och spontana möten uppmuntrar till social interaktion och gemenskap, vilket bidrar till en mer trivsamt miljö under planerings- och byggperioderna.

Gamla Medborgarhuset

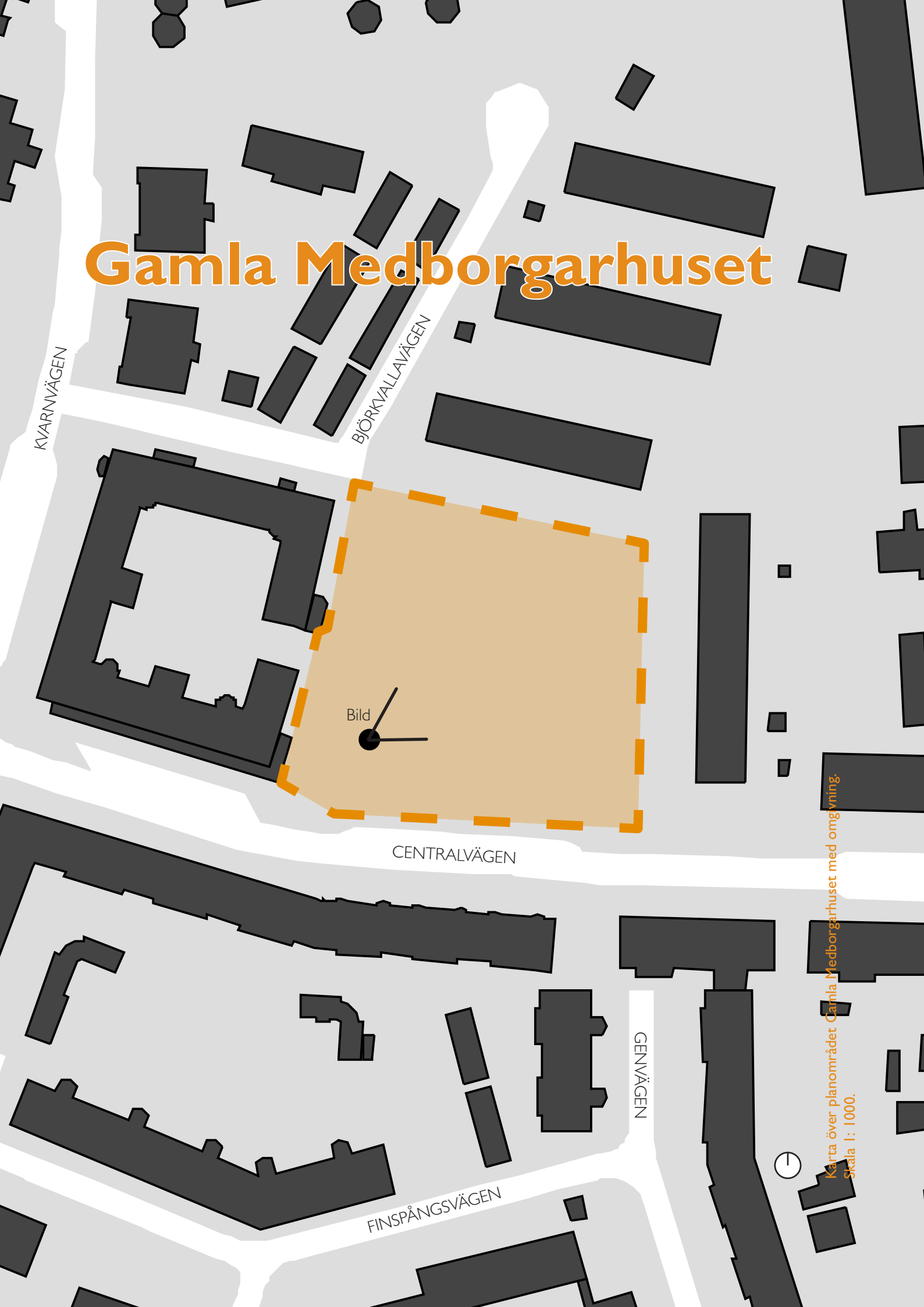

Bild: Vy över befintlig tomt efter rivning av gamla Medborgarhuset. Centralvägen till höger.

Platsbeskrivning

Detaljplaneområdet omfattar Elis park, Björkvallatorget samt gamla Medborgarhuset som revs sommaren 2024. Elis park omgärdas av bostadsrättsföreningar med intilliggande grönytor som utgör en del av parken. Den del av Elis park som ligger på kommunal mark består av knappt 1800 kvadratmeter. Väsbyhem som äger gamla Medborgarhuset planerar aktiviteter på nuvarande hårdgjord yta, innan påbörjad exploatering. Här planeras bostäder med café och bibliotek i bottenplan. I parken finns en cirkelformad rosen- och kryddträdgård med en stensulptur i mitten. Planteringen är anlagda i cirklar som symboliserar ringar på vatten. Skulpturen heter Tre vise och är gjord av Väsbyskulptören Britta Norrvi.

Träden i Elis park erbjuder svalka och skugga i ett annars hårdgjort område, vilket gör parken behaglig att vistas i under varma dagar. Parken ligger nära viktiga målpunkter som stationen, Väsbyskolan och Väsby Centrum. Den centrala placeringen innebär att många människor rör sig i närområdet. Balkonger och fönster på intilliggande fastigheter ger en naturlig överblick över parken, vilket kan stärka tryggheten och säkerheten.

Idag upplevs Elis park som nedgången och undandömd, vilket minskar dess attraktivitet. Vissa av de omkringliggande bostadshusen har nedgångna fasader som ger ett negativt intryck. Parken har även begränsat med sittplatser, och fungerar främst som en genomfart snarare än en plats där människor stannar och uppehåller sig. Närheten till bostäder kan även göra att besökare kan känna sig övervakade, vilket kan minska deras komfort och vilja att vistas i parken. Enligt samordnare för Effektiv samordning för ökad trygghet (EST) och brottsförebyggande strateg på kommunen förekommer missbruk i parken. När Suseboparken rustades upp förflyttades dessvärre problematiken med missbruk till Elis park istället. För att förbättra Elis parks anseende behöver denna problematik bemötas.

Rivningen av det gamla Medborgarhuset kommer att präglade parken under flera år framöver. På kort sikt kommer platsen tillfälligt öppnas upp mot Centralvägen, vilket ökar synligheten och tillgängligheten. Väsbyhems planerade aktiviteter på den nya hårdgjorda ytan kan komma att öka användningen av parken. Men under en längre tid kan byggarbetsplatsen antas skapa en ogästvänlig miljö, vilket kan avskräcka besökare.

Vision

Tillgängligheten och kopplingen mellan parken och närliggande områden behöver stärkas för att öka flödet av besökare. Likaså behövs det fler sittplatser och faciliteter för att uppmuntra människor att stanna och umgås i parken. Regelbundna evenemang och aktiviteter kan öka parkens användning och dragningskraft.

XS

TILLFÄLLIG/
PERMANENT

A – B

LITEN

I

Idé 54: Långbord

Beskrivning

Innan och under byggnation kan tillfälligt möblemang, såsom ett långbord, placeras på platsen. Bordet kan flyttas vid behov under byggarbetets gång men kan också få en permanent plats i den nya parken när byggnationen är klar.

Långbordet uppmuntrar till möten och blir en naturlig samlingsplats i anslutning till Centralgatan, där det rör sig mycket folk som har få sittmöjligheter. Långbordet fungerar även som informationsplats för byggprojektet, där olika aktörer, kommunen och Väsbybor som är involverade eller påverkade av projektet, kan träffas.

En synlig och unik möbel bidrar med en mänsklig skala på byggarbetsplatsen, vilket kan motverka en negativ platsbild under byggnationen. Långbordet ger förutsättningar för boende och besökare att bygga en relation till platsen redan innan den är klar.

I detaljplanen för området planeras det för ett café i anslutning till biblioteket. Genom att kombinera långbordet med foodtrucks, i synnerhet sådana som säljer fika, kan framtida aktiviteter redan nu etableras på platsen.

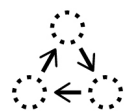
Referensprojekt

- Giant picnic table, Royal Botanical Gardens, Kew, London, Storbritannien.
- Hage, Råängen, Lund. 2021. Brandeland & Kristoffersen.
- ”Långbord”, Malmö. 2024. Viktoria Israelsson och Emma Broberg.
- Långbordet, Helsingborg. 2018. White Arkitekter.

Platsalternativ

- Folkparksberget.
- Norra berget.
- Runby torg.
- Smedby torg.

Besvarade utmaningar

Bristfälliga samlingsplatser

Långvariga byggarbetsplatser

Bild: Långbordet är en lättillgänglig mötesplats.

M

TILLFÄLLIG/
PERMANENT

B – D

MELLAN

I

Idé 55: Bokpark

Beskrivning

Innan och under byggnationen kan flexibla tillägg och aktiviteter, som anknyter till Upplands Väsby bibliotek, etableras. Exempel på sådana tillägg och aktiviteter är en bokbuss, bokhyllor för bokbyten, eller en interaktiv bokskulptur.

Genom att etablera bibliotekets närvaro innan det har öppnat får platsen tidigt en tydlig identitet. Temat böcker och litteratur gör parken unik i stadsrummet och kan attrahera en bred målgrupp, från de yngsta till de äldsta Väsbyborna.

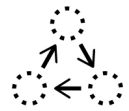
Referensprojekt

- Black book, The Return of Finsta, utställning på Skissernas museum, Lund. 2022.

Samarbetsmöjligheter

- Upplands Väsby bibliotek.
- Väsby skola, grundskola.

Besvarade utmaningar

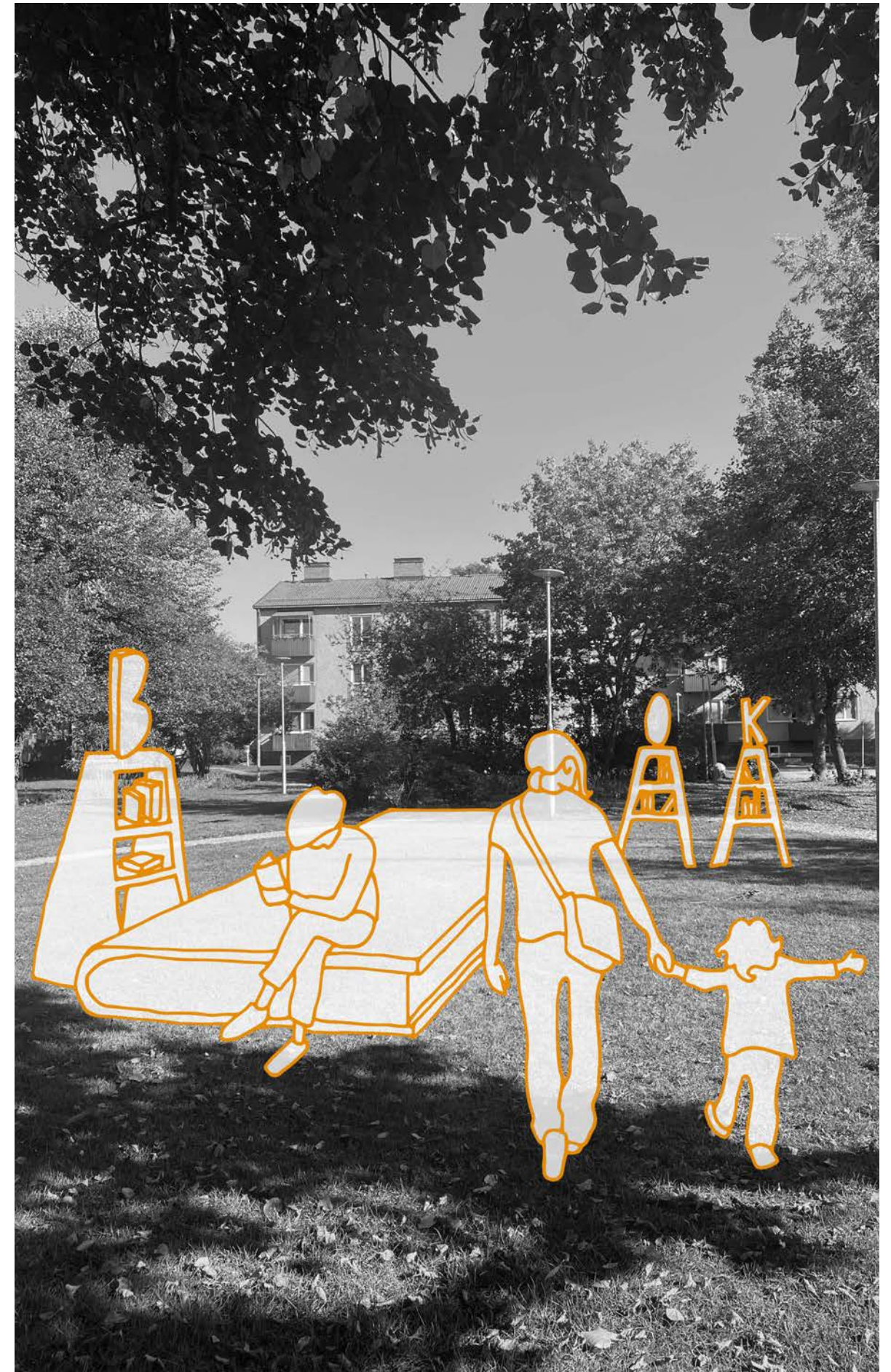

Bristfälliga samlingsplatser

Långvariga byggarbetsplatser

Bild: Att tematiskt gestalta parken efter biblioteket kan etablera dess verksamhet innan biblioteksbyggnaden är på plats i parken.

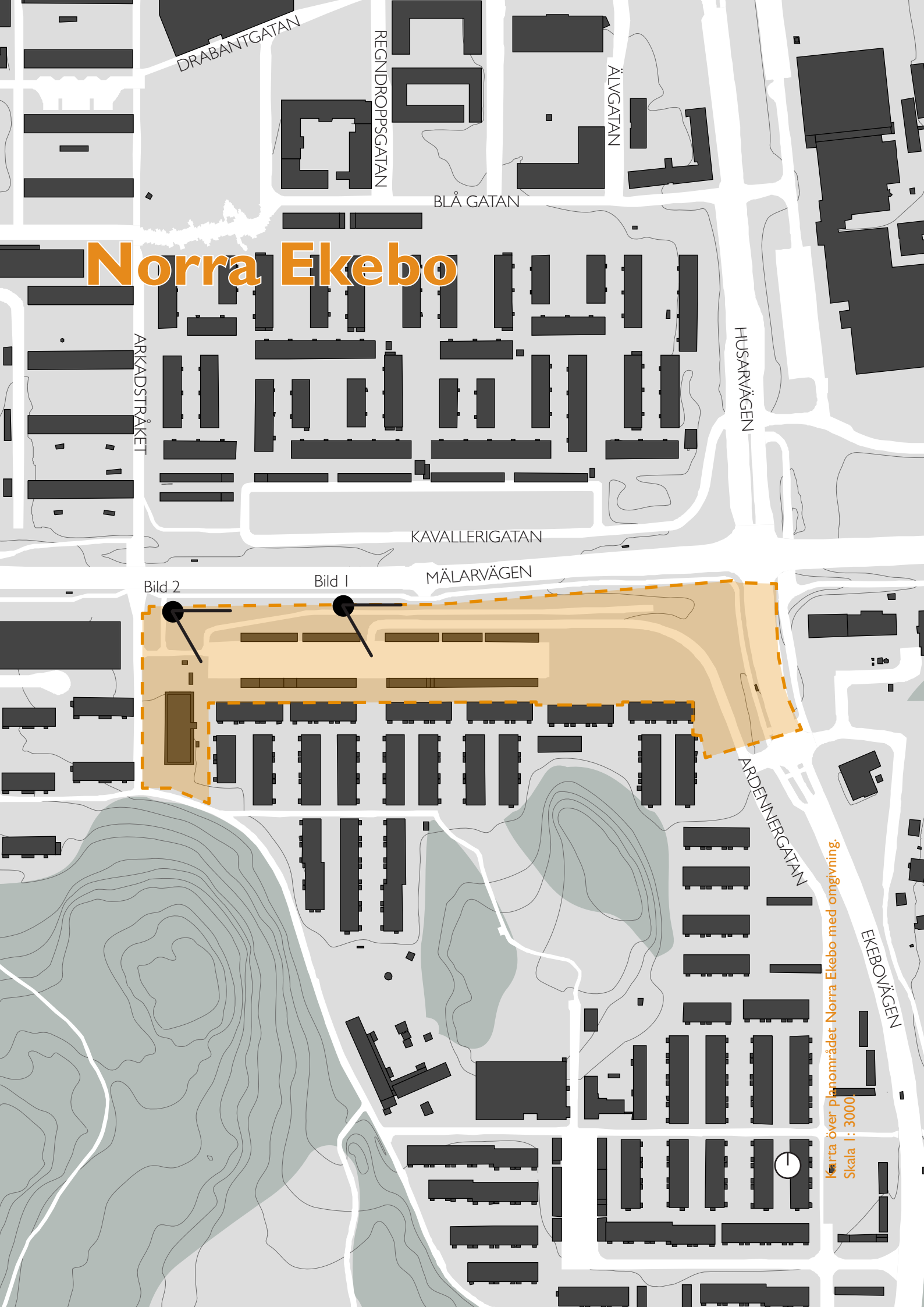

Bild 1: Upprustad del av planområdet, med allé intill Mälarvägen.

Bild 2: Ogestättad yta mellan Mälarvägen och parkering.

Platsbeskrivning

Planområdet Norra Ekebo ligger söder om Mälarvägen och tillkom på 1970-talet i samband med att Väsbyhem byggde stadsdelarna Ekebo och Smedby. Området utgörs idag av gräsytor med träd och buskar intill Mälarvägen, samt en stor boendeparkering med parkeringsplatser och parkeringshus i två rader. Parkeringen tillhör bostadsområdet söder om platsen, som idag ägs av Stena Fastigheter. I öster ligger Ekebovägen och till väster Arkadstråket. Inom planområdet planeras det för två nya kvarter med bostäder, en förskola, ett parkeringshus och en skyfallspark.

Området har bra kommunikationer med intilliggande busshållplatser och gångavstånd till Väsby Centrum, vilket ger god tillgång till kommers och service. Det är mycket folk i rörelse, och upprustningen av Mälarvägen med separerad cykelbana och nya planteringar, samt Musiktunneln under vägen, har redan lyft området.

I nuläget präglas planområdet av bullret från Mälarvägen. Platsen är blåsig och tom, med stora ytor i väntan på exploatering. Även om området kommer att få en helt ny karaktär

när byggnationen är färdig utgör platsen för närvarande en barriär mellan Ekebo och centrala Upplands Väsby på grund av sin storlek. Platsen har dock stor potential att koppla samman centrala områden med de söderut. Placeringen mellan populära rekreationsområden som Vilundaparken i nordost och Smedbyskogen i sydväst gör att det finns en viss rörelse på platsen.

I och med att området kommer att vara en byggarbetsplats i flera år krävs det insatser för att göra den trygg under byggperioden. Ägandeformerna gör att tillfälliga ingrepp behöver göras på anslutande kommunal mark eller i samarbete med fastighetsägarna.

Vision

Målet är att aktivera och stärka tryggheten i området både före och under byggnationen, så att platsen blir trygg, tillgänglig och levande. Att etablera platsen i Väsbybornas vardag innan området är färdigbyggt kommer att stärka rörelsen mellan områdena, och leda till att centrala Väsby upplevs mer ihopkopplat.

Målet för Norra Ekebo är att skapa en trivsam och trygg mötesplats med olika funktioner och möjligheter för aktiviteter.

Idé 56: Under-tiden-trädgård

Beskrivning

En Under-tiden-trädgård bygger på brukarmedverkan i det offentliga rummet. Trädgården använder den tomma gräsytan i anslutning till Ardennergatan, innan påbörjad exploatering, till en kollektiv trädgård. Genom avtal får en boende eller en lokal förening skötselmandat för en bit av platsen.

Under-tiden-trädgården bygger på samverkan mellan boende, lokala organisationer eller föreningar och kommunen, Brukaren anmäler sig genom att presentera en idé och plan för hur odlingsytan ska underhållas. Om ansökan godkänns tar brukaren ansvar för utveckling och vård av platsen.

Möjligheten att värna om sin närmiljö kan skapa lokal förankring och stolthet, vilket

kan leda till att området upplevs som finare och tryggare under en tid då området annars skulle stå oanvänt och ogestaltat. Odlingar i planteringslådor kan, efter skörd, flyttas till andra lämpliga platser.

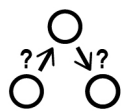
Referensprojekt

- Meanwhile Gardens, London, Storbritannien. 1976. Jamie McCollough.

Platsalternativ

- Ladbrovägen.
- Norra berget.
- Smedby torg.
- Väsbyvägen.

Besvarade utmaningar

Fragmenterade grönytor

Långvariga byggarbetsplatser

Ogestaltade grönytor

Negativ platsbild

Bild: Odling som aktiverar en annars tom yta.

Idé 57: Konst vid konstruktion

Beskrivning

Att smycka och gestalta byggarbetsplatser med konst kan användas som metod för att aktivera exploateringsområden. Genom att visa konstverk kan området förskönas och samtidigt relationen till de boende vårdas, genom att skapa en positiv upplevelse av byggprocessen.

Konstverk kan monteras vid byggarbetsplatsen och bidra till lokal förankring genom att ge platsen en unik identitet. Detta kan göra byggarbetsplatsen mer attraktiv och mindre störande för omgivningen, samtidigt som det ger en känsla av engagemang och omtanke. Byggarbetsplatsen kan bidra till att synliggöra olika former av konstnärliga uttryck som kan inspireras av platsens historia, nutid och framtid.

Referensprojekt

- Konst vid Slussen, Stockholm. 2022-. Projekt Slussen och Stockholm konst.

Samarbetsmöjligheter

- Tryggare Väsby.
- Upplands Väsby kulturskola.
- Väsby Konsthall.

Platsalternativ

- Detaljplan Gamla Medborgarhuset.
- Detaljplan Optimus.
- Detaljplan Väsby Centrum.
- Detaljplan Väsby Entré.

Besvarade utmaningar

Långvariga byggarbetsplatser

Negativ platsbild

Bild 1: Konstverket Hometown av konstnärskollektivet coyote lyser upp Slussen under ombyggnation. Konstverket har följt byggarbets gång och flyttas vid behov.

Bild 2: Konstverket Vallmo av Emma Hasselblad ställs ut på byggarbetsplatsen under ombyggnation av Slussen. Konstverket utgör en attraktion och ett blickfång.

Idé 58: Skyfallsvall

Beskrivning

Inom planområdet Norra Ekebo planeras för en skyfallsvall. En konstnärligt gestaltad skyfallsvall kan utformas som ett jordkonstverk, så kallad land art, och integrerar på så sätt estetiska element med praktisk funktion.

Formen och strukturen på vallen, med mjuka, böljande linjer och växtbäcklädda ytor, erbjuder en visuell och upplevelsemässig dimension för de förbipasserande. Samtidigt har den en viktig funktion för att hantera regnvatten. Vallen tar upp och fördröjer stora mängder regnvatten vid skyfall, vilket minskar risken för översvämningar i området. Kombinationen av konstnärlig gestaltning och teknisk funktion gör vallen till ett levande

inslag i stadsbilden. Skyfallsvallen blir en plats där människor kan stanna upp och interagera med både konst och natur, och bidrar samtidigt till att stärka områdets identitet som ett hållbart och kreativt stadsrum.

Referensprojekt

- Eleven Minute Line, Wanås Konst, Knislinge. 2004. Maya Lin.
- Mud Maid och The Giant's Head, Lost Gardens of Heligan, Cornwall, Storbritannien. 1997. Pete och Sue Hill.

Platsalternativ

- Blå parken.
- Detaljplan Fyrklövern 2.
- Väsbyån.

Besvarade utmaningar

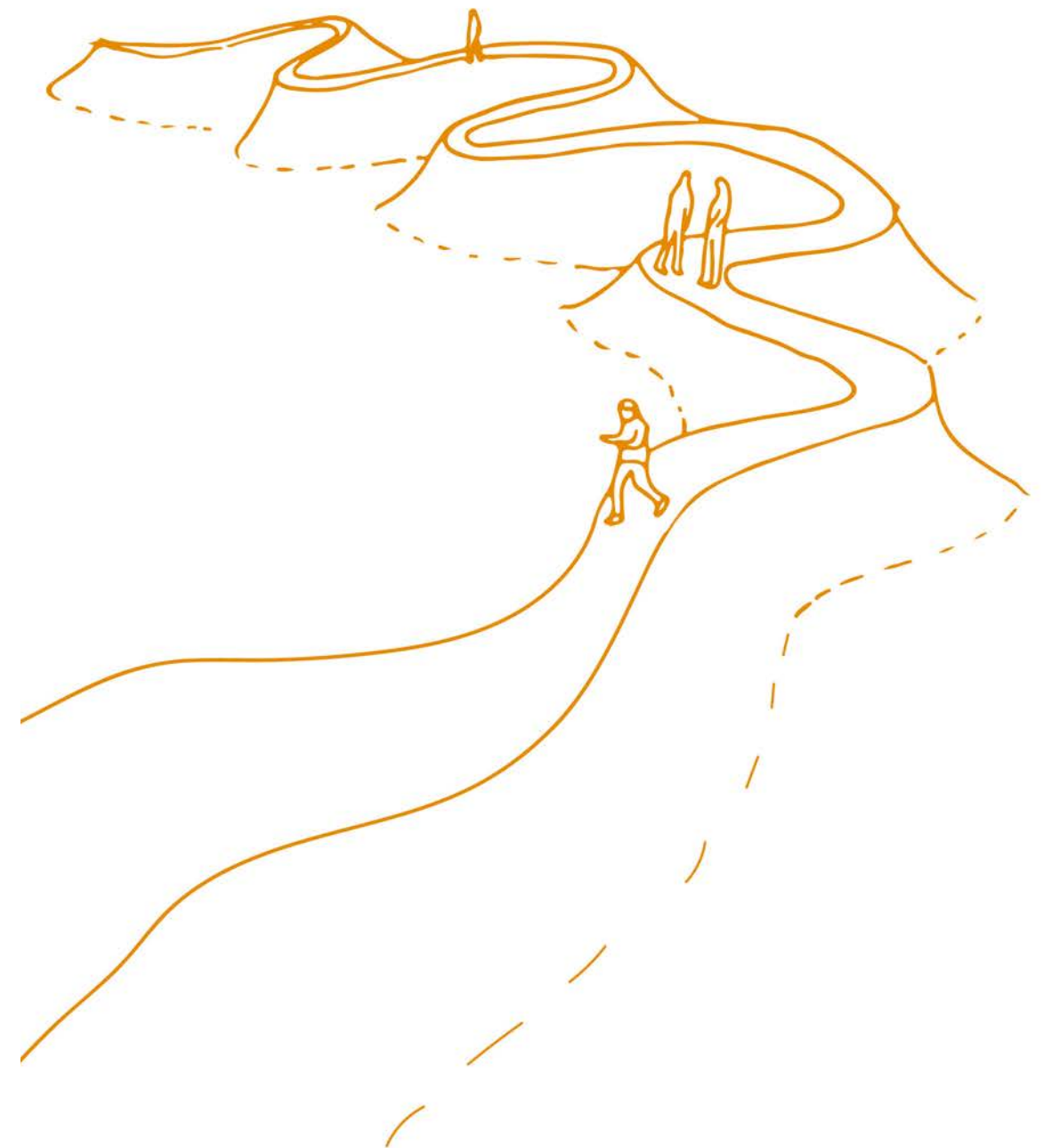

Ogestaltade grönytor

Väderutsatta ytor

Bild: Skyfallsvallen får en estetisk funktion som ett jordkonstverk.

L – XL

PERMANENT

C – D

STOR

I

Idé 59: Regnlekplats

Beskrivning

Den framtida skyfallsparken inom planområdet har potential att bli en mötesplats och en plats för rekreation redan innan området är fullt exploaterat. Genom att placera ut interaktiva skulpturer i ett tidigt skede på platsen kan den börja etableras och aktiveras. Skulpturerna uppmuntrar till lek och rörelse och gör området både tillgängligt och inbjudande.

Skulpturerna är designade för att vara vattentåliga, robusta och multifunktionella, vilket gör dem lämpliga för att klara av översvämningar samtidigt som de är tillgängliga för alla. Placeringen och storlek av skulpturerna är strategisk och anpassad

efter förväntade regnmängder. Vid höga vattennivåer kan skulpturerna upplevas ”flyta” på vattenytan och fungera som en måttstock för regnmängden. Vid lägre vattennivåer fungerar de som en skulptural lekplats.

Referensprojekt

- Mellemrummet, Köpenhamn, Danmark. 2020. BOGL.
- Regnlekplatsen, Göteborg. 2018. 02landskap.

Platsalternativ

- Blå parken.
- Detaljplan Fyrklövern 2.
- Väsbyån.

Besvarade utmaningar

Långvariga byggarbetsplatser

Negativ platsbild

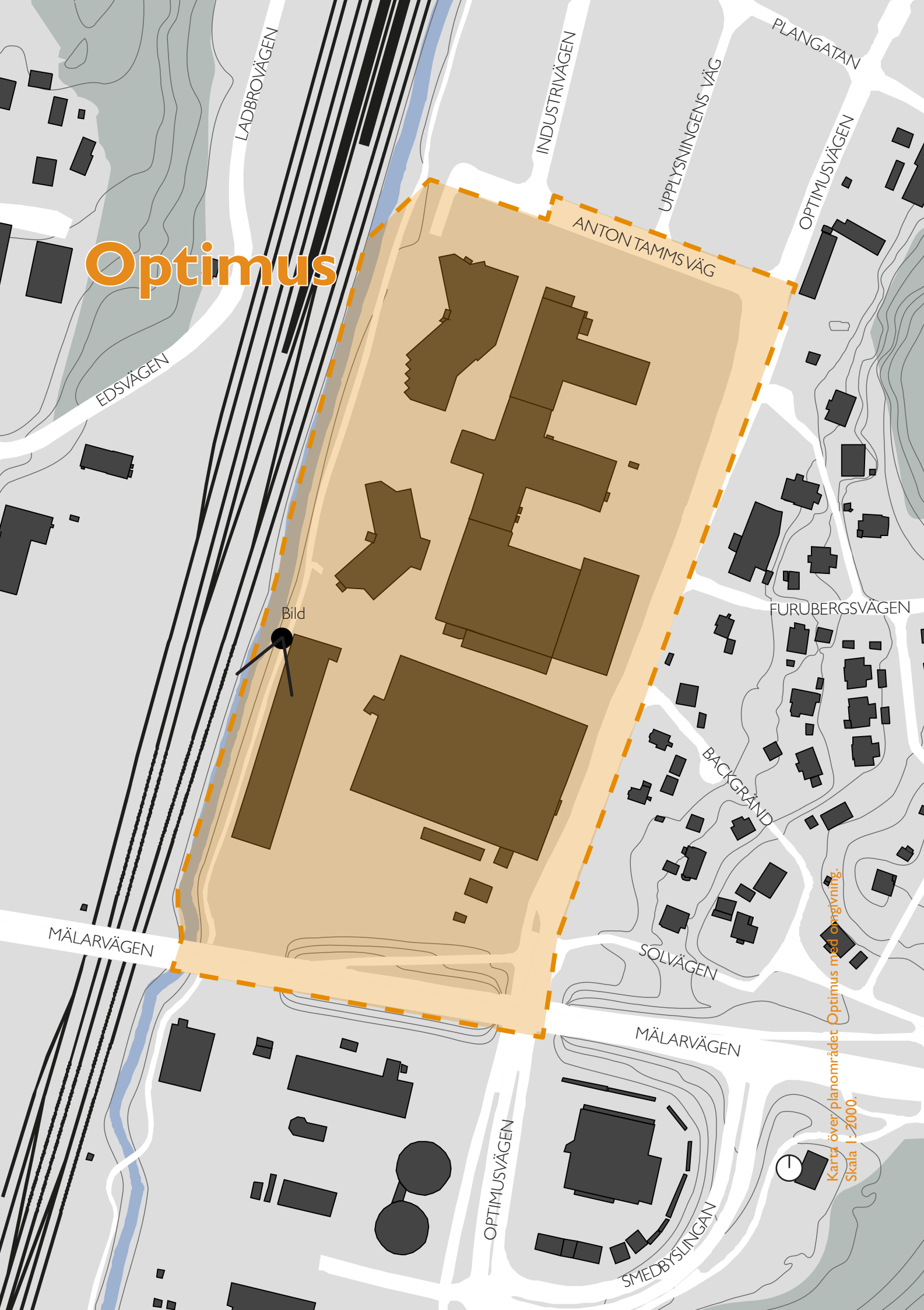
Väderutsatta ytor

Bild 1: I Kartersparken Mellemrummet i Ørestad i Köpenhamn finns dessa betongbultningar som möjliggör lek samtidigt som parken är utformad för att ta upp regnvatten.

Bild 2: Parken är en grön paus i stadsrummet.

Platsbeskrivning

Planområdet ligger centralt i Upplands Väsby, väster om järnvägen och strax söder om stationsområdet. Det angränsar i öster till Optimusvägen, Anton Tamms väg i norr och Mälarvägen i söder. Området, som är 6,4 hektar stort, består idag av parkeringsytor, kontor och industribebyggelse, samt framförallt tomma hårdgjorda ytor.

Planen är att utveckla området till en ny blandad stadsdel med bostäder, kontor, förskola samt lokaler för samhällsservice, kultur och andra verksamheter. Området föreslås även innehålla ytor för nya mötesplatser. Ett av syftena med detaljplanen är också att säkerställa bevarandet av Optimus gamla fabriksfabrik, vilket är den enda byggnad som återstår av industrin i Väsby från tidigt 1900-tal. Under 2026 är även målet att samlokalisera kommunens administrativa verksamhet i kontorslokalerna på Anton Tamms väg 1, som då blir nytt kommunhus.

Området ligger i direkt anslutning till Väsbyån, vilket innebär att många människor rör sig förbi området för att träna, promenera med hunden med mera. Närheten till stationen ger bra förbindelser med både

buss och tåg. Eftersom många av lokalerna används som arbetsplats är det mycket folk i rörelse under dagtid. Under kvällstid avfolkas området. Stråket längs ån bjuder inte in till vistelse under mörka timmar, då det är undergestaltat, svårtillgängligt och saknar god belysning. Ljudföroreningar från järnvägen är påtagliga och dominerar området. De stora hårdgjorda ytorna och de slitna fasaderna gör att platsen, särskilt i den södra delen, upplevs som nedgången. Gata/park-enhetens depå under Mälarvägen bidrar även till en känsla av ödslighet. Bristen på bostäder gör att det inte finns några "ögon mot gatan" på kvällstid.

Det finns stora möjligheter att aktivera platsen under ombyggnationstiden. Många människor jobbar i området, vilket innebär att det finns folk som kan och vill använda gemensamma ytor. Ambitioner finns att skapa ett kulturhistoriskt stråk genom området, med anknytning till Väsbyns industrihistoria. Här finns möjlighet att belysa Optimus historia genom utformning av den offentliga miljön redan innan stråket är på plats. Eftersom stora delar av bebyggelsen ska rivas, finns det utrymme för experiment och tillfälliga evenemang och installationer.

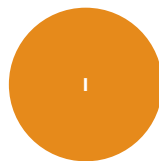
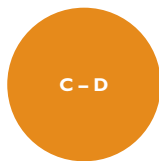
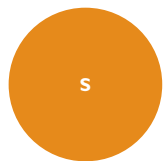
Vision

Målet är att aktivera området innan och under exploateringen, så att Optimusområdet blir tillgängligt, tryggt och levande.

I och med att området är synligt för tusentals pendlare och resenärer som färdas med tåg, är det en plats som exponeras och fungerar som ett "skyltfönster". Här får förbipasserande sitt första intryck av Väsby. Det finns därmed en möjlighet att visa en positiv sida utåt. Detta kan åstadkommas med genomtänkt gestaltning och genom att förankra tillägg och åtgärder i områdets kulturhistoria för att på så vis visa på Väsbyns unika identitet.

Bild: Stråket längs Väsbyån i riktning söderut.

Idé 60: Optimus fotogenlampa

Beskrivning

Designen av fotogenlampan, tillverkad av Optimus, är starkt förknippad med Upplands Väsby. Genom att placera en skulptur som avbildar den ikoniska lampan i anslutning till järnvägen, där den är väl synlig för resenärer, skapas ett tydligt landmärke. Lampan välkomnar både boende och besökare till Upplands Väsby.

Fotogenlampan har särskild betydelse för planområdet Optimus. Industriföretaget Optimus, där fotogenlampan ursprungligen tillverkades, var verksam på platsen och har sedermera gett namn till området.

Då skulpturen kan vara mobil kan den installeras innan planområdet är färdigställt.

Genom sin synlighet kan den attrahera ett större flöde av människor till det nya planområdet.

Optimus planområde har starka historiska band till kommunens identitet som bruksort. Genom att placera denna skulptur på platsen uppmärksammas den industrihistoriska betydelsen av området. En sådan gestaltning som knyter an till positiva historiska och kulturella konnotationer kan också stärka en positiv bild av kommunen.

Referensprojekt

- Mobil lampskulptur, Malmö. 2006-. Malmö stad.

Besvarade utmaningar

Långvariga byggarbetsplatser

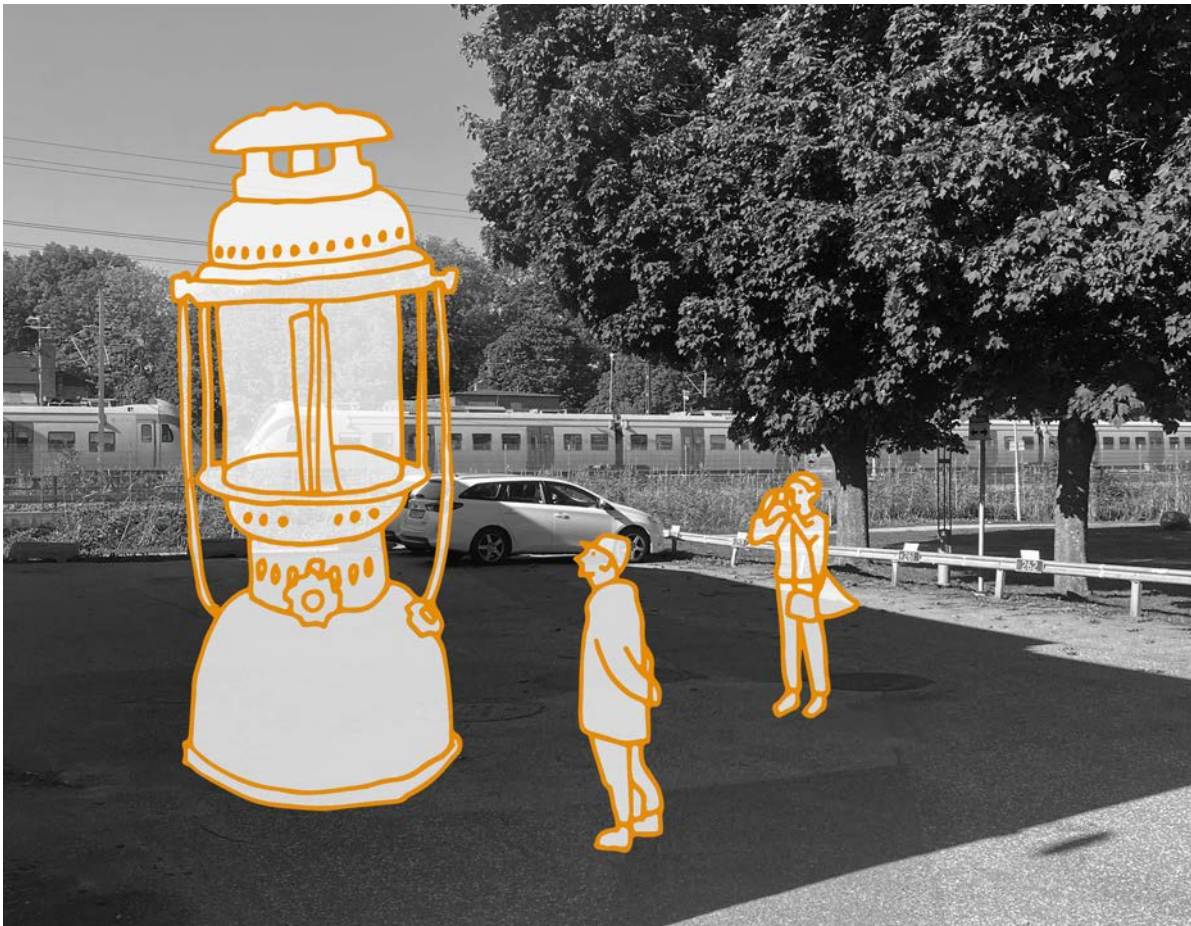

Negativ platsbild

Bild 1: Mobil lampskulptur på Davidshallstorg i Malmö, under sommaren 2024 när parkeringen omvandlades till sommartorg.

Bild 2: Från järnvägen syns Optimuslampan som en symbol för Upplands Väsby och dess industrihistoria.

M – XL

TILLFÄLLIG

A

LITEN

I

Idé 6 I: Lägenhet i skala 1:I

Beskrivning

På en asfalterad markyta ritas en planritning av en lägenhet i verklig skala, det vill säga i skala 1:1, från ett av de kommande bostadshusen i området. Detta sker i samarbete med fastighetsägare och arkitekter för de nya bostäderna. Genom detta samarbete blir ritningen ett interaktivt inslag på platsen, där besökare kan "gå runt" i lägenheten och uppleva dess skala och utformning på ett konkret sätt. Denna informativa gestaltning ger människor möjlighet att förstå och visualisera vad som kommer att byggas i området, vilket förbättrar

kommunikationen mellan Väsbyborna, byggherrar, fastighetsägare och kommunen. Idén kan implementeras av byggherrar och också genomföras på andra hårdgjorda ytor i Upplands Väsby där framtida bostäder planeras.

Platsalternativ

- Detaljplan Gamla Medborgarhuset.
- Detaljplan Fyrklövern 2.
- Detaljplan Optimus.
- Detaljplan Väsby Centrum.

Besvarade utmaningar

Långvariga byggarbetsplatser

Negativ platsbild

Bild: Besökare kan "gå runt" i en av de kommande lägenheterna.

XL

TILLFÄLLIG

A

LITEN

5

Idé 62: Konstpark

Beskrivning

Områdets befintliga arkitektur, som i detaljplanen framgår ska rivas, öppnar upp för möjligheter att experimentera och skapa unika, platsspecifika miljöer.

Flera av de tomma lokalerna inom planområdet är nedklotrade, med spår av klottersanering. Istället för att motarbeta aktiviteten på platsen, syftar Konstparken till att bejaka och skapa ett tillfälligt rum i den offentliga miljön för street art. I och med att området kommer att rivas finns det goda möjligheter för tillfälliga experiment med olika konstformer. Offentliga platser som uppmuntrar till kreativitet kan verka proaktivt mot en negativ platsbild. Den unika miljön kan även skapa en målpunkt utanför kommungränsen.

Samarbete med lokala fritidsgårdar och andra aktörer kan skapa en mötesplats för konst. Områdets närhet till kommunikation, samt

att platsen ligger nära men inte direkt intill bostadsbebyggelse, ger goda förutsättningar för att bedriva verksamheten.

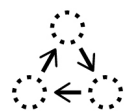
Referensprojekt

- Power of Places, Nyhamnen, Malmö. 2024. Layered, Malmö VÄV.
- The Rope Forest, Carlsberg bryggeri, Köpenhamn, Danmark. 2011. Keinicke & Overgaard.
- Snösätra Wall of Fame, Stockholm. 2014-.
- WALLSTREET, Stockholm. 2019-. Storstockholm konst & arkitektur.

Samarbetsmöjligheter

- Grimbogården, fritidsgård.
- Runbygården, fritidsgård.
- Smedbygården, fritidsgård.
- Tryggare Väsby.
- Upplands Väsby kulturskola.
- Väsby Konsthall.
- Väsbygården, fritidsgård.

Besvarade utmaningar

Bristfälliga samlingsplatser

Långvariga byggarbetsplatser

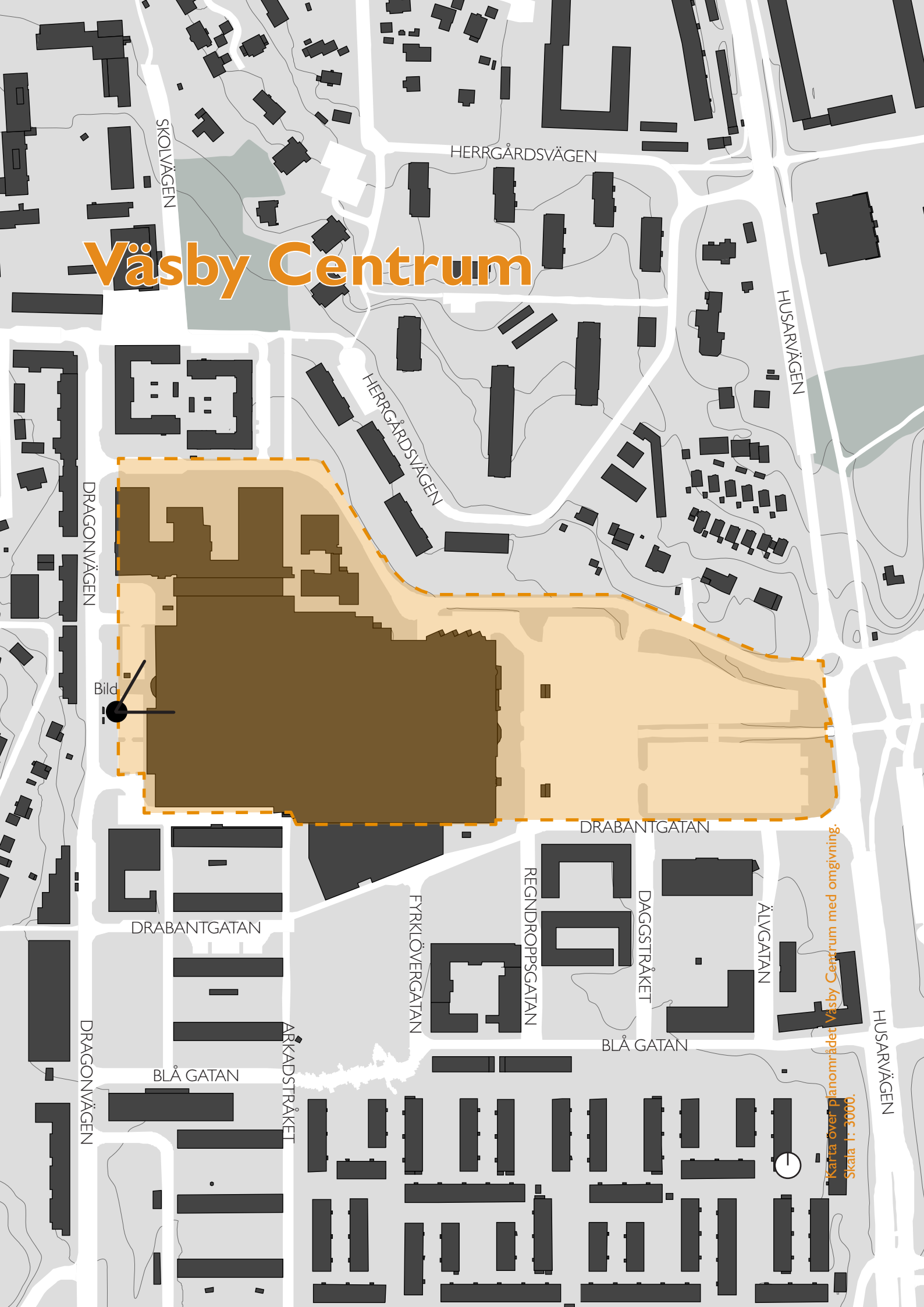
Negativ platsbild

Bild 1: Väggmålningar på fasaden till en industri lokal. Lokalen används i dag till förvaring av byggnadsställningar, samt utgör en del av Snösätra Wall of Fames lagliga graffitiutställning.

Bild 2: Tillfällig anftteater i Nyhamnens gamla färjeterminal i Malmö. Inom ramen för ArkDes forskningsprojekt Power of Places testas metoder för att tillvarata platsens existerande resurser.

Väsby Centrum

Platsbeskrivning

Väsby Centrum, invigt 1972, är Upplands Väsby's största shoppingcentrum och samlingsplats, på cirka 35 500 kvadratmeter. Längs med centrumets östra sida ligger en stor parkeringsyta. Här står konstverket Estrad av Axel Nordell. I väster finns en mindre parkeringsyta intill Dragonvägen. Fastigheten och marken ägs av Niam Real Estate. Arbetet med den nya detaljplanen syftar till att förtäta centrumet, parkeringen och intilliggande ytor med en förskola och cirka 600 bostäder med service och handel. Parkeringsgarage under mark planeras för att frigöra ytan i öster för den nya bebyggelsen. Parkeringsytan mot Dragonvägen lämnas oförändrad, men exploatören ska titta på lösningar för att tillgängliggöra entréerna.

I detaljplanen ingår även Kyrkvägen som kommunen äger. Här finns planer på att utveckla en gång- och cykelväg som kopplar stationsområdet med Vilundaparken, och därmed bilda ett stråk genom centrala Väsby. I översiktsplanen är Kyrkvägen tänkt att utgöra en del av ett huvudcykelstråk. Att bygga om vägen är dock komplicerat.

Väsby Centrum är centralt beläget och välanvänt, med en blandning av kontor, bostäder och handel. Detta gör centrumet till en viktig mötesplats, där människor i alla åldrar och med olika bakgrund samlas.

Väsby Centrum byggdes med biltrafik i åtanke men de stora intilliggande parkeringsytorna utgör idag en oinbjudande barriär i stadsrummet. På kvällarna står parkeringen ofta outnyttjad, vilket skapar mörka hörn och en känsla av otrygghet. Bristen på grönska bidrar även till lokala värmeöar och problem med skyfall. Parkeringsytorna och centrumets slutna fasader skapar även en oönskad distans i gaturummet som inte är anpassad efter en mänsklig skala. Detta gör att platsen töms på aktivitet, snarare än att dra fördel av det liv som finns inne i centrumet. Enligt den samlade lägesbilden från 2023 sker det högst antal misstänkt narkotikahandling på

gatorna intill köpcentrumet. De naturliga rörelsemönstren begränsas även av Väsby Centrum, då det är stängt under kvällstid. Kyrkvägens gång- och cykelväg är otydlig och slutar abrupt, vilket gör att förbipasserande tar genvägar över gräsytor och lastkajen intill.

Det finns potential att aktivera gaturummet och skapa en välkomnade miljö. Här finns det redan många i rörelse, då området befolkas av centrumets besökare. Då planprocessen är i ett tidigt skede finns det även goda möjligheter att experimentera med nya lösningar innan permanenta förändringar genomförs.

Ägandeformerna gör att tillfälliga ingrepp behöver göras på anslutande kommunal mark, eller i samarbete med fastighetsägarna.

Vision

Som kommunens främsta mötesplats är det viktigt att området inte bara upplevs som en byggarbetsplats under ombyggnationen, utan att det redan nu kan erbjuda vissa aktiviteter och/eller rekreativsmöjligheter för invånarna. En trygg och aktiv miljö under byggnationen kommer att bidra till att det färdiga Väsby Centrum blir än mer uppskattat och förankrat hos boende och besökare.

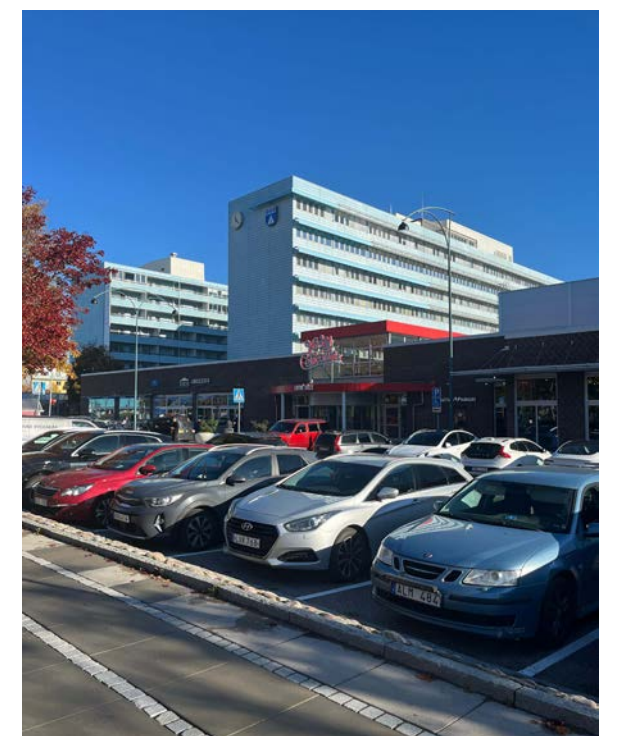

Bild: Väsby Centrums möte med Dragonvägen.

XS – S

PERMANENT

B – C

MELLAN

I

Idé 63: Grön minipark

Beskrivning

En grön minipark kan anläggas intill Väsby Centrums västra entré genom att ta några av de kommunala parkeringsplatserna i anspråk. Denna minipark, med sittplatser och bättre belysning, gör det lättare och mer behagligt för människor att vistas på platsen.

Miniparker kan skapas på överflödiga ytor i stadsrummet och är små till storleken, vilket gör att de kan integreras där grönska och möjlighet till vila och rekreation önskas. På centrumets östra sida finns det för närvarande gott om parkeringsplatser, och ett nytt parkeringshus planeras inom området, vilket

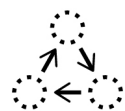
kan avlasta parkeringsytorna på centrumets västra sida.

De nuvarande parkeringsplatsernas centrala placering utgör idag ett hinder för fotgängare och skapar en barriär i stadsrummet. Genom att ersätta ett fåtal parkeringsplatser kan centrumet få en grönare, mer vilsam entré, som bättre välkomnar besökare till platsen.

Referensprojekt

- Søndertorv, Silkeborg, Danmark. 2022. SLA.

Besvarade utmaningar

Bristfälliga samlingsplatser

Negativ platsbild

Påträngande parkeringsytor

Bild: Några av parkeringsplatserna på centrumets västra sida, och delar av trottoaren, omvandlas till en lummig mötesplats.

S - M

TILLFÄLLIG

C

MELLAN

I

Idé 64: Pusslet

Beskrivning

Pusslet består av gjutna sittplatser där varje sittplats kan användas både separat såväl som "pusslas ihop" i grupp för att skapa en större sammanhängande vilo- och rekreationsyta. Kyrkvägen är den del av Väsby Centrums detaljplaneområde som är kommunalt, och är en bärande sträcka av kommunens Hjärstråk. Intilliggande grönytor ägs av Hammarby församling och en placering där behövs görs i samråd med församlingen.

Genom att placera ut pusselbitar längs med Kyrkvägen utökas sittmöjligheterna längs stråket, samtidigt som det stärks visuellt. Pusslet är flexibelt och kan enkelt monteras upp och ned på andra platser. Exempelvis kan flera pusselbitar placeras ut i riktning mot Centralvägen för att skapa en tydligare rörelse mot stationen.

Möjligheten för människor att vistas på platsen främjar möten och ökar tryggheten genom fler ögon på gatan, vilket bidrar till en mer positiv områdesbild.

Referensprojekt

- Restorative Ground, New York, USA. 2021. WIP Collaborative.

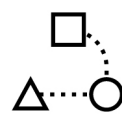
Platsalternativ

- Arkadstråket.
- Centralvägen.
- Himmelsgränd.
- Husarvägen.
- Väsbyvägen.

Besvarade utmaningar

Bristfälliga stråk

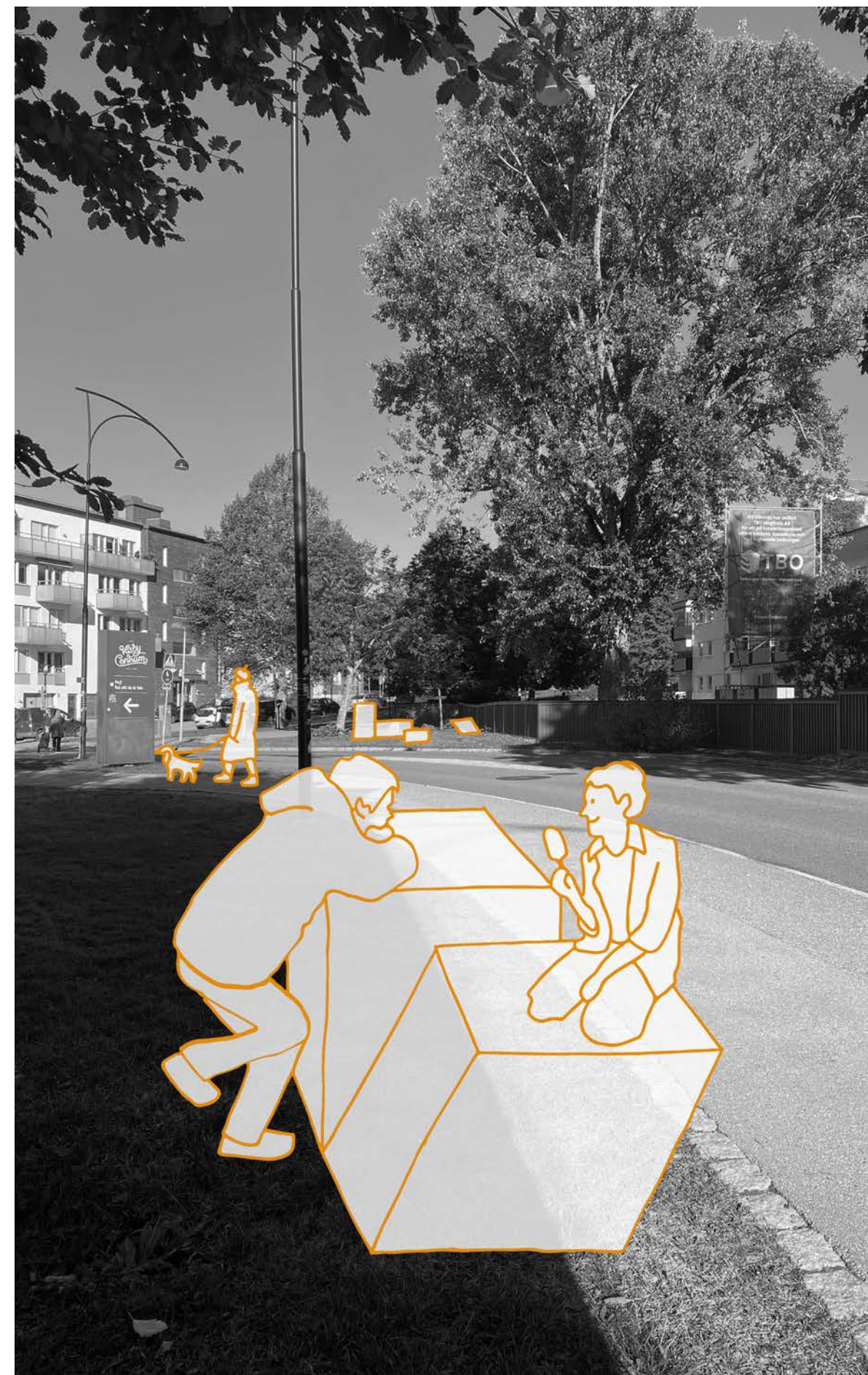

Fragmentarisk gestaltning

Negativ platsbild

Bild: "Pusselbitarna" erbjuder lekfulla sittplatser i stadsrummet.

Idé 65: Vinterpaviljong

Beskrivning

Vinterpaviljongen erbjuder Väsbyborna en väderskyddad och uppvärmd offentlig plats att vistas på under årets kalla och mörka månader. Den fungerar som en inbjudande och interaktiv ljuspunkt. Paviljongen kan utformas för att rymma olika aktiviteter och evenemang.

Under vintermånaderna, när våra offentliga rum ofta avfolkas och människor tenderar att stanna hemma, ger vinterpaviljongen ljus och värme utomhus. Med sitt centrala läge intill Väsby Centrum på Bengt Sparrmans torg blir paviljongen en plats att stanna upp och koppla av en stund.

Att aktivera offentliga platser under vintern är en utmaning i ett nordiskt klimat, men avgörande för att stärka trygghet, trivsel

och gemenskap. Vinterpaviljongen skapar en levande mötesplats som bidrar till ökad trygghet, särskilt under vinterns många mörka timmar.

Referensprojekt

- AMP Vinterpaviljong, Forumtorget, Uppsala och Haninge Entré, Stockholm. 2023. Studio Era.
- Markthal, Ghent, Belgien. 2012. Marie Jose Van Hee, Robbrecht & Daem.

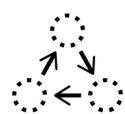
Samarbetsmöjligheter

- Niam Real Estate.
- Vilunda Kyrka, Hammarby församling.

Platsalternativ

- Hugo Sabels torg.

Besvarade utmaningar

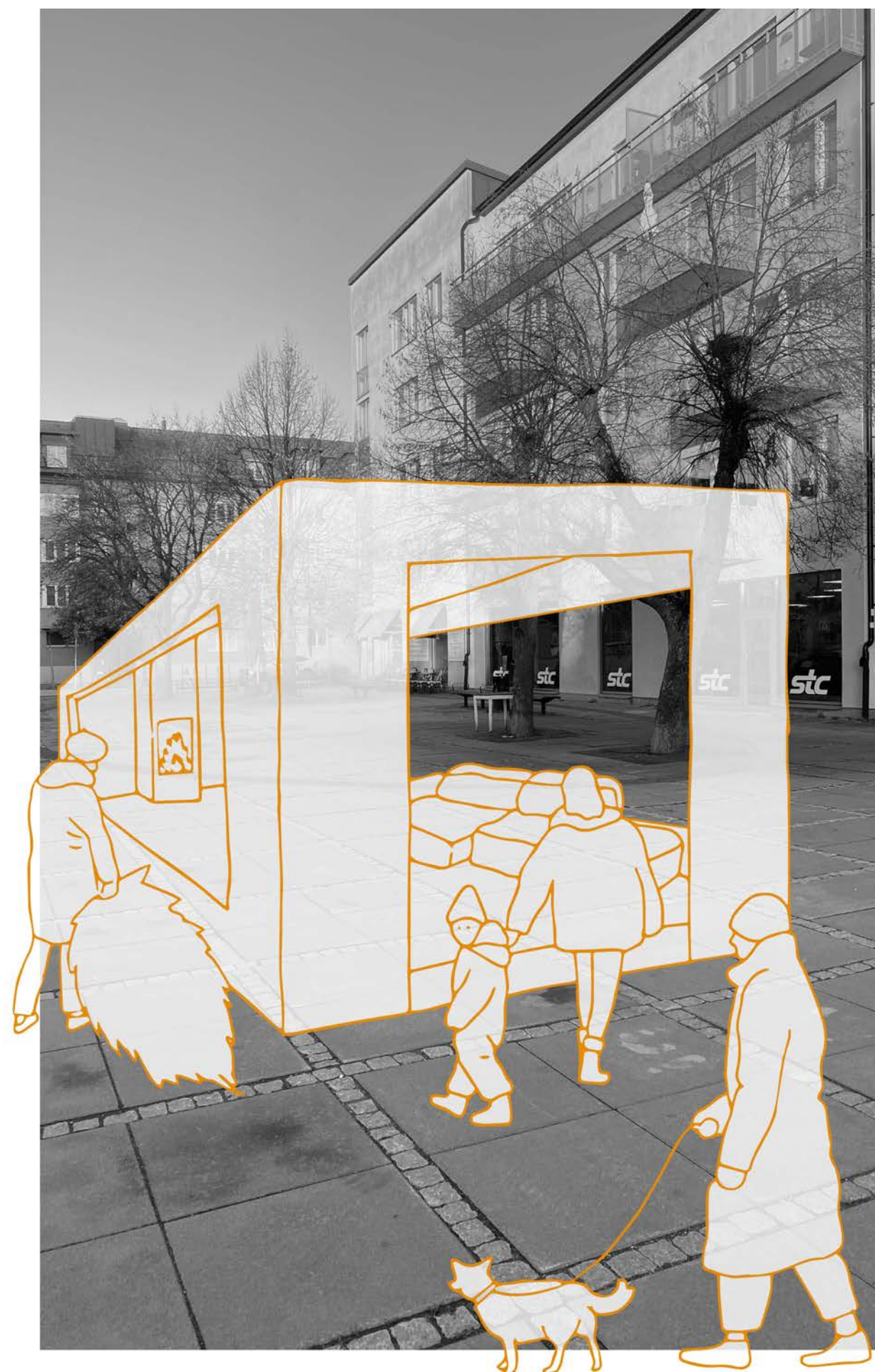

Bristfälliga samlingsplatser

Väderutsatta ytor

Bild: Vinterpaviljongen sprider ljus och värme.

Idé 66: Väsby strand

Beskrivning

Inom planområdet för Väsby Centrum planeras ett nytt torg, men i dagsläget saknas trevliga samlingsplatser utanför centrumet. I anslutning till torgets framtida plats finns plats för en pop-up strand, en nedmonterbar struktur med sand, solstolar, växter och skugga. Installationen riktar sig till en bred målgrupp genom att erbjuda både sitt- och aktivitetsmöjligheter. Dess uppseendeväckande utformning kan aktivera platsen och skapa attraktionskraft både innan och under byggnationen.

Genom att tidigt erbjuda en plats för vistelse och möten etableras torgets funktion och ökar förståelsen för byggprojektet. Aktiveringen

bidrar till att dämpa en negativ områdesbild under byggtiden och ökar tryggheten genom att möjliggöra och främja möten på platsen.

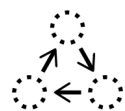
Referensprojekt

- Big Sandbox, Jekaterinburg, Ryssland. 2017. Peter Lyubavin.
- Sandstrand på Stortorget, Lund. 2019-. Lunds kommun.
- The Garden of Intersections, Logroño, Spanien. 2023. Studio Ossidiana.

Platsalternativ

- Runby torg.
- Smedby torg.
- Vilundaparken.

Besvarade utmaningar

Bristfälliga samlingsplatser

Långvariga byggarbetsplatser

Negativ platsbild

Påträngande parkeringsytor

Bild: Sandstranden blir en unik samlingsplats under sommarhalvåret.

Väsby Entré

Platsbeskrivning

Väsby Entré är ett omfattande, centralt projekt som kommer att prägla Upplands Väsby i många år framöver. Kommunen äger större delen av planområdet som består av järnvägsstationen och anslutande mark både väster och öster om spårområdet. Totalt cirka 26,5 hektar. Syftet är att skapa en sammanhängande stadsdel över järnvägsspåret, genom att sammanfoga Runby på västra sidan med de centrala delarna av Väsby på östra sidan. Projektet syftar även till att utveckla stationsområdet.

Planområdet är centralt beläget med mycket folk i rörelse. Väsbyån, som är ett uppskattat stråk som går genom området, är en stor fördel. Området omfattar även fornlämningar, samt andra kulturhistoriskt värdefulla platser och byggnader, vilket tillför historiskt och kulturellt värde.

Buller från järnvägen är påtagligt och påverkar upplevelsen av området. Gångtunneln under järnvägsspåret upplevs som otrygg av många boende. Detta enligt brottsförebyggande strateg och s Detta enligt EST- samordnare (Effektiv samordning för trygghet) på kommunen, samt trivselsamordnare på

Väsbyhem. Även övergivna byggnader intill Ladbrovägen har problem med förekomst av missbruk. Det finns flera nedgångna hus och stora tomma intetsägande ytor som vänder sig mot järnvägsspåret. Sammantaget bidrar de till en negativ upplevelse för de som vistas i området, samt negativt intryck för de som passerar förbi Väsby med tåg.

Det finns en stor möjlighet att skapa ett ansikte utåt som signalerar Väsby's identitet och positiva förändring. Genom tillfällig arkitektur eller andra tillfälliga tillägg kan området få en karaktäristisk och tydlig identitet, redan innan planprojektet är genomfört. I och med att planarbetet har kommit långt och mycket är bestämt, behöver de tillfälliga ingreppen eller arkitekturen förhålla sig till flera olika faktorer.

Vision

Eftersom planarbetet kommer att pågå i flera år framöver, är det viktigt att aktivera området innan och under exploatering, så att det inte endast blir till en långvarig byggarbetsplats. Området bör kunna erbjuda trygghet, samt olika former av aktiviteter och rekreations- och mötesplatser under byggperioden. Detta för att skapa en positiv relation till platsen för Väsbyborna. Om Väsby Entré kan vara tryggt och aktiverat under byggnationen, kommer det färdiga Väsby Entré att upplevas som mer förankrat hos och uppskattat av boende och besökare i området.

Bild: Parkering intill Ladbrovägen och Väsby station.

S

TILLFÄLLIG

C

LITEN

1-2

Idé 67: Uppblåsbar maskot

Beskrivning

Maskoten är uppblåsbar skulptur som blir en symbol och landmärke för projektet Väsby Entré. Skulpturens utformning gör att den enkelt kan monteras ned, flyttas och anpassas efter projektets gång, vilket gör den till ett levande inslag i stadsrummet.

Planområdets placering gör skulpturen till ett iögonfallande attraktion för resenärer med buss och tåg. Ett sådant landmärke har potential att väcka stolthet och intresse för Upplands Väsby och bidra till att forma en positiv identitet för platsen, särskilt under exploatering.

Dessutom kan maskoten fungera som en informationspunkt där invånarna kan ta del av

arbetet med Väsby Entré. Att erbjuda en tydlig och attraktiv informationsplats kan underlätta kommunikationen och på sikt stärka tilliten mellan Väsbyborna och kommunen.

Referensprojekt

- Grown Up Flowers, Avenue of the Americas Association, New York, USA. 2018. PlayLab Inc.
- Namahisvárri, Wanås Konst, Knislinge. 2023. Carola Grahn.

Platsalternativ

- Detaljplan Optimus.

Besvarade utmaningar

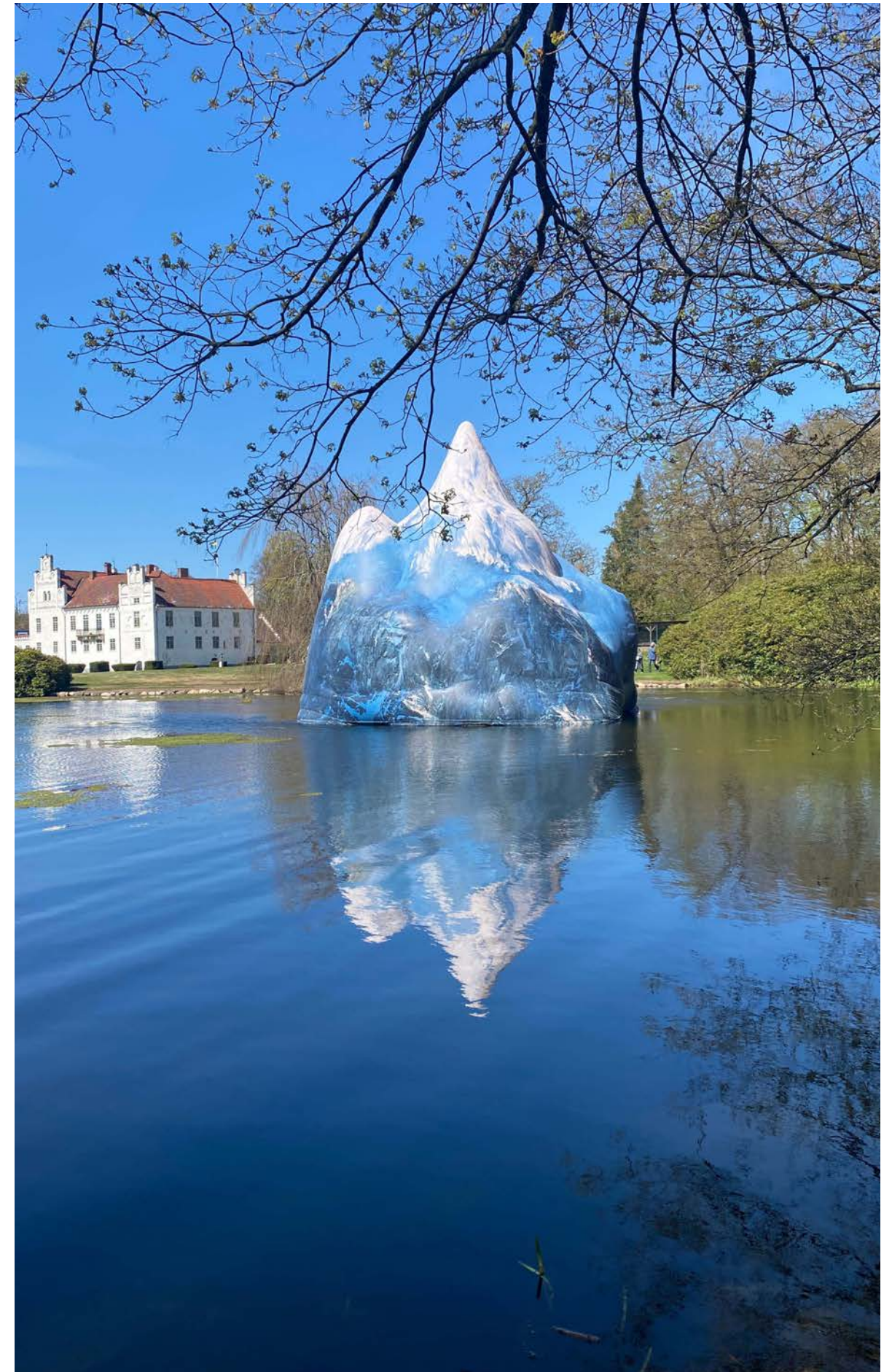

Långvariga byggarbetsplatser

Negativ platsbild

Bild: Det flytande uppblåsbara isberget Namahisvárri, sommaren 2023 | Wanås Konsts skulpturpark.

M

TILLFÄLLIG

A

MELLAN

I

Idé 68: Framtidskarta

Beskrivning

Framtidskartan är en visuellt tilltalande och förenklad översiktskarta för det nya området som ritas ut på en lättillgänglig, hårdgjord yta inom planområdet. Kartan visar vad som kommer att hända i projektet Väsby Entré och underlättar förståelsen av projektets komplexitet genom att tillgängliggöra information för både boende och besökare i Väsby.

Då Väsby Entré kommer att vara en byggarbetsplats under en lång period, med flera nya platser och funktioner som tillkommer i stadsrummet, är det viktigt

att informera kommunens invånare om de olika skedena i projektet. En karta kan överbrygga språkbarriärer och underlätta för kommunikation mellan Väsbyborna och kommunen.

Referensprojekt

- Køge sydhavn, Danmark. 2009-. Køge Kyst.

Platsalternativ

- Detaljplan Fyrklövern 2.
- Detaljplan Norra Ekebo.
- Detaljplan Optimus.
- Detaljplan Väsby Centrum.

Besvarade utmaningar

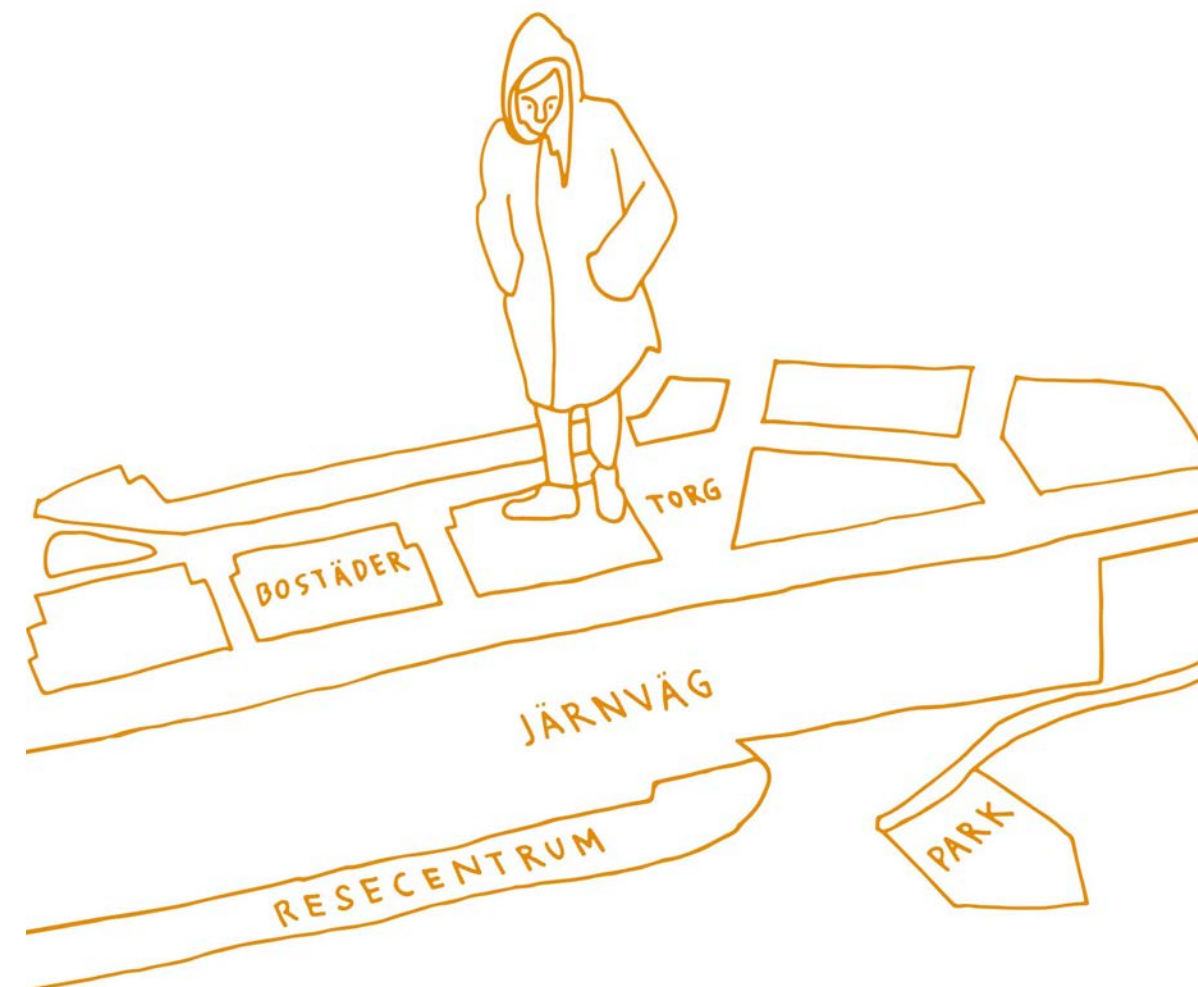

Långvariga byggarbetsplatser

Negativ platsbild

Bild: Framtidskartan visar hur området kommer att utvecklas.

M – XL

TILLFÄLLIG

C

MELLAN

I – 3

Idé 69: Ambulerande skejtpark

Beskrivning

Skejtparken, som placeras intill järnvägsspårens västra sida, utnyttjar de tomma hårdgjorda ytorna och aktiverar platsen. Den nedmonterbara konstruktionen gör att skejtparken kan flyttas och anpassas efter byggprojektets framsteg. Genom att erbjuda en yta för en subkultur med begränsat utrymme i stadsrummet, signalerar området att det finns möjligheter här, vilket kan skapa en attraktiv målpunkt.

Tidigare har storskaligt skejtande varit möjligt i Upplands Väsby, med en uppskattad skejtpark i Fadderbyn under 2010-talet, som idag är nedlagd. Genom medborgardialog, i synnerhet med verksamheter som arbetar med

ungdomar, kan unga intresserade involveras i processen. Detta kan skapa en tidig känsla av tillhörighet till platsen och öka sannolikheten för att skejtparken blir uppskattad.

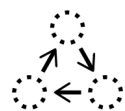
Samarbetsmöjligheter

- Grimbogården, fritidsgård.
- Runbygården, fritidsgård.
- Smedbygården, fritidsgård.
- Tryggare Väsby.
- Väsbygården, fritidsgård.

Platsalternativ

- Detaljplan Norra Ekebo.
- Detaljplan Optimus.
- Vilundaparken.

Besvarade utmaningar

Bristfälliga samlingsplatser

Långvariga byggarbetsplatser

Negativ platsbild

Bild: Skejtparkens olika beståndsdelar kan flyttas runt inom planområdet.

XL

TILLFÄLLIG

C – D

STOR

3 – 4

Idé 70: Containerpark

Beskrivning

Tillfälligt placerade containrar bildar ett torgliknande stadsrum i planområdet under byggnationen. Här kan ett tillfälligt samhälle i miniatyrformat växa fram, där till exempel mat, underhållning och stadsodling samsas. Verksamheter som i framtiden kommer att finnas inom Väsby Entré får möjlighet att etablera sig redan nu. Dessutom kan kommunen inrätta en informationspunkt för kommunikation med invånare och besökare.

Under byggprojektet kan området användas till initiativ som aktiverar de stora ytorna. Lokala och externa entreprenörer kan bidra till att ge liv åt platsen.

Genom att vitalisera de tomma ytorna minskar barriäreffekten i stadsrummet. En flexibel containerpark utgör ett effektivt sätt att hålla platsen levande. Ökad aktivitet

förbättrar tryggheten, och en väl utformad containerpark signalerar ambitionerna för området även bortom kommungränsen.

Referensprojekt

- Hus 33 Containerparken Slakthusområdet, Stockholm. 2024. Filip Adamo och Jonas Fäckerud.
- Jubileumsparken, Göteborg. 2014-. Göteborgs Stad.
- NOMAD, Museum Quai Branly. Paris, Frankrike. 2011. 1/100.

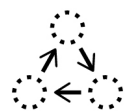
Samarbetsmöjligheter

- Företagarna Upplands Väsby.
- Väsby Promotion.

Platsalternativ

- Detaljplan Optimus.
- Detaljplan Väsby Centrum.

Besvarade utmaningar

Bristfälliga samlingsplatser

Långvariga byggarbetsplatser

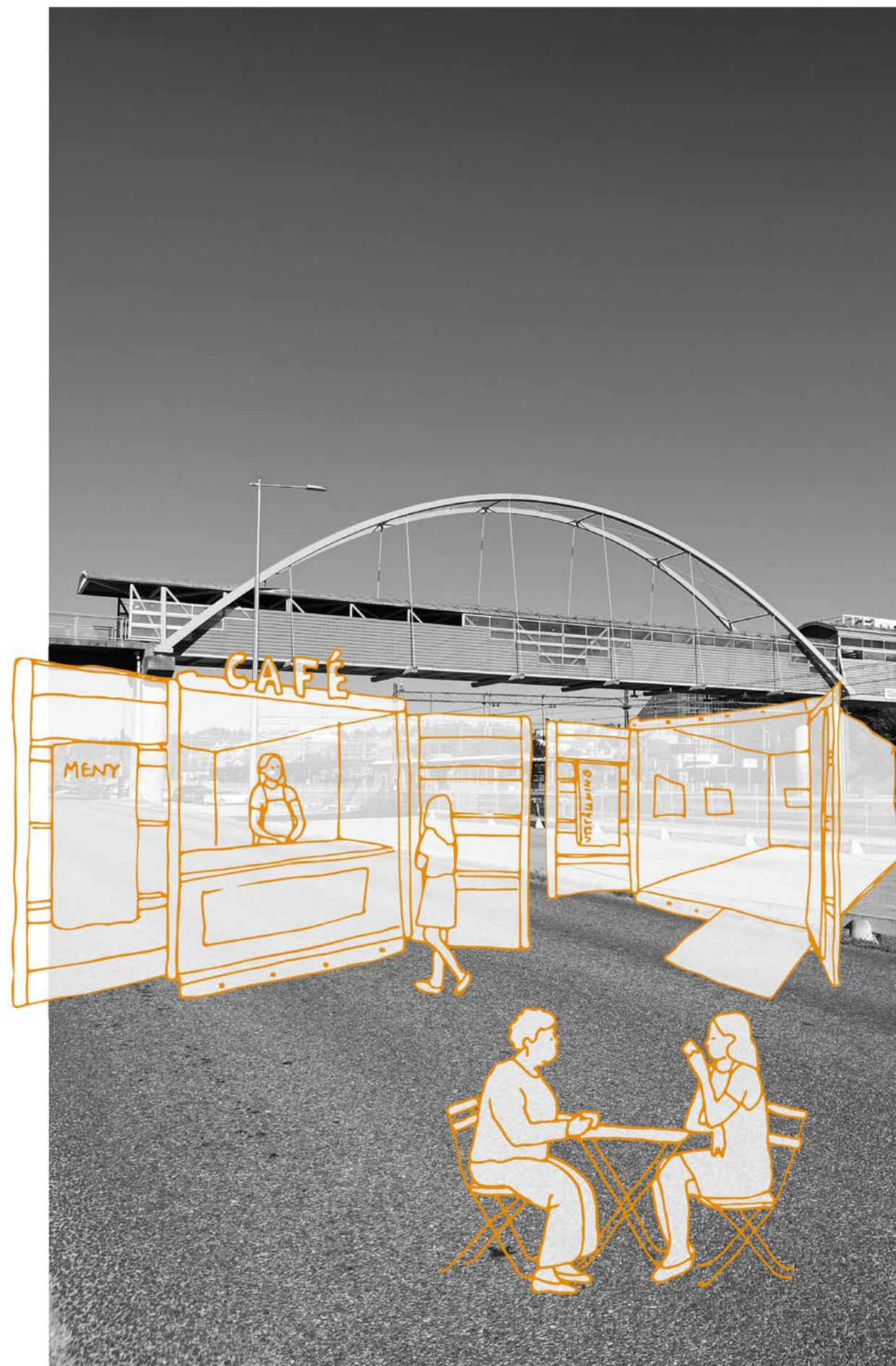

Negativ platsbild

Väderutsatta ytor

Bild: Containrarna bildar ett tillfälligt stadsrum som aktiverar planområdet.

XL

TILLFÄLLIG/
PERMANENT

B

MELLAN
- STOR

I

Idé 7I: Kompassrosor

Beskrivning

Kompassrosor målade på asfalten visar vägen till olika stråk och platser och tillhandahåller information för förbipasserande. Dessa kompassrosor underlättar för rörelse i och omkring Väsby Entré under byggnationen genom hänvisa till lokala områden, såsom Väsby Centrum eller badplatsen Kairo.

Planområdet Väsby Entré omfattar kommunens största knutpunkt för kollektivtrafik, med pendeltågsstationen och anslutande bussar till andra delar av Upplands Väsby och angränsande kommuner. Tydliga och återkommande kompassrosor i planområdet och längs stråk i centrala Upplands Väsby underlättar orienteringen. Genom att placera ut kompassrosorna vid denna viktiga knutpunkt, där många

boende och besökare i kommunen passerar, underlättas förståelsen för en plats under förändring.

Kompassrosorna kopplar samman Upplands Väsby genom att visa hur olika områden i kommunen hänger ihop. När kompassrosorna placeras på flera ställen blir de ett återkommande inslag i stadsrummet, lätta att känna igen för boende i Upplands Väsby.

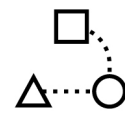
Platsalternativ

- Centralvägen.
- Detaljplan Väsby Centrum.
- Dragonvägen.
- Husarvägen.
- Väsbyvägen.

Besvarade utmaningar

Bristfälliga stråk

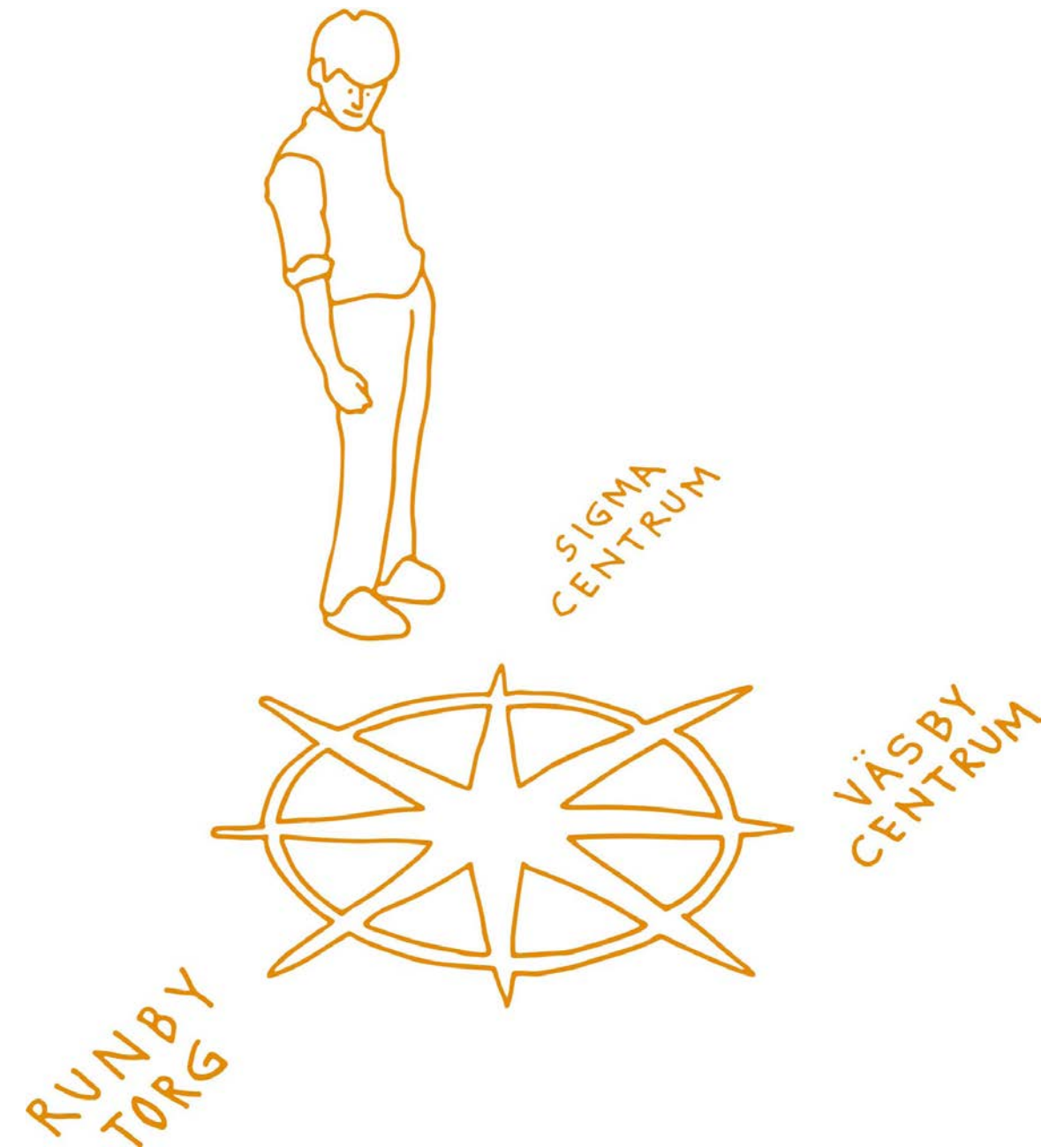

Fragmentarisk gestaltning

Långvariga byggarbetsplatser

Bild: En kompassros som visar vägen.

Bilagor

Bilaga 1: Teori

- Vad är social hållbarhet?
- Vad är ett bra offentligt rum?
- Vad är en bra medborgardialog?

Bilaga 2: Inventering

- Översiktlig platsanalys
- Utmaningar och befintliga värden
- Urval av platser
- Områdeskartor

Bilaga 3: Idéverkstad

- Workshop
- Medborgardialoger

Bilaga I: Teori

Vad är social hållbarhet?

Vad är ett bra offentligt rum?

Vad är en bra medborgardialog?

Vad är social hållbarhet?

Social hållbarhet är ett komplext och mångfacetterat begrepp som omfattar en rad olika aspekter av samhället. Det finns ingen allmänt vedertagen definition av social hållbarhet, vilket speglar dess breda och dynamiska natur.

Moa Tunström beskriver i sin skrift *Social hållbarhet och stadsutveckling* att social hållbarhet kan förstås genom begreppen social blandning, social sammanhållning och socialt kapital (Tunström, 2017). Fokus på social blandning rör främst frågor kring segregation och integration, medan social sammanhållning betonar minskade ojämlikheter och främjad rättvisa, och socialt kapital berör frågor kring gemenskap. Följaktligen är social hållbarhet ett begrepp som rymmer olika dimensioner och perspektiv, alla centrerade kring att främja välbefinnande, jämlikhet och social rättvisa. Detta innebär att flera segment och instanser i samhället behöver involveras.

Social hållbarhet är, tillsammans med ekologisk och ekonomisk hållbarhet, en av tre dimensioner i hållbarhetsarbetet. Ekologisk hållbarhet handlar om att bevara naturresurser och ekosystem för framtida generationer, medan ekonomisk hållbarhet syftar till att skapa stabila ekonomiska system som gynnar samhället. För att åstadkomma ett framgångsrikt hållbarhetsarbete måste dessa dimensioner integreras och förstås i relation till varandra. Tillsammans bildar de en helhet

som är avgörande för långsiktig hållbarhet.

Det går inte att bygga social hållbarhet i form av fysiska strukturer (Tunström, 2017). Men samhällsplanering och stadsutveckling skapar förutsättningar för det sociala livet, och kan vara del av ett socialt arbete.

Boverket lyfter i sin rapport *Socialt hållbar stadsutveckling* (2010) fem teman som avgörande för att utforma socialt hållbara städer och samhällen: inflytande, identitet, variation, samband, och helhetssyn. Inflytande innebär att utgå ifrån perspektivet hos de personer och grupper som bor och verkar i ett område. Identitet syftar till att stärka ett områdes kollektiva självkänsla och höja dess status. Variation handlar om att säkerställa tillgång till likvärdig service och bostäder, vilket skapar möten mellan människor med olika bakgrunder. Samband handlar om fysisk planering, vilket skapar förutsättningar för en socialt hållbar stad, medan helhetssyn syftar till förståelsen att en förändring av samhället påverkar en annan del av samhället och vice versa.

En socialt hållbar kommun är en plats där invånarna har tillgång till trygga bostäder, meningsfulla arbets- och utbildningsmöjligheter samt en levande offentlig miljö som stärker samhörigheten i samhället.

Bild: Nedklottrat konstverk av Axel Nordell, Marabouängen. 21 februari 2024.

Vad är ett bra offentligt rum?

Det är det offentliga rummet som knyter samman de olika delarna av ett samhälle. Det är på gator, torg och parker, längs promenad- och cykelstråk, på lekplatser och idrottsplatser, som stadslivet pågår och människor möts. Utformningen av dessa offentliga rum har en direkt påverkan på vår vardag och därigenom vårt välbefinnande och hälsa. Den fysiska miljön kan också främja sociala relationer, öka tryggheten och skapa möten mellan olika grupper i samhället.

I ett offentligt rum ska alla ha rätt att vistas och det ska vara tillåtet att uttrycka sin identitet, livsstil och åsikt. Ett offentligt rum som präglas av låga fysiska, mentala, ekonomiska och/eller kulturella barriärer har potentialen att fungera som en samlingsplats i staden (Tunström, 2017).

Flitigt refererad inom stadsplanering är arkitekten och stadsplaneraren Jan Gehl och dennes tolv kvalitetskriterier för formgivning av offentliga rum. Illustrationen på motsatt sida är en grafisk bearbetning av dessa, ur boken *Städer för människor* (2019). Kriterierna är indelade i tre huvudsakliga kategorier: skydd, komfort och härlighetsvärden. Skydd handlar om säkerhet och riskminimering, komfort om att skapa en behaglig miljö, och härlighetsvärden om estetiska och sociala faktorer som gör rummet inbjudande. Sammantaget är de tolv kriterierna ett praktiskt verktyg för att kunna planera

kvalitativa offentliga rum där människor vill vistas och interagera (Gehl, 2019).

Idékatalogen bygger på uppfattningen att ett bra offentligt rum beaktar dessa aspekter och strävar efter att uppnå en god nivå av skydd, komfort och härlighetsvärden. Gehls tolv kvalitetskriterier ligger till grund för utvecklandet av idékatalogens designprinciper (se s. 46, s. 72, s. 128, s. 176, s. 186, s. 196). Dessa principer är mer riktade än Gehls kriterier, då de är framtagna för olika typer av specifika stadsrum, såsom parker, gator och torg.

Kommunen spelar en viktig roll i att skapa, möjliggöra och tillåta förutsättningar för att främja social hållbarhet i det offentliga rummet. Detta kräver ett framsynt arbete, både genom att beakta stadsrummets föränderliga natur och genom att stödja tillfälliga lösningar. Kommunen bör även verka för att fastighetsägare skapar attraktiva miljöer där kommunen själv inte äger marken (Regionplanekontoret, 2010).

Vid ny- och ombyggnationer bör platser och stråk utvecklas på ett genomtänkt sätt, med en omsorgsfull gestaltning som utgår från människors villkor. Stadsplaneringen bör sätta människan i centrum för formgivningen, och offentliga rum utformas för att uppmuntra socialt liv, gångtrafik och cykling, vilket leder till mer hållbara och trivsamma städer. En

Skydd

SKYDD MOT TRAFIK
OCH OLYCKOR

SKYDD MOT VÅLD
OCH KRIMINALITET

SKYDD MOT VÄDER
OCH VIND/KLIMAT

Komfort

MÖJLIGHET ATT
GÅ OCH CYKLA

MÖJLIGHET
ATT STÅ OCH
UPPEHÅLLA SIG

MÖJLIGHET ATT
SITTA

MÖJLIGHET ATT SE

MÖJLIGHET ATT
SAMTALA OCH
HÖRA

MÖJLIGHET TILL
REKREATION/
AKTIVITET

Härlighetsvärden

MÄNSKLIG SKALA

MÖJLIGHET ATT
NJUTA AV POSITIVA
KLIMATASPEKTER

ESTETISKA
KVALITETER
OCH POSITIVA
SINNESINTRYCK

viktig del i arbetet med att skapa funktionella stadsrum är att överväga hur dessa fungerar både dag- och nattetid samt under olika årstider, vilket är särskilt relevant och utmanande i nordiska klimat.

Stadsbyggandet bör bidra till likvärdiga livsvillkor i hela kommunen, så att alla invånare får tillgång till trygga och goda

livsmiljöer oavsett var de bor. Detta är särskilt viktigt i socioekonomiskt utsatta områden, där utformning och omsorg om de gemensamma stadsrummen är av vikt för att stärka trygghet och säkerhet.

Vad är en bra medborgardialog?

Medborgardialoger är ett samlingsbegrepp för olika former av inbjudet medborgardeltagande, där offentliga organisationer bjuder in allmänheten för att delta i planering eller genomförande av offentlig politik (Tavilzadeh, 2021).

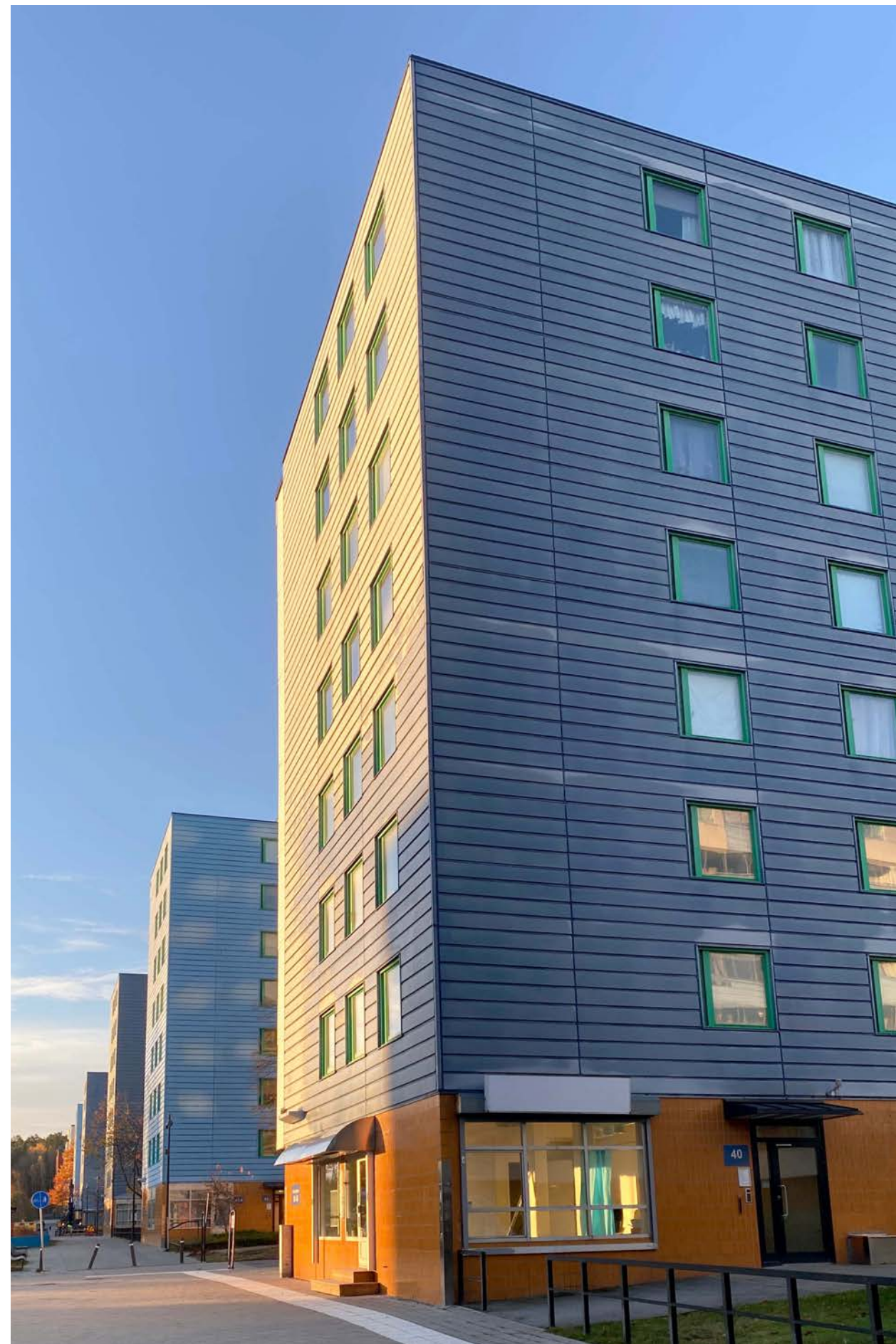
Att involvera medborgarna i planeringsprocesser är avgörande för att säkerställa att deras åsikter och behov beaktas. Otillräcklig medborgardialog kring stadens långsiktiga utveckling medför ett demokratiskt underskott. Brist på återkoppling och uppföljning av genomförda dialogprocesser försvårar kunskapsuppbyggnad (Kommittédirektiv 2011:29). En väl genomförd medborgardialog kan vara avgörande för att skapa levande och engagerande stadsrum. Detta förutsätter tydlig och välavvägd kommunikation samt att processen riktar sig till rätt målgrupp.

För att uppnå goda resultat kan till exempel Sherry Arnsteins delaktighetsstege beaktas. Boverket (2020) och Sveriges Kommuner och Regioner (2020) har baserat sina respektive delaktighetstrappor på Arnsteins modell. Trapporna beskriver graden av inflytande, och ska säkerställa att medborgardialogen genomförs i rätt skede, med rätt metod och tydlighet kring vad som kan påverkas. Detta för att undvika missförstånd och konflikter, och bevara relationen mellan kommun, beslutsfattare och medborgare.

Medborgardialoger kan variera beroende på syfte och omfattning. Det är viktigt att beakta deltagarnas ålder, kön, socioekonomiska bakgrund och andra relevanta faktorer när medborgardialoger genomförs.

Verkligt medskapande sker när medborgarna har möjlighet att konkret och direkt påverka sin omgivning. Även om dialog- och samrådsprocesser ofta är långvariga, och det kan dröja innan de fysiska resultaten blir verklighet, är de viktiga demokratiska verktyg. Kommunen bör vara lyhörd för invånarnas engagemang och initiativtagande. Genom effektiva dialogmetoder kan medborgarna få en reell möjlighet att påverka och bidra till utformningen av de stadsrum som omger dem.

Bild: Vy söderut över de blå husen, sedda från Arkadstråket.

Bilaga 2: Inventering

Inventering och översiktlig platsanalys

Utmaningar och befintliga värden

Urval av fokusområden

Områdeskartor

Inventering och översiktlig platsanalys

Som ett inledande steg i att ta fram en idékatalog för det offentliga rummet genomfördes en inventering. Detta möjliggjorde en förutsättningslös översiktlig analys av centrala Upplands Väsby utifrån ett socialt hållbarhetsperspektiv. Mellan den 31 januari och den 11 mars genomfördes 14 platsbesök där omgivningen dokumenterades.

Fokus för platsanalysen var centrala Upplands Väsby mellan järnvägen och E4:an, med visst överspill västerut och österut. De områden som inkluderades är Väsby skogen, Sigma, Apotekskogen, Vilunda, Väsby centrum, Ekebo, Smedby och Johanneslund, samt delar av Prästgårdsmarken, Runby, Skälby och Carslund.

En checklista utformades som underlag för att genomföra en mer genomgående konsekvent platsanalys för samtliga områden. I checklistan delades relevant fakta in efter kategorierna Landskap, Byggd form och Infrastruktur. Listan inkluderade även subjektiva intryck för att bättre kunna bilda en grunduppfattning om den sociala hållbarhetens rumsliga förutsättningar.

Platsanalysen genomfördes främst till fots i de berörda områdena. För att bättre förstå flöden och rörelsemönster användes även kollektivtrafik och bil. Dokumentationen skedde med hjälp av mobilkameror, pennor och utskrivna områdeskartor i skala 1:5000,

på vilka intryck och tankar antecknades. Utöver skrivna anteckningar markerades även fysiska barriärer för gående i stadsrummet. Även platser som bedömes ha potential för att främja den sociala hållbarheten markerades. Dessa är vad som i idékatalogen refereras till som fokusområden.

Sammanlagt resulterade inventeringen i åtta kartor vilka sattes samman till en gemensam karta (se s. 257-258). På följande sidor presenteras den sammanslagna kartan, tillsammans med skriftliga analyser av kategorierna Landskap, Byggd form och Infrastruktur, där utmaningar för centrala Väsby lyfts fram. Även befintliga värden inom kommunen dokumenteras för att idékatalogen ska kunna ta hänsyn till och bygga vidare på det som är bra och välfungerande inom kommunens fysiska planering. Sammantaget utgör detta material den översiktliga platsanalysen.

Checklista

Fakta

- Landskap
- Topografi
 - Mikroklimat
 - Grönska, vegetation
 - Vatten
 - Ekologi, djurliv
 - Utsikter, vyer
 - Naturliga barriärer
 - Målpunkter

- Byggd form
- Skala på byggnader
 - Karaktär på byggnader
 - Underhåll
 - Landmärken
 - Service
 - Offentliga miljöer
 - Offentlig konst
 - Målpunkter

Subjektiva intryck

- Atmosfär
- Estetik
- Orienterbarhet

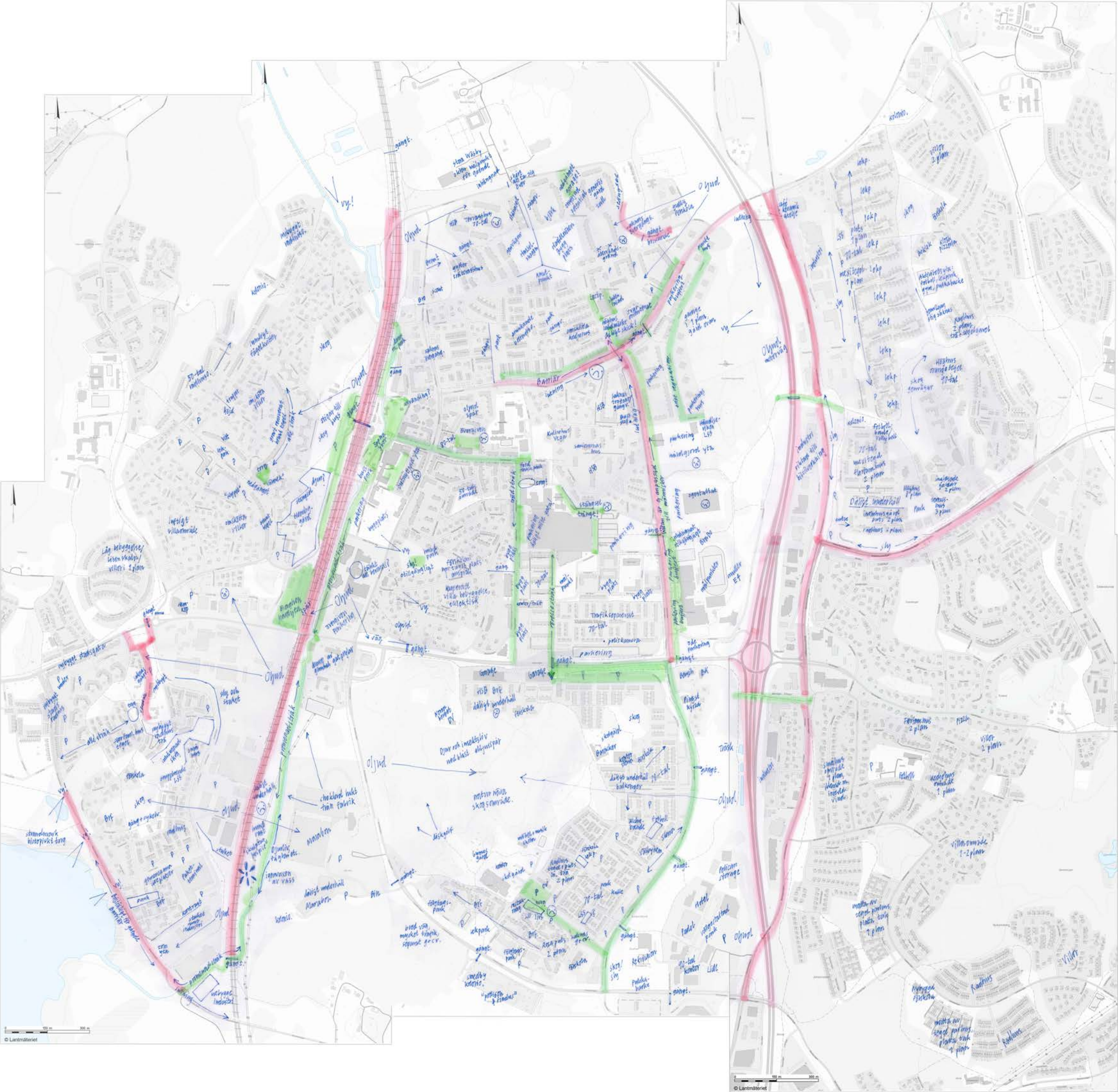
- Infrastruktur
- Bussar, kollektivtrafik
 - Bilvägar
 - Parkering
 - Stråk
 - Övergångsställen
 - Cykelvägar
 - Gångvägar
 - Genvägar
 - Tillgänglighet
 - Belysning
 - Byggda barriärer
 - Befintliga kopplingar
 - Föroreningar
 - Ljud

- Trygghet
- Kreativitet och aktivitet
- Livlighet

De första intrycken

Kartan är ett collage av flera mindre kartor, och visar samtliga områden som omfattades av den översiktliga platsanalysen av centrala Upplands Väsby. Markerat i grönt är potentiella fokusområden. Det är områden som utmärkte sig vid en första anblick och bedömdes vara tänkbara för vidare arbete i idékatalogen. Markerat i rosa är påtagliga barriärer för gående. Dessa är framförallt trafikbarriärer som gör att centrala Upplands Väsby upplevs som fragmenterat. Med blå penna noterades intryck och tankar, positiva såväl som negativa. För separata kartor, se s. 271 - 278.

- Fokusområden
- Barriärer

Utmaningar och befintliga värden

I kategorierna Landskap, Byggd form och Infrastruktur analyseras och sammanfattas förhållandena i centrala Väsby. På så sätt kan utmaningarna att främja den sociala hållbarheten konkretiseras och preciseras.

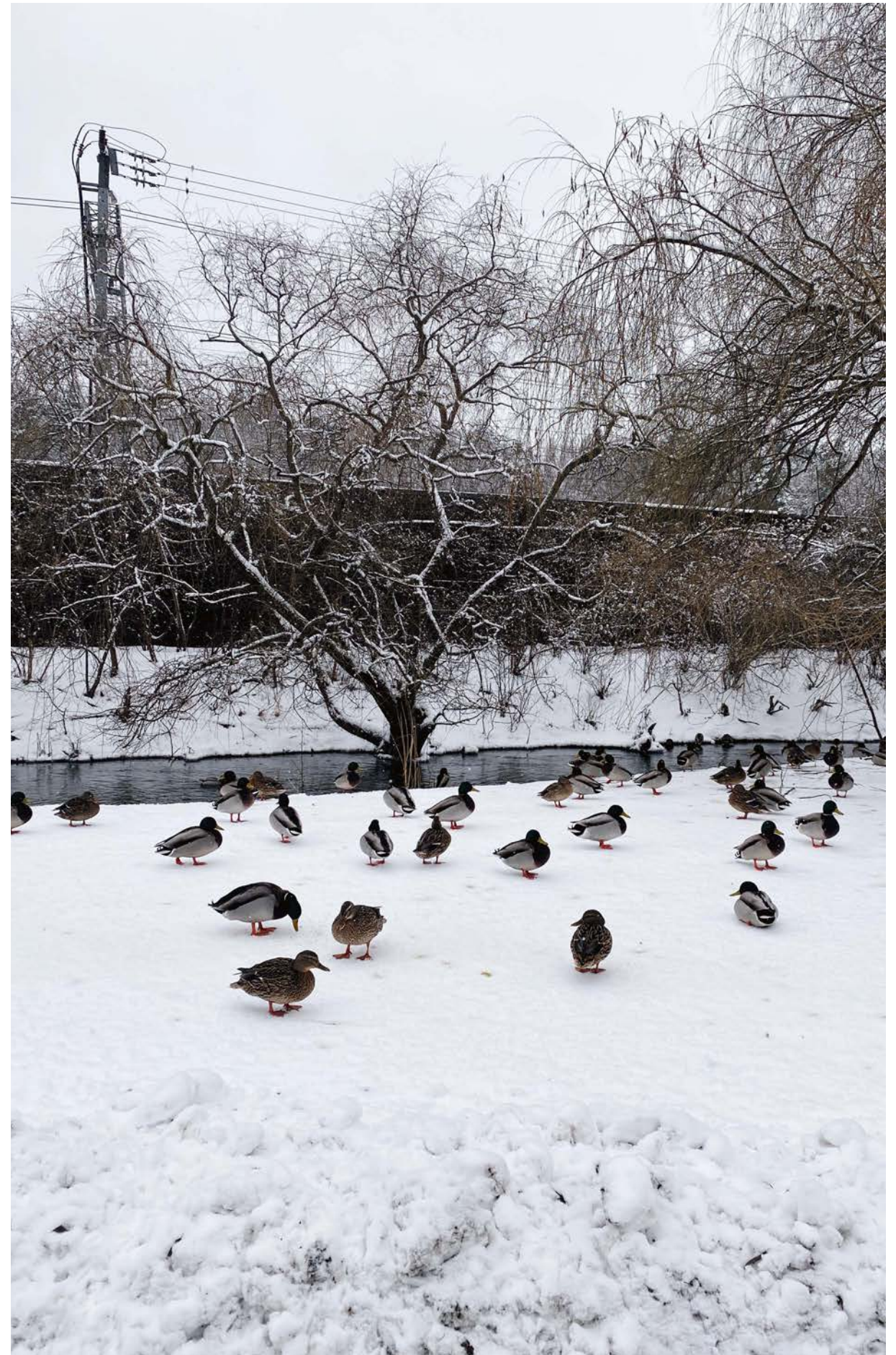
Dessa utmaningarna illustreras med grafiska symboler och presenteras på följande sidor. Symbolerna används genomgående i idékatalogen för att underlätta läsningen. När en idé i katalogen svarar mot en specifik utmaning återfinns dess symbol på idéuppslaget.

Bland utmaningarna framgår bland annat bristande underhåll av vissa stadsrum, vilket skapar en negativ bild av de berörda områdena. Dessutom bidrar bristfällig och fragmenterad gestaltning tillsammans med undermåliga samlingspunkter till ett otryggt intryck, där människor väljer att inte stanna kvar. Trafikbarriärer och påträngande parkeringsytor är återkommande problem i centrala Upplands Väsby.

Trots dessa utmaningar finns flera värdefulla aspekter att bevara och utveckla. Variation i arkitekturen, inklusive karakteristiska byggnader från 70- och 80-talet, ger varje område ett unikt särdrag och skapar liv och intresse. Unik arkitektur och särskiljande gestaltning med verkshöjd kan också fungera identitetsstärkande.

Närheten till vatten och naturområden är betydelsefulla naturliga inslag, och flera rekreations- och aktivitetsytor med fokus på sport bidrar till att aktivera det offentliga rummet.

Bild: Väsbyån. 12 februari 2024.

Landskap

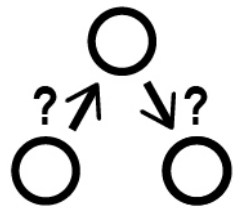
Centrala Upplands Väsby är mestadels flackt med inslag av stora plana ytor och många bilparkeringar, vilket gör att det upplevs som rätt blåsigt och väderutsatt. Mer kuperade, gröna bostadsområden kontrasterar, men det är överlag ont om väl gestaltade grönytor. Suseboparken är ett undantag, med genomtänkt och tilltalande gestaltning.

Även Smedby och Ekebo är flacka områden med utbredda hårdgjorda ytor, där den kuperade Smedbyskogen kontrasterar. I bland annat Väsbyskogen och Runby finns mer kuperade och lummiga bostadsområden med väl integrerad grönska och behagligt mikroklimat.

En stig intill Väsbyån sträcker sig från Edssjön, förbi centrala Upplands Väsby och norrut. Den nyttjas som promenadstråk, trots att det bitvis är svåråtkomligt och med oljud från järnvägen. Grönska och naturlig topografi utgör en barriär mot E4

i öster. Bland annat Njursta arbetsområde, Marabou industriområde och industrier längs Stockholmsvägen skärmas delvis av med sly och utbredda gräsytor, men industrierna upplevs trots detta ofta som en påträngande fond. Intill centrala Väsby finns det kopplingar till vackra naturområden, bland annat Edssjön och Barockparken. Just närheten till vatten och natur, samt kvalitativa offentliga rekreations- och aktivitetsytor, upplevs som påtagligt positiva värden som stärker Upplands Väsby's identitet som en modern småstad.

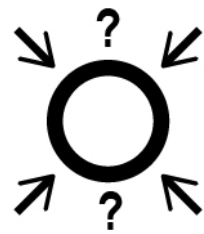
Utmaningar

Fragmentariska grönytor

Ogestaltade grönytor

Otillgängliga grönytor

Väderutsatta ytor

Bild: Stig upp för Folkparksberget. 3 juni 2024.

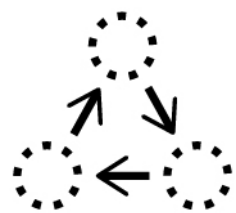
Byggd form

Variation i byggnadstypologier, skala, karaktär och boendeform karakteriserar centrala Väsby. Blå husen, Messingen och Guldhuset främjar orienteringen centralt. Byggnaderna utmärker kommunens centrum och är synliga även från järnvägen och E4. Service är koncentrerat till Centralvägen och Dragonvägen, medan bostadsområdena generellt är funktionsseparerade och saknar serviceverksamheter. Många bostadsområden har en egen, karaktäristisk arkitektur med homogen karaktär som kontrasterar mot närliggande kvarter. Detta bidrar till dynamik och intresse i stadsbilden, och stärker områdesidentiteter. Det syns en märkbar kontrast mellan väl underhållna och omhändertagna områden, och områden i påtagligt behov av renoveringar. Flertalet byggarbetsplatser påverkar stadsbilden och rörelsemönster negativt. Folkliv är koncentrerat till Väsby Centrum, men det saknas ett centralt stadstorg eller annan offentlig mötesplats förutom gallerian. Därmed saknas en central samlingsplats i

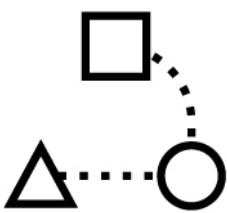
kommunal ägo, och bristen därav gör att kommunen går miste om en potentiellt identitetsskapande, -stärkande och -signalerande knutpunkt för boende och besökare. Sigma centrum erbjuder viss service, men är slutet och bristfälligt underhållet. Smedby torg likt Runby torg är hårdgjort, nedgången och öde. Bristande tillgång på offentliga ytor begränsar möjligheten till kreativitet och livlighet i flera områden.

Många av kommunens offentliga konstverk är i stort behov av underhåll. Flera verk i dåligt skick har ställts på ”skulpturhospice” längs med Väsbyån av tidigare stadsträdgårdsmästare Nils Odén. Från järnvägsspåret är konstverket Vikingaskeppet Åfare i Barockparken en fin markör som signalerar ankomsten till Upplands Väsby. I övrigt kantas järnvägsspåret till stor del av övergivna hårdgjorda ytor. Sammantaget är ett bestående intryck att det offentliga rummet inte är enhetligt utformat och att många offentliga platser är bortglömda och undergestaltade.

Utmaningar

Bristfälliga samlingsplatser

Fragmentarisk gestaltning

Långvariga byggarbetsplatser

Negativ platsbild

Bild: Terrasshus på Hasselbacken. 9 februari 2024.

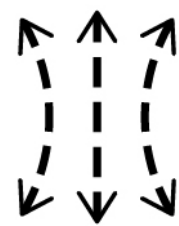

Infrastruktur

Trafikseparering präglar centrala Väsby i stort. Trafikbarriärer till följd av en prioritering av motortrafik försvårar framkomligheten för fotgängare och cyklister. Bilvägar intill många bostadsområden är svåra att korsa. I flera fall saknas tillräckliga trottoarer, cykelvägar och övergångsställen. Flera ogestaltade och mörka gångtunnlar leder under de större bilvägarna som omgärdar och korsar centrala Väsby. Många stora parkeringsytor i anslutning till bostadsområden skapar avstånd, försvårar kopplingar och har en isolerande effekt mellan områden. Ett återkommande problem är att många av dessa parkeringsytor inte är kommunala, och att kommunen därför saknar möjlighet att på eget initiativ förbättra eller omgestalta dem. Ljud från tåg och flygplanstrafik är relativt konstanta inslag på många platser i centrala Väsby. Även Stockholmsvägen och E4 innebär viss ljudförorening. Järnvägen är en barriär mot centrala Väsby, och området intill Ladbrovägen är varken välkomnande eller

väl gestaltat. E4 och Stockholmsvägen utgör också en tydlig barriär, med påtagligt dåliga kopplingar till centrala Väsby för cyklister och fotgängare. Centralvägen och Dragonvägen är Väsby's tydligaste verksamhetsstråk men framförallt Centralvägen är underdimensionerad för mängden gående, cyklister, bil- och busstrafik.

Utmaningar

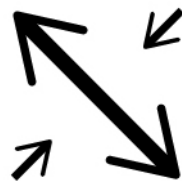
Bristfälliga stråk

Fragmentariskt nät av gång- och cykelbanor

Påträngande parkeringsytor

Trafikbarriärer

Bild: Vy mot norr över E4 och Trafikplats Glädjen. | mars 2024.

Urval av fokusområden

Urvalet till idékatalogen baseras på den översiktliga platsanalysen och samtal med kommuninvånare och tjänstepersoner på kommunen. Platserna som inkluderas har identifierats som i särskilt behov av upprustning, förstärkning eller omvandling för att stärka den sociala hållbarheten i stadsrummet. Målet är att göra centrala Upplands Väsby mer ihopkopplat och tryggt.

Vissa centrala platser och stråk har exkluderats då de redan fungerar väl, är väl gestaltade, eller omfattas av andra pågående initiativ. I ett fall har en plats exkluderats på grund av kommunens begränsade möjligheter att genomföra åtgärder på plats.

Nedan redovisas de platser som initialt övervägdes för katalogen. De identifierades som viktiga för att stärka den sociala hållbarheten men valdes bort på grund av diverse begränsningar.

A. Dragonvägen

Dragonvägen är en av Upplands Väsby stadsgator och ansluter till Väsby Centrum samt diverse service- och kommersiella verksamheter. Vägen förbinder centrala Väsby i en nord-sydlig riktning. Den södra delen av Dragonvägen har bristande gestaltning och dåliga rörelsemöjligheter för gående och cyklister. Pågående byggprojekt kommer i närtid att påverka vägens karaktär och utseende. Väsbyhem, som äger de intilliggande

Blå husen med tillhörande gårdar, planerar att påbörja en upprustning och renovering av detta bestånd år 2025.

B. Holmvägen

Holmvägen kantas av bostäder och har av såväl boende som kommunanställda beskrivits som otrugg på grund av dominerande garage och bristande gestaltning. Vägen ägs av kommunen, men den intilliggande marken ägs av privata hyresaktörer och bostadsrättsföreningar, vilket gör det svårt för kommunen att genomföra åtgärder. Förslag i katalogen för närliggande områden, som Väsbyvägen, Husarvägen och Apoteksskogen, kan indirekt förbättra Holmvägen.

C. Hugo Sabels torg

Torget saknar i dagsläget sittplatser och en genomgående gestaltning. Dess centrala läge i korsningen mellan Centralvägen och Dragonvägen gör det till en viktig plats i stadsrummet. Kommunen har tagit initiativ till att börja rusta upp Hugo Sabels torg under sommaren 2024, vilket innebär att torget får en bättre gestaltning och stärkt funktion.

D. Ekebovägen

Ekebovägen lyfts fram i såväl kommunens Trafikplan som av boende under medborgardagarna i Smedby (19/10 2024) som en barriär i stadsrummet som påverkar framkomlighet för fotgängare och cyklister. I dagsläget är hela vägen en trafikled. Österut

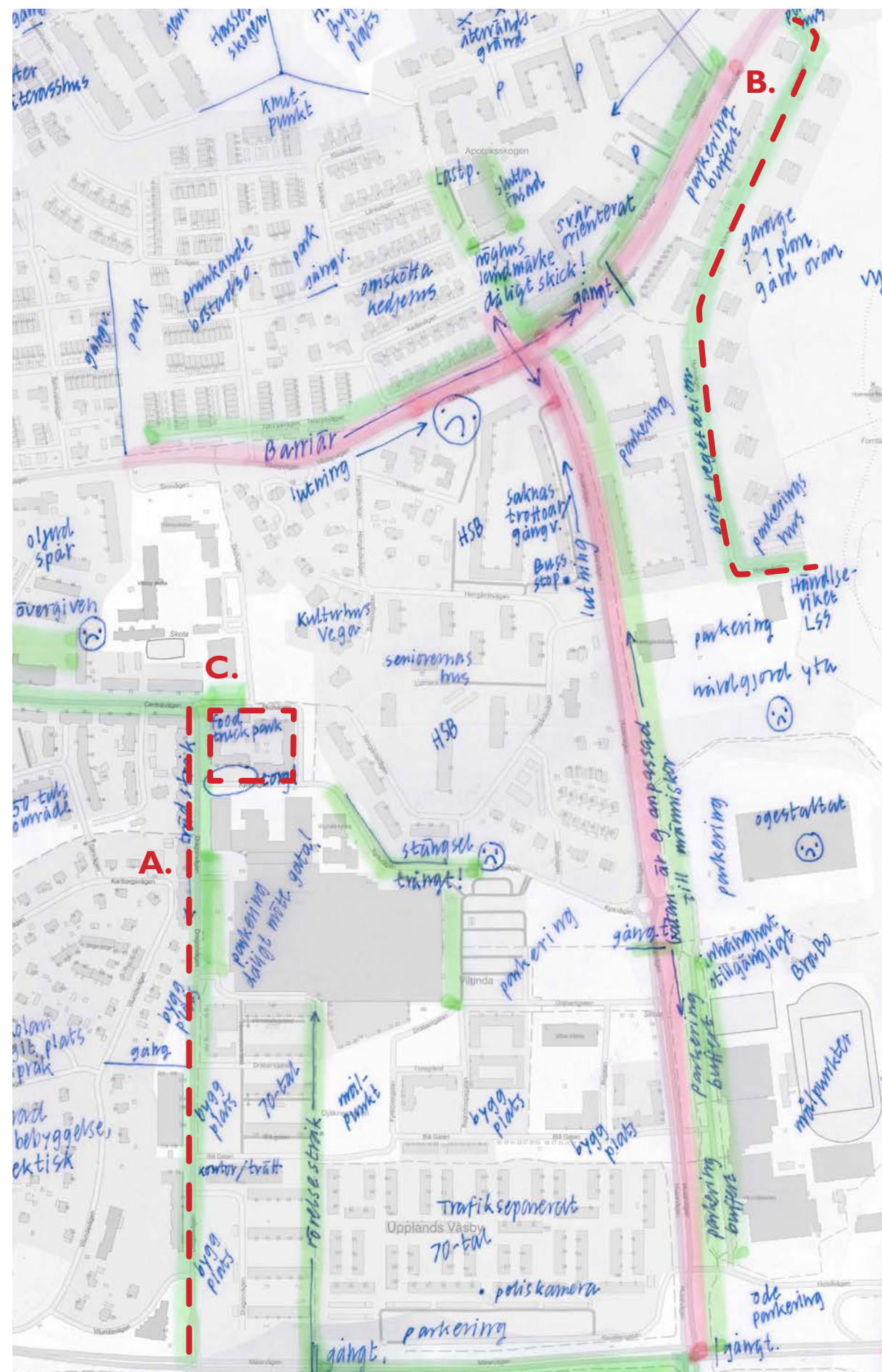

Bild: Utsnittet visar Dragonvägen, Holmvägen och Hugo Sabels torg. Ingen skala

kantas den av en brant sluttning täckt av träd och sly. Västerut ligger bostadsområdena Smedby och Ekebo, vars bostadsparkeringar och garage vänder sig mot vägen.

I Översiktsplanen framgår ambitioner att omvandla vägen från trafikled till stadsgata genom förtätad bebyggelse intill vägen. I dagsläget upplevs dock Ekebovägen som perifer i Upplands Väsby stadsmiljö. Den sammanlagda bedömningen är att vägen kräver större stadsutvecklingsinsatser än vad som kan hanteras inom ramen för idékatalogen. Idékatalogen fokuserar därför på de gångtunnlar som leder under Ekebovägen, området kring Smedby torg, samt angränsande bostadsområdet Norra Ekebo.

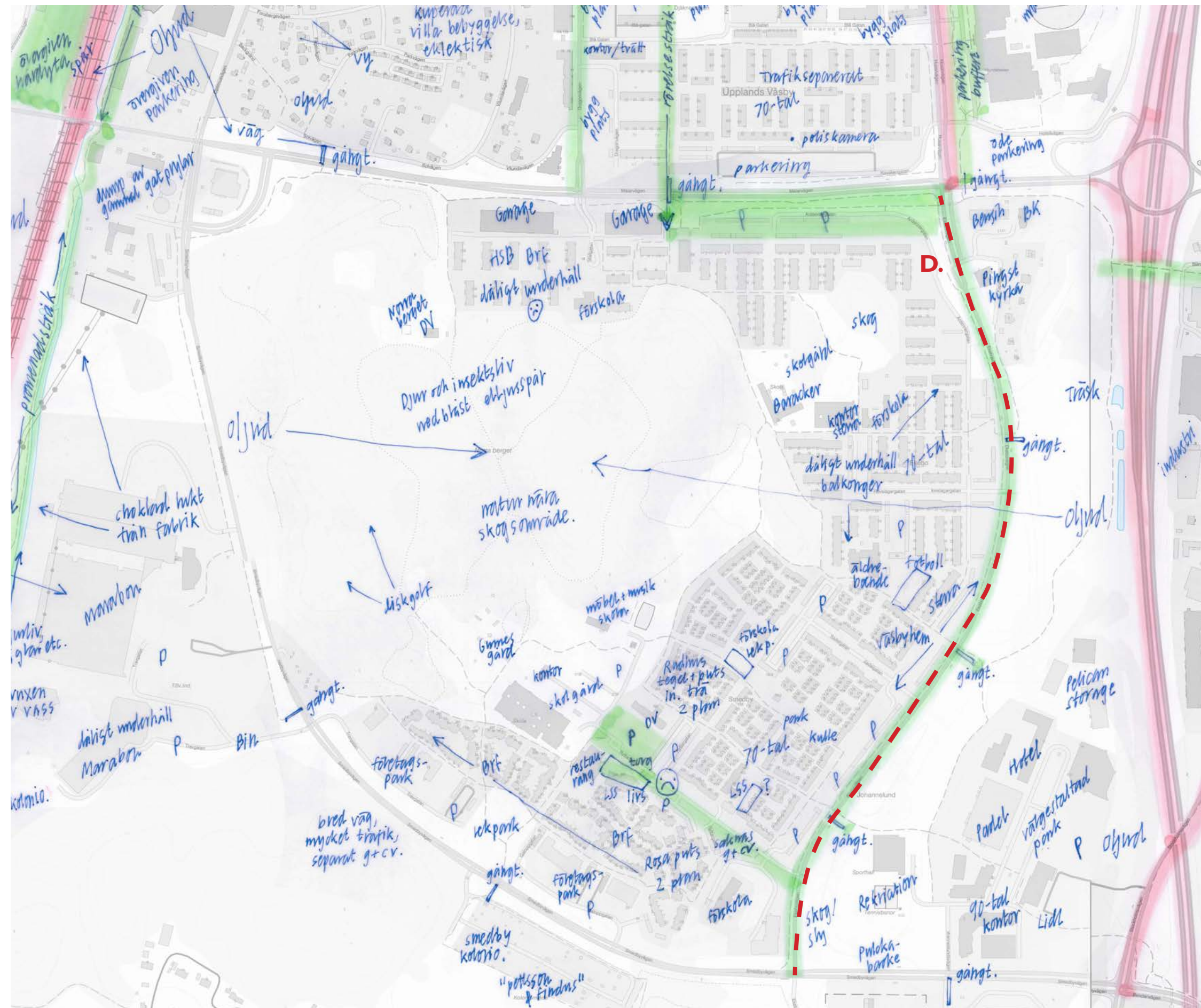

Bild: Utsnittet visar Ekebovägen. Ingen skala.

Bild: Karta över område 1. Ingen skala.

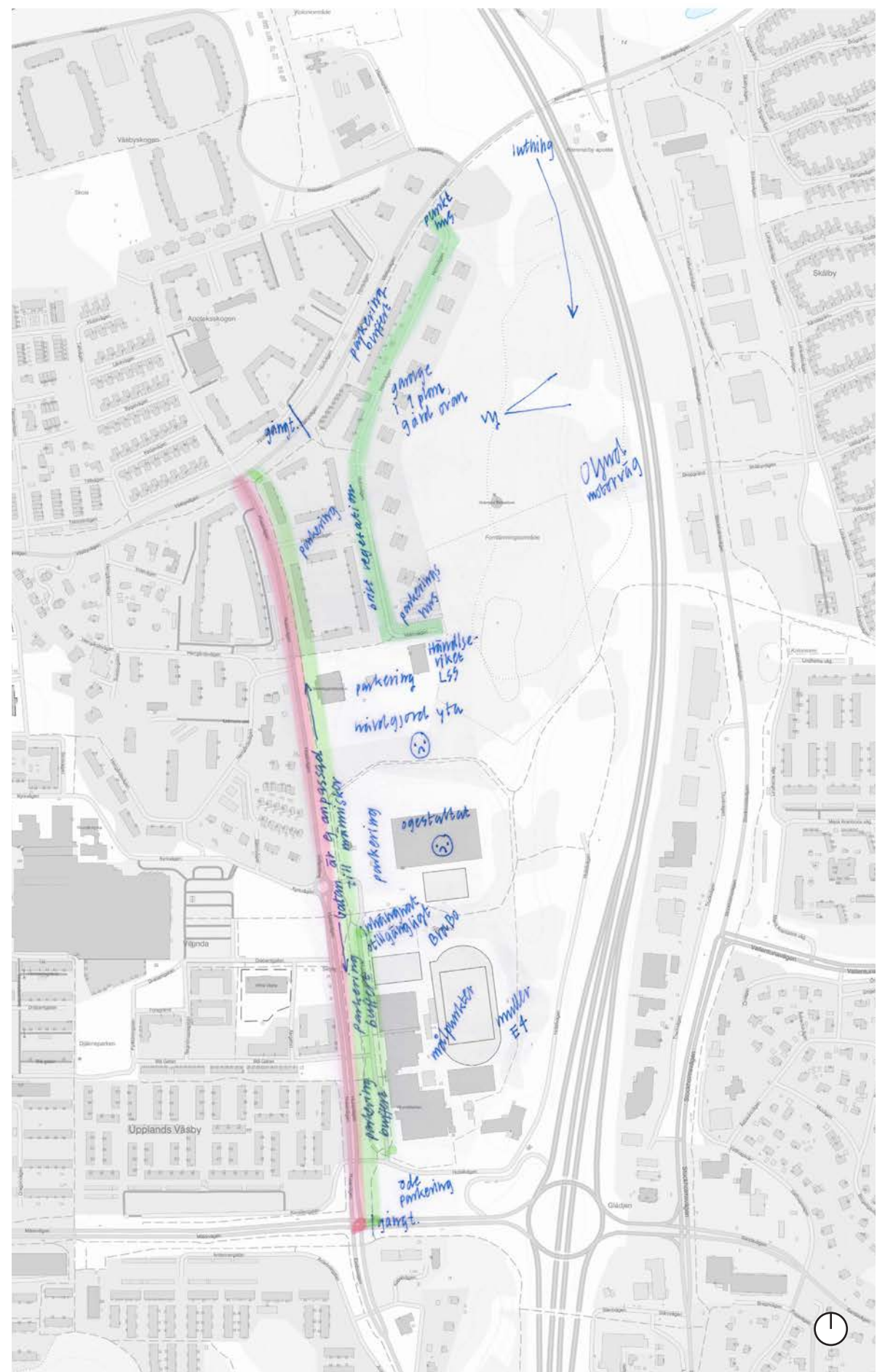

Bild: Karta över område 2. Ingen skala.

Bild: Karta över område 3. Ingen skala.

Bild: Karta över område 4. Ingen skala.

Bild: Karta över område 5. Ingen skala.

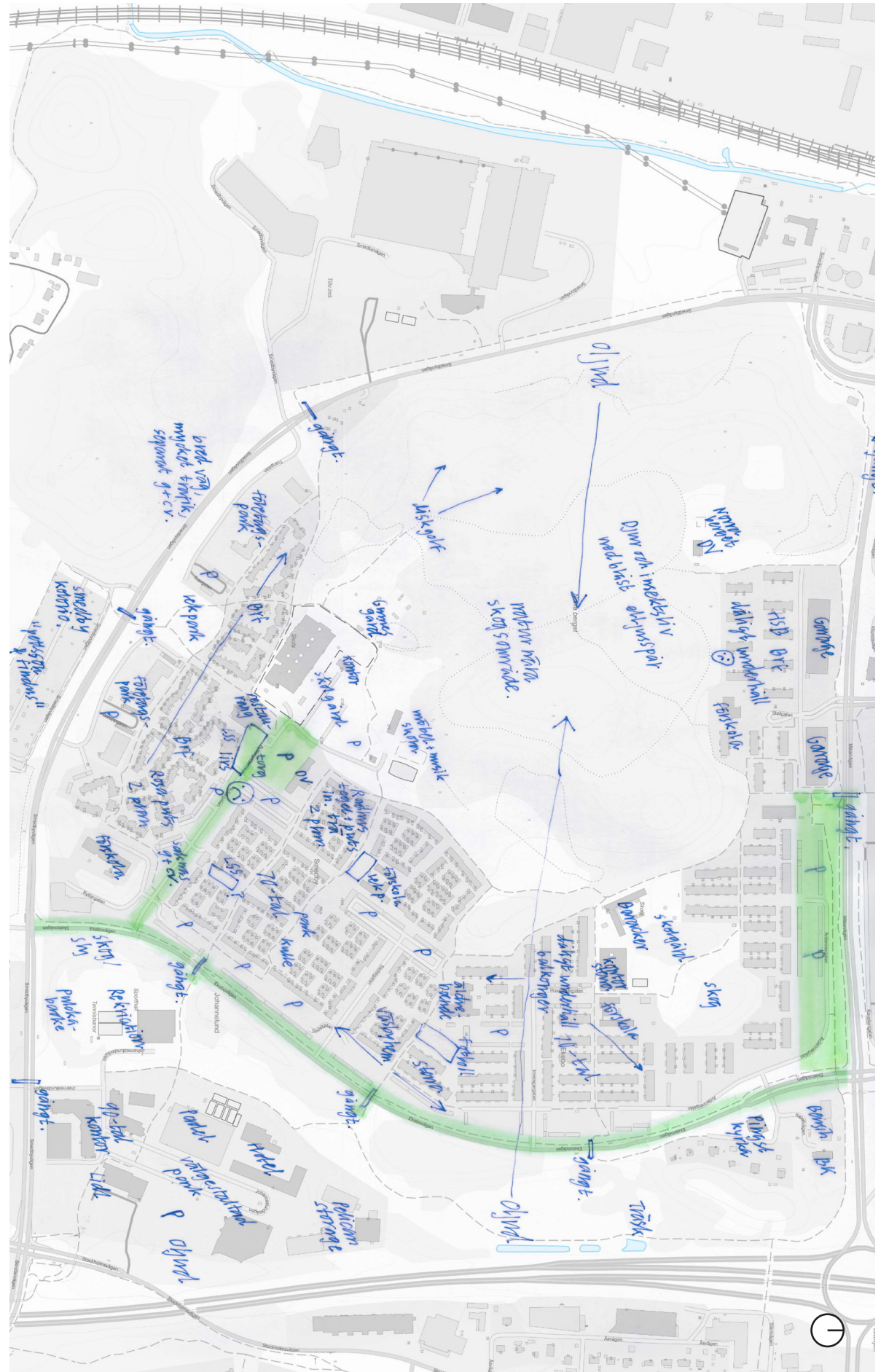

Bild: Karta över område 6. Ingen skala.

Bild: Karta över område 7. Ingen skala.

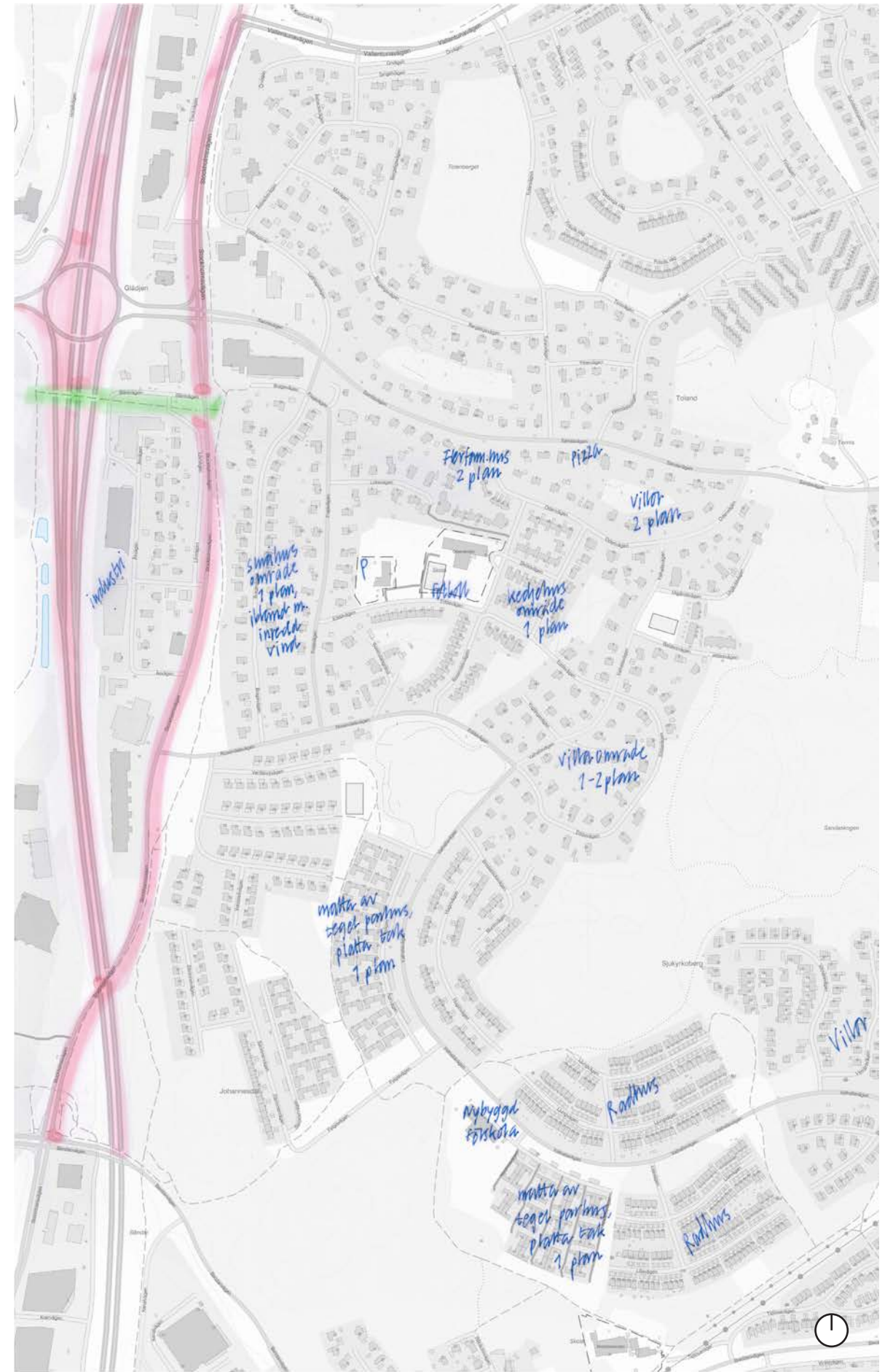

Bild: Karta över område 8. Ingen skala.

Bilaga 3: Idéverkstad

Workshop

Medborgardialoger

Workshop

Workshop med Enheten för samhällsplanering och exploatering (Splex) 27/5 kl. 13.00-16.00

Som en del i idéverkstaden genomfördes en workshop med Enheten för samhällsplanering och exploatering (Splex) på Kontoret för samhällsbyggnad. Syftet var att ta tillvara på den samlade kunskapen inom verksamheten i arbetet med idékatalogen. På avdelningen arbetar bland annat planarkitekter, översiktsplanerare, miljöprojektledare, kommunantikvarie, trafikplanerare, samt mark- och exploateringsingenjörer som tillsammans har en bred kompetens och kunskap om Upplands Väsby kommun.

Inspirerad av boken *Gåtturer. Metod för dialog och analys* (Suzanne de Leval, 2014), utformades workshopen kring gemensamma promenader. Under promenaden fick deltagarna analysera förutbestämda platser genom att fota, anteckna och rita på en medtagen karta. Deltagarnas egna analyser diskuterades därefter i en gemensam avslutande diskussion, med mål att ge en mångfacetterad bild av platserna och området i stort.

Workshopen riktade specifikt in sig på att samla åsikter, tankar och annan input på de fokusområden som tagits fram i arbetet med

inventeringen för idékatalogen. Detta för att kunna ta del av deltagarnas expertis kring de områden som omfattas av katalogen.

Inför workshopen grupperades alla fokusområden efter läge till nio stycken större områden som innefattar centrala Upplands Väsby, från Hasselgatan i norr till Smedby i söder. Deltagarna delades in i grupper om fyra till fem personer och tilldelades ett av de nio områdena samt instruktioner, en karta och ett frågeformulär. Frågeställningen *Hur kan platserna bli tryggare, mer väl ihopkopplade och bättre?* var vägledande. Deltagarna fick svara på *Vad är bra* respektive *Vad är dåligt*, samt *Förslag på förbättringar*. Formuläret utformades så att det skulle vara så enkelt som möjligt för att underlätta jämförelser mellan områden, samt rikta analyserna mot arbetet med idékatalogen.

Workshopens promenad utformades medvetet för att efterlikna den övergripande inventeringsprocessen. Liksom under inventeringen användes kamera samt handskrivna anteckningar och noteringar på fysiska kartor. Likheter i utförandet gjorde att samma platser kunde analyseras över tid och på så sätt bredda förståelsen för dem, exempelvis hur en plats upplevs under olika årstider.

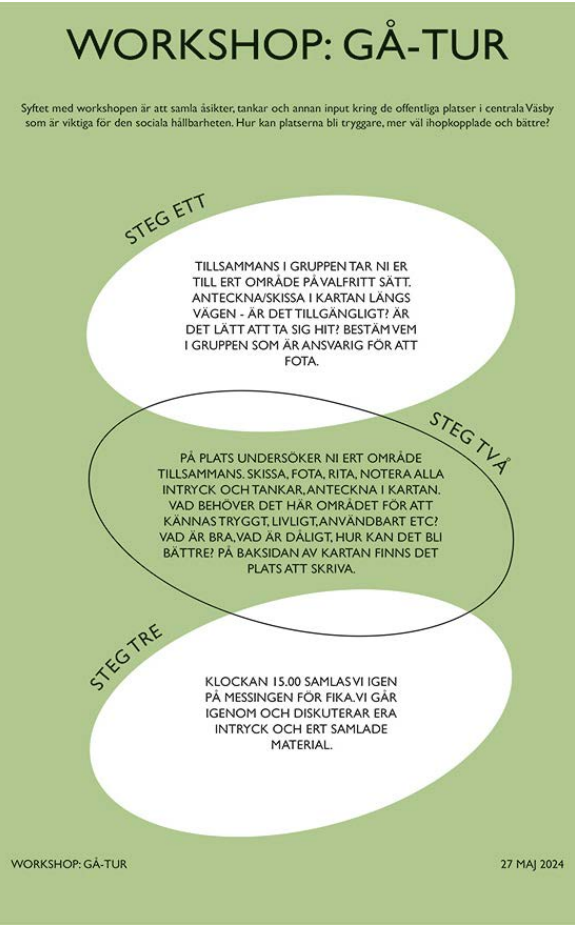
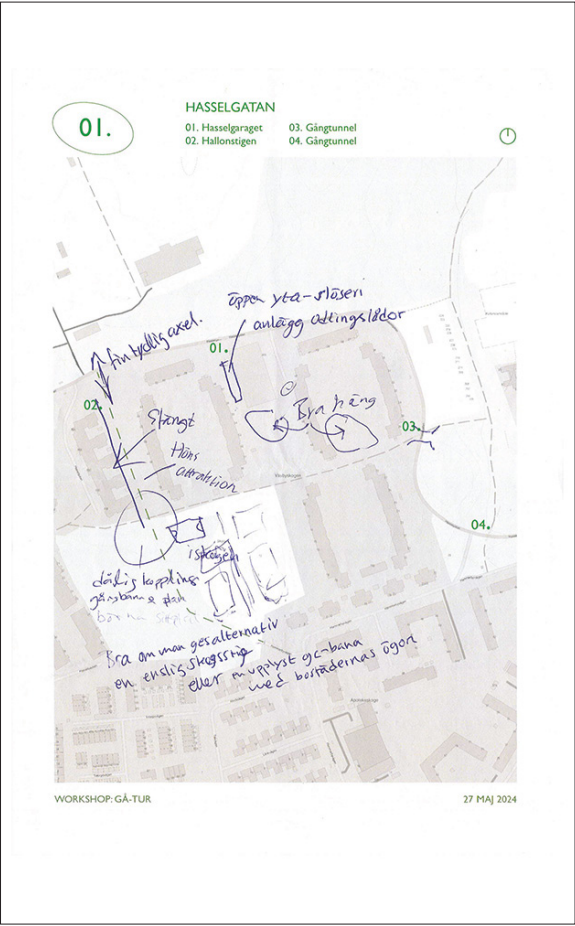
Under den efterföljande gemensamma diskussionen hölls ett modererat samtal där

Bild 1: Instruktioner till workshopen.

grupperna under ledning tillsammans gick igenom varje plats. Varje enskild grupp fick kortfattat sammanfatta varje enskild plats, med möjlighet till inspel från övriga deltagare. Här inkom det idéer för åtgärder, flertalet går att återfinna i Kapitel II: Idékatalog. Workshopen avslutades med att alla kartor med anteckningar och noteringar samlades in, och platsfoton laddades upp på en gemensam server.

Efteråt sammanställdes den gemensamma inputen. Sammantaget bekräftades många av de analyser som gjorts under den tidigare inventeringen, medan en del nya analyser och infallsvinklar tillkom.

Bild 2 och 3: Exempel på karta, samt baksida med anteckningar som användes under workshopens promenader.

Medborgardialoger

För att få en aktuell bild av hur de boende i centrala Upplands Väsby upplever sin närmiljö inkluderades medborgardialoger i arbetet med idékatalogen. På grund av projektets begränsade tidsram fanns det dock inte möjlighet att initiera egna medborgardialoger. För att täcka så många områden som möjligt anslöt sig arbetet istället till redan planerade dialogmöten och medborgardagar som organiserats av andra aktörer.

Vid dialogtillfällena genomfördes översiktliga medborgardialoger. De omfattade större områden och gav snarare en fingervisning än en djupgående undersökning av specifika platser. Trots detta gav de en grundläggande förståelse för platserna, och kompletterade egna analyser samt analyser från tidigare medborgardialoger som genomförts av kommunen, vilka beaktats i utformningen av idékatalogen.

För att göra medborgardialogerna pedagogiska och tillgängliga för så många som möjligt användes visuella hjälpmedel. Deltagare uppmuntrades att sätta upp klistermärken på en karta. Två färger användes - gröna för att markera positiva platser och röda för att markera platser som upplevdes som negativa. Klistermärkena användes i bred bemärkelse; till exempel kunde en röd markering indikera att en plats upplevdes som tråkig eller otrygg. Post-it-lappar och pennor fanns också tillgängliga för de som ville ge mer detaljerad

information eller motiveringar. Idékatalogens författare fanns på plats för att bjuda in till samtal.

Medborgardialoger genomfördes vid fyra tillfällen i områdena Prästgårdsmarken, Runby, Sigma och Smedby. Vid varje tillfälle användes en förenklad karta över det aktuella området, som visade byggnader, vägnät, grönområden, parker och torg. Kartan innehöll också gatunamn och namn på centrala platser. En banderoll placerades intill kartan för att bjuda in deltagare, med frågorna *Vilka platser tycker du om?* och *Vilka platser känns otrygga eller tråkiga?* samt uppmaningen *Sätt en plupp på kartan!* Varje karta fotograferades för att dokumentera processen och sammanställa informationen från dialogerna. I Kapitel II: Idékatalog hänvisas kontinuerligt till den information som insamlats under dessa dialogtillfällen.

Dialogmöte i Prästgårdsmarken Organisatör: Väsbyhem 25/4 kl. 17.00-18.30

I Prästgårdsmarken genomfördes den första medborgardialogen. Området ingick i den inledande inventeringen, men kom inte att ingå i idékatalogen då inga fokusområden identifierades i området. Dock hjälpte tillfället till att testa upplägget och utvärdera förbättringar inför kommande dialogmöten.

Under dialogmötet, som hölls i anslutning till Väsbyhems fastigheter intill Prästgårdsallén, bjöds det på hamburgare och kaffe. Personal från Väsbyhem var på plats för att svara på frågor och informera om kommande byggprojekt i området. Blåljuspersonal var på plats och en trygghetsvandring genomfördes. Trots regn närvarade ett flertal boende.

Medborgardag i Sigma Organisatör: Upplands Väsby kommun 21/5 kl. 17.30-19.30

Medborgardagarna genomförs vid två tillfällen under året, det första i Sigma Centrum. På plats var kommunens verksamheter, civilsamhälle och föreningsliv för att möta medborgarna i deras närmiljö. Dagen syftade till att öka de boendes kännedom om verksamheterna som verkar i närområdet, för att öka inflytande och engagemang. Vid tillfället var det vackert väder, det bjöds på mat och dryck och ett stort antal människor var på plats.

De boende i området har en delad uppfattning om Sigma Centrum, där en majoritet är positiva till platsen. Husarvägen upplevs som en barriär. Flertalet parker och grönområden uppskattas och är viktiga inslag.

Dialogmöte i Runby Organisatör: Väsbyhem 16/5 kl. 17.00-18.30

Dialogmötet i Runby genomfördes på liknande sätt som i Prästgårdsmarken. Under tillfället fanns det mat att köpa för reducerat pris. Personal från Väsbyhem var på plats och en trygghetsvandring genomfördes. Vid detta tillfälle deltog även trygghetsfältare från Trygg i Väsby.

Dialogmötet var förlagt intill en lekplats vid Väsbyhems fastigheter på Hagvägen. Vädret var fint, och fler deltog än vid föregående dialogmöte. Det framkom tydligt att boende i området inte uppskattar Runby torg. Platsen upplevs som dåligt belyst och förknippas med kriminalitet. Desto bättre upplevs platsen där dialogmötet hölls. Lekplatsen upplevs förvisso som för liten men är en uppskattad målpunkt för boende i området.

Medborgardag i Smedby Organisatör: Upplands Väsby kommun 19/9 kl. 17.30-19.30

På plats under Medborgardagen i Smedby var kommunala verksamheter, föreningar och medborgarna från såväl Smedby som övriga delar av Väsby. Gräsmattan mellan Musikinstrumentakademien och Gunnes gård var full av människor.

De boende i Smedby har en till stor del liknande uppfattning om sitt område. Smedby torg och den intilliggande kommunala parkeringen upplevs som överväldigande negativ, där många påpekade dålig trafiksäkerhet och tråkigt utseende. En majoritet ser Gunnes gård med intilliggande Smedbyskogen som områdets mest positiva aspekt, med diverse aktiviteter och möjlighet till naturvistelse.

Bild: Karta från dialogmötet i Prästgårdsmarken.

Bild: Karta från dialogmötet i Runby.

Bild: Karta från medborgargården i Sigma.

Bild: Karta från medborgargården i Smedby.

Referenser

Bornemark, Jonna (red.), *Medborgardialog - om det svåra i att mötas. Praktikers reflektioner om ett av demokratins viktigaste verktyg*, MTM, Malmö, 2020

Ceccato, Vania, Vasquez, Lisandra, Langefors, Linda, Canabarro, Ana Paula & Petersson, Robin, *Trygg stadsmiljö: Teori och praktik för brottsförebyggande & trygghetsskapande åtgärder* [Elektronisk resurs], Kungliga tekniska högskolan, Stockholm, 2019
<http://urn.kb.se/resolve?urn=urn:nbn:se:kth:diva-261409> (Hämtad 2024-10-22).

de Laval, Suzanne, *Gåturen: metod för dialog och analys*, Svensk byggtjänst, Stockholm, 2014

Kommittédirektiv 2011:29. *Delegation för hållbara städer*.

Gehl, Jan, *Städer för människor*, Svensk Byggtjänst, Stockholm, 2019

Mötesplatser i Stockholmsregionen, Regionplanekontoret, Stockholms läns landsting, Stockholm, 2010

Socialt hållbar stadsutveckling: en kunskapsöversikt, 1. uppl., Boverket, Karlskrona, 2010
<http://www.boverket.se/sv/om-boverket/publicerat-av-boverket/publikationer/2010/socialt-hallbar-stadsutveckling/> (Hämtad 2024-03-11).

Tahvilzadeh, Nazem (red.), *Planering och demokrati* [Elektronisk resurs], 1, Föreningen för samhällsplanering, Stockholm, 2021
<http://urn.kb.se/resolve?urn=urn:nbn:se:mau:diva-42299> (Hämtad 2024-04-10).

Tunström, Moa, *Social hållbarhet och stadsutveckling: det politiska, det praktiska och den byggda miljön*, Arkus, Stockholm, 2017

Kommunala styrdokument och underlag

Belysningsstrategi för Upplands Väsby kommun, 2023

Kulturhistoriska miljöer i Upplands Väsby, 1988

Sandin, Gunilla; Tiemda, Lii, *Medborgardialog Runby torg*, 2015

Trafikplan, 2013

Översiktsplan Väsby stad 2040, 2018

Dokument under framtagning

Riktlinjer för lek- och aktivitetsytor

Social hållbarhet i Upplands Väsby kommun

Trafik- och mobilitetsstrategi för Upplands Väsby kommun

